

Bu kitaba sığmayan daha neler var!

eba
www.eba.gov.tr

Karekodu okut, bu kitapla
ilgili EBA içeriklerine ulaş!

Teknoloji Yolculuğumuz

**BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA
ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILAMAZ.**

ISBN 978-975-11-6248-9

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Beşinci Maddesinin
İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşınması Zorunlu Değildir.

GAZETECİLİK ALANI YAYIN TÜRÜNE GÖRE GAZETECİLİK 10 DERS MATERYALİ

MESLEKİ VE TEKNİK
ANADOLU LİSESİ

GAZETECİLİK ALANI

YAYIN TÜRÜNE GÖRE GAZETECİLİK

10 DERS
MATERYALİ

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

GAZETECİLİK ALANI

YAYIN TÜRÜNE GÖRE GAZETECİLİK
10

DERS MATERYALİ

YAZARLAR

Ayhan SARIKAYA

Bekir DÜNDAR

Hülya BAYRAKDAR

Serap SÖNMEZ

Şahnaz CİVELEK

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI: 8087
DERS KİTAPLARI DİZİSİ: 2015

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Ders materyalinin metin, soru şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

HAZIRLAYANLAR

Dil Uzmanı	Berna NALBANTLAR
Program Geliştirme Uzmanı	Mine ERÇİN
Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı	Esra EMİNOĞLU ÖZMERCAN
Rehberlik Uzmanı	Özge ÇEVİK
Görsel Tasarım Uzmanı	Hüsniye Cevahir ÖZDOĞAN KURŞUN

ISBN
ISBN 978-975-11-6248-9

Millî Eğitim Bakanlığının 24.12.2020 gün ve 18433886 sayılı oluru ile Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünce ders materyali olarak hazırlanmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerâhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

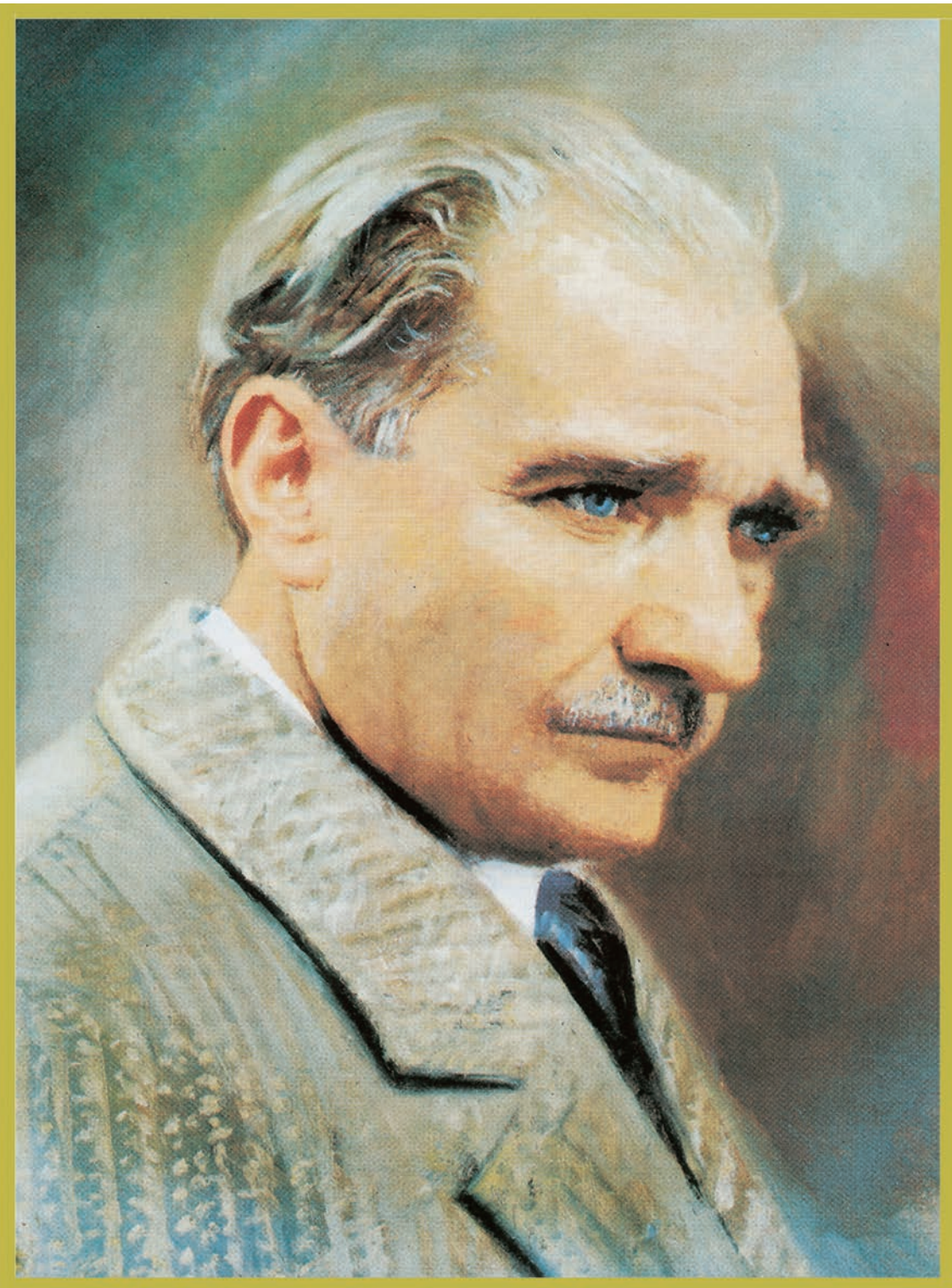
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

1

DERS MATERYALİNİN TANITIMI	14
1. AJANS HABERCİLİĞİ	18
1.1. Ajans Haberciliğinin Özellikleri Ve Genel İlkeleri	20
1.1.1. Güvenilirlik	21
1.1.2. Tarafsızlık (Objektiflik, Nesnellik)	21
1.1.3. Hızlılık	22
1.2. Haber Ajansları	23
1.2.1. Uluslararası Haber Ajansları ve Haber Döngüsü	24
1.2.2. Türkiye'deki Önde Gelen Haber Ajansları	26
OKUMA PARÇASI	28
1.3. Ajans Haberi Yazma	30
1.3.1. Olayın Haberleştirilmesi	32
1.3.2. Ajans Haberi Yazım Formatı.....	35
1.3.2.1. Örnek Ajans Haberi İncelemesi	38
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	48

2

2. DERGİ HABERCİLİĞİ	52
2.1. Dergi Haberciliğinin Özellikleri	52
2.1.1. Dergi Kavramı	53
2.1.2. Dergi Haberciliğinin Gazete Haberciliğinden Farklı Yönleri	54

2.1.3. Dünyada ve Ülkemizde Dergiciliğin Gelişimi	55
2.1.3.1. Dünyada Dergiciliğin Tarihsel Gelişimi	55
2.1.3.2. Türkiye’de Dergiciliğin Tarihsel Gelişimi	60
2.2. Dergi Türleri	67
2.2.1. Tüketici Dergileri	68
2.2.2. Kurum Dergileri	70
2.2.3. Sektör Dergileri	71
2.2.4. Akademik / Bilimsel Dergiler	71
2.3. Dergi Haberi Yazma	72
2.3.1. Dergilerde Haber Dili ve Üslup	72
2.3.2. Dergi Haberi İçin Veri Toplama Yolları	73
2.3.3. Dergi Haber Kaynakları	74
2.3.4. Dergi Haberi Yazarken Uyulması Gereken Etik ve Yasal Kurallar	74
2.3.5. Dergi Haberi Örneklerinin İncelenmesi	75
2.3.6. Haber Üretme ve Yazma Sürecinin Aşamaları	86
2.3.7. Dergi Haberinde Giriş, Gövde ve Başlıklar	88
2.3.8. Örnek Dergi Haberi Yazma	89
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	100

3

3. TELEVİZYON HABERCİLİĞİ	104
3.1. Televizyon Haberciliğinin Özellikleri	104
3.1.1. Dünyada Televizyon Haberciliğinin Gelişimi	105
3.1.2. Televizyon Haberciliğinin Ülkemizdeki Gelişimi	107
3.1.3. Televizyon Haberciliğinin Farklılıkları	109
3.2. Televizyon Haberi İçin Veri Toplama	110
3.2.1. Televizyon Haberciliğinde Kullanılan Araç Gereç	110
3.2.1.1. Kameralar	111

3.2.1.2. Mikrofonlar	113
3.2.2. Televizyon Haber Görüntü Kaynakları	117
3.2.3. Time-Code Almanın Önemi	118
3.3. Televizyon Haberi Yazımı	119
3.3.1. Televizyon Haberciliğinde Kullanılan Teknik Terimler	119
3.3.2. Televizyonun Haber Dili ve Yapısal Özellikleri	122
3.3.3. Televizyon Haber Metni	123
3.3.4. Haber Metninin Biçimsel Özellikleri	123
3.3.5. Bir Televizyon Haberinin Üretim Süreci	124
3.3.6. Etik ve Yasal Kurallar	126
3.3.7. Televizyon Haber Örnekleri	127
3.4. Televizyon Haber Sunumu	130
3.4.1. Televizyon Haberciliğinde Görev Alan Kişiler	131
3.4.2. Televizyon Haberlerinde Sunum Yöntemleri	133
3.4.2.1. Kam / Spiker (Kamera Spikerde)	133
3.4.2.2. STD (Stüdyo)	134
3.4.2.3. SOT (Sound on Track)	134
3.4.2.4. PKG (Paket/Beta/VTR/Perfore)	134
3.4.2.5. DSF (V/O)	136
3.4.3. Televizyon Haber Sunucusunun Özellikleri	137
3.4.4. Prompter ile Haber Sunma Uygulaması	139
OKUMA PARÇASI	141
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	144

4

4. RADYO HABERCİLİĞİ	148
4.1. Radyo Haberciliğinin Özellikleri	148
4.1.1. Dünyada Radyo Haberciliğinin Gelişimi	149
4.1.2. Türkiye’de Radyo Haberciliğinin Gelişimi	151

4.1.3. Radyo Haberciliğinin Farklılıkları	155
4.1.4. Radyo Haber Türleri	156
4.2. Radyo Haberi Yazma	159
4.2.1. Radyo Haber Kaynakları	159
4.2.2. Radyo Haber Dilinin Özellikleri	160
4.2.3. Radyo Haberi Yazım Kuralları	161
4.2.3.1. Rakamların Yazılışı	161
4.2.3.2. Tarih ve Saatlerin Yazılışı	162
4.2.3.3. Sıra Belirten Nokta İşaretinin Yazılışı	162
4.2.3.4. Özel İşaretlerin Yazılışı	162
4.2.3.5. Yabancı Kelimelerin Yazılışı	162
4.2.3.6. Kısaltmaların Yazılışı	163
4.2.4. Radyo Haber Programları Yazım Kuralları	163
4.2.5. Biçimsel Kurallar	164
4.2.6. Haber Yazım Örnekleri	166
4.3. Radyo Haberi Sunma	171
4.3.1. Radyo Haberini Sunuma Hazırlama	171
4.3.1.1. Kurgu (Montaj) Türleri	172
4.3.1.2. Radyo Stüdyoları	173
4.3.2. Radyo Haber Sunumu Sırasında Dikkat Edilmesi Gerekenler	173
OKUMA PARÇASI	178
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	180

5

5. İNTERNET HABERCİLİĞİ	184
5.1. İnternet Gazeteciliğinin Özellikleri	184
5.1.1. Dünyada ve Ülkemizde İnternet Yayıncılığının Ortaya Çıkışı ve Gelişimi	185

5.1.1.1. Web Yayıncılığının Ortaya Çıkışı	185
5.1.1.2. Ülkemizde İnternet Yayıncılığının Gelişimi	186
5.1.1.3. Web Teknolojisinin Gelişim Evreleri	187
5.1.2. Dünyada ve Ülkemizde İnternet Gazeteciliğinin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi	188
5.1.3. İnternet Gazeteciliğinin Diğer Gazetecilik Türlerinden Farklılıkları	191
5.1.3.1. Hız, Zaman ve Mekân Serbestliği	191
5.1.3.2. Ekonomiklik	191
5.1.3.3. Çoklu Ortam (Multimedya) Özelliği	191
5.1.3.4. Hipermetinsellik	192
5.1.3.5. Etkileşim (İnteraktiflik)	192
5.1.3.6. Ölçüm ve Tespit	195
5.1.3.7. Yapay Zekâ Teknolojileriyle Uyumluluk	195
5.1.3.8. Dijital Arşiv	192
5.2. İnternet Haberi Yazma	192
5.2.1. Ham Verileri Kullanarak İnternet Haberi Yazma	196
5.2.2. Basın Bülteninden İnternet Haberi Yazma	200
5.2.3. Sosyal Medya Hesaplarından Yapılan Paylaşımların Haberleştirilmesi	201
5.2.4. Ajans Haberinin İnternet Haberine Dönüştürülmesi	202
5.2.5. İnternet Haberi Yazımında Kullanılan Teknikler	204
5.2.5.1. Ters Piramit Tekniği	204
5.2.5.2. T Modeli	205
5.2.5.3. On-line Piramit Tekniği	205
5.2.5.4. Anlatım Tekniği	208
5.2.5.5. Kum Saati Tekniği	210
5.2.6. İnternet Haber Kaynakları	212
5.2.7. İnternet Haberciliğinde Uyulması Gereken Yasal ve Etik Kurallar	212
OKUMA PARÇASI	217
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	219
KAYNAKÇA	221
CEVAP ANAHTARLARI	225

DERS MATERYALİNİN TANITIMI

RADYO HABERCİLİĞİ
4. ÖĞRENME BİRİMİ

KONULAR
4.1. RADYO HABERCİLİĞİNİN ÖZELLİKLERİ
4.2. RADYO HABERİ YAZMA
4.3. RADYO HABERİ SUNMA

TEMEL KAVRAMLAR
• radyo
• radyo haberi
• bülten
• radyo haber programı
• spiker
• sunucu

NELER ÖĞRENECEĞİZİNİZ?
• Radyo haberciliğinin özelliklerini
• Radyo haberciliğinin dünyada ve ülkemizdeki gelişimini
• Radyo haberciliğinin diğer haber türlerinden farklarını
• Radyo haber türlerini
• Radyo haber kaynaklarını
• Radyo haberi yazarken uyulması gereken etik ve yasal kuralları
• Radyo haber dilinin özelliklerini

• radyo stüdyosu
• konuşma şeklinde haber verme tekniği
• sinyal
• kurgu
• mikrofon

• Radyo haberi yazmayı
• Radyo haberi sunarken dikkat edilmesi gereken özellikleri
• Radyo haberini sunuma hazırlama yollarını
• Radyo haberi sunmayı

Ö renme biriminin adını gösterir.

Ö renme biriminin numarasını gösterir.

Ö renme birimindeki konuları gösterir.

Ö renme birimindeki temel kavramları gösterir.

Ö renme birimindeki kazanımları gösterir.

Konuyla ilgili uygulamaları gösterir.

Derse başlamadan önce yapılacak hazırlıkları gösterir.

Konu başlığını gösterir.

Konuyla ilgili bilgi notunu gösterir.

8. UYGULAMA

İzlediğiniz televizyon haber bültenlerinde kullanılan veri toplama yollarını belirtiniz. Çalışmanızı sınıf ortamında arkadaşlarınıza ve öğretmeninize sununuz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Sınıfta gruplar oluşturarak hangi televizyon kanalının ana haber bültenini izleyeceğinize karar veriniz.
2. Seçtiğiniz televizyon kanalının haber programını dikkatlice izleyiniz. Haberlerde hangi veri toplama tekniklerinin kullanıldığını not alınız.
3. Televizyon haber bülteni hazırlanırken hangi çalışmaların yapılmış olabileceği hakkında fikirlerinizi yazınız.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Televizyon ana haber bültenleri sizce en çok kimler tarafından izleniyor olabilir? Arkadaşlarınızla tartışınız.
2. Televizyon haberciliğinde kullanılan dil neden önemlidir? Fikirlerinizi paylaşınız.

3.3. Televizyon Haber Yazımı

Televizyon haberlerinde ses ve görüntü bir arada verildiğinden haber metinleri görüntüyü tamamlayıcı niteliktedir. Televizyon haber metninin diğer haber türlerine göre daha kısa yazılmasının nedeni olayın sözden çok görüntü ile anlatılmasıdır. Bu nedenle televizyon haberi yazılarken uzun ayrıntılardan kaçınılmalıdır. Televizyon haber dilinin özellikleri şu şekildedir:

3.3.1. Televizyon Haberciliğinde Kullanılan Teknik Terimler

Haberin başına, haberin yayınlanacağı günün tarihi yazılmaktadır. Üst sağ köşeye haberin arşiv numarası, o gün hangi bülte yayınlanacağı ve o bülten içindeki kaçınıcı haber olarak yayınlanacağı yazılır. Haber metninin ilk bölümünde belirtilen bu bilgiler, haber bülteninin yayın sırasında haber spikerine ve yönetmene yol göstermesi için düzenlenmiştir. Bunların altına haberin adı yazılır. Hangi videonun hangi metne ait olduğu bilinir böylece yayın sırasında haber kolaylıkla bulunur. Habere kısa bir isim verilmelidir.

KJ (Karakter Jenaratörü): Karakter jenaratörü aslında televizyon ekranına yazı yazmak için kullanılan cihazdır. KJ cihazı, klavyesi ve ekranı bulunan bir elektronik alettir. KJ yazıları; genelde muhabir ya da kameramanın künyesi olabilir. Bazı haberlerde KJ, mahreç gibi olayın geçtiği yeri verebilir.

Kuşak Metni: Haber yayınlanırken ekranın altında yer alan başlı yazılardır. Genelde habere başlık niteliğinde tek ya da iki satırdan oluşur. Üstteki ifade çoğunlukla daha geneldir ve haberin ana fikrine ve içeriğine yöneliktir. Bazen de haberdeki konuya göre yenilenebilir. Bu durumda ifadeler numaralandırarak yazılmaktadır. haberin içeriği hakkında bilgi verici spotlardır.

KAM. SPK.: "Kamera spikerde" anlamına gelmektedir. Haber girişinde spikerin yayın anında okuyacağı metindir. Habere ait kurgulanmış VTR'nin içinde yoktur. İki üç cümleden oluşması yeterlidir.

VTR: "Video Tape Recorder" kelimelerinin ilk harflerinden oluşmuştur. Görüntünün kaydedildiği

DERS MATERYALİNİN TANITIMI

Konuyla ilgili okuma parçasını gösterir.

OKUMA PARÇASI
TRT ANKARA RADYOSU PRODÜKTÖRÜ FİLİZ ARICIOĞLU İLE YAPILAN MÜLAKAT

SORU: Bize kendinizi tanıtır mısınız?

İsmim Filiz Arıcıoğlu. TRT Ankara Radyosu, Eğitim ve Kültür Yayınları Müdürlüğünde prodüktör olarak görev yapıyorum. 22 yıllık radyo prodüktörüyüm. TRT Radyolarında yayınlanan haber, eğitim, kültür, sanat, müzik-eglenç, belgesel, drama ve yarışma programlarının hepsinde görev aldım. Şu anda Radyo-2'de yayınlanan "Anadoluyum Ben" isimli programı hazırlıyorum.

SORU: Mesleğiniz hakkında bilgi verir misiniz?

Radyo prodüktörü, radyoda yayınlanacak bir programın her aşamasından sorumlu olan kişidir. Sözcük anlamı "program yapıcısı" demektir. TRT radyolarında programlar, türlerine göre ya canlı olarak yayınlanır ya da önceden bant olarak hazırlanıp "e-radyo" adını verdiğimiz sisteme yüklenir. Program yapıcısı, her iki türdeki programın da içeriğinden ve yayın aşamasından sorumludur. Programla ilgili her türlü hazırlığı yapar, metinleri yazar, program akışı hazırlar ve canlı yayınlarında yayın saatinden yarım saat evvel stüdyoda hazır bulunur. Yayın süresince program spikeri ve teknik yönetmen arasındaki koordinasyonu sağlar, yayın öncesi gerekli bilgilendirmeyi yapar. Yayın sırasında doğabilecek her türlü aksaklığa olaya müdahale eder, durumu düzeltmeye çalışır. Kısacası bir programın A'dan Z'ye her şeyinden prodüktör sorumludur.

SORU: Teknolojik gelişmeler radyo haberliliğine nasıl yansdı? Daktilo ile yazılan haberlerden günümüze neler değişti?

Teknolojik gelişmeler, radyo programlarının hepsini olduğu gibi haber programlarını da büyük ölçüde kolaylaştırdı. Daha önce uzun telefon görüşmeleri ya da yazışmalarla sağlanan iletişim artık tek tuşla elimizin altında. Bu durum bir yandan işimizi kolaylaştırırken aslında bir yandan da zorlaştırıyor. Çünkü internet ortamından ulaşılabilir bilgilerin güvenilirliği son derece sınırlı. Bu yüzden ancak çok güvenilir, resmi internet sitelerinden sağlanan bilgilere dayanarak ve bu bilgileri de teyit ederek programlarımızı hazırlıyoruz. Yine de habere, görsellere ve haber görüntülerine ulaşma hız bakımından çok önemli bir aşama kaydedtiğimiz de bir gerçek.

SORU: Radyo haberleri yayından önce hangi aşamalardan geçiyor?

Radyo haberleri, TRT Haber Merkezi tarafından hazırlandıktan ve editörler tarafından düzeltiltikten sonra radyolarımıza ulaşır. İnternet ortamında Radyo Yayın Şefliği'ne ulaşan haberler yazılı olarak basıldıktan sonra haber spikeri tarafından da son bir kez kontrol edilir.

SORU: Bültenler bant yayını mı canlı yayını mı?

Radyodaki bütün haber bültenleri canlı olarak yayınlanır. Radyoda yirmi dört saat boyunca üç vardiyalı olarak yayın nöbeti tutan haber spikerleri, bülteni haber stüdyosunda seslendirirken aynı anda bütün kanallarmız bu stüdyoya bağlanır. Kanallardaki bülten saatleri farklıysa, yalnızca ilgili kanal haber stüdyosuna bağlanır diğerleri normal yayına devam eder.

Görüş 4.34: Filiz Arıcıoğlu

Konuyla ilgili örnekleri gösterir.

3. Örnek:

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A) Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. () Belli aralıklarla sürekli olarak yayımlanacağı öngörülen gazete, dergi gibi basılımlar eserlere sürekli yayın denir.
2. () İlk yayımlanan dergiler, kültürel ve sanatsal özelliklere sahip dergilerdir.
3. () "Magazine" (dergi) isminin ilk defa kullanıldığı ve ilk genel kültür dergisi olma özelliği taşıyan yayın "American Magazine" dir.
4. () Sanayi Devrimi ile birlikte bilim ve düşünce alanında yaşanan önemli gelişmeler dergilere olan talebi artırmıştır.
5. () Namık Kemal gazeteciliği Servet-i Fünun dergisinde başlamıştır.
6. () II. Meşrutiyet döneminde dergi ve gazete sayılarında ciddi bir artışın yaşanmasında çeşitli düşünce akımları ve Batılılaşma çabaları önemli rol oynamıştır.
7. () Kurtuluş Savaşı Dönemi'nde yayımlanan birçok dergi millî mücadelenin karşısında yer almıştır.
8. () Dergi metinleri akıcı ve sürükleyici bir dille yazılmaktadır.
9. () Dergi haberliliğinde haber toplanmada başvurulan kaynakların sayısı ve çeşitliliği artmaktadır.
10. () Dergi haberliliğinde spot ve ara başlık çok az kullanılır.

B) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcükleri yazınız.

11. Siyaset, edebiyat, teknik, ekonomi gibi konuları inceleyen ve belirli aralıklarla çıkan süreli yayınlar denir.
12. 1947'de Almanya'da çıkarılan dergisi, Time dergisinin bir kopyası olarak hazırlanmıştır.
13. Düzenli yayın aralığıyla çıkan ilk Türkçe dergi dergisidir.
14. 1862'de çıkarılan Mir'at dergisi Osmanlı Devleti'nde yayımlanan ilk Türkçe dergidir.
15. Yayın hayatı 1933'te başlayıp 1949'da sona eren Ülkü Dergisi'ne adı vermiştir.
16. Diyojen, Marko Paşa ve Akbaba türü dergilerdir.
17. Haber üretme ve yazma sürecinin son aşaması ve doğrulama aşamasıdır.
18. Kişinin kendi duyguyu, düşünce ve heyecanlarını dile getirme ve dili kullanma biçimine denir.

C) Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

19. Dergi haberliliği seçimi yüzüldü ortaya çıkmıştır?

A) 15
B) 16
C) 17
20. 1665'te çıkarılan ve bilinen ilk dergi olma özelliği taşıyan dergi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Journal des Savants
B) Le Mercure Galant
C) Time
21. Haber dergiliğine öncülük eden ilk örnek aşağıdakilerden hangisidir?

A) Harper's Bazaar
B) Time
C) Newsweek

Konuyla ilgili etkinlikleri gösterir.

Ö renme birimi de erlendirilmesinin yapıldı ı bölümdür.

AJANS HABERCİLİĞİ

1. ÖĞRENME BİRİMİ

KONULAR

1.1. AJANS HABERCİLİĞİNİN ÖZELLİKLERİ

1.2. HABER AJANSLARI

1.3. AJANS HABERİ YAZMA

TEMEL KAVRAMLAR

- ajans haberciliği
- haber ajansı
- uluslararası haber ajansları
- ulusal haber ajansları
- ajans haberi yazımı

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Ajans haberciliğinin özelliklerini
- Ajans haberciliğinin ilkelerini
- Ajans haberciliğinin tarihini
- Önde gelen haber ajanslarını
- Ajans muhabirliğinin özelliklerini
- Haber ajanslarında haber toplama ve değerlendirmeyi
- Ajans haberi yazmayı

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Sizce bir haber ajansı günde ortalama kaç haber servis ediyordur?
2. Adını en çok duyduğunuz ya da gördüğünüz haber ajansları nelerdir? Arkadaşlarınız ile paylaşınız.
3. Farklı televizyon kanalları veya gazetelerde sık sık aynı haberleri gördüğünüzde ne düşünüyorsunuz? Sizce bu habercilik açısından nasıl bir durumdur?

1. AJANS HABERCİLİĞİ

Ajans haberciliği, haberin mutfağı olarak adlandırılabilir. Haber ajansları televizyondan radyoya, gazeteden dergiye tüm kitle iletişim araçları için önemli bir haber kaynağıdır. Haber ajanslarının işleyişi, topladıkları haberleri kitle iletişim araçlarına ve medya dışındaki kişi ve kuruluşlara ulaştırması şeklindedir (Görsel 1.1). Aboneler, haber ajanslarına bu hizmetleri karşılığında belirli bir abonelik bedeli ödemektedir. Ajanslar gerek ellerinde bulunan teknolojik olanakların üstünlüğü gerekse çalışan sayılarının fazlalığından kaynaklı geniş bir iletişim ağına sahiptir. Bu sebeple haber toplama ve yayma işlevini diğer medya kuruluşlarına göre daha hızlı bir biçimde yerine getirmektedir. Ayrıca medya kuruluşları için her ilde veya dünyanın birçok bölgesinde muhabir bulundurmak ve dünyanın her yerinden kendi imkânlarıyla haber almak oldukça maliyetli bir iştir. Bu da medya kuruluşlarını gazeteci ya da muhabir istihdam etmek yerine haber ajanslarına üye olmaya yöneltmektedir. Özellikle internet gazeteciliğinin yaygınlaşması bu tip haberciliğe doğru bir dönüşümü beraberinde getirmiştir. Örneğin bir internet gazetesinde birkaç haber editörü görev yapmakta ve üye oldukları ajanslardan gelen haberler içerisinden seçtikleri haberleri belirli düzenlemelerden geçirerek yayımlamaktadırlar. Bununla birlikte genel olarak medya kuruluşları ajanslara abone olup onlardan gelen haberleri kullanmanın yanı sıra muhabir, foto muhabiri ve kameraman istihdam eder. Bunun sebebi kendi yayın politikalarına ve bölgelelerine uygun özel haber üretme kaygılarıdır.

Görsel 1.1: Kitle iletişim araçları

Haber ajanslarına ilk kurulduklarından bu yana basın yayın kuruluşlarına haber bulma görevi yüklenmiştir ve bu görev hâlâ devam etmektedir. Bu işlevden yola çıkarak ajanslar için “Kitle iletişim araçlarına ortak hizmet götürme işlevini yerine getiren kuruluşlardır.” denebilir (Tokgöz, 2017: 221). Bu tanım haber ajanslarının günümüzdeki işlevleri ve taşıdığı etik sorumluluklar düşünüldüğünde eksik kalmaktadır. Haber ajansları sadece basın yayın organlarına haber ulaştırmakla yetinmeyip medya sektörü dışındaki üyelerine de hizmet vermektedir. Bunlar; üniversite, meslek örgütleri, şirketler, sivil toplum kuruluşları, belediyeler gibi güncel bilgiye ihtiyaç duyan resmî ya da özel kurum ve kuruluşlar olabilir.

Ajans haberciliğinin farklı işlevlerine işaret eden tanımlar da mevcuttur. Bunlardan bazıları şunlardır:

- “Haber ajansı; gazete, radyo, televizyon, dergiler gibi kitle iletişim araçlarına haber sağlayan bir kuruluştur.” (Ofloğlu, 1963:147).
- “Ajans, tarafsız bir biçimde topladığı haberleri, doğruluğundan emin olmak şartıyla en hızlı şekilde gazetelere ulaştıran kuruluştur.” (Başkut, 1967: 220).
- “Çeşitli kitle iletişim araçlarına, amaçları doğrultusunda olayları izleyerek, bunları tarafsızlık, doğruluk ve hızlilik ilkelerine bağlı kalarak değerlendirmeye tabi tutan ve sonra da edindiği bilgileri çeşitli yol ve yöntemlerle, en geniş şekilde abonelerine ulaştıran kuruluştur.” (Bülbül, 2000: 110).

Tanımların ortak özelliklerinden hareketle haber ajanslarının temel işlevleri şu şekilde kategorize edilir:

- Haber için veri toplamak.
- Haber üretmek.
- Oluşturdukları haberi abonelerine ulaştırmak (Görsel 1.2).

Görsel 1.2: Ajansların haber dağıtımında internetin önemi

Değişen ve gelişen teknolojik olanaklar ajans haberciliğini de etkilemiş ve temel işlevlerinin gün geçtikçe daha fazla çeşitlenmesine sebep olmuştur. Ajans faaliyetleri, gazete, dergi gibi yazılı basın araçlarının hâkim olduğu dönemde haber metninin oluşturulması ve dağıtımı üzerinde yoğunlaşmıştır. Radyo, televizyon gibi araçların kullanılmaya başlanmasıyla beraber ajanslar, haber skalasına sesli ve görüntülü haberleri de eklemiştir. İşitsel ve görsel medyanın bu gelişimi ajansların haber metninin yanında abonelerine ses kaydı, video görüntüsü gibi haber verilerini servis etmelerini sağlamıştır. Bu durum internetin medya ve iletişim sektöründe yarattığı değişimle birlikte daha köklü bir dönüşüme sahne olmuştur. Günümüzde ajans hizmetlerinde dijital haberciliğe yönelik haber üretme ve yayma faaliyetleri önemli bir yere sahiptir. Ajanslar bu dijital faaliyetler kapsamında yeni medyaya içerik üreterek internet için önemli bir haber kaynağı statüsü de elde etmiştir.

1. ETKİNLİK

Küçük bir ilçede yerel bir gazetede muhabir olarak çalışan Kübra ile birlikte gazetede bir muhabir daha çalışmaktadır. Bu muhabirler gazete sayfalarını haberle doldurmak için oldukça fazla zorlanmaktadır. Sizce bu kurum bir haber ajansına üye olmalı mıdır? Yorumunuzu buraya yazınız.

.....

.....

.....

1.1. Ajans Haberciliğinin Özellikleri ve Genel İlkeleri

Basın yayın organlarının haber ajanslarına üye olup belirli bir ücret karşılığında habere ulaşması haber ajanslarının medya için en önemli haber kaynağı olmasını sağlamıştır (Görsel 1.3). Medya kuruluşları bu yolla daha düşük maliyetle hızlı bir biçimde habere ulaşmaktadır.

Ajanslar birçok çalışanı ile ulusal ve uluslararası bir ağa sahip olduğu için güncel bilgiye hızlı ulaşmanın üstünlüğünü elinde tutmaktadır. Ajanslar gün içinde çok çeşitli yerlerden farklı türlerde yüzlerce haber vermektedir. Ayrıca ajans haberlerinde ayrıntıya oldukça fazla yer verilir. Bunun sebebi ajansların birçok basın yayın organına haber servis etmeleridir. Alıcı konumundaki basın kuruluşları da ajanstan geçen haberlerin içinden kendilerine uygun olan haberleri ya da habere ait verileri almaktadır. Buradaki “kendine uygun” kavramı medya organının yayın kimliği ve yayın politikası olmak üzere haber seçiminde etkili olan özelliklerini ifade etmektedir.

Ajansı haber kaynağı olarak kullanan yayın kuruluşları haberi doğrudan almasa bile habere ait fotoğraf, görüntü, ses ya da metni kullanabilir. Bu da haber kaynağı olarak haber ajanslarının sorumluluklarını fazlasıyla artırmaktadır. Hedef kitle, habere ulaştığı yeri (televizyon, gazete, internet vb.) haberdan sorumlu tutar. Örneğin herhangi bir televizyon kanalında izlediği haberin doğru olmadığını fark eden izleyici, öncelikle o kanalı sorumlu tutar ve kanala karşı güveni sarsılır. Bahsi geçen bu kanal her ne kadar haberi bir ajanstan almış olsa da izleyici için bu durum fazla dikkate alınmaz, izleyicinin sarsılan güvenini yeniden inşa etme görevi televizyon kanalına kalır. Bu da müşteri konumundaki televizyon kanalının ajansa olan güvenini olumsuz yönde etkiler.

Günümüzde medyaya karşı giderek artan güvensizlik de düşünüldüğünde çalışan gazetecilerin yükü oldukça fazladır. Binlerce üyeye hizmet veren ve gündemi belirlemede mihenk taşlarından olan haber ajanslarının güvenilir olması dağıttıkları haberin doğruluğuyla paraleldir. Bu da öncelikle ajans çalışanlarının yani gazetecilerin etik kaygı duymasıyla mümkündür. Yasal ve etik düzenlemeler gazetecilik mesleği için üzerinde fazlasıyla durulması gereken bir alandır. Ayrıca toplumun bilgi alma ve haberleşme gibi birçok konudaki ihtiyacına yönelik hizmet veren gazetecilerin bireysel olarak mesleki kaygı duyması gerekmektedir.

Görsel 1.3: Haber kaynağı olarak ajans

Gazetecilerin mesleki ve toplumsal sorumluluklarına vurgu yapan bu genel değerlendirme çerçevesinde ajans haberciliğinin üç temel ilkesinden bahsedilebilir: **güvenilirlik**, **tarafsızlık** (objektiflik, nesnellik) ve **hızlılık** (Girgin, 2002:114).

1.1.1. Güvenilirlik

Habercilikte güvenilirlik, haberlerin doğru olması ve dürüst bir şekilde hazırlanarak yayımlanması anlamına gelmektedir. Haberlerin doğru ve gerçek olması gazetecilerin sorumluluk bilinciyle görev yaptıklarının kanıtıdır. Gazetecilerin sorumluluğu, haberin doğruluğuyla haberin doğruluğu da güvenilir olmasıyla yakından ilişkilidir. Haberin açık ve kesin bir dille yazılması ve doğru bilgilerden oluşması haberciliğin temel gerekliliklerindendir (Görsel 1.4). Gazeteci elde ettiği bilgileri muhakkak güvenilir haber kaynaklarından doğrulatmalıdır. İnsanlar özellikle yetkili kişilerden alınan bilgilere daha fazla güvenmektedirler.

- Sağlık Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada iyileşen hasta sayısında yüksek oranda artış olduğu belirtildi.

- Son günlerde iyileşen hasta sayısının arttığı belirlendi.

Yukarıdaki ifadeler incelendiğinde habere ilişkin konunun bizzat yetkilisi olan Sağlık Bakanlığı'nın yer aldığı cümle okuyucuya / izleyiciye daha fazla güven verecektir.

"Doğru haber" haber ajanslarının olmazsa olmazıdır çünkü doğru / yalan haber ayrımı o kaynağa olan güveni çok yakından etkiler. Haberin yalan olduğu fark edildiğinde kaynağa olan güven azalır, bu da kaynağın ününü zedeleyer. En önemli haber kaynağı olan ve birçok üyeye hizmet veren haber ajansları için "güvenilirlik" hangi koşullarda olursa olsun kaybetmemeleri gereken bir özelliktir. Kaynağa olan güven zedelendiğinde bunu yeniden tesis etmek ve zedelenen imajı düzeltmek oldukça zordur. Habercilikte doğru / yalan haber ayrımı en temel ve dikkat edilen hususların başında gelir. Haber ajansları da tüm dünyadaki haber döngüsünde oynadığı rol gereği çok büyük bir sorumluluk altındadır çünkü verdiği en ufak yanlış bilgi bile birçok üyeye, o üyelerden de kamuoyuna ulaşacaktır.

Görsel 1.4: Habercilikte güvenilirliğin önemi

1.1.2. Tarafsızlık (Objektiflik, Nesnellik)

Tarafsızlık, haberde olay ile yorum arasına konulması gereken sınırı ve siyasal/ideolojik eğilimlerden olabildiğince arınma durumunu ifade eder. Elbette ki her insanın olduğu gibi gazetecilerin de belirli bir hayat görüşü vardır ve seçilen haberden yazılan kelimelere dek her şey bu ideolojinin ürünüdür. Burada dikkat edilmesi gereken husus gazetecilik mesleğinin toplumsal işlevinin unutulmamasıdır. Gazeteciler; dil, din, ırk gibi konuların hiçbirinde ayırım yapmadan tüm topluma hizmet sunar.

Ajans haberciliği açısından özellikle tarafsızlık çok önemlidir çünkü haber ajansları birçok açıdan farklı üyeye hizmet verir (Görsel 1.5). Özellikle farklı yayın politikalarına sahip abonelere hizmet veriyor olmaları haber ajanslarının tarafsız haber vermelerini

Görsel 1.5: Yayın organlarının farklı yayın politikaları

zorunlu kılmaktadır, aksi hâlde üye kaybı yaşanacaktır. Özellikle siyasi haberler, mümkün olduğunca farklı görüşlere yer verilerek servis edilmelidir. Ajansların belirli bir kesime hizmet ettiğine yönelik bir algı oluşmamalıdır.

Gazetecilerin tarafsız haber vermeleri habere nesnel yaklaşımlarıyla mümkün olur. Nesnellik kavramına göre haberde kişisel olmayan veriler yer almalı ve bireysel değer yargılarına da hiçbir biçimde yer verilmemelidir. Gazeteci olaylara objektif bir bakış açısıyla yaklaşmalı; haberi dengeli bir biçimde vermelidir (Uzun, 2016; Tokgöz, 2017; Çaplı, 2002). Bunun için gazetecinin uygulaması gereken yöntemlerden bazıları şunlardır:

- Habere konu olan tüm taraflara eşit söz hakkı tanımak.

Örneğin

- **Tekirdağ X hastanesinde bir hastanın, göz yaşarması için verilen ilaç sonrası hayatını kaybettiği öne sürüldü. Aile: “Hastanenin ihmali var.” dedi ve şikâyetçi oldu. Başhekim ise bu üzücü olayın hastanın daha önce geçirdiği mide rahatsızlığından kaynaklandığını ve konu hakkında araştırılmaya devam edildiğini belirtti.**

- Haberde yer alan ifadeleri alıntı şeklinde vermeye özen göstermek (Tırnak (") içinde verilen ifadeler direkt olarak kaynağın ifadesidir.).
- Haberde somut gerçeklere yer vermek (isim, sayı, unvan, vb.).

Örneğin

- **Sağlık Bakanı sosyal medyadan yaptığı açıklamada hastalardan 156'sının daha iyileştiğini belirterek şunları kaydetti: “Türkiye Günlük Koronavirüs Tablosu”nun güncel verilerine göre, bugün test sayısı 14 bin 578 iken yeni vaka sayısı 585'tir. Artan test sayısına rağmen vaka artış hızı düşme eğiliminde. Virüs, gücünü temas ortamından alıyor, evde kalalım ve maske, mesafe, temizlik kurallarına uyalım.**

1.1.3. Hızlılık

Haber ajansları için hız çok önemlidir. Habere hızlı bir biçimde ulaşamayan ve dolayısıyla üyelerine hızlı bir biçimde haberi ulaştıramayan ajans için bu durum büyük bir başarısızlıktır. Haber ajansına üye olmanın en önemli nedenlerinden biri de özellikle kitle iletişim araçları için habere kendi imkânlarından daha hızlı bir biçimde ulaşabilmektir.

Ajans haberciliği adeta “doğru ve hızlı habercilik” anlayışı üzerine kurulmuştur. Haber ajansları kendi aralarında rekabet hâlinde olduklarından dolayı abonelerine diğer ajanslardan daha önce haberi ulaştırmak için zaman zaman olay yerinden canlı görüntüleri direkt aktarır (Görsel 1.6). Bu rekabette en önemli başarı kriteri doğru ve aynı zamanda hızlı haberciliktir. Bir haberin güvenilirliği elbette ki derinlemesine araştırma yapma ve veri toplama ile alakalıdır. Ancak ajans bu kısımla ilgilenirken zaman kaybedip haberi üyelerine diğer ajanslardan daha geç ulaştırırsa maalesef ajansın emeğinin boşa gitmesi muhtemeldir. Çünkü yüksek ihtimalle kendi aralarında da yarış içinde olan kitle iletişim araçları ilk gelen haberleri yayımlayacaktır. Bu durum sık sık tekrar ettiğinde hızdan ödün veren ajanstan hizmet alımının kesilmesi olağan bir durumdur. Burada ajansta çalışan gazetecinin dikkat etmesi gereken husus, haberi doğru ve hızlı bir biçimde ulaştırmak ve eksik kalan kısımları sürece içerisinde haberine eklemektir. Haber-

Görsel 1.6: Ajans haberciliğinde hızın önemi

cilikte hız adına güvenilirlikten ödün vermemek esastır, güvenilirliğin de bir ayağı haberin tam olmasıyla ilgilidir. Süreç içerisinde habere ilişkin bilgi eksikleri giderilerek haber tekrar tekrar güncellenebilir.

Hız, yeni iletişim teknolojilerinin kullanılmaya başlanmasıyla beraber daha fazla önem kazanmıştır. Özellikle internet ve bilgisayar teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte değişen habercilik anlayışında “hız” rekabette kritik nokta olmuştur çünkü internet ortamında haberler çok hızlı bir biçimde yayılmakta ve gündem çok ani bir biçimde değişmektedir. Habercilik ve habere ulaşma pratiklerinde meydana gelen bu dönüşümden haber ajansları da payını almış, çalışmalarının bir ayağını da internet haberciliğine yönelik olarak yürütmeye özen göstermiştir.

2. ETKİNLİK

İlinizdeki bir medya kuruluşunu ziyaret ederek ajans haberciliğinin medya kuruluşları için önemi hakkında bilgi alınız. Ziyaret ettiğiniz medya kuruluşundaki yetkili kişiye yönelteceğiniz soruları önceden hazırlayınız. Soru taslaklarınızı aşağıya yazarak öğretmeniniz ve arkadaşlarınızla paylaşınız.

.....

.....

.....

.....

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Bir haber ajansı günde ortalama kaç haber servis ediyor olabilir? Araştırınız.
2. Medyada en fazla hangi ülkelerin haberlerini görüyorsunuz? Sizce bu bir tesadüf mü? Öğretmeniniz ve sınıf arkadaşlarınızla tartışınız.

1.2. Haber Ajansları

Dünyada ve ülkemizde birçok haber ajansı mevcuttur. Medyanın gücü ve etkisi bu sektörü her zaman ilgi odağı yapmış ve bu gücü elinde tutmak isteyenler sürekli rekabet içinde olmuştur. Tarihsel süreç incelendiğinde haber ajanslarının ilk doğduğu günden bu yana medya sektöründeki yeri ve önemi giderek artmıştır. Dünya ile bağlantılarını kitle iletişim araçlarıyla sağlayan insanlar için haber ajansları çok büyük bir öneme sahiptir. Kendi olanaklarıyla dünyanın çeşitli noktalarındaki her habere veya bilgiye ulaşması mümkün olmayan basın yayın organları, bu verilere erişmek için haber ajansları ağından faydalanmaktadır (Görsel 1.7).

Görsel 1.7: Geniş muhabir ağı

Bu bölümde haber ajanslarının doğuşu ve gelişimi, dünyada ve ülkemizdeki belli başlı ajanslar kısaca aktarılacaktır. Ayrıca özellikle uluslararası haber ajanslarının haber döngüsü üzerindeki etkileri açıklanacaktır.

1.2.1. Uluslararası Haber Ajansları ve Haber Döngüsü

Uluslararası ajanslar, dünyanın gündemini belirlemede etkin olarak söz sahibidir. Özellikle önde gelen uluslararası ajanslar dünyadaki iletişim akımını düzenlemek ve ona yön vermek için büyük bir yarış içindedir (Tokgöz: 2017:219). Dünya üzerindeki medya ve iletişim döngüsüne yön veren ülkeler ekonomik gücü yüksek olan gelişmiş ülkelerdir. Bu da bilgi ve haber akışında ülkeler arasında dengesizlik ve adaletsizliklere yol açmaktadır. Ajans haberciliği, bu alanda etkin bir rol oynamaktadır, zira en büyük haber ajansları gelişmiş ülkelerde belirli şirketlerin elindedir ve bu ajanslar dünyanın her yerine haberleri kendi bakış açılarıyla servis etmektedir (Görsel 1.8). Bu da benzer ya da tek tip haberlerin gündeme gelmesine sebep olmaktadır.

Önde gelen haber ajanslarının çoğunluğunun batılı ülkelerin elinde olması o ülkelere gelişmemiş ülkelere doğru tek yönlü bir haber akışına zemin hazırlamaktadır. Adil olmayan bu haber akışı kitle iletişim araçlarında hep aynı ülkelerin ve kişilerin benzer haberlerle gündeme gelmesine bazı ülke ve kişilerin

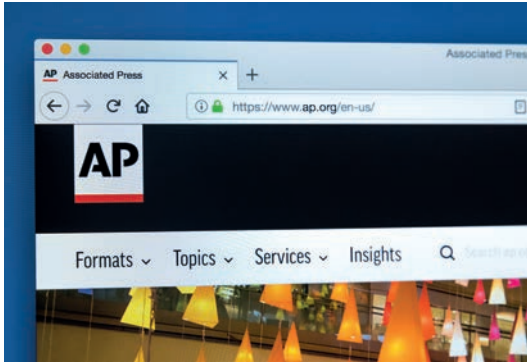
Görsel 1.8: Medyanın gücü

ise medyada hiç yer bulamamasına ya da olumsuz imajla yer almasına sebep olmaktadır. Örneğin akşam çeşitli televizyon kanallarından ana haber bültenlerini izleyen bir kişi neredeyse tüm kanallarda benzer haberleri görmektedir. Özellikle uluslararası alanda aynı liderler ve aynı başarı öyküleri haberlere konu olmaktadır oysaki dünya üzerinde birçok ülke ve habere konu olacak nitelikte birçok kişi vardır. Ne yazık ki gücü elinde tutamayan ülkeler çok önemli bir olay olmadıkça haberlere konu olamamaktadır. Olsalar da doğal afetler, savaş, fakirlik gibi olumsuz içeriklerle yer almaktadır. Medyanın gücünü elinde tutan ülkeler ise haber değeri olmayan en ufak bir konuyu dahi gündeme taşıyabilmekte ve tüm dünyanın o habere ulaşmasını sağlamaktadır. Haber ajanslarının dünya üzerindeki önemini anlamamız açısından son derece önemli olan bu konuya Türkiye’de iletişim biliminin kurucularından olan Ünsal Oskay da şu şekilde değinmiştir:

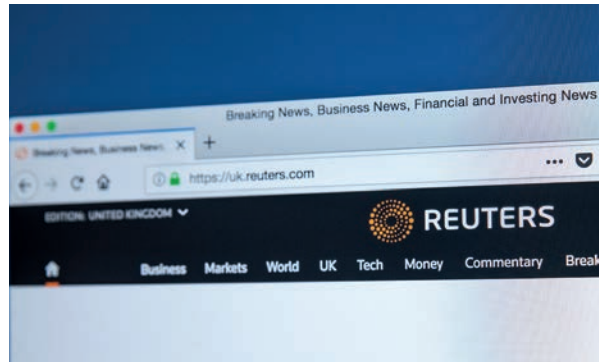
“Büyük devletlerin çıkarlarına zarar veren yerli yönetimlerin uyguladığı şiddeti gazetelerin birinci sayfalarında resimli veren; buna karşılık bu şiddetin temelini oluşturan ülkeler arası refah farkının nereden kaynaklandığına ilişkin haber, yorum ve yazıya görülür sayfalarında yer vermeyen gazetelerin okuyucusu olmamız sürdükçe, kendi ülkemizin sorunlarını bile, gelişmiş ülkelerin perspektifinden görmeye başlarız” (Oskay, 2016:53).

Dünyada günümüzde yaklaşık 180 haber ajansının varlığından söz edilebilir ve bu sayının büyük kısmını ortalama 50 haber ajansı ile Avrupa kıtası oluşturmaktadır. İlk haber ajansı Havas 1835’te Fransa’da kurulmuştur (Tokgöz, 2017:217). Onu Almanya’da 1849’da Wolff (Volf) ve 1851’de Reuter (Röytr) -şimdiki adı Reuters (Röytr) - izlemiştir. Çok vakit geçmeden uluslararası anlamda çalışmalara başlayan bu haber ajanslarının ardından çok sayıda ajans sektöre giriş yapmıştır. 1900’lü yılların sonlarına dek dünyada haber dağıtma yönünden “beş büyükler” olarak adlandırılan haber ajansları şunlardır: Associated Press (Asoşeytid pires), United Press International (Yunaytid pires interneyşinil), Agence France Presse (Ajans frans pires), Reuters ve TASS (Görsel 1.9, 1.10, 1.11, 1.12). Sonraki dönemlerde ekonomik ve tarihsel koşullar sebebiyle United Press International (UPI) ve TASS’ın (Sovyetler Birliği menşeli bir ajanstır.) etkin gücü azalmıştır.

Günümüzde dünyadaki haber dağılımı ve etkinliği açısından ABD’den Associated Press (AP), İngiltere’den Reuters (ilk oluşumu Almanya’dadır.), Fransa’dan Agence France Presse (AFP) ve Almanya’dan Deutsche Presse Agentur (Doçe presse agentur- DPA) batılı dört haber ajansı olarak başı çekmektedirler. AP tüm dünyada en etkin ajans olarak uluslararası kimliğiyle ön plana çıkmakta, Reuters da özellikle mali verileri sunma konusundaki başarısıyla ününü sürdürmektedir. Afrika ülkelerine karşı özel bir ilgi gösteren AFP ise AP ve Reuters’dan sonra dünyanın üçüncü büyük ajansı konumundadır. Uluslararası haber döngüsünün merkezinde yer alan bu ajanslar dünyanın her yerinde binlerce muhabir ve aboneye sahiptir ve birçok dilde yayın yapmaktadırlar (İnceoğlu, 1993:115-119; Tokgöz, 2017:220-230).

Görsel 1.9: Associated Press’in internet sayfası

Görsel 1.10: Reuters’ın internet sayfası

Görsel 1.11: Agence France Presse’nin internet sayfası

Görsel 1.12: TASS Haber Ajansı

3. ETKİNLİK

Belirlediğiniz üç gazetenin uluslararası haberlerini inceleyiniz. Benzer haberleri işaretleyerek gazetelerin bu haberleri ele alış biçimleri hakkındaki yorumlarınızı öğretmeniniz ve arkadaşlarınızla paylaşınız.

BİLGİ KUTUSU

AFP’nin atası 1835’te Fransa’da kurulan dünyanın ilk haber ajansı olan Havas’tır.

Reuters, haber ulaştırma anlamında telgraf hizmetini ilk sunan ajanstır. Ekonomi haberleri servisi de oldukça ünlüdür.

Kırk dokuz tane Pulitzer ödülü sahibi olan AP, dünyanın en geniş tarihi foto arşivine sahiptir.

1.2.2. Türkiye'deki Önde Gelen Haber Ajansları

Türkiye'de Anadolu Ajansı (AA), Demirören Haber Ajansı (DHA), İhlas Haber Ajansı (İHA) ve Anka Haber Ajansı (ANKA) başta olmak üzere birçok haber ajansı hizmet vermektedir. Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğüne akredite olup ülkemizde faaliyet gösteren yabancı ve uluslararası haber ajanslarıyla beraber bu rakam elliye aşmaktadır.

Türkiye'de ulusal ve ticari haber ajansı faaliyetlerinin çok uzun bir geçmişi yoktur. Osmanlı İmparatorluğu Dönemi'nde yabancı ajansların tekelinde olan haberler Türkçeye çevrilir ya da yurt dışındaki aydınlar tarafından gazetelere yazılar gönderilirdi. Türkiye'de ilk yerli ajans 1911'de kurulan Türkiye Telgraf Ajansıdır. Bu ajans yabancı ajanslarla anlaşarak onların haberlerini yayma tekelini elinde tutmaktaydı. Bu da anlaştığı ülkelerin propaganda aracı olmasına sebep olmuş ve bu sebeple de kapatılmıştır. Daha sonra da buna benzer girişimlerde bulunmuş fakat yine ulusal amaçlara hizmet edememeleri sebebiyle ajansların faaliyetleri başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

Atatürk, ulusal kurtuluş hareketinin halka ve tüm dünyaya duyurulması amacıyla ulusal bir haber ajansı kurulmasının zorunlu olduğunu düşünerek 6 Nisan 1920'de Ankara'da Anadolu Ajansı (AA) kurmuştur (Görsel 1.13, 1.14).

Görsel 1.13: AA Atatürk'ün talimatıyla kurulmuştur.

Görsel 1.14: Anadolu Ajansının logosu

BİLGİ KUTUSU

Anadolu Ajansının servis ettiği ilk bülten:

“Devlet merkezimizin düşman işgali altına geçmesi üzerine Anadolu ve Rume-
li'nin Müdafaa-i Hukuk azim ve kararlılığı içinde yiğitçe harekete geçtiği şu sı-
ralarda, din ve vatan kardeşlerimizin en doğru haber ve bilgiler alabilmelerini
sağlamak için kurulan Anadolu Ajansı, bugünden itibaren göreve başlıyor. Bugün alınan haber
ve bilgilerin oralarda da mümkün olduğu kadar fazla kimse tarafından okunup bilinmesi gereğini
arz ve açıklamaya yer yoktur. Bu amaçla oralarda dahi özel örgütler meydana getirerek, her gün
vereceğimiz bilgilerin telgrafhane kapılarında siyah levhalar üzerine yazılması ve yeterli araç
olan yerlerde basılması, yayımlanması ve dağıtılması, nahiyele ve hatta köylere kadar gönde-
rilmesi hususlarının yerine getirilmesini hepinizin vatan ve millet sevgisinden ve yardımlarından
rica ederiz. Bu başlangıçtan sonra, bugünkü son bilgiler aşağıdadır...”

Kaynak: AA

Yarı resmî ajans statüsünde olan AA'nın Türkiye'de ve dünyanın birçok yerinde büroları bulunmakta ve ajans pek çok yabancı ajans ile haber alışverişinde bulunmaktadır. Birçok yabancı dilde günde yaklaşık 4000 kelimelik yayın yapan AA; haber, fotoğraf, video paylaşımı hizmetleri sunmaktadır. Ayrıca internet teknolojilerinin gelişmesiyle beraber yeni habercilik anlayışına yönelik çalışmalara da önem veren AA, veri gazeteciliği ve haberde inografik kullanımıyla ilgili başarılı bir hizmet vermektedir.

Türkiye'deki önemli haber ajanslarından bir diğeri de 1972'de Gazeteci Altan Öymen tarafından kurulan ANKA Haber Ajansıdır (Görsel 1.15). 46 yıl çalışmalarını aralıksız sürdüren ajans 2018'de kapanmış fakat 2019'da faaliyetlerine yeniden başlamıştır. Ajans özellikle iş dünyasına, bankalara ve öncü şirketlere yönelik hizmetleriyle önemli başarılarla imza atmıştır. Uğur Mumcu gibi Türkiye'nin önemli gazetecilerinin de yetiştiği yer olan ANKA, bir gazetecilik okulu olarak da adından söz ettirmektedir.

Yazılı, görüntülü ve fotoğraflı haber üretimi yapan ilk Türk haber ajansı olan İhlas Haber Ajansı (İHA) ise 4 Ocak 1993 tarihinde faaliyete geçmiştir (Görsel 1.16). İhlas Holding'e bağlı olarak yurt içinde ve yurt dışında çalışmakta olan İHA, haberleri uydu ve internet üzerinden abonelerine ulaştırmaktadır. Ayrıca bu ajans Türkiye'de görüntülerini dijital olarak arşivleyen ilk ajans olma özelliği taşımaktadır.

Ülkemizdeki önemli haber kaynaklarından olan Demirören Haber Ajansı da (DHA) 1999'da Hürriyet Haber Ajansı ve Milliyet Haber Ajansının birleşmesiyle kurulan Doğan Haber Ajansının devamı niteliğindedir (Görsel 1.17). 2018 yılında Doğan Holding tarafından Demirören Holding'e satılan ajans, faaliyetlerini hâlâ yoğun bir biçimde sürdürmekte; başta Demirören Medya Grubu olmak üzere yurt içinde ve yurt dışında çok sayıda yayın kuruluşuna haber haber servis etmektedir. Bu noktada medyada tekelleşme olgusuna da kısaca değinmek yerinde olacaktır. Türk basınında holdingleşme sürecinin başlamasının ardından medya sektörü iş insanlarının ilgisini çekmiş ve gazetecilik mesleğiyle ilgisi olmayanlar da öncelikle ticari bir amaçla medya sektörüne yönelmiştir. Bu yönelim gazeteden dergiye, televizyondan internet sitesine dek birçok basın yayın aracının tek kişinin elinde toplanmasına sebep olmuştur. Bu durum, özellikle medyada çok sesliliğin ve medyanın bağımsızlığının önünde engel oluşturmıştır. Bazı haber ajanslarının sahipliğini de bu kategoride değerlendirmek mümkündür. Şirketler haberin kaynağı olan haber ajanslarına da sahip olarak toplumu adeta tek bir açıdan haber bombardımanına tutmaktadır.

Görsel 1.15: ANKA Haber Ajansının logosu

Görsel 1.16: İHA (İhlas Haber Ajansı)'nın logosu

Görsel 1.17: Demirören Haber Ajansının logosu

4. ETKİNLİK

Ulusal ve uluslararası haber ajanslarının internet sitelerini inceleyiniz. Haber portallarındaki benzerlikleri belirleyerek öğretmeniniz ve arkadaşlarınızla paylaşınız.

OKUMA PARÇASI

Demirören Haber Ajansı Muhabirleri Ajans Haberciliğini Anlattı:

“Tarihe Tanıklık Ediyoruz”

ERGÜN AYAZ/DHA MUHABİRİ

Gazeteciliğin bana pek çok konuda paha biçilemeyecek farklı deneyimler kazandırdığını düşünüyorum. Haberlerde çektiğimiz fotoğraf ve görüntülerle tarihe tanıklık ediyoruz. Savaş gemisiyle tatbikata çıkıp askerlerin yaşamlarına yakından tanık oluyor, bir yangında itfaiyecilerle yangının seyrini yaşayıp aynı endişeyi taşıyor, bazen de Türkiye’de ilk kez gerçekleşen bir ameliyatı yakından takip ediyoruz. Birçok ilklere ve o heyecana gazetecilik mesleği sayesinde tanık oluyoruz. Haberin takibi, gazetede yayımlanması, canlı yayınlar, flaş haber ve son dakika gelişmelerini sizlere ulaştırmanın heyecanı bizler için paha biçilemez bir duygu. Çektiğimiz fotoğraflar ve görüntülerle tarihe tanıklık ediyoruz.

Özellikle taşra diye tabir ettiğimiz bölgelerde ajans muhabiri gündemi takip etmeli ve teknoloji ile barışık olmalıdır. Fotoğraf ve görüntü programlarını kullanabilmelidir. Özellikle son dönemde her ajans muhabirinin hemen hemen birçok haberde ihtiyacı olan drone çekimleri için drone ehliyetleri olmalıdır. Büromuza drone gelmeden bütün muhabirler ticari pilot ehliyetini çoktan almıştı. Çünkü bir şekilde bu cihazların önümüze geleceğini tahmin ediyorduk ve öyle de oldu. Gazeteci çağın gerekliliklerine uymalıdır, dijital becerileri de kazanmalıdır.

Ajans muhabiri çok kaliteli fotoğraf çekmeli ve haberi 5 N 1

K kuralına göre toparlayıp hızlıca yazabilmelidir, kamera kullanabilmelidir. Yeri geldiğinde ajans muhabiri tek başına da haberi yapabilmeli, gerekiyorsa mikrofonu yoldan geçen vatandaşa tutturarak röportaj ile görüntülü haber yapmayı başarmalıdır. Yeter ki haber kaçmasın.

Televizyon kanalları canlı yayın isterse ajans muhabiri oradan canlı yayına katılır. Ardından o haberin görüntüsünü montajlar, haberini yazar, fotoğrafını düzenler ve haberi ajansına servis eder. Yani bir ajans çalışanı adeta muhabir, foto muhabiri, kameraman ve montajcıdır. Ayrıca ajans muhabirinin sağlık, emniyet, yargı, siyaset, magazin gibi uzmanlık isteyen her konuda biraz bilgi sahibi olması gerekir. Çünkü nerede ne zaman hangi haberin karşısına çıkacağı belli olmaz.

ERGÜN AYAZ KİMDİR?

Profesyonel olarak 1997 yılında yerel gazetede sağlık muhabiri olarak gazeteciliğe ilk adımını atan Ergün Ayaz burada 1 yıl görev yaptıktan sonra 1998 yılında Milliyet Gazetesi Antalya Bölge Müdürlüğünde gazetenin magazin, emniyet ve yargı servislerinde görevine devam etti. 2002 yılında Hürriyet ve Milliyet Haber Ajansı’nın birleşmesiyle oluşan Doğan Haber Ajansı’na geçiş yaptı (şu anki ismi Demirören Haber Ajansı) ve görevini sürdürmeye devam ediyor.

“Meslek Lisesinde Aldığım Gazetecilik Eğitimi İş Hayatımda Çok Faydalı Oldu”

Alişan KOYUNCU/DHA MUHABİRİ

Lisede gazetecilik bölümü okumanız mesleki yaşamınızda size ne gibi katkılar sağladı?

Medya sektörünün tamamında ve özellikle gazetecilik alanında çıraklıktan gelenler için ‘alaylı’ iletişim fakültelerinden gelenler için ‘mektepli’ tabiri kullanılır ve bu tabirler sektörün içerisindeki rekabette birbirleriyle mücadele eden medya emekçileri arasında keskin çizgilerle

ayrılmaktadır. Mesleki ve teknik anadolu liselerindeki gazetecilik eğitimi ‘alaylı’ ve ‘mektepli’ tabirlerini harmanlayarak sektörün ihtiyacı olan çok yönlü ve donanımlı personelleri yetiştirme konusunda önemli bir katkı sağlamaktadır. Meslek lisesinde aldığım gazetecilik eğitimi iş hayatımda çok faydalı oldu çünkü meslek lisesinin verdiği uygulamalı eğitim çalışma yaşamına önemli bir hazırlık aşaması gibiydi. Öğrenme kapasitesinin yüksek olduğu ve insan karakterinin önemli derecede şekillendiği lise döneminde gazetecilik eğitimi almamın, mesleğe başladığım dönemde bana teorik ve pratik anlamında deneyim ve bilgi birikimi kattığını düşünüyorum. Bu nedenle lise döneminde aldığım pratik eğitim sayesinde kendimi ‘alaylı’, teorik eğitim sayesinde de ‘mektepli’ olarak kabul ediyorum.

Gazetecilik mesleği hakkında genel düşünceleriniz nelerdir?

İnsanoğlu en ilkel çağlardan bu yana iletişime ve dolayısıyla haberleşmeye ihtiyaç duydu. Bu iki kavramın keşiştiği ve temelini oluşturduğu gazetecilik mesleği, çeşitli formlarla karşımıza çıkmakta ve kendini yenileyerek günümüzde devam etmektedir. İnternet ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi, gazetecilik mesleğini daha erişilebilir hâle getirip daha basit bir şekilde icra edilmesine yol açtı. Teknolojinin gelişmesi gazetecilik mesleğinde bilginin ulaşma hızı, fotoğraf ya da video bolluğu gibi olumlu etkilere yol açarken, gazeteciliğin sosyal medya kullanıcıları tarafından da yapılması ne yazık ki dezenformasyon ve manipülasyon gibi kavramların daha sık yaşanmasına yol açtı. Bu tür olumsuz kavramların sıklaşması halkın doğru ve tarafsız haber alması açısından gazetecilik mesleğinin kıymetli hâle gelmesine neden oldu. Kabaca ifade etmek gerekirse, gazetecilik mesleğinin daha kolay yapılmasıyla nitelik taşımayan kişilerin de gazetecilik yapması gazeteciliğin mesleğinin kalitesini tehdit etmeye başladı. Bu nedenle doğru, tarafsız ve temiz bilginin medya sektöründe hakim olabilmesi için iletişim fakülteleri ve bu fakültelelere giden yoldaki en önemli basamaklardan biri olan mesleki teknik anadolu liselerinde alınan gazetecilik eğitiminin gazetecilik mesleği açısından son derece önemli olduğunu söyleyebilirim.

Ajans haberciliği hakkında genel fikirleriniz nelerdir?

Ajans haberciliği, medya kuruluşlarına haber değeri taşıyan olay ya da gelişmelerden yazı, fotoğraf, video, grafik ve hatta canlı yayın bağlantısı gibi hizmetler sağlayan habercilik türüdür. Örneğin bir televizyon kanalında çalışan muhabirin yalnızca video, gazetede çalışan muhabirin yalnızca fotoğraf ile haberini tamamlaması mümkünken, ajans muhabirinden yayın kuruluşlarına sağladığı hizmet nedeniyle haber yapacağı konuda video, fotoğraf, canlı yayın bağlantısı gibi birçok hizmet beklenmektedir. Bu tür çok yönlü hizmetin beklendiği ajanslarda çalışan muhabirlerin dolayısıyla bu hizmetlerin tümünde yetkin olması beklenir. Gazetecilik mesleğine başlayan bir muhabirin ileride hedefi ne olursa olsun, ajansta çalıştığı süre boyunca bu tür pratikleri yapması haber için ihtiyaç olan bütün verileri toplayabilme kabiliyetinin gelişmesi ona büyük deneyim katmaktadır. Bu nedenle ajans haberciliğinin gazetecilik sektörünün temel taşı olduğunu ve bir okul niteliği taşıdığını düşünüyorum.

ALİŞAN KOYUNCU KİMDİR?

İlk olarak 2009 yılında Siirt Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde okuduğu sırada gazetecilik mesleğine bir yerel gazetede adım atan Alişan Koyuncu aynı yıllarda şu anki ismiyle Demirören Haber Ajansı olan Doğan Haber Ajansı’nda stajyer muhabir olarak çalışmaya başlamıştır. 2013 yılında Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümünü kazanan Koyuncu lisans eğitimi sırasında DHA’da telifli muhabir olarak çalışmaya devam etmiş, 2017 yılında mezun olduktan sonra eğitim hayatına lisans üstü programlarda devam etmiştir ve halen Demirören Haber Ajansı’nda muhabir olarak görev yapmaktadır.

1. UYGULAMA

Bir ajans muhabiri ile mülakat gerçekleştiriniz (Bu çalışmayı grup halinde de gerçekleştirebilirsiniz).

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. İlinizde bürosu bulunan haber ajanslarını araştırınız.
2. Bu ajanslar içinden ziyaret etmek istediğiniz büroyu belirleyiniz.
3. Bürodan yetkili bir kişiyle iletişime geçerek kendinizi tanıtınız ve bir haber muhabiri ile mülakat gerçekleştirmek üzere yetkili kişiden randevu talep ediniz.
4. Randevudan önce gazetecilerle yapılmış mülakat örneklerini inceleyiniz (İnternet ortamında araştırma yapılabilir.).
5. İncelediğiniz örneklerden yola çıkarak sorularınızı hazırlayınız.
6. Ajans muhabirlerinin çalışma koşulları ve diğer medya kuruluşlarında çalışan muhabirlerden farklı yanlarına yönelik sorulara muhakkak yer veriniz.
7. Hazırladığınız soruları öğretmeniniz ve arkadaşlarınızla paylaşınız.
8. Sorular üzerinde fikir alışverişinde bulununuz ve muhabire yönelteceğiniz sorulara son şeklini veriniz.
9. Randevuya giderken yanınızda bulundurmanız gereken araç gereci kontrol ediniz (Kalem, defter, ses kayıt cihazı, fotoğraf makinesi vb.).
10. Mülakatta topladığınız bilgileri bilgisayar ortamında düzenleyiniz.
11. Edindiğiniz bilgileri öğretmeniniz ve arkadaşlarınızla paylaşınız.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Ajansların internet sitelerindeki haberlerini inceleyiniz. Bu haberlerin, diğer yayın kuruluşlarının (gazetelerin internet siteleri, internet gazeteleri, televizyonların internet siteleri vb.) sitelerinde paylaşıp paylaşılmadığını kontrol ediniz.
2. Birden fazla mecrada paylaşılan aynı haberlerin benzerlikleri ve farklılıkları hakkında öğretmeniniz ve sınıf arkadaşlarınızla tartışınız.

1.3. Ajans Haberi Yazma

Haberlerin ilk üretim yeri olan ajanslar birçok farklı yayın kuruluşuna hizmet verir. Ajanslar birbirinden farklı görüşlere sahip üyelere haber sağladığı için haberlerini tarafsız bir biçimde servis etmek zorundadır. Haber içinde bir görüşe yer verirken diğer görüşleri es geçmek de tarafsızlık ilkesinin ihlalidir. Bu sebeple ajanslar haberleri tüm detaylarıyla vermelidir. Bu da ajans haberlerinin genellikle uzun ve detaylı olması anlamını taşımaktadır.

Birçok abone ajanstan gelen aynı haberi kullanır. Bu kullanım elbette birebir aynı haberin yayımlanması şeklinde değildir ve olmamalıdır. Medya kuruluşları kendi yayın politikasına ve kimliğine uygun biçimde haberi yeniden düzenleyerek yayımlar. Ajanstan olabildiğince detaylı gelen haberi birebir kullanmak zaten herhangi bir yayın kuruluşu için olanaklı değildir. Çünkü ne gazetelerin o kadar uzun haberlere ayıracak kadar sayfası vardır ne de televizyonların bir habere o denli fazla yer verecek imkânı. Her yayın kuruluşu kullanacağı ajans haberini elden geçirir, önemli gördüğü kısımları yayına taşır. Bu düzenleme süreci illaki özetleme anlamına da gelmemektedir. Ajanslar-

dan gelen birçok farklı haberin birleştirilmesi ya da bir haberin sadece bir bölümünün seçilerek kullanılması da medya kuruluşlarının yöntemlerindendir.

Birçok ilde ve bölgede ajansların temsilcileri ve büroları vardır. Genellikle muhabir ve kameramandan oluşan bu ekipler bulundukları bölgelerde haber değeri taşıyan olayları takip ederler. Bu ekipler, siyasetten magazine dek her konuda bulundukları bölgenin nabzını tutar. Hastanelerden karakollara dek geniş istihbarat ağıları mevcuttur ve birçok olay içerisinden seçim yaparak hazırladıkları haberleri servis eder.

Haber ajansları tarafından haberlerin abonelere servis edilmesinde bilgisayar teknolojileri ve internet kullanılmaktadır. Abonelerin ekranına düşen görüntüler, belirli bir sınıflandırma ile kategorize edilmektedir (Görsel 1.18). Gün içinde üyelerine yüzlerce haberi servisi eden haber ajansları, haberleri belirli şekillerde sınıflandırmak zorundadır aksi takdirde haberlere ulaşma konusunda büyük bir karmaşa yaşanabilir.

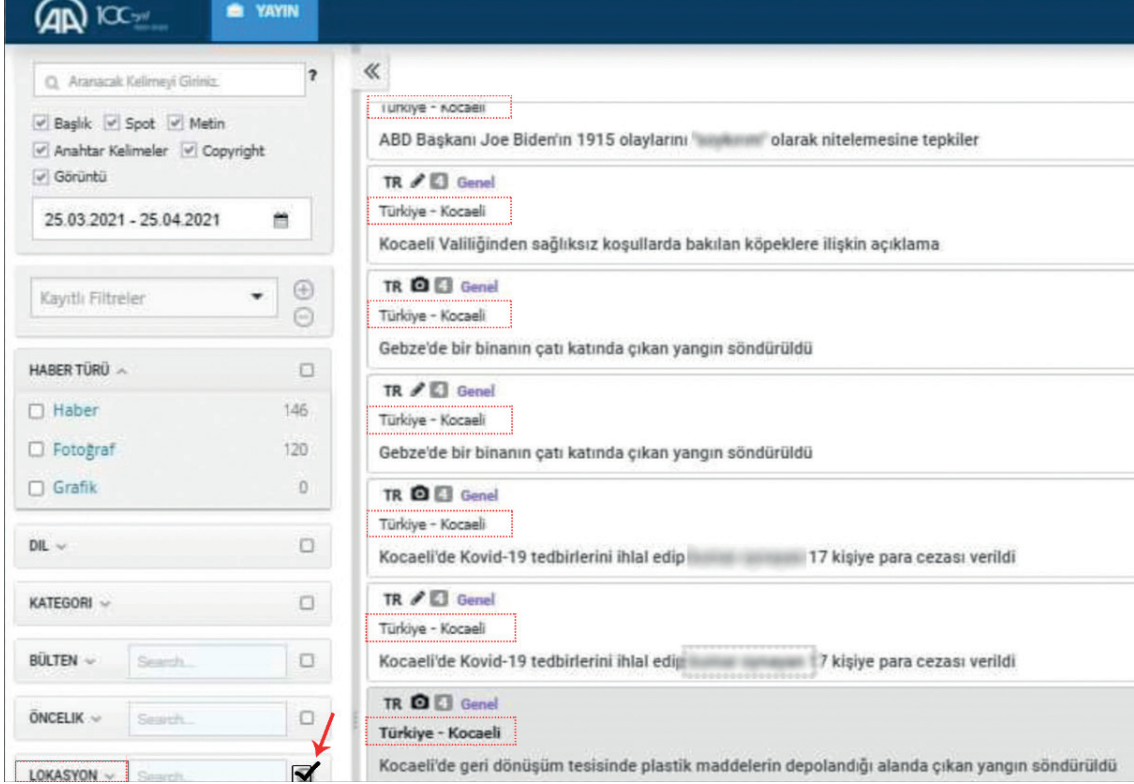
Bu kısımda haberler genel, özel, yerel gibi birimlere ayrılmıştır.

Bu kısımda haberler ekonomi, politika, spor gibi uzmanlık alanlarına göre kategorize edilmiştir.

Bu kısımda haberler öncelik sırasına göre sınıflandırılmıştır. Örneğin "flaş" haber son gelen önemli gelişmeleri sıralar.

Görsel 1.18: Haber Akış Sistemi (HAS)

Abonelerin kategorilere göre yaptığı işlemlerle aradıkları haberlere ulaşmaları kolaylaşmaktadır. Örneğin yerel üzerine tıklayıp belirli bir il seçimi yapıldığında sadece o şehre ait haberler sıralanır (Görsel 1.19).

Görsel 1.19: Yerel haber seçimi: Kocaeli örneği

Günümüzdeki habercilik anlayışı düşünüldüğünde aslında gazeteciliğin ağır yükü, ajans muhabirlerindedir. Özellikle internet haberciliği ile birlikte “kopyala yapıştır haberciliği” nesli ortaya çıkmış, özel haber yapma kaygısı giderek azalmıştır. Yeterli derecede muhabir istihdam etmeyen basın yayın kuruluşları (özellikle internet gazeteleri) ajans haberlerine bağımlı hâle gelmekte, tek sesli habercilik sorunu artmaktadır. Ajanslardan gelen haberlerin masabaşındaki editörlerce düzenlenmesinin ardından yayına hazır hâle gelmesi medyada hep aynı haberlerin dolaşmasına sebep olmaktadır. Bu yeni düzen de ajans haberciliğinin önemini daha da artırmaktadır. Çünkü gündem ajans muhabirlerinin haber olarak servis ettikleri olaylar üzerinden şekillenmektedir.

1.3.1. Olayın Haberleştirilmesi

Haberler, belirli olayların haber diliyle aktarılmasından meydana gelir. Bu aktarım genelde olayın yaşanma biçiminin birebir aktarımı şeklinde değildir. Haber yazımı kelimelerle dans etmeyi, olayın haber olarak aktarımı sırasında belirli kuralları ve haber dilini ustaca kullanmayı gerektirir. Bu kuralların çerçevesi de farklı haber yazma teknikleri ile belirlenmiştir. Ters piramit, düz piramit, kare tekniği gibi birçok farklı haber yazma tekniği vardır. Habercilikte en fazla kullanılan teknik ters piramit tekniğidir. Ajans haberciliğinde de yaygın olarak kullanılan bu tekniğe göre en önemli ve merak edilen kısım en başta verilir, olayın detayları haberin devamında sıralanır.

“Her olay haber değildir.” Bu cümle habercilikte en fazla kullanılan cümlelerden biridir. Gün içinde yaşanan çok fazla olaydan sadece bazıları gündeme taşınmaktadır. Bunlar da haber değeri

olan olaylardır. Örneğin kaza, yangın, tören, açılış, ünlülerin başına gelen olaylar, başarı öyküleri, trajik olaylar, felaketler, ani gelişen olaylar gibi birçok durum habere konu olabilir. Muhabir olayı izler ya da olayla ilgili bilgileri alır ve habere çevirir. Bu işlemi yaparken de olayın içindeki her noktada birebir habere taşınmamakta, belirli bir düzen içinde haberin anatomisi oluşturulmaktadır. Bu, muhabirin kelimelerle yaptığı sanattır.

“Peki olay direkt olduğu gibi aktarılsa ne olurdu?” Bu sorunun cevabının bir uygulama üzerinden verilmesi yerinde olacaktır.

2. UYGULAMA

Aşağıda bir olay anı gerçek zamanlı olarak aktarılacaktır. Bu olay metnini okuyarak işlem basamaklarını takip ediniz.

Olay Metni:

İstanbul Beşiktaş'ta sahil kenarında oturan 29 yaşındaki Sefa DÜRÜST avukatlık yapmaktadır. Sefa her zamanki gibi bugün de kahvaltı etmiş ve 9.00 gibi işe gitmek üzere evden çıkmıştır. Bakkala uğrayıp su alarak 34 KV 6978 plakalı aracına binen Sefa müziği hafif açarak İstanbul Mecidiyeköy'de bulunan iş yerine doğru gitmeye başlamıştır. Yaklaşık bir saat araç kullanan Sefa iş yerine yaklaşırken Mecidiyeköy Kavşağı'nda bir anda karşıdan karşıya geçmeye çalışan sarı renkli bir kedi görmüştür. Masum kedi kendini yola atmış fakat araçlardan korktuğundan dolayı yolun ortasında adeta donakalmıştır. Hem kendini hem de trafiği riske atan bu kedinin yardımı ihtiyacı olduğu açıktır. Kedinin bu durumu karşısında ona yardım etmek isteyen Sefa güvenli bir biçimde aracını durdurarak trafiği kontrol altına alır ve minik kediyi yolun karşısına taşır. Kedinin sağlıklı olduğundan emin olduktan sonra da aracına binip yoluna devam eder. Bu kurtarma anı görüntülerini ise başka bir araçta yolculuk yapmakta olan bir vatandaş çekmiştir. Üstelik kamerasına kedinin adeta minnet duyarcasına Sefa'nın ellerini yaladığı sevgi dolu görüntüler takılmıştır.

Çalışmanız sırasında şu işlem basamaklarına dikkat ediniz:

1. Okuduğunuz olay metnindeki 5N 1K (ne, nerede, ne zaman, neden, nasıl, kim) sorularının cevaplarını bulunuz ve aşağıya yazınız.

NE:

NEREDE:

NE ZAMAN:

NEDEN:

NASIL:

KİM:

2. Bu olayı haber olarak okuduğunuzu hayal ediniz. Okuyucu olarak yukarıdaki 5N 1K sorularından en fazla hangilerinin cevabını merak ediyorsanız onları işaretleyiniz.
3. İşaretlediğiniz cümlelerden bir haber girişi yazınız.
4. Olayı detaylarıyla anlatan bir haber gövdesi yazınız.
5. Habere başlık yazınız.
6. Haber yazımında haber dilini doğru kullandığınızdan emin olunuz.
7. Haberin son hâliyle olay metnini karşılaştırarak fikirlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Yukarıda bir olayın habere çevrilmesi istenmiştir. Olay tüm detaylarıyla tek bir şekilde anlatılmıştır fakat bu olay farklı kişilerce habere çevrildiğinde farklı haber metinleri ortaya çıkacaktır. Haber yazımında elbette özgün olmak önemlidir. Bir olay için onlarca farklı başlık yazılabileceği gibi birçok farklı giriş ve gövde de yazılabilir. Burada önemli olan haberi detaylara boğup önemli kısımları gözden kaçırmamaktır. Her haber türü için kullanılan belirli kalıplar vardır ve muhabirin deneyimi arttıkça bu haberleri daha kolay ve hızlı bir biçimde kaleme alır.

Yandaki görsel (Görsel 1.20) 5. etkinlikte kullanılan haberin, ajansın kendi sitesinde yayımladığı hâlidir. Haber ajansları abonelerine gönderdikleri haberleri çoğunlukla kendi internet sitelerinde de yayımlar. Ajanslar abonelerine haberleri 5. etkinlikteki formatta gönderir. Ayrıca haberler abonelere fotoğraflı ve videolu şekilde gönderilebilir. Bu haber, ajansın kendi sitesinde videolu yayımlanmış fakat abonelere fotoğraflarla servis edilmiştir. Haber fotoğraflı ise abonelerin fotoğraflar arasından seçim yapabilmesi için olabildiğince fazla fotoğraf gönderilir.

Haber ajanslarının internet sayfaları tıpkı bir haber sitesinde olduğu gibi oldukça anlaşılır biçimde kategorilere (ekonomi, spor, dünya, vb.) ayrılarak okuyucu ve izleyicilere habere kolay ulaşma imkânı sunmaktadır (Görsel 1.21). Ayrıca ana sayfada genelde haberin başlığına ve fotoğrafına yer verilmekte, haber metnine ulaşmak için ise bunlar üzerinden bağlantılar oluşturulmaktadır.

Hastane bahçesinden yayılan kötü koku, AFAD'ı harekete geçirdi

Alişan KOYUNCU-Nabi YAZICI/KÖRFEZ (Kocaeli), (DHA)

07.04.2021 17:05

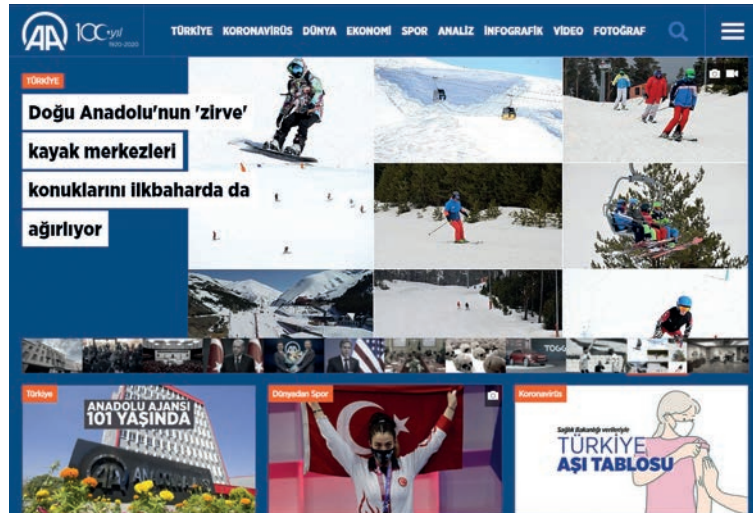
PAYLAŞ

Kocaeli'nin Körfez ilçesinde diş hastanesi bahçesinde yayılan kötü koku, paniğe neden oldu. Bölgede ölçüm yapan AFAD ekipleri, olumsuz bir durumla karşılaşmadı.

Yeni Yalı Mahallesi'nde bulunan Körfez Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi'nin bahçesinde, saat 14:30 sıralarında kötü koku yayılmaya başladı. Kokudan rahatsız olanlar durumu polise bildirdi. İhbar üzerine, polis ve AFAD ekipleri bölgeye sevk edildi. Özel kıyafetli bir AFAD görevlisi, hastane bahçesi ve çevresinde ölçümler yaptı. Yapılan ölçümlerde olumsuz bir duruma rastlanmadı.

Görsel 1.20: Ajansın internet sitesinde yayımlanmış haber

Görsel 1.21: Anadolu Ajansı'nın internet sayfası

1.3.2. Ajans Haberi Yazım Formatı

Her haber ajansının kendine özgü bir yazım formatı vardır fakat bu farklılıklar birkaç şekilsel değişiklikten ibarettir. Ajanslardan gelen haber metinleri genel hatlarıyla incelendiğinde haberlerin detaylı yazıldığı göze çarpmaktadır. Bu durum abonelerin haber içindeki verilerden seçim yapma şansını artırarak işlerini kolaylaştırmaktadır. Ajans haberciliğinde en kısa sürede en doğru haberi vermek çok önemlidir.

Bu sebeple ajans muhabiri olayın en son detayına ulaşana dek haberi bekletmez, edindiği bilgileri belirli bir şablonda hazırlayarak servis eder. Bu ilk yayın, ilerleyen süreçte yeni bilgiler ışığında güncellenir ve böylelikle haberin ayrıntıları abonelere duyurulmuş olur.

Başlık

Ajans haberlerinde başlıklar, genelde kısa bir cümle olarak sınırlandırılmamakta, uzun veya açıklayıcı bir cümle ya da birçok farklı başlıkla servis edilmektedir. Bu durum abonelere başlık oluşturmada kolaylıklar sağlamaktadır.

TRABZON (AA) - Trabzon'un Maçka ilçesinde bulunan Sümela Manastırı'nın yüzde 35'lik kısmındaki restorasyon çalışmaları sürüyor.

Görsel 1.22: Haberde mahreç kullanımı

Giriş

Haber girişlerindeki mantık da başlık yazımındaki ile aynıdır. Genelde tek bir haber girişinden ziyade çoklu haber girişi hazırlanır ya da abone başlık için hazırlanan birçok cümle içinden seçimler yapılarak yeni bir haber girişi oluşturabilir. Mahreç genelde haber girişinde bulunur ve haberin kökenini yani yapıldığı yeri ve kaynağını belirtir (Görsel 1.22).

Gövde

Genellikle ters piramit tekniğine uygun biçimde yazılan ajans haberlerinde gövde kısmı girişin detaylandırılması şeklinde olur ve kronolojik sıra izler (Yüksel, 2013:118). Habere ilişkin yeni detaylar ortaya çıktıkça da ya ekler düzenlenir ya da haber üzerinde güncelleme yapılır. Ajans haberciliğinde açıklama üzerine kurulu söylem haberinde genellikle doğrudan alıntı yöntemi kullanılır. Örneğin herhangi bir konuda açıklama yapan bir kişinin konuşmaları tırnak içerisinde aynen olduğu gibi verilir. Bu elbette ki bir konuşmanın baştan sona tırnak içinde verilmesi anlamına gelmemektedir. Çünkü bu şekilde olursa haber metni tekdüze ve oldukça sıkıcı olacaktır. Bu cümleleri desteklemek ve etkinliğini arttırmak amacıyla yardımcı cümlelerden yararlanılmaktadır (Girgin; Özyay, 2013: 159).

1. Örnek: Dünyaca ünlü şarkıcı X Y albüm satışlarındaki düşüşün kendilerini etkilemediğini **belirterek** “İnternetteki çeşitli platformlarda çok yaygın bir biçimde dinleniyoruz, önemli olan satış değil kaliteli üretim yapabilmek. İnsanlar her meslekte maddi kazançtan çok mesleki ve etik değerlere önem vermeli. Bizler sanatçı olarak topluma örnek olmalıyız ve işimizi en iyi şekilde yaparak kaliteli hizmetler ortaya çıkarmalıyız.” **dedi**.

2. Örnek: Emekli öğretim üyesi Prof. Dr. X Y toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının kadınlar için hayati önemde olduğunu **ifade ederek şunları söyledi:** “Ev içinde harcanan emek bir iş olarak görünmemektedir. Bu emeğin evin içinde yani kapalı bir alanda kadının sorumluluğuna bırakılması bu emeği görünmez yapmıştır. Dışarıda bir meslek icra eden kadın ise bu koşullarda iki kez sömürülmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri üzerine inşa edilen bu düzen eşitsiz şartlar üzerinde temellenmiştir.”

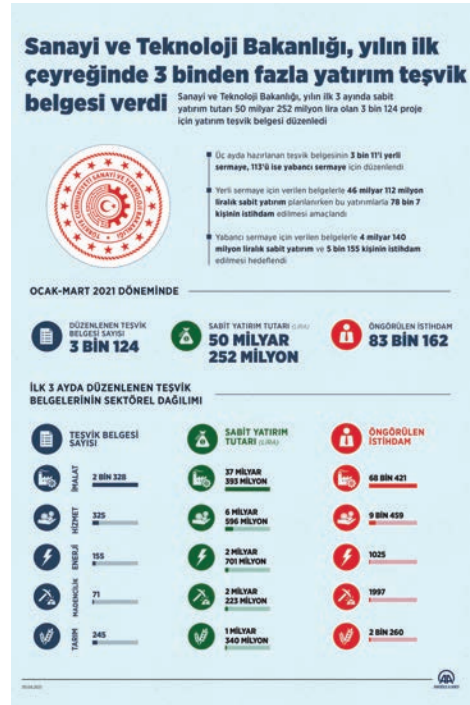
3. Örnek: Kredi faizlerinin düşmemesi hâlinde, konut kooperatiflerinin zor durumda kalacağını ve inşaatların tamamlanamayacağını **vurgulayan X Y şunları kaydetti:** “2021 yılında ev satışlarında geçen yıla oranla yüzde 30 civarında düşüş var. Bu durum başta inşaat sektörü olmak üzere birçok sektörü etkilemekte ve sektörlerin ticari faaliyetlerinde azalma yönünde bir eğilim göstermektedir.”

4. Örnek: Ünlü gazeteci X Y basın özgürlüğüne yönelik tartışmaların arttığına **dikkat çekerek** basın özgürlüğünün yasal düzenlemedeki yeri ve sınırlarının nerede başlayıp nerede bittiği konusundaki çalışmaları kapsayan bir rapor hazırlanmasını **önerdi**. Y, **şöyle dedi:** “2020 yılında medya özgürlüğünde dünya ortalaması bir önceki yıla göre %0,9'luk bir iyileşme gösterdi ancak bu göstergenin 2013 yılından bu yana %12 oranında kötüleştiği de biliniyor. Bu da basın özgürlüğüne yönelik daha fazla çalışma ve düzenleme yapılması zorunluluğunu ortaya çıkarıyor.”

6. ETKİNLİK

Dünya klasik masallarından birini seçerek okuyunuz. Bu masalı başlık, giriş ve gövde kısımlarından oluşan bir habere çeviriniz.

Ajans haberlerinde genelde haberin bitiminde habere ilişkin anahtar kelimeler (etiketler) kullanılır. Bu etiketler arama yapıldığında habere kolay ulaşılmasını sağlar. Ardından genelde muhabirin ismi, haberi düzenleyen redaktör ve haberin abonelere gönderilmeden önce son kez incelenmesini yapıp onayını veren yayıncının ismine yer verilir. Habere ilişkin görsel ve video mevcut ise foto muhabiri ve kameramanın ismi yer alır. Son dönemde haberde infografik kullanımının artması grafikerin isminin de yazılmasını yaygınlaştırmıştır (Görsel 1.23). Aboneler, ajans haberlerini kullanmalarına rağmen genellikle bu isimleri belirtmez. Gelen haberi “kopyala yapıştır” mantığıyla üzerinde çok fazla değişiklik dahi yapmadan yayımlayan medya kuruluşlarının muhabir ismini kullanmaması etik açıdan tartışılan bir durumdur.

Görsel 1. 23: Haberde infografik kullanımı (AA)

BİLGİ KUTUSU

İnfografik nedir?

Bu kelime İngilizce info (bilgi) ve graphic (grafik) kelimelerinin birleştirilmesiyle türetilmiştir. Verilerin daha kolay anlaşılması için grafik formatında hazırlanan görsel materyallere infografik denilebilir. Yani infografik, bilginin görsel öğelerle desteklenerek aktarılmasıdır. Özellikle internetin yaygın kullanılması gazetecilikte infografik kullanımı artırmıştır. Çünkü internet ortamındaki haberlerin birçok haberin içinden seçilerek okunabilmesi ilgi çekmesini zorunlu hâle getirmiştir. Ajanslar da son dönemde haberlerinde infografiklere fazlaca yer vermektedir. Ajansların kullanım sebeplerinin başında ilgi çekmesi ve daha kısa sürede daha fazla bilgiyi aktarma olanağı sunmasıdır.

1.3.2.1. Örnek Ajans Haberi İncelemesi

Her yayın türünün kendine özgü bir yazım formatı vardır. Örneğin; ajans haberi formatında yazılan bir haber televizyonda sunulacaksa televizyon formatına uygun hâle getirilir. Bu format yayın türlerinin kendi içinde bile çeşitli farklılıklar gösterebilir. Örneğin; TRT'nin formatı ile Kanal D'ninki birebir örtüşmez ya da Anadolu Ajansı ile Demirören Haber Ajansı'nın yazım formatında başlıkların yazımı, muhabir isminin yazılma yeri gibi küçük farklılıklar olabilir. Bu kısımda Türkiye'de ve dünyada önemli sayıda aboneye hizmet veren Anadolu Ajansı ve Demirören Haber Ajansı'nın haber yazım formatları incelenecektir.

1. İnceleme: Anadolu Ajansı Haberi Örneği

Bu 3 rakamı haberin 3. kez güncellendiği anlamı taşımaktadır. Özellikle siyasi toplantılar ya da duruşmaların konu edildiği haberler devam niteliğinde olan haberlerdir ve gelişmelere göre EK'ler yayımlanır ya da haber güncellenerek abonelere yeniden gönderilir.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Kabine Toplantısı'nın ardından millete seslendi: (3)

- "Ramazan ayının ilk iki haftasında tedbirleri biraz daha sıkılaştırarak kısmi kapanma uygulanmasına geçiyoruz"
- "Hafta sonu sokağa çıkma sınırlaması uygulaması sürerken hafta içi sokağa çıkma sınırlamasının saatleri akşam 19.00 ve sabah 05.00 olarak güncellenmiştir"
- "Sokağa çıkma saatlerinde zorunlu haller dışında şehirlerarası seyahatlere izin verilmeyecektir"
- "65 yaş üstü ve 18 yaş altının şehir içi toplu taşıma araçlarını kullanma sınırlamasını yeniden getiriyoruz"
- "Kamuda saat 16.00'da bitecek şekilde dönüşümlü ve esnek mesai yeniden yaygınlaştırılacak, hamileler ve kronik hastalığı olanlar ile 10 yaş altı çocuğu bulunan kadın personel idari izinli sayılacaktır"
- "8. ve 12. sınıflar ile okul öncesi eğitim kurumları dışındaki tüm kademeler uzaktan eğitimle faaliyetlerini sürdürecektir"
- "Yeme-içme hizmeti veren kafe, kiraathane, lokal, çay bahçesi, spor salonu ve benzeri mekanlar faaliyetlerine bayram sonrasına kadar ara verecektir. Lokanta ve benzeri işletmeler ise ramazan boyunca sadece belirlenen saatlerde paket ve gel-al hizmetiyle çalışmalarını yürütecektir"
- "Düğün, nişan, kına, nikah, genel kurul ve benzeri bütün toplantılar ile kapalı alanlarda yapılan etkinliklerin tamamı bayram sonrasına kadar ertelenmiştir"
- "Oteller sadece kendi müşterileriyle sınırlandırılmış şekilde hizmet verebilecek, sahte rezervasyon ve benzeri hilelere göz yumulmayacaktır"
- "Konaklama tesisleriyle evlerde toplu iftar ve benzeri organizasyonlar gerçekleştirilemeyecektir"
- "İki haftalık dönemde hedeflediğimiz tabloda beklediğimiz oranda iyileşmeyi temin edemezsek devamında çok daha sert uygulamaların gelmesi kaçınılmaz hale gelecektir"
- "Aşı sırası gelenlerin bu imkanı derhal değerlendirmelerini istiyorum"

Ajanslar tarafından konuya ilişkin birden fazla önemli nokta haberin üst kısmına taşınmakta ve başlık seçeneği olarak abonelere sunulmaktadır. Aboneler bu ifadelerden seçim yaparak başlık oluşturabilir ve haberlerini bu bilgiye göre kurulayabilir.

Mahreç

ANKARA (AA) - Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, ramazan ayının ilk iki haftasında tedbirleri biraz daha sıkılaştırarak kısmi kapanma uygulanmasına geçileceğini, bu kapsamda hafta sonu sokağa çıkma sınırlaması uygulaması sürerken, hafta içi sokağa çıkma sınırlamasının saatlerinin akşam 19.00 ve sabah 05.00 olarak güncellendiğini açıkladı.

HABER GİRİŞİ

Bu kısım üstteki önemli kısımlardan da seçim yapılarak aboneler tarafından yeniden yazılabilir.

Erdoğan, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde yapılan Cumhurbaşkanlığı Kabine Toplantısı'nın ardından millete seslendi.

Millet Kütüphanesi'nde dün gençlerle bir araya geldiklerini ve sohbet başlıklarından birinin de gençlerin istihdamı konusu olduğunu dile getiren Erdoğan, Türkiye'de tüm gençlerin okul öncesinden üniversiteye kadar her kademede dilediği seviyeye kadar eğitim alma imkanına sahip olduğunu vurguladı.

Geçmişte çok büyük sorun kaynağı olan bu safhanın aşıldığını, artık tüm dikkat ve enerjilerini gençleri bugünün ve geleceğin dünyasında karşılığı olan alanlara yöneltmeye verebileceklerini dile getiren Erdoğan, "Bugünkü toplantımızda da özellikle Sanayi ve Teknoloji Bakanımıza verdiğim talimatla bütün organize sanayi bölgelerinde, endüstri bölgelerinde vesaire oralardaki bütün işverenlerle çok daha yakın, sıcak irtibata geçip gençlerimizin üniversiteyi bitirdikten sonra değil, üniversiteyi bitirmeden staj döneminden başlamak üzere istihdamının sağlanmasını kendilerine talimat olarak verdik." dedi.

Kamudaki sınırlı istihdam yerine özel sektördeki çok daha geniş çalışma alanlarına yönelen gençlere verdikleri destekleri artırdıklarını bildiren Erdoğan, "Son olarak başlattığımız bir projeyle belirli şartlara sahip özel sektör kuruluşlarında istihdam edilecek her kişi için 100 bin lira kredi imkanı getirdik. Kamunun ve belediyelerin yürüttüğü projeler için de genç istihdamını zorunlu kılıyoruz. Gençlik ve Spor Bakanlığımız bu yıl sözleşmeli ve işçi kadrosunda toplam 8 bin 121 kişiyi istihdam edecektir. Şehit yakınları ve gazilerimizin istihdamını en son yaptığımız 333 atamayla toplamda 45 binin üzerine çıkardık. İş hayatında giderek daha etkin hale gelen kadınlarımıza verdiğimiz destekleri de artırarak sürdürüyoruz." diye konuştu.

Türkiye'yi hizmet ve eser siyasetiyle nice badirelerin üstesinden gelerek bugünlere ulaştırdıklarını belirten Erdoğan, "Salgının yol açtığı sıkıntıları çözecek olan da ülkemizi salgın sonrasında yeniden şekillenecek küresel siyasi ve ekonomik sistemde hak ettiği yere çıkartacak olan da yine biziz. Milletimizin moralini bozmaya, içini karartmaya, zihnini bulandırmaya yönelik hiçbir söz ve eylemin bu ülkeye en küçük bir faydası olmadığı gibi yol açacağı karmaşa da hepimize ilave yükler getirecektir. Bunun için herkesi teenniyle hareket etmeye, hayırdan yarışmaya, hak ve hakkaniyet çizgisinden ayrılmamaya davet ediyoruz." ifadelerini kullandı.

Türkiye'nin salgının sağlık boyutunu başarıyla yürüttüğü gibi alınan tedbirlerin olumsuz etkilerini azaltma konusunda da dünyadaki en başarılı ülkeler arasında yer aldığını söyleyen Erdoğan, Avrupa başta olmak üzere pek çok yerde hala yaygın şekilde süren kısıtlamaların kademeli olarak kaldırılması planlarının gerisinde kalmamak için gayret gösterdiklerini dile getirdi.

Erdoğan, her fırsat bulduklarında tedbirleri gevşeterek normalleşme sürecini başlattıklarını belirterek, şöyle konuştu:

"Aşılama 19 milyonu bulan rakamımızla dünyada ilk sıralarda yer alıyoruz. Tedarik imkanlarını genişleterek bu rakamı hızla artırmak için tüm kapıları zorluyoruz. Ancak vaka ve vefat sayılarımızın artış gösterdiği durumlarda ister istemez tedbirleri sıkılaştırmaya mecbur kalıyoruz. Ülkemizdeki tabloyu, yakın ilişki içinde olduğumuz yerler başta olmak üzere dünyadaki genel gidişatın gerisine düşürmemiz gerekiyor. Aksi takdirde salgının önümüze getirdiği fırsatları yeteri kadar değerlendirememeye riskiyle karşı karşıya kalabiliriz."

- "Bu gidişata seyirci kalamazdık"

Son dönemde özellikle büyük şehirlerde artan vaka ve vefat sayıla-

GÖVDE

Bu kısımda haber tüm detaylarıyla yazılır ve aboneler istedikleri verileri kullanarak yayın kuruluşlarına göre haberi yeniden oluşturur.

rının kendilerini tedbirleri yeniden sıkılaştırmaya yönelttiğine işaret eden Erdoğan, “Her ne kadar sağlık sistemimizi zorlayacak bir durumla karşı karşıya değilsek de bu gidişata seyirci kalamazdık.” dedi.

Erdoğan, bir önceki Kabine Toplantısı’nda, çoğu ramazan ayıyla başlayacak bir dizi tedbir kamuyuyla paylaştıklarını hatırlatarak, şunları söyledi:

“Bugünkü toplantımızda süreci tüm boyutlarıyla yeniden değerlendirdik. Amacımız ülkemiz ve milletimiz için en doğrusunu yapmaktır. Bu çerçevede ramazan ayının ilk iki haftasında tedbirleri biraz daha sıkılaştırarak kısmi kapanma uygulanmasına geçiyoruz. Amacımız bu 2 haftalık sürede vaka ve vefat sayılarında önemli oranda düşüş sağlamaktır. Şayet bu iki haftalık dönemde hedeflediğimiz tabloda beklediğimiz oranda iyileşmeyi temin edemezsek devamında çok daha sert uygulamaların gelmesi kaçınılmaz hale gelecektir. Vatandaşlarımızın her birinden ‘tamam’ diye ifade ettiğimiz temizlik, maske ve mesafe kurallarına riayet ederek bu mücadeleye destek vermelerini hassaten rica ediyorum. Aynı şekilde aşı sırası gelenlerin de bu imkanı derhal değerlendirmelerini istiyorum. Aşının vaka ve vefat sayılarını düşürmedeki etkisi gözlemlerle, rakamlarla tespit edilmiştir.”

- Hafta içi sokağa çıkma kısıtlaması 19.00’da başlayacak

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Türkiye’nin geçmişte de tecrübe ettiği kısmi kapanma çerçevesinde uygulamaya geçirilecek hususlara ilişkin şunları kaydetti:

“Hafta sonu sokağa çıkma sınırlaması uygulaması sürerken hafta içi sokağa çıkma sınırlamasının saatleri akşam 19.00 ve sabah 05.00 olarak güncellenmiştir. Sokağa çıkma saatlerinde zorunlu haller dışında şehirlerarası seyahatlere izin verilmeyecektir. Bir süre önce ara verdiğimiz 65 yaş üstü ve 18 yaş altının şehir içi toplu taşıma araçlarını kullanma sınırlamasını yeniden getiriyoruz. Kamuda saat 16.00’da bitecek şekilde dönüşümlü ve esnek mesai yeniden yaygınlaştırılacak, hamileler ve kronik hastalığı olanlar ile 10 yaş altı çocuğu bulunan kadın personel idari izinli sayılacaktır. Şartları uygun olan özel sektör firmaları da bu yönde teşvik edilecektir.

Eğitimde sınav sürecinde olan 8. ve 12. sınıflar ile okul öncesi eğitim kurumları dışındaki tüm kademeler uzaktan eğitimle faaliyetlerini sürdürecektir. Yeme-içme hizmeti veren kafe, kıraathane, lokal, çay bahçesi, spor salonu ve benzeri mekanlar faaliyetlerine bayram sonrasına kadar ara verecektir. Lokanta ve benzeri işletmeler ise ramazan boyunca sadece belirlenen saatlerde paket ve gel-al hizmetiyle çalışmalarını yürütecektir. Düğün, nişan, kına, nikah, genel kurul ve benzeri bütün toplantılar ile kapalı alanlarda yapılan etkinliklerin tamamı bayram sonrasına kadar ertelenmiştir. Oteller sadece kendi müşterileriyle sınırlandırılmış şekilde hizmet verebilecek. Sahte rezervasyon ve benzeri hilelere göz yumulmayacaktır. Konaklama tesisleriyle evlerde toplu iftar ve benzeri organizasyonlar gerçekleştirilemeyecektir. Konuyla ilgili diğer ayrıntılar İçişleri Bakanlığı-mızca bu gece yayımlanacak genelge ile duyurulacak, uygulama da yarın akşam saati itibarıyla başlayacaktır. Rabb’im yar ve yardımcımız olsun.”

(Bitti)

HABERİ HAZIRLAYANLAR

Her zaman isim belirtilmemekte bazen kod sistemi de kullanılabilir.

[Cumhurbaşkanlığı Külliyesi, Cumhurbaşkanlığı, Kabine Toplantısı, millete sesleniş, Türkiye, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan](#)

Muhabir: Enes Kaplan
Redaktör: Barış Kılıç
Yayınlayan: Zafer Akpınar

GÖVDE

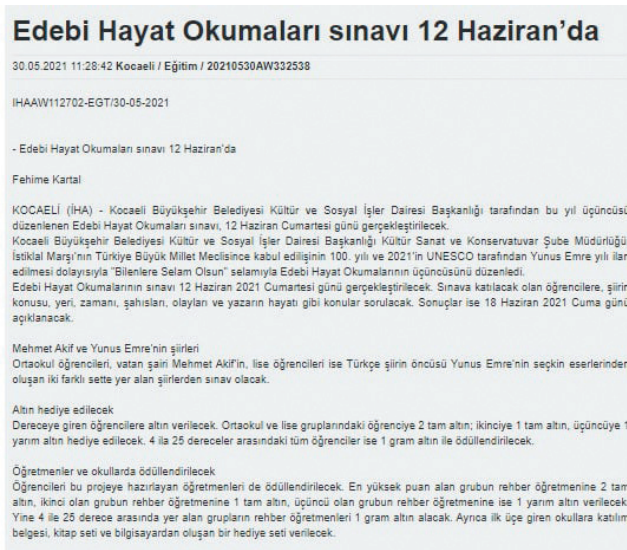
Bu kısımda haber tüm detaylarıyla yazılır ve aboneler istedikleri verileri kullanarak yayın kuruluşlarına göre haberi yeniden oluşturur.

ETİKETLER

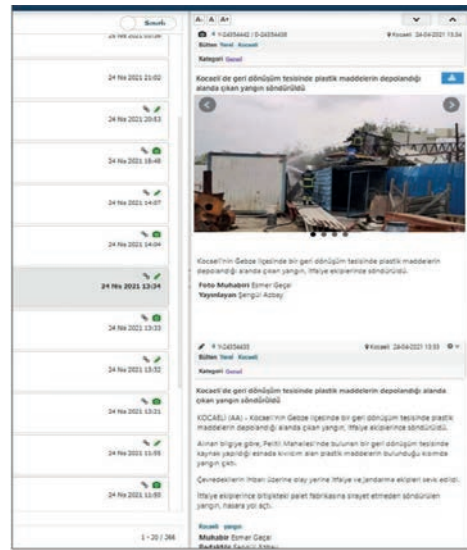
Haberin bulunmasını kolaylaştıran anahtar kelimeleri ifade eder.

Yukarıda Anadolu Ajansı'nın 26 Nisan 2021 tarihli haberi incelenmiştir. Bu, haberin ajans tarafından abonelere ulaştırıldığı formattır. Yani aboneler haber akış sistemi (HAS) üzerinden haberi bu formatta görür. Aboneler bu haber üzerinde gerekli değişiklikleri yaparak ve haberi kendi yayın türlerine uygun bir biçimde yeniden yazarak yayımlar. Ajansların kendi aralarında haber yazım formatında küçük şekilsel değişiklikler olsa da genel hatlarıyla bir ajansın haber yazım şekli yukarıda gösterildiği gibidir. Ajanslar zaman zaman HAS üzerinden aboneleriyle paylaştıkları haberleri kendi web sitelerinde de yayımlamaktadır. İnternet sitelerinden yapılan bu yayında genellikle haber akış sisteminden dağıtılan haberler özetlenir. Özellikle uzun ve detaylı biçimde abonelerle paylaşılan veriler ajansların kendi internet sitelerinde o şekilde yayımlanmaz, ayrıntı ve detaydan arındırılarak okuyucu ve izleyiciyle buluşur.

Haberler, haber akış sisteminde bazen fotoğraf ve video ile bazen de sadece metin olarak servis edilir (Görsel 1.24, 1.25).

Görsel 1. 24: İHA'dan servis edilen haber metni

Görsel 1. 25: AA'nın fotoğrafı haberi

7. ETKİNLİK

Gazete veya internetten bir haber seçiniz. Bu haber için üç farklı başlık oluşturunuz.

8. ETKİNLİK

Gazete veya internetten bir haber seçiniz. Bu haber için iki farklı haber girişi oluşturunuz.

İnceleme 2: Demirören Haber Ajansı Haber Örneği

DHA3015144-Genel--
Türkiye - Kocaeli / İzmit

Alişan KOYUNCU

• MUHABİR ADI

Seyahat kısıtlaması başladı, izin belgesi olmayanlara ceza kesildi

• HABER BAŞLIĞI

VIDEO YOK

Alişan KOYUNCU/İZMİT (Kocaeli), (DHA)-

• MAHREÇ

KOCAELİ'de, koronavirüs tedbirleri kapsamında alınan şehirlerarası seyahat kısıtlaması kararı uygulanmaya başlandı. Kentin girişlerinde denetim yapan polis, izin belgesi olmayanlara ceza kesti.

• HABER GİRİŞİ

Koronavirüs tedbirleri kapsamında alınan şehirlerarası seyahat kısıtlaması kararı saatler 19.00'u gösterdiğinde Kocaeli'de de uygulanmaya başlandı. D-100 yolu üzerinde ve TEM yolu gişelerinde denetim yapan polis ekipleri, gelen bütün araçları tek tek durdurarak, araçta bulunanların seyahat izin belgelerini sordu. Seyahat izin belgesi olmayanların ya da sokağa çıkma kısıtlamasından muaf olmayan kişilere ceza uygulandı.

• HABER GÖVDERSİ

FOTOĞRAFLI

indir

indir

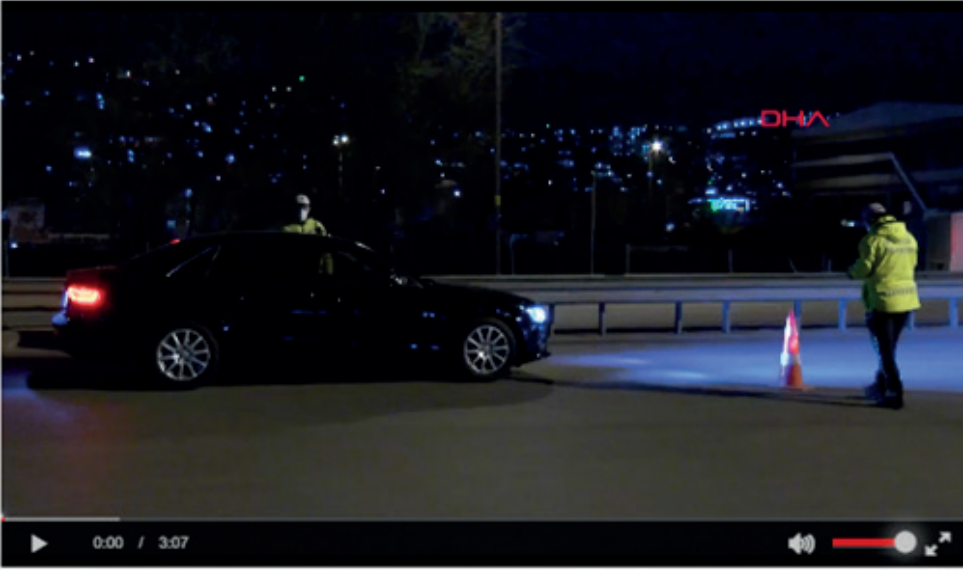
• HABERE İLİŞKİN
FOTOĞRAFLAR

Yukarıda haberin ajans tarafından abonelere gönderildiği şekli açıklanmıştır. Aşağıdaki görsel ise haberin, ajansın kendi internet sitesinde yayımlanmış şekline aittir (1.26).

Yurt

Seyahat kısıtlaması başladı, izin belgesi olmayanlara ceza kesildi

Alişan KOYUNCU/İZMİT (Kocaeli), (DHA) 14.04.2021 21:28

0:00 / 3:07

 Foto Galeri için tıklayınız

PAYLAŞ

Kocaeli'de, koronavirüs tedbirleri kapsamında alınan şehirlerarası seyahat kısıtlaması kararı uygulanmaya başlandı. Kentin girişlerinde denetim yapan polis, izin belgesi olmayanlara ceza kesti.

Koronavirüs tedbirleri kapsamında alınan şehirlerarası seyahat kısıtlaması kararı saatler 19.00'u gösterdiğinde Kocaeli'de de uygulanmaya başlandı. D-100 yolu üzerinde ve TEM yolu girişlerinde denetim yapan polis ekipleri, gelen bütün araçları tek tek durdurarak, araçta bulunanların seyahat izin belgelerini sordu. Seyahat izin belgesi olmayanların ya da sokağa çıkma kısıtlamasından muaf olmayan kişilere ceza uygulandı.

Görsel 1.26: Haberın sitede yayımlanmış hâli

Haber Ajanslarının Kendi Sitelerinde Yayımlandıkları Haber Örneklerinden Bazıları

1. Örnek

Yönetmen Murat Çerî'nin ilk filmi 'Bir Düş Gördüm' Nepal'den ödülle döndü

Yönetmen Murat Çerî'nin birçok festivalden ödülle dönen filmi "Bir Düş Gördüm" Nepal Uluslararası Film Festivali 2021'de "The Don Quijote Award"ın sahibi oldu.

Saadet Firdevs Aparı | 10.05.2021

İstanbul

Yönetmen **Murat Çerî**'nin ödüllü filmi "**Bir Düş Gördüm**", **Nepal Uluslararası Film Festivali**'nde (NIFF) International Federation of Film Societies (IFSS) tarafından seçilmiş festivallerde verilen "The Don Quijote Award"ı layık görüldü.

Ödül sahibi, İtalyan film yapımcısı Laura Mancuso Prizzitano, Hint film aktivisti Madhurima Barua Sen ile Nepalli film yapımcısı Ritar Sherpa'dan oluşan jürinin değerlendirmesiyle belirlendi.

"Bir Düş Gördüm" daha önce TI. Dada Saheb Phalke Film Festivali, BangkokThai Uluslararası Film Festivali ve İskandinav Uluslararası Film Festivali'nin de aralarında bulunduğu çok sayıda uluslararası festivalden çeşitli ödüller aldı.

Film, yakın zamanda "Budapeşte Bağımsız Film Festivali"nde, "Bükreş Film Ödülleri Festivali"nde, "İbiza Uluslararası Bağımsız Film Festivali", panorama kategorisinde, İran'da ise "Roshd Film Festivali"nde yarışmaya devam edecek.

Film hakkında

TRT'nin ortak yapımcılığında çekilen ve uluslararası ismi "In My Dream" olan filmin görüntü yönetmenliğini Durmuş Sorkut, kostüm tasarımını ise Ebru Tunçoktay üstlendi.

2018'de düzenlenen Boğaziçi Film Festivali'nde Bosphorus Film Lab'in finalistlerinden olan, aynı yıl Malatya Film Festivali'nden de "TRT Ön Alım Yapım Desteği" ile dönen "Bir Düş Gördüm"de ayrıca Nevzat Yılmaz, Harun Reha Pakoğlu, Ferda Işıl, İsmail Hakkı, Nurdan Albamya, Mustafa Halazaroğlu, Emin Yalçın, Fatih Dokgöz, İsmail Kavrakoğlu, Furkan Aydın Çelik, Muhammed Emir Balcı, Muhammed Yakup Baybars ve Yusuf Ekinci rol alıyor.

Dokuz yaşındaki Tarık'ın yaşadığı bir trafik kazası sonrası başından geçenlere odaklanan "Bir Düş Gördüm"ün konusu şöyle:

"Kazada babası hayatını kaybeden, annesi komaya giren Tarık hafıza kaybı yaşar. Geçmişle bağı sadece gördüğü simgesel düşlerdir. Kazadan sonra köye dedesinin yanına giden Tarık, bu yeni hayatını, düşlerini ve orada yaşadıklarını hayata tutunma aracı olarak kullanır. Bu arada Tarık, annesi ölen bir sıpayı yaşatma çabasındadır."

Anadolu Ajansı web sitesinde, AA Haber Akış Sistemi (HAS) üzerinden abonelere sunulan haberler, özetlenerek yayımlanmaktadır. Abonelik için lütfen iletişime geçiniz.

İlgili konular

Bir Düş Gördüm

Nepal Uluslararası Film Festivali

The Don Quijote Award

2. Örnek

Ankara

Millî Eğitim Bakanlığı'ndan yapılan yazılı açıklamaya göre, öğrenciler, 114 sayfadan oluşan keşif yolculuğuna, meb.gov.tr adresindeki "**Evde Eğitim Paketi**" bölümünden ulaşabilecek.

"**Bilim Kaşifleri**" e-kitabında, "Yapay zeka düşünebilir mi? Zamanda yolculuk mümkün mü? Sesleri görebilir miyiz?" gibi 50 farklı soruya yanıt veren ve konularla ilgili bilgi derinleştirici deneyler yer aldı.

Merak duygusundan beslenen "Bilim Kaşifleri" adlı e-kitap çalışması, çocukların yeni sorularla yeni bilgilere ulaşmalarına rehberlik edecek.

"Her yeni içerik, yeni bir soruyla başlar ve seni yeni bir keşfe sürükler." ifadelerine yer verilen kitapta, öğrencilerden, önce yanıtı kendi kafasında araması, ardından cevabı okuyup yeni sorular sorması istendi.

Kitabın girişinde, bilim kaşifine hitaben yazılan yazıda, "Bizim verdiğimiz cevaplar aklına yatmazsa daha çok araştır. Kitaplara bak, interneti kullan, yakınlarına sor." ifadelerine yer verildi.

"Meraklı kaşiflerimiz, zaman zaman siz velilerimizi de yanlarında görmek isteyebilirler"

Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk, "Bilim Kaşifleri" e-kitap çalışmasına ilişkin Telegram hesabından paylaşımında bulundu.

"Ev ortamında geçen bugünlerde gençlerimizin ve çocuklarımızın merak duyarak, keyif alarak takip edecekleri yepyeni bir içerik daha hazırladık." ifadelerini kullanan Bakan Selçuk, şunları kaydetti:

"Bilim Kaşifleri adlı e-kitap çalışmamız, öğrencilerimin farklı sorularla yeni bilgilere ulaşmalarına rehberlik edecek. Geleceğin bilim insanlarını bu uçsuz bucaksız bilgi okyanusunda unutamayacakları bir yolculuk bekliyor. Her biri farklı alanlardan ilginç sorularla dolu içerikte meraklı kaşiflerimiz, zaman zaman siz velilerimizi de yanlarında görmek isteyebilirler. Bu yolculuğa gençlerimiz ve çocuklarımızla birlikte sizleri de bekliyoruz."

Anadolu Ajansı web sitesinde, AA Haber Akış Sistemi (HAS) üzerinden abonelere sunulan haberler, özetlenerek yayımlanmaktadır. [Abonelik için lütfen iletişime geçiniz.](#)

İlgili konular

- Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk | MEB | Millî Eğitim Bakanlığı

3. Örnek

TÜRKİYE KORONAVİRÜS DÜNYA EKONOMİ SPOR ANALİZ İNFOGRAFİK VİDEO FOTOĞRAF

YAŞAM

Karadeniz’de yunusların tekneyle yarışı cep telefonu kamerasıyla görüntülendi

Semih Yüksel | 08.05.2021

Kastamonu

Kastamonu’nun Karadeniz sahilindeki ilçesi Abana açıklarında yunusların balıkçı teknesiyle yarışı, cep telefonu kamerasına yansıdı.

İlçede balıkçılık yapan Yaşar Günay ve Ömer Köse, avlanmak için Şehit Ömer Şenel Balıkçı Barınağı’ndan denize açıldı. Avlarını tamamlayarak dönüşe geçen balıkçılara yunuslar eşlik etti.

Balıkçılar, teknelerine uzun süre eşlik eden ve kendileriyle yarışan yunusları cep telefonu kamerasıyla görüntüledi.

Anadolu Ajansı web sitesinde, AA Haber Akış Sistemi (HAS) üzerinden abonelere sunulan haberler, özetlenerek yayımlanmaktadır. [Abonelik için lütfen iletişime geçiniz.](#)

İlgili konular

Abana

balıkçılar

Karadenizli balıkçılar

Kastamonu

Yunus

yunusların tekneyle yarışı

9. ETKİNLİK

Yukarıdaki örneklerde haber ajanslarının kendi internet sitelerinde yayımladıkları haberleri incelediniz. Daha önce de belirtildiği üzere ajanslar haber akış sistemi (HAS) aracılığıyla yayımladıkları haberlerden bazılarını kendi internet sitelerinde de yayımlayabilir. Ajanslar bu işlemi yaparken haber akış sistemi (HAS) üzerinden abonelere sunulan haberleri özetleyerek sitelerinde yayımlamaktadır.

Sizce yukarıdaki haberlerin yayımlanmadan önce abonelere ulaştırıldığı hâli nasıl olabilir? Bu haberlerden birini seçerek ajans haberi yazım formatına uygun biçimde ve detaylandırarak yeniden yazınız.

3. UYGULAMA

Ajans haberi yazım formatına uygun bir haber hazırlayınız.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Okulunuzda gerçekleşen bir etkinliği takip ediniz.
2. Etkinliğin türüne göre haberde kullanılmak üzere verileri detaylı toplamaya özen gösteriniz. Örneğin; bir seminer haberi ise konuşmacıların sözlerini haberde kullanmak üzere not ediniz ya da ses kaydı yapınız. Bir sergi ya da fuarı takip ediyorsanız sergilenen ürünlere dair detaylı bilgi sahibi olunuz.
3. Habere ilişkin fotoğraflar çekiniz.
4. İçeriğe uygun bir haber yazma tekniği seçerek haberi ajans haberi yazım formatında yazınız.
5. Haber yazımında protokol sıralamasına dikkat ediniz.
6. Haberinizde muhabir ismi, mahreç gibi ayrıntılara yer vermeyi unutmayınız.

4. UYGULAMA

Ajanslardan abonelere sadece olay haberleri ulaşmaz. Ajanslar zaman zaman hazırladıkları araştırma haberlerini de servis eder. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek ajans haberi yazım formatında bir araştırma haberi yazınız.

1. İnternette ya da gazete, dergi gibi basılı kaynaklardan araştırma haberi örneklerini inceleyiniz.
2. Haberini yapmak istediğiniz konuyu seçiniz.
3. Seçtiğiniz konuyu sınıf arkadaşlarınız ve öğretmeniniz ile paylaşınız.
4. Konuyu detaylı bir biçimde araştırınız (Araştırma sürecinde internet sıklıkla kullanılan bir alandır.).
5. Araştırmalarınızda güvenilir kaynakları tercih etmeye özen gösteriniz.
6. Araştırmanızı mülakat, yerinde gözlem, istatistiki verilerin kullanımı gibi yöntemlerle zenginleştiriniz.
7. Haberde kullanmak üzere infografik tasarımlar hazırlayınız.
8. Habere ilişkin fotoğraflar temin ediniz. (Fotoğrafları kendiniz çekebilirsiniz. İnternet ortamından ya da diğer kaynaklardan temin ettiğiniz fotoğraf için mutlaka kaynak gösteriniz).
9. Haberi ajans haberi yazım formatına uygun bir biçimde yazınız.
10. Yazdığınız haberi sınıf arkadaşlarınız ve öğretmeninizle paylaşarak onların fikirlerini alınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A) Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

1. () Haber ajansları farklı yayın politikalarına sahip abonelere hizmet verir.
2. () Tüm ülkeler arasında eşit haber akışı vardır.
3. () DHA, 2018 yılında Doğan Holding tarafından Demirören Holding’e satılmıştır.
4. () Reuters, haber ulaştırma anlamında telgraf hizmetini ilk sunan ajanstır.
5. () İlk haber ajansı 1835’te Fransa’da kurulmuştur.

B) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcükleri yazınız.

6. Almanya’da 1849’da kurulan ajans haber ajansıdır.
7. Dünyada en etkin ajans haber ajansıdır.
8. Atatürk, Kurtuluş Savaşı’nın halka ve tüm dünyaya duyurulması amacıyla kurmuştur.
9. ANKA Haber Ajansı tarafından kurulmuştur.
10. Ajans haber formatında haberin çıkış yerinin yazıldığı bölüme denir.

C) Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

11. Aşağıdakilerden hangisi dünyada kurulan ilk haber ajansıdır?

- A) Agence France Presse B) Associated Press C) Havas
D) Reuters E) Tass

12. Anadolu Ajansı hangi tarihte kurulmuştur?

- A) 6 Nisan 1920 B) 6 Nisan 1921 C) 6 Nisan 1922
D) 6 Nisan 1923 E) 6 Nisan 1924

13. Aşağıdakilerden hangisi ülkemizdeki haber ajanslarından biri değildir?

- A) AA B) ANKA C) DHA D) DPA E) İHA

14. Dünyanın en geniş tarihî fotoğraf arşivine sahip haber ajansı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Agence France Presse B) United Press International C) Tass
D) Reuters E) Associated Press

15. Aşağıdakilerden hangisi haber ajanslarının abonelerine sağladığı hizmetlerden biri değildir?

- A) Haber metni
- B) Habere ait fotoğraf
- C) Habere ait video
- D) Gazete mizanpajı
- E) Habere ait ses kaydı

16. Aşağıdakilerden hangisi ajans haberciliği için doğrudur?

- A) Haber ajansları aboneleri için kısa ve öz haberler hazırlar.
- B) Haber ajansları için hız, doğruluktan önemlidir.
- C) Haberlerde bireysel değer yargılarına yer verilmesi haberin değerini artırır.
- D) Haber ajansları abonelerine haberleri detaylı bir şekilde servis eder.
- E) Haber ajansları az sayıda muhabir istihdam eder.

D) Aşağıda verilen soruları cevaplayınız.

17. Haber ajanslarının temel işlevleri nelerdir?

.....

.....

.....

.....

18. Ajans haberciliğinin üç temel ilkesi nedir?

.....

.....

.....

.....

19. Dünyanın en büyük üç haber ajansı ve bulunduğu ülkeler hangileridir?

.....

.....

.....

.....

20. Dünyadaki tek yönlü haber akışının sebepleri nelerdir?

.....

.....

.....

.....

DERGİ HABERCİLİĞİ

2. ÖĞRENME BİRİMİ

KONULAR

2.1. DERGİ HABERCİLİĞİNİN ÖZELLİKLERİ

2.2. DERGİ TÜRLERİ

2.3. DERGİ HABERİ YAZMA

TEMEL KAVRAMLAR

- dergi
- dergi haberciliği
- süreli yayın
- yayın periyodu
- dergi türleri

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Dergi kavramını
- Dergi haberciliğinin özelliklerini
- Dünyada ve Türkiye’de dergiciliğin tarihsel gelişimini
- Dergi haberciliğinin gazete haberciliğinden farklı yönlerini
- Dergi türlerini
- Dergi haberi yazmayı

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Ne tür dergiler okumaktan hoşlanırsınız? Düşüncelerinizi paylaşınız.
2. Bir yayının dergi olduğunu nasıl anlarsınız? Açıklayınız.

2. DERGİ HABERCİLİĞİ

Dergi haberciliği, yazılı basının üzerinde önemle durulması gereken bir alanıdır. Kültürel birçok değişimin tetikleyicisi olan dergiler; toplumların yaşam biçimlerini, siyasi koşullarını, gelişim aşamalarını anlayabilmek için önemli kaynaklardır. Tarihsel kökleri almanaklara (yıllık) dayanan dergicilik 17. yüzyılda gazete-den farklı bir süreli yayın (periyodik yayın) türü olarak ortaya çıkmıştır (Görsel 2.1).

Görsel 2.1: Dergiciliğin doğuşu

2.1. Dergi Haberciliğinin Özellikleri

Diğer kitle iletişim araçları gibi dergilerin de temel işlevi haber iletmektir. Dergilerin en önemli özelliği geniş bir yayın aralığına sahip olmasıdır. Kitap, uzun soluklu bir okuma gerektirir. Gazete ise kısa sürede hazırlanıp tüketilmektedir. Dergi, ikisinin arasındaki geniş boşluğu doldurmaktadır. Dergilerin yayın aralığının geniş olması habercilikteki zamanla yarışı en aza indirmektedir. Bu durum dergilere zaman kazandırmakta ve konuları daha ayrıntılı şekilde ele almalarına imkân sağlamaktadır. Dergicilikte daha rahat çalışma, doğru kaynaklara, ayrıntılı bilgi ve belgelere ulaşma imkânı vardır. Görsel unsurlarla, açıklayıcı grafik ve biyografilerle zenginleştirilen dergi haberleri, ilgi çekici tasarımlarla okuyucuya sunulmaktadır. Görsel unsurlarla, açıklayıcı grafik ve biyografilerle zenginleştirilen dergi haberleri, ilgi çekici tasarımlarla okuyucuya sunulmaktadır. Dergiler basılı olarak yayımlandığı gibi elektronik ortamda da okuyucusuyla buluşabilir (Görsel 2.2, 2.3).

Görsel 2.2: Basılı dergi

Görsel 2.3: Elektronik dergi

1. ETKİNLİK

Örnek bir kitap, gazete ve dergiyi sınıfta hazır bulundurunuz. Seçtiğiniz yayınların temel özelliklerinin neler olduğunu ve bu yayınların birbirinden farklı yönlerini bulmaya çalışınız.

2.1.1. Dergi Kavramı

Dergicilik olgusunu anlayabilmek için öncelikle derginin tanımını yapmak gerekir. Türk Dil Kurumu, dergi kavramını şöyle açıklamaktadır: “Siyaset, edebiyat, teknik, ekonomi gibi konuları inceleyen ve belirli aralıklarla çıkan süreli yayın, bülten, mecmua.”

Dergi; düzenli aralıklarla yayımlanan, belirli bir ya da birkaç ilgi alanına ilişkin haber, makale, deneme, inceleme, araştırma ve eleştiri gibi yazıları, çeşitli edebi ürünleri ya da belirli konulara yönelik derlemeleri içeren ve genellikle resimli olan basılı yayınlara verilen addır (Görsel 2.4).

Görsel 2.4: Dergi yayını

Gazete dışındaki süreli yayınların en önemli türü olan dergi (eski dildeki adıyla mecmua), adını derlemek ve toplamak sözcüklerinden almıştır. Kimi zaman dergi sözcüğünün yerine kullanılan magazin, Arapça depo ya da eşyaların saklandığı yer anlamındaki mahzen sözcüğünün çoğulu olan “mehasin” den gelir. Magazin sözcüğü ilk kez 1731’de İngiliz basımcı Edward Cave’in (Edvird Keiv) Gentleman’s Magazine (Centilment Megızin) adlı dergisinde kullanılmıştır.

Yukarıda verilen tanımlarda da görüldüğü gibi bir yayının dergi olarak nitelendirilebilmesi için öncelikle düzenli ve belirli aralıklarla yayımlanması gerekmektedir. Yayın periyodu diye ifade edilen bu aralık, ideal olarak en az bir hafta, en fazla üç ay olmalıdır ancak piyasada daha uzun aralıklarla yayımlanan dergiler de vardır. Dergi tanımında karşımıza çıkan süreli yayın (periyodik yayın) kavramı, belli aralıklarla yayımlanan gazete, dergi gibi basılmış eserler ile haber ajanslarının yayınlarını ifade etmektedir.

Bir yayının dergi olarak nitelendirilebilmesi için düzenli aralıklarla yayımlanması elbette tek başına yeterli değildir. Burada önemli olan öncelikle okuyucuların o yayını dergi olarak algılamalarıdır. Bunun için de söz konusu yayının bazı özelliklere sahip olması gerekir.

Bir yayının dergi olarak algılanabilmesi için sahip olması gereken temel özellikler şunlardır:

- Düzenli bir yayın aralığına sahip olmalıdır (en fazla üç ayda-en az haftada bir).
- İçeriğinde fotoğrafların yanı sıra metinler de yer almalıdır.
- Okurlar tarafından talep edilmesi ya da satın alınması gerekir.
- Diğer yayınlardan bağımsız olarak dağıtılmalıdır. Bir gazete ile birlikte verilen ek, dergi olarak kabul edilmemelidir.
- Ciltli olmalıdır.

Sürelî yayınların, gazete dışındaki en önemli türü olan dergileri diğer yayınlardan ayıran özellik, özel alanlara ve hedef kitleye göre yayımlanmasıdır. Hitap ettiği hedef kitlenin beklentileri doğrultusunda olayları ayrıntılı bir biçimde ele alabilme özelliğine sahip olan dergiler, bu haberleri görsel olarak da süsleyebilmektedir. Tüm dergiler olmasa da genel olarak dergiler gelişmiş baskı teknikleri kullanılarak kaliteli kâğıtlara basılmaktadır. Görsel olarak da okurların ilgisini çekmeyi başarmış dergiler; kullanılan fotoğraf, çerçeve, renk, çizgi, resim, başlık, yazı ve tabloları estetik kurallar çerçevesinde şekillendirerek oluşturdukları görsel şölen yoluyla okuyucuları etkilemektedir (Görsel 2.5).

Ülkemizde dergicilik, teknik açıdan çok gelişmiş olmasına karşın içerik olarak Türk toplumunun beklentilerini karşılayabilecek nitelikte değildir. Satış rakamları ve okunma oranları bakımından da dergiciliğin istenilen düzeyde olduğu söylenemez. Oysaki dünyanın gelişmiş ülkelerinde dergilere büyük ilgi gösterilmektedir. Dergicilik sektörünün geliştiği ve satış rakamlarının gazetelerden daha fazla olduğu bu ülkelerde dergiler gündem belirlemede etkin rol oynamaktadır.

Görsel 2.5: Dergilerin özellikleri

2. ETKİNLİK

Gelişmiş ülkelerde dergilerin satış ve okunma oranları yüksektir. Ülkemizde ise bu oranlar oldukça düşüktür. Sizce bu durumun nedenleri neler olabilir?

3. ETKİNLİK

Dergi haberciliğini diğer habercilik türlerinden ayıran özellikler ile ilgili araştırma yapınız. Elde ettiğiniz verileri sınıfta paylaşınız.

2.1.2. Dergi Haberciliğinin Gazete Haberciliğinden Farklı Yönleri

Gazete ve dergi, yazılı iletişimin düzenli aralıklarla çıkan iki önemli yayınıdır (Görsel 2.6, 2.7). Her ikisinin de temel amacı haber iletmek olsa da gazete haberciliği ile dergi haberciliği arasında belirgin farklar vardır. İki yayın türü arasında boyut, görünüm, içerik, dil, üslup, tarz, hedef kitle, tasarım ve düzen gibi farklılıklar görülse de esas olarak gazetecilik ve dergicilik arasındaki en önemli fark, yayın aralığıdır. Gazeteler, günlük olarak çıktığı için haberin yirmi dört saat içinde yetişmesi gerekir. Dergiler ise daha geniş bir yayın aralığına sahiptir. Bu durum dergicilik ve gazetecilik alanlarında habere yaklaşım açısından ayrılıkların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Görsel 2.6: Gazete haberciliği

Görsel 2.7: Dergi haberciliği

Gazete haberciliği ile dergi haberciliği karşılaştırıldığında temel olarak şu farklılıklar ön plana çıkmaktadır:

- Gazeteler, günlük haber ulaştırıcı yayınlar olduğu için muhabir günlük gelişmelere odaklanır. Gündemdeki olayların, güncelliğini yitirmeden bir an önce baskıya yetiştirilmesi gerekir. Dolayısıyla muhabirin daha dar bir zamanda anlık gelişmeleri değerlendirme ve haber yapma zorunluluğu vardır. Dergi haberciliğinde ise zaman sıkıntısı yoktur. Güncel olanın ötesine geçilerek olayların arka planındaki detaylara inilir. Daha çok zaman ve emek gerektiren inceleme ve araştırma haberleri yapılır.
- Gazete haberciliğinde haber yakalanır yakalanmaz haberi atlamamak amacıyla harekete geçilmektedir. Dergi haberciliğinde ise zaman sorunu olmadığı için doğru kaynak, doğru zaman, doğru yöntemler üzerinde daha fazla durulmaktadır.
- Gazete, hızlı tüketildiği için kalıcı değildir. Dergilerin ise raf ömrü ve tüketilme süresi daha uzundur. Bu nedenle yayının içeriği tüketim süresine göre oluşturulmaktadır. Kullanılan yazı, fotoğraf ve sayfa düzeninin niteliği bu süreye göre belirlenmektedir. Dergi haberciliğinde güncelliğini uzun süre yitirmeyecek konular haber yapılır.
- Gazete ve dergi haberciliğinde kullanılan dil ve üslup da farklılıklar göstermektedir. Günlük gazetelerde yalın, kısa ve rutin bir dil kullanılmaktadır. Dergi haberciliğinde ise genellikle sohbet havasında, akıcı, samimi, geniş zamanlı, ilgi çekmeye yönelik sürükleyici bir dil ve buna göre şekillenen bir üslup ile haber yazılmaktadır.
- Kısa süre içinde hazırlanan gazete haberlerinde dil hatalarıyla çokça karşılaşmak mümkündür. Kullanılan fotoğrafların kalitesi ve sayfaların görsel tasarımına da yeterince özen gösterilmeyebilir. Zaman sıkıntısı olmayan dergi haberciliğinde ise dil hataları kabul edilemez. En kaliteli görsellerle sanatsal tasarımlar ortaya konulmaktadır. Görsel olarak derginin gazeteden daha çekici olması önemli bir farklılıktır.
- Gazeteyi sattırıcı manşet haberi, dergiyi sattırıcı ise kapak haberi. Onun için vitrin özelliği arz eden dergi kapağı en iyi şekilde tasarlanır.

Seçtiğiniz örnek dergi haberi ile gazete haberini dil, üslup ve biçim açısından karşılaştırarak farklı yönlerini tespit ediniz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Çalışmanızı sınıf ortamında arkadaşlarınızla birlikte yapınız.
2. Haberleri dil, üslup ve biçim açısından karşılaştırarak değerlendiriniz.
3. Çalışmanızı farklı haber örnekleri kullanarak yapınız.
4. Tespit ettiğiniz farklılıkları yazı tahtasına yazınız.
5. Elde ettiğiniz sonuçları birlikte değerlendiriniz.

1. UYGULAMA

2.1.3. Dünyada ve Ülkemizde Dergiciliğin Gelişimi

17. yüzyılda Batı'da ortaya çıkan dergiciliğin ülkemize gelişi 19. yüzyılda mümkün olabilmektedir. Bunun en önemli nedeni ülkemize matbaanın geç gelişiyle basın hareketlerinin de geç başlamış olmasıdır.

2.1.3.1. Dünyada Dergiciliğin Tarihsel Gelişimi

Sosyal bilimlerin ortaya çıkışı ve bilginin topluma aktarımı, bilgiyi aktaracak araçların doğuşunu hazırlamıştır. Bu araçlar içerisinde en etkili ve kalıcı olanları uzun süre saklanabilen, çok sayıda bi-

reye ulaşma imkânı olan yazılı kaynaklardır. Güncel bilgilerin kamuoyuyla paylaşılması ihtiyacı da periyodik olarak bu işlevi görecektir araçların aranmasına neden olmuştur. İşte dergicilik böyle bir gereksinimin doğal sonucu olarak ortaya çıkmıştır (Görsel 2.8). Dergi yayıncılığına önemli ivme kazandıran gelişme ise matbaanın icadı olmuştur.

Antik Çağ'da, özellikle de Çin'de dergiye benzer materyaller yayımlanmış olsa da bilindiği şekliyle ilk dergiler 17. yüzyılda Batı'da ortaya çıkmıştır. Derginin kökleri; basının mümkün kıldığı broşür, yıllık ve kitaplara dayanıyordu. Ancak bu yayınlar düzensiz aralıklarla yayımlanmış olduğu için dergi olarak nitelendirilmemiştir. Bu nedenle yayıncılar güçlerini düzenli olarak çıkan ve düzenli bir okuyucu kitlesine sahip, belirli ilgi alanlarına hitap etmek için tasarlanmış yayınlara kanallere etmiştir. Böylece dergi, gazete yayıncılığından farklı bir kitle iletişim aracı olarak toplumsal, kültürel ve bilimsel gelişmelerin de etkisiyle ortaya çıkmıştır.

İlk çıkan dergiler, bilimsel nitelikli dergilerdir. Bu dergiler öğretici (didaktik) nitelikte olup farklı şehirlerdeki bilim adamları arasında ilişki kurmayı amaçlamıştır. Daha sonra her türden derginin yaygınlaştığı görülmektedir.

Görsel 2.8: Dünyada dergiciliğin doğuşu

Dergiciliğin doğuşunu hazırlayan nedenlerle ilgili bir araştırma yapınız. Araştırmanızı sınıf ortamında arkadaşlarınıza ve öğretmeninize sununuz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Araştırmanızı mümkün olduğunca farklı kaynaklardan yararlanarak yapınız.
2. Elde edilen yazılı ve görsel bilgileri sınıflandırınız.
3. Kullanmak istediğiniz yazı ve görsellerin çıktılarını alınız.
4. Araştırmanız sonunda elde ettiğiniz bilgileri on dakikalık sürede sınıf ortamında sununuz.

2. UYGULAMA

Günümüzde bilinen ilk dergi, 1665'te "Journal des Savants" (Jurnel di Sevin) adıyla Fransa'da yayımlanmıştır (Görsel 2.9). Bilimsel nitelik taşıyan ve yazar Denis de Sallo (Denis de Selo) tarafından çıkarılan dergiyle Fransızcada gazete anlamına gelen "journal" kelimesi basın dilinde kullanılmaya başlanmıştır. Bu ilk dergiyi, yine aynı yıl İngiltere'de yayın hayatına başlayan "Philosophical Transaction" (FİLİSEFİKİL Trenzekşın) isimli tıp dergisinin ve 1668'de Roma'da çıkarılmaya başlanan "Giornale de Letterati" (Cornali de Letarati) adlı derginin izlediği görülmektedir. Bu yayınları 1682'de Leipzig'de (Laypsig) Latince yayımlanan "Acta Eruditorum" (Akta Evoditoğın) takip etmiştir.

1688'de Almanyada Hamburglu ilahiyatçı ve şair Johann Rist (Yohan Rist) tarafından çıkarılan edebiyat ve felsefe dergisi "Erbauliche Monats-Unterredungen" (Eyabavliche monatz untare-dungın) bazı kaynaklar tarafından bilinen en eski dergi olarak da kabul edilmektedir.

1714'te Fransa'da yayımlanan "Le Mercure Galant" (Lö Mekyu Gelon) dergisi, dergiciliğin yaygınlaşmasında önemli rol oynamıştır. Haber, anekdot, kısa öykü ve şiirler içeren dergi, daha hafif bir dergi türü olarak ilk "eğlence dergisi" niteliğindedir.

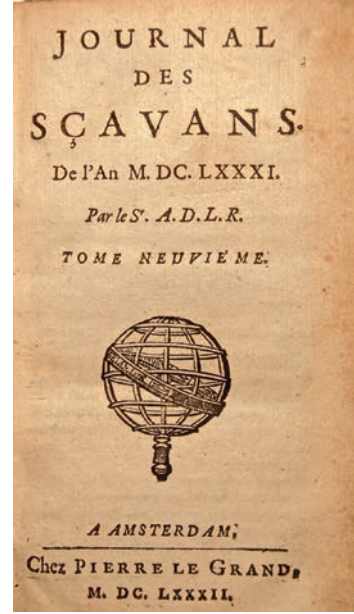
1722'de Leipzig'de yayınlanan "Leipziger Wochenblatt für Kinder" (Lapsiga Vağinglat Fua Kinda) çocuk dergiciliğinin ilk örneği olarak kabul edilir. Bu ilk derginin içeriğini hikâye, fabl, tabiat bilgisi konuları, mektup ve birtakım temsiller oluşturmaktaydı.

İngiltere'de ilk dergi 1731'de "Gentleman's Magazine" adı altında aylık olarak yayımlanmaya başlamıştır. Genel kültür alanında ilk dergi olarak kabul edilen bu derginin editörü Edward Cave, dergi (magazine) ismini kullanan ilk kişidir (Görsel 2.10).

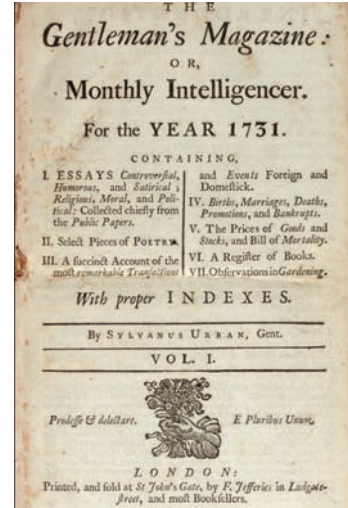
Amerika Birleşik Devletleri'nde ilk dergiler 1741'de piyasaya çıkmıştır. Andrew Bradford (Endri Bratfirt) tarafından çıkarılan "American Magazine" (Amerikın Megizin) ve Benjamin Franklin'in (Bencimın Frenklın) çıkardığı "General Magazine" (Cenırıl Megizin) dergileri üç gün arayla yayımlanmaya başlanmıştır.

Sanayi Devrimi ile birlikte bilim ve düşünce alanında önemli gelişmelerin yaşandığı 18. yüzyılda okuma-yazma oranında ciddi artış yaşanmıştır. Ortaya çıkan yeni fikirlerle duyulan ilgi ve sosyal hayattaki gelişmeler dergilere olan talebi artırmış, bu durum dergilerin gelişmesini sağlamıştır. Özellikle kadın okuyucu sayısındaki ciddi artış sonucunda bilgi ve eğlence kaynağı olarak talep gören dergiler daha kapsamlı hâle gelmiştir.

1830'da yeni basım tekniklerinin gelişmesiyle birlikte dergilerde renkli fotoğraf ve resimler de yer almaya başlamıştır. Yeni baskı teknikleri dergi yayımlamayı daha hızlı ve kolay hâle getirmiştir. Böylelikle dergiler daha geniş okur kitlelerine ulaşmıştır. 1842'de Herbert Ingram (Hörbirt İngrim) tarafından kurulan "The Illustrated London News" (Di İlistridit Landın Nivs) ilk resimli dergi olmuştur.

Görsel 2. 9: İlk dergi
"Journal des Sçavants"

Görsel 2.10: "Gentleman's Magazine"

19. yüzyılda şehirleşmenin başlamasıyla insanların yaşam tarzları, ilgi alanları ve zevkleri de değişmiştir. Bu dönemde dağıtım sisteminde de önemli gelişmeler yaşanmıştır. Yayıncılar, daha geniş kitlelere daha ucuz dergiler sunarak toplumu ve basılı medyayı daha fazla tüketmeye teşvik etmiştir. Dergi fiyatlarını düşürmek için yapılan girişimler sonucunda ilk reklamlar dergilerde yer almaya başlamıştır. Bunun sonucunda daha önce zengin sınıfın okuyabildiği dergiler orta sınıfın da ilgisini çekmeye başlamıştır. Bu dönemde bilgi aktaran bilimsel nitelikli dergiler de yerlerini eğlenceye ağırlık veren dergilere bırakmıştır. Sosyal yaşam ile aile yapısındaki değişim ve hedef kitlenin kendi içinde alanlara ayrılması ile dergi yayıncılığı da aile, moda, edebiyat, çocuk, mutfak gibi alanlara ayrılmıştır. Dönemin önde gelen dergilerine bakıldığında ilk sayısı 1867’de çıkan Harper’s Bazaar (Harpırs Bazar) ve İngiliz yaşam biçimini alaycı bir dilde ele alan Punch (Panç), yayın dünyasında öne çıkan dergiler olmuştur.

Bugün Türkçenin de aralarında bulunduğu otuz üç farklı dilde yayın hayatına devam eden National Geographic (Nesinil Cigrafık) dergisi 1888’de ABD’nin Washington şehrinde yayımlanmıştır (Görsel 2.11).

Görsel 2.11: “National Geographic” dergisi

20. yüzyılın toplum yaşamına getirdiği hızlı tempo, gündem hakkında kısa yoldan bilgi edinme gereğine uygun olarak ekonomi, haber ve resimli dergiler dâhil olmak üzere yeni dergi türlerinin doğmasına zemin hazırlamıştır. Günümüzde en popüler finans dergilerinden biri olan ve dünya çapında altmış sekiz ülkede, yirmi yedi dilde otuz sekiz farklı baskısı bulunan “Forbes” (Forbs), 1917’de yayın hayatına başlamıştır (Görsel 2.12). Haber dergiciliğine öncülük eden ilk örnek, Amerikan dergisi “Time” (Taym) olmuştur (Görsel 2.13). 1923’te Time, dünya haberlerine odaklanan ilk haber dergisi olarak ülkemizde de birçok dergiye öncülük etmiştir.

Görsel 2.12: “Forbes” dergisi

Görsel 2.13: “Time” dergisi

Time dergisinin başarısı yeni dergilerin kurulmasına yol açmıştır. 1929’da kurulan “Business Week” (Bisnıs Vik), iş dünyasının nabzını tutan bir dergi olarak kurulmuştur. 1929’da etkili bir iş dünyası dergisi olarak yayın hayatına başlayan “Fortune” (Fortın) ise tüm sayfaları tam renkli olan ilk yüksek kaliteli basılı dergi olarak bilinmektedir.

4. ETKİNLİK

Time dergisinin kapağında yer almış Türklerle ilgili bir araştırma yapınız. Elde ettiğiniz verileri ve söz konusu derginin kapaklarını sınıfta arkadaşlarınız ve öğretmeninizle paylaşınız.

1933'te, şu anda yaklaşık dört milyon okuyucuya ulaşan "Newsweek" (Niyısvik) dergisi kurulmuştur (Görsel 2.14). Bugün Newsweek ve Time, Newsweek'in ilk yıllarında başlayan bir eğilimi ilerleterek birbirleriyle rekabet etmeye devam etmektedir.

Bir milyonu aşan satış rakamıyla şu anda Avrupa'nın en büyük haftalık dergilerinden biri olan "Der Spiegel" (De şipigi) dergisi, Time dergisinin bir kopyası olarak 1947'de Almanya'da kurulmuştur. Yine 1948'de kurulan ünlü Alman dergisi "Stern" (Ştein), güncel olayları ele alan haftalık bir yayın olarak önemini korumaya devam etmektedir (Görsel 2.15).

Görsel 2.14: "Newsweek" dergisi

Görsel 2.15: "Der Spiegel" ve "Stern" dergileri

Birinci ve İkinci Dünya Savaşları arasındaki dönemde dergicilik giderek yaygınlaşmıştır. Basım alanında yaşanan teknolojik gelişmeler ile dergilerde daha çok fotoğrafa yer verilmiştir. Böylelikle dergiler görsellik kazanmıştır. Okunacak malzemenin yanı sıra görsel olarak da hedef kitleyi etkileyen dergilere ilgi de artmıştır.

5. ETKİNLİK

Birinci Dünya Savaşı ve İkinci Dünya Savaşı'nın dergi haberciliğini nasıl etkilediği ile ilgili araştırma yapınız. Bulduğunuz bilgileri sınıfta paylaşınız.

Fotoğrafın kullanımıyla birlikte tüketici dergilerinin sayısında da artış gözlemlenmiştir. Sinema, gençlik, kadın, haber, magazin dergileri gibi dergiler görselliğe ağırlık vererek okur çekmiştir.

Foto muhabirliği ve hikâyelerin fotoğraf yoluyla anlatılması da 20. yüzyılın başlarında popüler hâle gelmiştir. 19. yüzyılda dergiler, illüstrasyonlar yayımlamaya başlasa da fotoğrafın popülerliği arttıkça resimli dergiler de artmıştır. En etkili resim dergisi, 1936 ile 1972 yılları arasında düzenli olarak yayımlanan "Life"

Görsel 2.16: "Life" dergisi

(Layf) dergisidir (Görsel 2.16). İki haftada bir yayımlanan popüler resim dergisi “Look” (Lok), 1937 ile 1971 yılları arasında piyasada önemli bir yer edinmiştir.

1949’da Fransa’da yayın hayatına başlayan haftalık dergi “Paris Match” (Paği Meç), magazin haberlerine, başlıca ulusal ve uluslararası olaylara da yer vermiştir. (Görsel 2.17). Paris-Match’ın foto muhabirlerinden biri de Türk fotoğraf sanatçısı Ara Güler’dir. Güler 1958’de Time, Life ve Der Stern dergileriyle birlikte Paris Match’ın Yakın Doğu foto muhabirliği görevini de üstlenmiştir.

Görsel 2.17: “Paris Match” dergisi

20. yüzyılın sonları ve 21. yüzyılın başlarında çevrim içi teknolojinin ortaya çıkışı hem dergi endüstrisini hem de bir bütün olarak yazılı medyayı büyük ölçüde etkilemeye başlamıştır. Gazete yayıncıları gibi dergi yayıncıları da giderek artan bir çevrim içi pazara ulaşmak için yapılarını yeniden planlamak zorunda kalmışlardır.

Elektronik dergi yayıncılığının giderek yaygınlaşıp önem kazandığı günümüzde dergicilik oldukça geniş bir alana yayılmıştır. Dergicilik alanında uzmanlaşma gün geçtikçe daha büyük bir önem kazanmaktadır.

6. ETKİNLİK

Ülkemiz dışında çıkan ve hâlen yayımlanmakta olan bir dergi seçiniz. Bu derginin kuruluş ve günümüze geliş öyküsünü araştırınız. Elde ettiğiniz verileri görsellerle destekleyerek sınıfta paylaşınız.

2.1.3.2. Türkiye’de Dergiciliğin Tarihsel Gelişimi

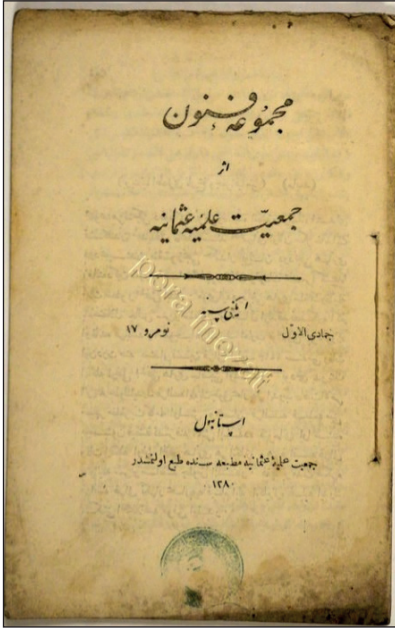
Görsel 2.18: İlk Türk dergisi “Vaka-yi Tıbbiye”

konularda birçok dergi çıkarılmıştır.

Ülkemizde gazetelerin yayımlanmasından kısa süre sonra dergiler de çıkarılmaya başlanmıştır. Avrupa’da olduğu gibi bizde de ilk dergiler bilimsel niteliktedir. Sonraki yıllarda değişik alanlara yönelik dergiler yayın hayatına başlamıştır.

Osmanlı Dönemi’nde ilk dergi 26 Mart 1849’da yayımlanan Vaka-yi Tıbbiye’dir. Mektebi Tıbbiye tarafından yayımlanan dergi, mesleki ve bilimsel içerikli bir yayındır. Ancak ayda bir çıkarılacağı belirtilen dergi düzenli aralıklarla çıkarılamamıştır (Görsel 2.18).

1860’lı yıllar gazete ve dergilerin kamuoyunu oluşturduğu ve gerçek anlamda gelişmeye başladığı yıllardır. Bu dönemden itibaren Osmanlı’da farklı

Görsel 2.19: "Mecmua-i Fünun" dergisi

Mirat dergisinde başlamıştır.

1863'te yayımlanan "Musiki-i Osmanî" ise ilk müzik dergisidir. Harbiye Nezareti tarafından 1864'de çıkarılan "Ceride-i Askeriye" ilk askeri dergi olmuştur. Resmî olarak yayımlanan dergide bilimsel yazılar, haberler ve askeri bilgiler genellikle kroki, çizelge, resim ve haritalarla da zenginleştirilerek verilmiştir. 1865'te yayımlanan "Takvim-i Ticaret" ise ülkede iktisat ve ticaret sorunlarını konu alan

Görsel 2.20: İlk resimli Türkçe dergi "Mir'at"

1862'de ise düzenli yayın aralığı olan ilk Türkçe dergi "Mecmua-i Fünun" çıkmıştır (Görsel 2.19). Dolayısıyla bu dergiyi gerçek anlamdaki ilk dergi olarak nitelendirmek mümkündür. Cemiyet-i İlmîye-i Osmaniye Derneği'nin yayın organı olarak yayımlanan dergi, Tanzimat aydınlarının medyada sesini duyurdukları ve birçok kişiye ulaştıkları, birçok pozitif bilime, batıdaki gelişmelere yer veren güncel bilimsel bir dergidir.

Düzenli yayın aralığı olan ikinci Türkçe dergi Mecmûa-i İber-i İntibah ise Mecmûa-i Fünûn dergisinden altı ay sonra yayına girmiştir. İlmî nitelikteki dergi, devletin kanun ve nizamlarına aykırı içerikte yazıların kesinlikle yayımlanmayacağını, bu türden yazıların kabul edilmeyeceğini belirtmiştir.

1862'de çıkarılan "Mir'at" dergisinin en önemli özelliği Osmanlı Devleti'nde yayımlanan ilk resimli Türkçe dergi olmasıdır (Görsel 2.20). Mirat da diğerleri gibi ilmî içerikli bir yayın olarak hazırlanmıştır. Mustafa Refik tarafından hazırlanan dergi üç sayı yayımlandıktan sonra kapanmıştır. Namık Kemal gazeteciliğe

Görsel 2.21: İlk çocuk dergisi "Mümeyyiz"

önemli dergilerden biridir.

İlk çocuk dergisi ise 1869'da Terakki gazetesinin haftalık eki olarak çıkan "Mümeyyiz"dir (Görsel 2.21). Mümeyyiz'de, küçük hikâyeler, eğitici yazılar, çeşitli okullardan haberler, okuyucu mektupları gibi konularda yazılar yer almıştır.

Osmanlı'da yayımlanan ilk kadın dergisi ise Terakki gazetesinin eki olarak 1869'da çıkan "Terakki-i Muhadderat"tır. 1860'lı yıllarda çıkan diğer önemli dergiler arasında Ayine-i Vatan, Muhip, Mecmua-i Maarif gibi örnekler sayılabilir.

Dergicilik, 1870'li yıllarda önemli bir gelişme göstermiştir.

1870'te Osmanlı'da Teodor Kasap tarafından "Diyojen" adlı ilk mizah dergisi yayımlanmıştır. Dergide komik diyaloglar, fıkralar, kadın, toplumsal eleştiri, sosyal meseleler, tenkit ve öneriler, İstanbul'da kolera salgını gibi yazılar yer almıştır.

1873'te ilk magazin dergisi "Cüzdan" yayımlanmıştır. Cüzdan; siyaset, felsefe, fen, tarih, tiyatro, hikâye, biyografi gibi konularda yayım yapan bir dergidir. Aynı dönemlerde Keşkül, Mitat-ilber, Dağarcık, Kırk Ambar, Derme Çatma, Yedigâr, Muharrir, Mecmua-i Ulum gibi dergiler de yayımlanmıştır.

Ebuzziya Tevfik tarafından çıkarılan ve 1880-1912 yılları arasında yayımlanan "Mecmua-ı Ebuzziya" ilk ciddi edebiyat dergisi olarak bilinmektedir. Namık Kemal ve Ziya Paşa'nın şiir, yazı ve mektuplarına yer verilen derginin yazarları arasında Şinasi, Sadullah Paşa, Ahmed Mithat, Ahmed Rasim gibi isimler de yer almıştır (Görsel 2.22). Bu dönemde yayımlanan dergilerden "Vasıta-ı Servet" ise veterinerlik ve ziraat alanındaki ilk yayındır.

Görsel 2.22: "Mecmua-ı Ebuzziya" dergisi

1891'de Ahmet İhsan Tokgöz tarafından haftalık olarak yayımlanan Servetifünun dergisi Türk basın tarihinin en uzun süreli ve en etkili dergileri arasında yer almaktadır. Batı edebiyatından etkilenen Servetifünun edebi topluluğunun yayın organı Servetifünun dergisi, Avrupa'da çıkan resimli dergileri örnek alan bir edebiyat dergisidir. Tevfik Fikret'in yazı işlerini yürüttüğü derginin yazarları arasında Hüseyin Cahit Yalçın, Ahmet Şuayip gibi yazarlar bulunmaktadır (Görsel 2.23). 1893'te Baba Tahir tarafından yayımlanan Malumat dergisi yazarları, Servetifünun dergisi yazarları ile birçok tartışmaya girmiş ve eski edebiyatı savunan bir yayın politikası izlemiştir (Görsel 2.24). 1895'te yayımlanan "Hanımlara Mahsus" dergisi ise dönemin önemli kadın dergisidir. Birçok kadın yazarın ilk yazılarını bu dergide yayımlamasıyla dergi, kadınlara gazetecilik alanında okul vazifesi görmüştür.

II. Meşrutiyet döneminde dergi ve gazete sayılarında ciddi bir artış olmuştur. Bu artışın ya-

şanmasında çeşitli düşünce akımları ve Batılılaşma çabalarının da etkileri önemli rol oynamıştır. Her bir düşünce akımı kendi yayın organını çıkarmıştır. Böylelikle fikir dergiciliği, çok seslilik ve basın özgürlüğü alanlarında gelişmeler kaydedilmiştir.

1909-1914 yılları arasında çıkarılan, magazin dergisi niteliğindeki "Şehbal" büyük ilgi görmüştür. Yazarları arasında Halit Ziya Uşaklıgil'in de bulunduğu dergide ağırlıklı olarak güncel olaylara yer verilmiştir.

Görsel 2.23 : "Servetifünun" dergisi

Görsel 2.24 : "Ma'lûmât" dergisi

II. Meşrutiyet'in sağladığı koşullarda kendine yaygınlaşma ve gelişme olanağı bulan alanlardan biri de spordur. Bu konudaki ilk girişim Burhan Felek tarafından 1910'da çıkarılan "Futbol" dergisidir (Görsel 2.25). Türk spor basınının önemli isimlerinden olan Selim Sırrı Tarcan tarafından çıkartılan "Terbiye ve Oyun" ise Türk spor tarihinde çıkarılan ikinci dergi olarak 14 Ağustos 1911'de yayın hayatına başlamıştır. Kapsamlı bir spor dergisi olarak çıkarılan "İdman" ise o günlerde var olan tüm spor dallarına ilişkin haber ve yorumlara sayfalarında geniş yer vermiştir.

Görsel 2.25: İlk spor dergisi "Futbol"

Görsel 2.26: "Sebilürreşad" dergisi

Bu dönemde İslamcılık düşüncesini savunan dergiler de ön plana çıkmıştır. Eşref Edib'in 1908'de çıkardığı Sırat-ı Müstakim dergisi, devlet yönetiminde ve toplum hayatında dinî esasları temel alan bir yayın politikası izlemiştir. Başyazarlığını Milli Şairimiz Mehmet Akif Ersoy'un yaptığı ve 183. sayıdan itibaren Sebilürreşad ismiyle yayımlanan dergi belli aralıklarla 1966'ya kadar yayımlanmaya devam etmiştir. Millî Mücadele yıllarında öncü rol oynayan derginin en büyük özelliklerinden birisi de Safahat'ın tamamına yakınının burada yayımlanmış olmasıdır (Görsel 2.26). Bu dönemde Beyan-ül Hak, Ceride-i Sufiyye, Sada-yı Hak, İslam Mecmuası, Ceride-i İlmiye ve Mahfil, İslam içerikli yayımlanan diğer dergiler arasında yer almaktadır.

7. ETKİNLİK

"Varlık, Sebilürreşad, Hayat, Akis, Büyük Doğu," gibi 1980'den önce ülkemizde yayımlanmış dergilerin basılı örneklerini bulup sınıfa getiriniz. Günümüzde yayımlanan örnek dergiler ile eski dergileri baskı kalitesi, sayfa tasarımı, fotoğraf kullanımı, haber dili ve üslup açısından karşılaştırınız. Çalışmanızı sınıf ortamında arkadaşlarınızla değerlendiriniz.

Görsel 2.27: "Dergâh" dergisi

Bu dönemde çıkan "Türk Yurdu, Genç Kalemler ve Felsefe" gibi dergiler ise hem Batı yanlısı hem de Türkçü'dür. Bunların yanı sıra "İştirak, Halka Doğru" gibi sosyalist yayınlar da bulunmaktadır. İştirak, dönemin işçi sorunlarını gündeme getirmiştir.

1918'de Ziya Gökalp'in düşüncelerini yansıtan "Yeni Mecmua" dergisi yayımlanmaya başlamıştır. Yine aynı yıl yazarları arasında Memduh Şevket Esendal'ın da yer aldığı "Meslek" adlı daha çok toplum bilimsel içeriği olan bir dergi yayımlanmıştır.

Kurtuluş Savaşı Dönemi'nde yayımlanan hemen hemen tüm dergiler millî mücadelenin yanında yer almaktadır. Bu dönemin önemli dergileri; Büyük Mecmua, Ümid, Kurtuluş, Aydede, Aydınlık ve Dergâh'tır. Dergâh'ın yazar kadrosunda Yahya Kemal, Abdülhak Hamit, Halide Edip Adıvar, Fuat Köprülü, Yakup Kadri, Hasan Ali Yücel, Nurullah Ataç gibi isimler yer almıştır (Görsel 2.27).

Görsel 2.28: “Resimli Ay” dergisi

Görsel 2.29: “Yedigün” dergisi

Görsel 2.30: “Varlık” dergisi

Görsel 2.31:
“Çınaraltı” dergisi

Cumhuriyetin ilk yıllarında yayımlanan dergilerin birçoğu Cumhuriyet kazanımlarının yaygınlaştırılmasına yönelik yayın yapmıştır. Bu nedenle dönemin yayımlanan dergilerinde eğitim ön plandadır.

1922’de Yusuf Ziya Ortaç ve Orhan Seyfi Orhon tarafından çıkarılan siyasi mizah dergisi “Akbaba” büyük ilgi görmüştür. Dergi belli aralıklarla 1977’ye kadar yayın yaşamını sürdürmüştür. Zekeriya Sertel tarafından 1924’te yayımlanmaya başlayan kültür-magazin dergisi “Resimli Ay”da Sabahattin Ali ve Nazım Hikmet de yazarlık yapmıştır (Görsel 2.28).

Kendisinden sonra çıkan birçok fikir ve sanat dergisine öncülük eden “Kadro” dergisi 1932’de yayımlanmaya başlamıştır. Büyük ilgi gören derginin kurucu ve yazarları arasında Yakup Kadri, Şevket Süreyya, Burhan Asaf, İsmail Hüsrev ve Vedat Nedim gibi isimler de yer almıştır.

Birçok gazete ve dergi çıkaran Sedat Simavi’nin basın hayatında en uzun süre yayımlanan dergisi “Yedigün” ise haftalık olarak 15 Mart 1933’te yayın hayatına başlamıştır. Yedigün dergisi, sayfalarında çizgi ve illüstrasyonlara yer vermiştir. Kadın ve aile konularını ön plana çıkarmasına karşın siyasal nitelikteki derginin yazarları arasında Hüseyin Cahit Yalçın, Nurullah Ataç, Necip Fazıl Kısakürek, Şükufe Nihal ve Aziz Nesin gibi isimler de yer almıştır (Görsel 2.29).

1933’te aylık olarak çıkmaya başlayan ve Türkiye’de en uzun süre yayımlanan edebiyat dergisi “Varlık”, birçok sanatçı için adeta bir okul olmuştur. Günümüze kadar varlığını devam ettiren derginin yazarları arasında Kemalettin Kamu, Ziya Osman Saba, Behçet Kemal Çağlar, Ahmet Muhip Dranas, Sait Faik, Orhan Veli, Orhan Kemal, Melih Cev-

det Anday ve Fazıl Hüsnü Dağlarca gibi önemli isimler yer almıştır (Görsel 2.30).

İkinci Dünya Savaşı, dergicilik alanında bir yavaşlamaya neden olmuştur. Bu dönemde “Bozkurt, Millet, Çınaraltı” gibi milliyetçiliği savunan dergiler yayın hayatına girmiştir. Dönemin yazar ve şairlerinin çoğu, şiir ve yazılarını Çınaraltı dergisinde yayımlamışlardır. Çınaraltı dergisini Orhan Seyfi Orhon ve Yusuf Ziya Ortaç 1941-1948 yılları arasında çıkarmıştır (Görsel 2.31).

1943'te çıkarılan en önemli dergi ise Necip Fazıl Kısakürek'in yayımladığı, milliyetçi, siyasal ve yazınsal nitelik taşıyan "Büyük Doğu Dergisi"dir (Görsel 2.32). Dergide Bedri Rahmi Eyüboğlu, Hüseyin Cahit Yalçın, Fikret Adil, Hilmi Ziya Ülken, Sait Faik Abasıyanık, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Pertev Naili Boratav, Oktay Akbal, Peyami Safa gibi farklı görüşlerdeki şair ve yazarlar yer almıştır.

Görsel 2.32: "Büyük Doğu" dergisi

1946'da yayın hayatına başlayan "Marko Paşa" adlı mizah dergisi de oldukça geniş bir okur kitlesine ulaşmıştır. Çıkış amacını halkı gülerек düşündürmek olarak belirten derginin yazı işleri kadrosunda Rıfat Ilgaz, Sabahattin Ali, Aziz Nesin gibi yazarlar yer almıştır (Görsel 2.33).

Görsel 2.33: "Marko Paşa" dergisi

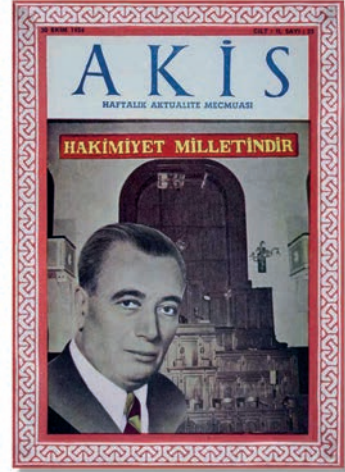
1950'li yıllarda dergicilik sektöründe Batı'nın etkisi oldukça fazladır. Bu dönemde siyasal amaçlı dergi yayıncılığı da ön plana çıkmıştır. Özellikle Amerika'da yaygın olan sansasyonel haberlere yer veren dergicilik anlayışı ülkemizde de benimsenmiştir.

Fransız Paris-Match dergisi örnek alınarak hazırlanan haftalık "Hayat" dergisi 1955'te yayın hayatına başlamıştır. Güncel konulara ve fotoğraflara bolca yer veren Hayat dergisi, uzun yıllar beğeniyle okunan haftalık aktüalite dergisi olmuştur (Görsel 2.34).

Görsel 2.34: "Hayat" dergisi

Türkiye'nin ilk haber dergisi Akis, 1954'te yayın hayatına başlamıştır. Akis Time, L'Express ve Der Spiegel dergile-

Görsel 2.35: İlk haber dergisi "Akis"

rini örnek alarak düzenlenmiştir. Metin Toker, Mümtaz Soysal, Cüneyt Arcaayürek, İlhami Soysal gibi isimlerin yazarlık yaptığı dergi ekonomik yetersizlikler sebebiyle 1968'de yayın hayatına son vermiştir (Görsel 2.35).

Aynı dönemde yayımlanan bir başka önemli haber dergisi ise Devir'dir. Akis Dergisi gibi Time ve Newsweek'i örnek alan derginin genel yayın müdürü Altınur Kılıç'tır. Dönemin bir diğer önemli dergisi ise "Kim" dergisidir.

1960'lı yıllardan itibaren tüketici dergileri olarak nitelendirilen dergilerin sayısı artmıştır. Bu dönemde çıkarılan en önemli dergilerden biri ise 1971'de Gün Gazetesi'nin eki olarak yayımlanmaya başlayan Oğuz Aral yönetimindeki mizah dergisi "Gırgır" olmuştur. Dergi kısa sürede günümüzde dergilerin ulaşamadığı yüksek bir tiraja ulaşmıştır. Dergi, kendisinden sonra gelen pek çok mizah dergisine öncülük etmiştir (Görsel 2.36).

1980'li yıllarda dergicilik alanında büyük bir hızla magazinleşme süreci başlamıştır. Bu dönemde Ercan Arıklı yönetimindeki "Nokta" dergisi ön plana çıkmıştır. Devam eden yıllarda farklı türde çok sayıda dergi yayın hayatına girmiştir. "Tempo, Aktüel, Merhaba, Hayat, Leman, Hey, Ses, Fırt, Çarşaf, Milliyet Çocuk, Türkiye Çocuk, Yankı, Bilim Teknik ve Kadınca" bu dönemde çıkan dergiler arasında yer almaktadır.

2000'li yıllarda yaşanan teknolojik gelişmeler sonucu dergiler de dönüşüme uğramıştır. Sayfalar farklı tasarımlarla oluşturularak görsellik ön plana çıkarılmış ve bu durum dergi satışlarını artırmıştır. Günümüzde elektronik dergi yayıncılığının giderek yaygınlaşmasıyla birlikte geleneksel sunumları devam eden dergiler de kâğıt ortamıyla sınırlı kalmaktan kurtulmuş ve elektronik ortamda yayımlanmaya başlanmıştır. Elektronik dergi, genellikle geleneksel yöntemlerle basılan dergilerin elektronik olarak birebir kopyasıdır. Bununla birlikte bazı elektronik dergilerin basılı kopyaları bulunmamaktadır. Baskı ve dağıtım maliyetlerini ortadan kaldıran, kataloglama, ciltleme, rafa yerleştirme gibi işlemler gerektirmeyen ve internet aracılığıyla erişilebilen elektronik dergiler daha sık kullanılmaya başlanmıştır (Görsel 2.37).

Görsel 2.36: "Gırgır" dergisi

Görsel 2.37: Elektronik dergi yayıncılığı

Ülkemizde, dergi satış oranlarında yaşanan düşüş ve reklam gelirlerindeki daralmaya rağmen her kesime seslenen pek çok dergi yayımlanmaktadır. Bu dergilerin sayısı her geçen gün artmaktadır. Türkiye'de özellikle tüketici dergiciliği alanında farklı medya gruplarına bağlı kadın, sağlık, bilim, çocuk, haber, edebiyat, güncel olaylar, magazin, moda, aile, ekonomi, bilgisayar dergileri bulunmaktadır.

8. ETKİNLİK

Ülkemizde çıkarılan ilk dergiden başlayarak günümüze gelene kadar yayımlanmış farklı dergilerin kapaklarından oluşan bir sergi oluşturunuz. Çıktılarını aldığınız dergi kapaklarının altına, o dergi ile ilgili kısa bilgiler ekleyiniz. Okulunuzun uygun bir yerinde açacağınız sergiye okulunuzdaki tüm öğretmen ve öğrencileri davet ediniz.

9. ETKİNLİK

Ülkemizde yayımlanmış ve tarihini araştırmaktan zevk alacağınızı düşündüğünüz bir dergi seçiniz. Bu derginin kim tarafından ne zaman çıkarıldığı, yayın periyodunun ne olduğu, belli başlı özellikleri, yazar kadrosunda kimlerin yer aldığı ve içeriği ile ilgili bilgileri araştırınız. Elde ettiğiniz verileri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

10. ETKİNLİK

Bir tane yabancı haber dergisi ile yerli haber dergisini sınıfa getiriniz. Dergileri yayın periyodu, kâğıt kalitesi ve biçim açısından karşılaştırıp değerlendiriniz.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Dergi çıkarmak isterseniz derginizin hangi özelliklere sahip olmasını istersiniz. Açıklayınız.
2. Basılı mı yoksa elektronik dergiyi mi tercih edersiniz? Nedenlerini tartışınız.

2.2. Dergi Türleri

Ünlü düşünür ve yazar Cemil Meriç'in ifadesiyle "zekâlar topluluğunun bir ürünü" olan dergiler, hayata farklı açılardan bakmaya ve yaşantıyı ona göre yönlendirmeye yardımcı olan süreli yayınlardır. Piyasada birçok alana hitap eden ve kişilerin ilgi alanlarına göre çeşit çeşit bilgiler içeren çok sayıda dergi bulunmaktadır (Görsel 2.38).

Dergi olarak nitelendirilen yayınların bazı ortak özellikleri bulunmaktadır ancak bütün dergileri aynı kategoride değerlendirmek mümkün değildir. Dergiler; içerik, hedef kitle, ilgi alanı, yayın süresi, ebat gibi birçok özellikler açısından farklılıklar göstermektedir. Bu durum dergilerin sınıflandırılmasını gerekli kılmaktadır. Gelişen teknoloji ile ülkemizde daha özel alanlarda dergiler çıkmaya başlamıştır.

Görsel 2.38: Dergi türleri

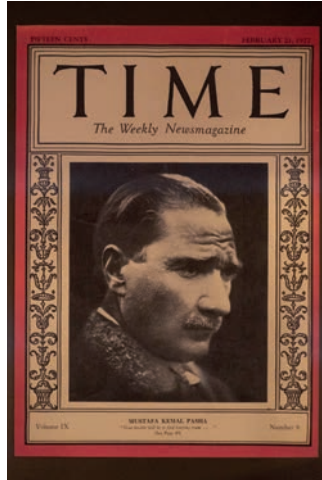
2.2.1. Tüketici Dergileri

Tüketici dergileri reklama dayalı yayın yapan dergi türleridir. Bu dergilerin amacı, satışı yapılan ürünlerin tüketim miktarını artırmaktır. Parayla satılan ve ilgi çekici şekilde tasarlanan bu tür dergilerde kaliteli baskı ve ilgi çekici tasarımlar ön plana çıkmaktadır. Tüketici dergileri olarak nitelendirilen başlıca dergi türleri şunlardır:

Haber Dergileri: Genellikle haftalık olarak çıkarılan araştırma habere dayalı dergilerdir. Haber dergilerinde amaç haftanın gündemini zamanında ve bir bütünlük içinde okurlara sunmaktır. Haber dergileri diğer kitle iletişim araçlarında verilmeyeni vermeyi, gösterilmeyeni göstermeyi ve sorulmayanı sormayı hedefler. Haber dergilerinde gündemdeki olayları farklı bir bakış açısıyla, yorum ve analizlerle destekleyerek aktarmak esastır. Haber dergilerinin maliyeti yüksek ancak reklam gelirleri düşüktür.

Dünyada yayımlanan ilk haber dergisi 1923'te yayın hayatına başlayan "Time" dergisidir (Görsel 2.39). Ülkemizde yayımlanan ilk haber dergisi ise 1954'te çıkan "Akis" dergisidir (Görsel 2.40).

Çocuk Dergileri: Bu tür dergilerin içeriklerinde eğitici, ilginç ve eğlenceli bilgilerin yanı sıra ders konularını destekleyici materyallere ve ansiklopedik bilgilere de yer verilmektedir (Görsel 2.41). Önemli örnekleri arasında Tübitak tarafından çıkarılan "Bilim Çocuk" dergisi yer alır (Görsel 2.42). İlgi uyandırma, araştırma yapma, soru sorma, merak etme ve okuma isteği uyandırma çocuk dergilerinin başlıca amaçları arasında yer almaktadır.

Görsel 2.39: "Time" dergisi

Görsel 2.40: "Akis" dergisi

Görsel 2.41: Çocuk dergileri

Görsel 2.42: "Bilim Çocuk" dergisi

Kadın / Moda / Sağlık Dergileri: Sağlık, moda, güzellik, yaşam vb. konulara yer veren baskı kalitesi yüksek dergilerdir (Görsel 2.43). Öncelikli amacı kadınları tüketime teşvik etmektir. Aynı zamanda kadınlara günlük yaşamda faydalanabilecekleri bilgiler ve sorunlarına yol gösterici nitelikte çözüm önerileri de sunan bu türün ülkemizdeki ilk örneği “Terakki-i Muhadderat” dergisidir. Farklı yaş gruplarına yönelik çıkarılan kadın dergileri; güzellik, tasarım, el işi, yemek ve dekorasyon gibi alt türlere ayrılmıştır.

Görsel 2.43: Kadın ve moda dergileri

İş ve Ekonomi Dergileri: Haftalık ekonomi gündemi ile ilgili para, borsa, altın, döviz, gayrimenkul, iş dedikoduları, ekonomik kararlar ve sonuçları gibi konuları ele alan dergilerdir (Görsel 2.44). İş ve ekonomi dergileri okuyucularının büyük kısmını, eğitim seviyesi yüksek erkek okuyucular oluşturmaktadır. Tirajları çok yüksek olmayan bu tür dergilerin reklam gelirleri fazladır.

Magazin Dergileri: Farklı konularda bilgi veren ve gündemdeki popüler kişilerin hayatlarını herkesin anlayacağı basit bir dil ve seveceği biçimde bol fotoğraflarla aktaran dergi türüne “magazin dergileri” adı verilmektedir.

Magazin dergileri, çoğunlukla büyük boydadır ve bu dergilerin göz alıcı kapakları vardır. Kısa, kolay anlaşılır bir üslupla yazılmış yazılar, büyük boy resim ve fotoğraflarla desteklenir (Görsel 2.45).

Magazin dergilerin en basit olaylar, merak uyandırıcı bir biçimde düzenlenir. Büyük puntolarla verilmiş ilgi çekici ve çarpıcı bir yapıda oluşturulan başlıklarla okuyucunun dikkatini çekmek amaçlanır. Ülkemizde yayımlanan ilk magazin dergisi “Cüzdan” dır.

Görsel 2.45: Magazin dergileri

Görsel 2.44: İş ve ekonomi dergileri

11. ETKİNLİK

Bilimsel bir dergi ile bir magazin dergisini karşılaştırınız. İçerik ve görsellik açısından iki dergi arasındaki farkları sınıfta tartışınız.

Kültür-Sanat ve Edebiyat Dergileri: Ülkemizde yayın yapan birçok dergi gibi kültür-sanat ve edebiyat dergileri de kendi içerisinde müzik, sinema, tiyatro, kültür-sanat gibi farklı alanlara ayrılarak yayımlanmaktadır (Görsel 2.46). Bu tür dergilerde farklı alanlarla ilgili haber, makale, fikir yazısı, etkinlik, tanıtım yazısı ve söyleşiler bulunmaktadır. Ayrıca bu dergiler; gösterime girecek filmler ve gösterimdeki filmlerin tanıtımları, film eleştirileri, tiyatro oyunları, müzik alanında yeni çıkan albümler, en çok satan albüm listeleri, en son yayımlanan kitaplar gibi konuları da sayfalarına taşımaktadır.

Spor Dergileri: Futbol, basketbol, atletizm, araba yarışları gibi farklı spor alanları ile ilgili konuları ele alan dergilerdir. (Görsel 2.47). Haftanın maçları ile ilgili haber, yorum, değerlendirme ve söyleşilere yer verilen bu tür dergilerin önemli bir kısmı, ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından çıkarılmaktadır. Ülkemizde yayımlanan ilk spor dergisi Burhan Felek tarafından 1910'da çıkarılan "Futbol" dergisidir.

Ülkemizde bu alanların dışında kalan gezi, çizgi roman, karikatür, gençlik, bilişim, teknoloji gibi konularda da tüketici dergileri yayımlanmaktadır.

2.2.2. Kurum Dergileri

Çalışanlara ve müşterilere ulaşmanın etkili ve kolay yollarından biri olan kurum dergileri; bir kurumun reklam, tanıtım ve kurumsal imajının bir parçası olarak kullandığı ve belli aralıklarla yayımladığı bir yayındır. Bu tür dergiler kurum içi çalışanlar ile kurum dışındaki ilgili ve yetkili kişi ve kuruluşlar için özel bilgilerle donatılmış haberleşme araçlarıdır.

Kurumsal dergicilik, kurum içi ve kurum dışı dergiler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Kurum içi dergilerin eğitmek, bilgilendirmek, iletişim kurmak, motivasyon sağlamak ve genel olarak verimliliği artırmak gibi amaçları vardır. Kurum dışı dergiler ise hem kurumla ilgili haberler hem de kurum dışı haberler içeren dergilerdir. Temel amacı bir ürün, hizmet ya da fikri satmak olan kurum dışı dergiler, kurumla ilgili haberlerin yanı sıra kültür, sanat, gezi, yeni teknolojik gelişmeler gibi birçok alanı kapsayan haberleri de sayfalarına taşımaktadır (Görsel 2.48).

Görsel 2.46: Kültür-sanat ve edebiyat dergileri

Görsel 2.47: Spor dergileri

Görsel 2.48: Kurum dergileri

2.2.3. Sektör Dergileri

Hedef kitlesi sadece yayın yaptığı sektörle sınırlı olan ve tek bir sektörü irdeleyen dergilerdir (Görsel 2.49). Örneğin; demir çelik, ısı sistemleri, tekstil, turizm gibi birçok sektörün çıkardığı dergiler bu tür yayınlardır.

Herhangi bir sektöre ait dergide o sektörle ilgili gelişmeler, yenilikler okuyucuya aktarılmakta; böylelikle sektörün gelişmesi hedeflenmektedir. Abonelik sistemiyle dağıtılan sektör dergilerinin hedef kitleleri bellidir. Alıcıyla üretici arasında köprü görevi gören sektör dergileri, sektör içi iletişim açısından da önemlidir.

Görsel 2.49: Sektör dergisi örneği

2.2.4. Akademik / Bilimsel Dergiler

Bilim adamları tarafından ortaya konulan bilgilerin bilim dünyasına aktarılması için akademik çevreler tarafından yayımlanan dergilerdir (Görsel 2.50, 2.51). Hedef kitlesi, o bilim dalıyla uğraşan herkeştir. Üretilen bilimsel bilgilerin, ulusal ve uluslararası düzeyde paylaşılmasına aracılık eden bu tür dergilerin sayısı dünya genelinde elli bin civarındadır.

Bilimsel dergiler, makalelerin dergi kalitesini düşürmemesi ve bilimsel anlamda değerli olması için hakemlidir. İçerikler, hakemlerin onayından geçtikten sonra yayımlanır. Bilimsel dergilere örnek olarak üniversitelerin yayımladıkları dergiler gösterilebilir.

Görsel 2.50: Tıp bilimine yönelik dergi örneği

Görsel 2.51: Akademik dergi örneği

12. ETKİNLİK

Dergi türlerinden birer örnek bularak sınıfa getiriniz. Her bir dergi türünü yayın periyodu, içerik, biçim, baskı kalitesi gibi özellikler açısından değerlendiriniz. Genel olarak dergilerdeki benzerlikleri ve farklılıkları tespit ediniz.

İkamet ettiğiniz yerde dergi yayıncılığı konusunda tecrübe sahibi bir gazeteci ile “Dergilerin Geleceği” konulu bir mülakat yapınız.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Randevu alınız.
2. Sorularınızı önceden hazırlayınız.
3. Gazetecilik etik kurallarına uygun olarak mülakatınızı yapınız.
4. Yapmış olduğunuz mülakatı düzenleyip yayına hazır hâle getiriniz.
5. Mülakatınızın okulunuzun internet, okul gazetesinde veya yerel bir gazetede yayımlanmasını sağlayınız.

3. UYGULAMA

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Dergilerde fotoğraf kullanımının sizce ne gibi bir önemi vardır?
2. Dergi haberciliğinde karşılaşılabilecek etik dışı davranışlar neler olabilir? Tartışınız.

2.3. Dergi Haberi Yazma

Haber yazımında geçerli olan kurallar, dergi haberi yazımı için de geçerlidir. Bununla birlikte dergi haberinin kendine özgü bazı özellikleri bulunmaktadır. Derginin yayın periyodu ve türü, haberlerde çokça fotoğraf, belge ve terimlere yer verilerek konuların ayrıntılı hazırlanması, dergi haberlerinin farklı bir dil, üslup ve yazım tekniğiyle yazılmasını gerekli kılmaktadır (Görsel 2.52).

Veri toplamada araştırma yöntemiyle haber toplamanın ön plana çıktığı dergi haberciliğinde haber toplamak için başvurulacak kaynakların sayısı ve çeşitliliği de artmaktadır.

Görsel 2.52: Dergi haberi yazma

2.3.1. Dergilerde Haber Dili ve Üslup

Derginin tüketilme süresi uzun olduğu için yazılarda ve fotoğraflarda kalıcılık ögesinin ön plana çıkarılması önemlidir. Bir günlük gazete yirmi dört saat, haftalık bir dergi yedi gün içerisinde tüketilir. Bu nedenle yayının içeriği tüketim süresine göre oluşturulmalıdır. Kullanılan yazıların, fotoğrafların ve sayfa düzeninin niteliği bu süreye göre belirlenmelidir. Uzun süre güncelliğini yitirmeyecek konuların ele alındığı dergi haberciliğinde yazılar ağırlıklı olarak geniş zaman diliyle yazılmaktadır.

Dergi haberciliğinin kendine has bir dili vardır. Günlük gazetelerde haberler yalın, kısa ve rutin bir dil ile yazılırken dergi metinleri akıcı ve sürükleyici bir dille yazılmaktadır. Dergi haberlerinde kesin cümleler yerine daha özel, edebî ya da bilimsel anlatım biçimleri kullanılmaktadır.

Dergi haberlerinde kullanılan dil, derginin türüne göre şekillenmektedir. Bazı dergi türlerinde terimler daha sık kullanılabilir. Özel bir okuyucu kitlesi olan dergi haberlerinde herkesin anlayabileceği anlatım biçimlerinin dışında ifadeler kullanılabilir.

Üslup; kişinin kendi duygu, düşünce ve heyecanlarını dile getirme şekli, dili kullanma biçimidir. Habercilik dilinde üslup ise haber konusu ile ilgili bilgileri kelimelerle dokuma biçimi, onlardan özgün bir yapı oluşturma yöntemidir.

Haber dilinde esas olan kısa, öz, çarpıcı ve dikkat çeken bir üsluptur. Bununla birlikte dergi haberciliğinde metinler samimi ve sohbet havasında bir üslup ile yazılmaktadır.

Dergi yazılarında gözlem, araştırma, bilgi ve belgelere dayalı anlatımlar yer almaktadır. Konuların anlatımında her tür üslubun kullanılmasını gerekli kılan bu durum, dergileri gazetelerden ayıran en önemli farklardan biridir.

Her medya organizasyonunun ve deneyimli her habercinin, haberin yazımına dair kendine özgü bir üslubu vardır. Bu bakımdan büyük gazeteci, edip, yazar ve şairlerin kendilerine özgü üslupları bulunur.

2.3.2. Dergi Haberi İçin Veri Toplama Yolları

Dergi haberciliğinde, güncelliğini uzun süre koruyan ve her zaman yayımlanabilir nitelikte konular ele alınmaktadır. Bazen de haber yapılacak konular gündemle ilişkilendirilerek konulara güncellik kazandırılmaya çalışılır. Diğer kitle iletişim araçlarına yansımış haberlerin detaylı bir şekilde incelenmesi ve araştırılması sayesinde olayın farklı yönleri ortaya çıkarılır. Sorulmayan sorular sorulur; açıklanamayan, elenen, atlanan noktalar üzerinde durulur. Böylelikle olay ayrıntılı incelenmiş olur. Bunun nedeni dergi haberciliğinde önemli olanın haberi bir an önce vermek değil en iyi biçimde vermek olmasıdır.

Dergi haberleri bazen biyografilerle, bazen de haber konusuyla ilgili ek dosyalarla, görüşmelerle ve diğer görsel unsurlarla detaylandırılmaktadır. Haber, okuyucunun zihninde farklı çağrışımlara ve düşüncelere yol açacak biçimde genişletilmeye çalışılır. Başarılı bir iş insanının yaşam öyküsü veya herhangi bir yerin tanıtımı haber olabildiği gibi herhangi bir hastalık veya yeni bir teknolojik gelişme de haberleştirilebilir.

Görsel 2.53: Veri toplamada not alma yöntemi

Görsel 2.54: Dergi haberi için veri toplama

Gazeteci, veri toplamaya başlamadan önce haber yapacağı olayın bilgisine sahip olmalıdır. Haber yapmak üzere ele aldığı konunun hangi yönlerini haberleştireceğini ve hangi bölümlerini ön plana çıkaracağını iyi bilmelidir. Haber için veri toplama çabası içine giren gazeteciler, ilk olarak 5N1K sorularının yanıtlarını bulmaya çalışırlar. Bu sorular yanıtlandıkça haberin içeriği anlaşılacak ve bir başkasına aktarılırken hangilerinin önemli ve öncelikli olduğu ortaya çıkacaktır (Görsel 2.53).

Haber için veri toplamanın birden çok yöntemi vardır. Gazeteci, bizzat olayın olduğu yere giderek veya iletişim araçlarıyla haber kaynaklarına ulaşır. Gelen istihbaratlardan yola çıkarak birtakım görüşmeler gerçekleştirebilir ya da araştırma yöntemiyle haber malzemesi oluşturabilir. Aynı haber için bu yöntemlerden biri veya birkaçı kullanılabilir ancak zaman sorunu olmayan dergi haberciliğinde gözlem ve araştırma yoluyla haber toplama yöntemi ön plana çıkmaktadır (Görsel 2.54).

Dergi haberciliğinde en çok kullanılan gözlem, araştırma ve arşiv tarama yöntemleriyle haber toplanırken olayın ya da haberin arka planındaki bilgiler ortaya çıkarılmaya çalışılır. Araştırma yoluyla haber toplamada arşiv, rapor, belge ve dosyalara ulaşılarak veri toplanmaktadır. Kaynak kişiler, kütüphane, dokümantasyon merkezleri ve internetten geniş ölçüde yararlanılmaktadır.

2.3.3. Dergi Haber Kaynakları

Gazeteci; haber konusu ile ilgili neyi, nerede, ne zaman ve nasıl bulabileceğini bilmeli, bilgiyi alabileceği kaynağı ve eldeki verileri en iyi şekilde değerlendirebilmelidir (Görsel 2.55). Dergi haberciliğinde de genellikle diğer kitle iletişim araçlarında kullanılan haber kaynakları kullanılmaktadır. Bununla birlikte dergiciliğin yapısından kaynaklanan geniş yayın periyodu, uzmanlaşma, haberleri ayrıntılı işleme, farklı alan, türde yayınların olması gibi durumlar, başvuru kaynaklarının sayısını ve çeşitliliğini de artırmaktadır. Haber kaynağı, alanında uzman bir kişi veya tanıtılacak tarihî bir kent olabileceği gibi yeni bir gelişme, herhangi bir araştırma, anket, rapor veya belge de olabilir. İyi bir gözlemci olması gereken gazeteci, bunların ayrıntılarına inerek haberi geliştirmek zorundadır.

Görsel 2.55: Haber kaynakları

Dergi haberleri bazen biyografilerle, bazen de haber konusuyla ilgili ek dosyalarla, görüşmelerle ve diğer görsel unsurlarla detaylandırılmaktadır. Haber, okuyucunun zihninde farklı çağrışımlara ve düşüncelere yol açacak biçimde genişletilmeye çalışılır. Başarılı bir iş insanının yaşam öyküsü veya herhangi bir yerin tanıtımı haber olabildiği gibi herhangi bir hastalık veya yeni bir teknolojik gelişme de haberleştirilebilir.

Dergi haberciliğinde uzmanlaşmayla birlikte farklı içeriklerde hazırlanan dergilerin haber kaynakları da farklılıklar göstermektedir. Bununla birlikte insanoğlunun değişen ilgileri ve merakı nedeniyle haber olabilecek konular da değişime uğramaktadır. Başarılı bir gazeteci, uzmanlık alanı ile ilgili kaynaklarına her gün yenilerini eklemelidir. Haber kaynağı kişilerle güvene dayalı, sıcak, samimi ve ölçülü bir ilişki kurmalıdır.

2.3.4. Dergi Haberi Yazarken Uyulması Gereken Etik ve Yasal Kurallar

Gazeteci, halka ve gerçeğe karşı sorumludur; haber yazarken kendi açısından sonuçları ne olursa olsun gerçeklere ve doğrulara saygı duymak ve uymak zorundadır. Gazeteci, sorumluluk bilinciyle gerçekleri tarafsız bir şekilde, çarpıtmadan, sansürlemeden aktarmalıdır.

Gazeteci, yasalardan aldığı gücünü basın ahlak kurallarına uygun kullanmakla yükümlüdür. Mesleki etik kurallarından uzaklaşan gazeteciler, okuyucularla ilişkilerinde güven sorunu yaşayabilir. Gazeteciler; haberlerini yasalara, basın meslek ilkelerine, demokratik değerlere ve insan haklarına uygun hareket ederek yazmalıdır.

2.3.5. Dergi Haberi Örneklerinin İncelenmesi

Dergi haberi yazarken, yazılmış ve yayımlanmış dergilerdeki örnek haberlerin incelenip değerlendirilmesi birçok açıdan yol gösterici olacaktır.

1. Örnek:

Şubat'ta bir veda

Yol göstericilerimizden, değerli hoca Prof. Dr. Doğan Cüceloğlu'nu kaybetmenin hüznünü yaşıyoruz.

Zor zamanlarımızda, çaresiz kaldığımızda ya da davranışlarımızdan emin olamadığımız durumlarda danıştığımız, sözlerine kulak verdiğimiz, kitaplarını okuduğumuz değerli bilim insanlarına döneriz yüzümüzü. İşte öyle bir ismin kaybıyla üzüntü içindeyiz bu ay. Psikolog, akademisyen ve yazar Prof. Dr. Doğan Cüceloğlu'nu ebediyete uğurladık. Ancak elbette, kıymetli hocamız, yıllarını verdiği uzmanlık alanında, yılmadan, usanmadan topluma faydalı olmak adına paylaştığı önemli bilgileriyle aramızda olmaya devam edecek.

Değerli bir hoca

Doğan Cüceloğlu, kişisel gelişim kitapları ve televizyon programları ile tanınmış olsa da güçlü bir eğitim ve birikimin ortaya

koyduğu pek çok çalışmanın sahibi. 1964 yılında Amerikan Psikoloji Derneği bursu ile ABD'ye giderek Illinois Üniversitesi'nde, Charles E. Osgood danışmanlığında, dil psikolojisi alanında doktora yapan Cüceloğlu, Türkiye'ye döndükten sonra akademik kariyerine İstanbul Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi'nde devam etti. 1975 yılında doçent unvanını aldıktan sonra Fulbright Araştırma Bursu için başvurdu ve aldığı burs ile Kaliforniya Üniversitesi'nde ziyaretçi öğretim üyesi olarak bulundu. Hacettepe ve Boğaziçi üniversitelerinde yarı zamanlı olarak ders verdi. 1979 yılında ilk kişisel gelişim kitabı "İnsan İnsana"yı yayımladı.

Kırtan fazla bilimsel makaleye imza atan Cüceloğlu, Türk insanının duygu, düşünce ve davranışlarını bilimsel psikoloji kavramları ile inceleyen otuz yakın kitap

yazdı. 1992'de yayımlanan "İçimizdeki Çocuk" adlı kitabı, onun en popüler eserlerinden oldu. 1996'da Türkiye'ye döndüğünde üniversite öğrencilerine, öğretmenlere, anne - babalara ve iş adamlarına yönelik seminerler, konferanslar ve atölye çalışmaları yaptı. 1996 yılında emekli olana kadar ise Fullerton şehrindeki Kaliforniya Eyalet Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak çalıştı.

Son röportajlarından biri TRT'de

Televizyon programlarında, röportajlarında, kitaplarında ve sosyal medyada pek çok konu ile ilgili olarak aydınlatıcı bilgileri topluma paylaşan değerli psikolog, sayısız insanın ufkunu açtı. TRT de pek çok yapımda yer alan Prof. Dr. Doğan Cüceloğlu, vefatından sonra yayımlanan son röportajlarından birini de TRT İstanbul

“İnsan sürekli hayatını daha anlamlı kılmaya çalışır. İnsanın gerçek kimliğini, hayatını nasıl daha anlamlı kıldığına bakarak keşfedebilirsiniz. Bazı insanlar dünya beni görsün diye, bazı insanlar ise dünyayı görmek için dağlara çıkar.”

Prof. Dr. Doğan Cüceloğlu

Radyosu'nda yapılan “Işık Tutanlar” programı için verdi. Spiker Zeynep Bayraktutan'a konuk olan Cüceloğlu, bu yayında duyguların önemine dikkat çekmiş, salgına da değinerek hayatın evlere sığıldığı bu dönemde ailelere nasıl vakit geçirmeleri gerektiğini anlatmıştı. Program vefatından önce planlandığı üzere 17 Şubat'ta, 20.30 ile 21.00 saatleri arasında TRT Radyo 1'de yayınlandı.

İçimizden biriydi

Prof. Dr. Doğan Cüceloğlu, çocuk yaşlarda kaybettiği annesinin vefatını gözyaşları içinde, çocukluk duygularına dönerek yakın zamanda bir röportajında aktarmıştı. Anne hasretini, “Annen yok, kimsen yok, kimsen yoksa senin bir şey istemeye hakkın yok, sadece başkalarını memnun etmeye çalışırsın” sözleriyle anlatırken insani ve samimi yönünü bir kez daha göstermişti bize. O kadar içten anlatmıştı ki anne sevgisini, hepimizin duygularına tercüman olmuş ve bir kez daha hatırlatmıştı çocukluk kavramını... Yine toplumun can damarlarından birine dokunarak sarıp sarmalamıştı bizleri... Hayatı boyunca sayısız kez düzenlediği seminerleri, toplum içinde sarf ettiği sözleri, yer aldığı programları ve kitaplarıyla konuşuldu, takip edildi ve sevildi Doğan Cüceloğlu... Kimi zaman çocuklara yönelik bilimsel paylaşımlarda bulundu kimi zaman evliliklere dair... Sağlıklı insan ilişkileri kurulması yönünde doğru iletişim için paylaştığı bilgilerini. Aslında bilimsel yönüyle güçlendirdiği samimi kişiliği ile o bizden biriydi, hepimizden bir parçaydı... Kıymetli hocamıza Allah'tan rahmet, tüm sevenlerine sabır dilekleriyle...

“Küçük Şeyler” programına da konuk olmuştur

Evlatlarından elveda

Prof. Dr. Doğan Cüceloğlu'nun çocukları ve torunları, ünlü psikoloğun sosyal medya hesabından, onun güzel özelliklerini içtenlikle paylaştıkları bir açıklama yaptı. “Doğan Cüceloğlu'nun çocukları ve torunu olarak bizim, babamızın, dedemizin kaybı için açıklamamızdır. Covid-19 salgını sebebiyle, babamız Doğan Cüceloğlu'nun yasını sizlerle birlikte Türkiye'de tutamadığımız için çok üzgünüz. Onun sadece bizim babamız değil, tüm Türkiye'ye ait özel biri olduğunu, ülkenin dört bir yanında pek çok evde, pek çok kişinin bu kaybın üzüntüsünü paylaştığını biliyoruz. Babamız ülkesini çok severdi; toprağını, müziğini en önemlisi insanını çok severdi. Kadın, erkek, çocuk her bir bireyin içindeki potansiyele inanırdı. Tüm hayatını bu potansiyeli geliştirmeye adanmıştı. Babamız, insanların kim olduğuna, nasıl görüldüğüne bakmaz, kalplerinin derinliğini anlamaya çalışırdı. Her insanın içindeki derin ve gizli potansiyele inanan, onun ortaya çıkmasına destek olmayı, güçlendirmeyi amaçlayan biriydi. Her insanın hata yapabileceğini, ama esas önemli olanın hatalardan öğrenmek olduğunu düşünür, böyle davranırdı. Tüm yaşamını inandığı değerler ve en önemlisi sevgiyle yaşadı... Daha yazmak istediği kitaplar vardı, bunu hep söylerdi. Onlar olmadı ama şu ana kadar yazdıkları, söyledikleri ve fikirleri hepimiz için çok değerli bir kaynak. Bu kaynak, Türkiye'de çocukların ve ailelerin mutlu bir yaşam sürebilmesi için güçlü bir temel oluşturacak. Bugün bizler babamızın kaybı için üzgünüz, çocuklarımız dedelerinin kaybı için üzgünler. Ama diğer yandan onun evlatları olduğumuz için şükür duygusu içindeyiz. Her zaman kalplerimizde yaşayacak. O hepimize cömertlik, merhamet, bilgi ve sevgiden oluşan büyük bir miras bıraktı. Onu ve kitaplarını seven herkese sevgi ve selamlarımızla.” Aysen, Elif, Timur ve Joshua

“Şubat’ta Bir Veda” ana başlığıyla verilen örnek haberde psikolog, akademisyen ve yazar Prof. Dr. Doğan Cüceloğlu’nun hayatı ve kişiliği ele alınmıştır. Farklı bir zemin renginde “Evlatlarından Elveda” ara başlığı altında verilen bölüm, kare tekniğinin yansıması olarak görülse de haber temelde düz piramit tekniğiyle yazılmıştır. Dergi haberciliğinde bu tür konuların daha detaylı bir şekilde ele alındığı ve ters piramit tekniği ile kare tekniğinin birleştirilmesi yoluyla yazıldığı da görülmektedir.

Ana başlık, haberin içeriğini yeterince yansıtmadığı için haber, alt başlıkla desteklenmiştir. Böylece haber, daha anlaşılır ve belirgin hâle getirilmiştir. Haber metni, üç fotoğrafla desteklenmiş, kullanılan spot ve ara başlıklarla da daha anlaşılır ve okunabilir hâle getirilmiştir.

Haber, araştırmalar sonucu elde edilmiş bilgiler derlenerek öyküleyici bir anlatımla yazılmıştır. Akıcı ve sürükleyici bir dille yazılan haberde sohbet havasında bir üslup kullanılmıştır.

BİLGİ KUTUSU

Bir haberi iyi değerlendirebilmek için iyi bir haber okuyazarı olmak gerekir. Haber okuyazarlığı gazetecilik mesleğini yapacak olan bireyler için gerekli bir beceri olarak öne çıkmıştır. Literatürde yer alan haber okuyazarlığı tanımlarından yola çıkılarak haber okuyazarı bir bireyin sahip olması gereken

özellikler, bilgi ve beceriler ana hatlarıyla şu şekilde listelenebilir:

- Eleştirel düşünmeli ve eleştirel değerlendirebilmelidir.
- Bilginin güvenilirliğini değerlendirebilmelidir.
- Bilgi kirliliğini ve dezenformasyonu (bilgi çarpıtma) önlemeye nasıl katkı sağlayabileceğini öğrenmelidir.
- Bilgiyi filtreleyip / süzüp, seçebilmelidir.
- Bilgi seçimine bağlı olarak seçilen kaynakların tüketilen içeriği şekillendirebileceğinin farkında olmalıdır.
- Haber, fikir / görüş, olgu, reklam, orijinal raporlama ve geri dönüştürülmüş içerik arasındaki farkı anlayabilmelidir.
- Haber içeriklerinin kalitesi hakkında bilinçli olmalıdır.
- Haberin kaynağını değerlendirebilmelidir.
- Gazetecilerin amaç ve rollerini bilmelidir.
- Haberlerin toplumdaki rolünü anlayabilmelidir.
- Haber arama, bulma, tanımlama becerisine sahip olmalı ve gerektiğinde haber üretebilmelidir.

13. ETKİNLİK

Bu dergi haberi yazılmadan önce Prof. Dr. Doğan Cüceloğlu’nun ölüm olayı mutlaka gazetelerde haber olarak yer almıştır. Bu olay, bir gazete haberinden farklı olarak nasıl dergi haberi hâline getirilmiştir? Aynı olayın gazetelerde yer almış haberini bulup sınıfa getiriniz. Dergi haberi ile karşılaştırarak yazım tekniği, anlatım biçimi, kurgu (biçimlendirme), veri toplama, dil ve üslup açısından farklılıklarını tespit etmeye çalışınız. Bu haberi siz yazacak olsaydınız haberinizde hangi farklı bilgilere yer verirdiniz? Bu bilgileri hangi kaynaklardan nasıl toplardınız? Sınıfta değerlendiriniz.

2. Örnek

İstiklalimizin Marşı

Milli şairimiz Mehmet Akif Ersoy'a
minnet ve rahmetle...

Yıl 1920... Osmanlı İmparatorluğu'nun yabancı güçler karşısında çaresiz kaldığı günlerde, Türk halkı mağlubiyeti kabullenmemiş, 'kendi göbeğini kendi kesmeye' karar vermiş, istiklal ateşi Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğinde Anadolu'nun her köşesini sarmıştı. Osmanlı Devleti'nin başkenti İstanbul'da süren umutsuz bekleyişin tersine Anadolu, heyecan ve umut dolu, küllerinden doğan yeni bir ülkenin ayağa kalkışına tanıklık ediyordu. Ankara'da oluşturulan hükümet, Türk milletinin yepyeni bir heyecanla, kendi geleceğini belirlemek üzere ipleri eline aldığını gösteriyordu. Ankara'da milli heyecanın doruğa ulaştığı yer, 23 Nisan 1920 tarihinde kurulan Millet Meclisiydi. Mustafa Kemal Paşa'nın yayınladığı bir bildiriyle 23 Nisan 1920

Anadolu, heyecan ve umut dolu, küllerinden doğan yeni bir ülkenin ayağa kalkışına tanıklık ediyordu.

Cuma sabahı erken saatlerde, Ankara'da bulunan herkes Meclis binası çevresinde toplanmıştı. Hacı Bayram Camii'nde kılınan namazın ardından Mecliste bir tören düzenlenmiş, ardından saat 13.45'te, Ankara'ya gelebilen 115 milletvekili Meclis salonunda toplanmıştı. En yaşlı üye sıfatıyla toplantıya başkanlık yapan Sinop Milletvekili Şerif Bey, Büyük Millet Meclisinin kuruluşunu tüm dünyaya şu sözlerle duyuruyordu: "İstanbul'un yabancı kuvvetler tarafından işgal olduğu ve bütün temelleri ile halifelik makamının ve hükümet merkezinin bağımsızlığının yok edildiği hepimizce bilinmektedir. Bu duruma baş eğmek,

İstiklal Marşı'nın ödülünü bağışladı

Mehmet Akif, kırınglık olmasın diye ödülü aldı ama bağışladı.

İstiklal Marşı'nı milletine hediye eden ve bu şiirin sahibinin Türk Milleti olduğunu her an ifade eden Mehmet Akif, şiiri bu sebeple Safahat isimli eserine koymamıştır. Mehmet Akif, Marş için konulan ödülü, kırınglığa sebep olmamak için almış fakat ödül bedeli olan 500 lirayı; "Fakir İslam kadın ve çocuklarına iş öğretmek, onları yoksulluktan kurtarmak" amacıyla kurulmuş "Darülmesai" isimli demeğe bağışlamıştır.

milletimizin, teklif olunan yabancı köleliğini kabul etmesi demektir. Ancak tam bağımsızlık ile yaşamak için kesin olarak kararlı bulunan ve ezelden beri hür yaşamış olan milletimiz, kölelik durumunu son derece ve kesinlikle reddetmiş ve hemen vekillerini toplamaya başlayarak Yüksek Meclis'imizi meydana getirmiştir. Milletimizin iç ve dış tam bağımsızlık içinde alın yazısının sorumluluğunu doğrudan doğruya yüklenip, kendi kendisini yönetmeye başladığını bütün dünyaya ilan ederek, Büyük Millet Meclisini açıyorum."

İşte bu sözler, gelecekteki Türkiye Cumhuriyetinin de habercisiydi. Halk bundan böyle, kendi iradesini temsil eden Ankara hükümeti tarafından yönetilmek istediğini açıkça ortaya koymuştu. Milleti temsil etme yetkisi Meclise verilmişti. Bu yeni düzende yapılması gereken çok şey, atılması gereken çok adım vardı. Bunlardan biri de, artık milletin hep bir ağızdan söyleyip bütünleşeceği bir milli marşın tespit edilmesi idi.

Vatan şairi Mehmet Akif

İstiklal mücadelesinin başladığı ilk günlerden itibaren gazete yazılarıyla, vaazlarıyla, hutbeleri ve şiirleriyle halkın mücadeleye bilincine ulaşması için elinden geleni yapan Mehmet Akif, İstanbul'da durmamış ve Anadolu'yu belde belde, köy köy dolaşarak bu mücadelenin sadece Türk Milleti'nin mücadelesi olmadığını, savaşın kaybedilmesi durumunda, İslam'ın da son kalesinin elden gideceğini anlatıyordu. Halkın bilinçlenmesinde faaliyetleriyle büyük emek sarf eden Akif, 1920'de Büyük Millet Meclisine Burdur Milletvekili olarak girmiş ve mücadelenin ruhunu, gerçek mahiyetini bu

İstiklal Marşı'nın 1930'a kadar kullanılan bestesinin nota kitabından İstiklal Marşı'nın 10 kıtası

Mehmet Akif, Anadolu'yu belde belde, köy köy dolaşarak bu mücadelenin sadece Türk milletinin mücadelesi olmadığını, savaşın kaybedilmesi durumunda, İslam'ın da son kalesinin elden gideceğini anlatıyordu.

defa da halkın temsilcilerine anlatıyordu. Mehmet Akif, Ankara'daki günlerini Tacettin Dergâhı'nda geçirirken, Garp Cephesi Kumandanlığı, kahramanca çarpışan askerlerimizi şevklendirecek, manevi güç olacak bir marş yazılmasını arzu etmiş ve Maarif Vekâleti bu hususta bir yarışma düzenlemişti. Kazanacak sanatkâra para

ödülü verilecekti. Yarışmaya 724 şiir gelmişti. Fakat bunlar arasında, mücadele şuurunu istenen idrak seviyesinde ve istenen belâgatte işleyen şiir yoktu. İstiklal mücadelesini ebedileştirecek mısralar, ancak mukaddes değerler uğruna yapılan mücadelenin ruhunu taşıyan ve bunu bütün benliğinde hissedilen bir kalemden çıkabilirdi. İlk akla gelen Mehmet Akif'ti. Fakat "para karşılığında hislerini haykırması uygun bulmadığı için" yarışmaya katılmamıştı Mehmet Akif. Ancak arzulanan şiir bulunamayınca, zamanın Maarif Vekili (Eğitim Bakanı) Hamdullah Suphi, Akif'e bir mektup göndererek katılmamasındaki sebebin ortadan kaldırılacağına söz verdi ve başka konulan da dile getirerek Akif'i ikna etti. Bunun üzerine zafere en fazla inanmış ve bu inancı her fırsatta dile getirmiş olan Akif, İstiklal Marşı mücadelesini abideleşiren o şiiri yazmaya başladı.

İlahi esinle...

İman ve ümit, Akif'i marşı yazabilmeye iten iki temel gücü muhakkak. O dönem, Ankara'da Tacettin Dergâhı'nda ikamet ediyordu. Yine maneviyatı yüksek bir gece yarısı, yaşadığı his yoğunluğu esnasında, rivayetlere göre bir kalem aramış, bulamayınca da eline geçirdiği bir çiviyle bağımsızlık heyecanının doruk noktasına çıktığı mısraları, hemen kaydetmek telaşıyla duvara kazıdı:

"Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış, şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam taşarım."

Mustafa Kemal'in başkanlığındaki, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 12 Mart 1921 tarihli oturumunda, bazı mebusların itirazlarına rağmen Mehmet Akif'in yazdığı şiir defalarca okutturularak ve coşkulu alkışlarla kabul edildi. Mecliste İstiklal Marşı'nın kıymetli dizelerini okuyan ilk kişi dönemin Milli Eğitim Bakanı Hamdullah Suphi Tanrıöver'di.

İstiklal Marşı'nı her bölge kendi bestesiyle çalıyordu

1924'e kadar Edirne ve çevresinde Ahmet Yekta Bey'in, İstanbul'da Mehmed Zati ve Ali Rifat Beylerin, Suriçi'nde İsmail Hakkı Bey'in, İzmir ve Eskişehir civarında İsmail Zühdü Bey'in, Ankara ve çevresinde ise Osman Zeki Bey'in besteleri çalınıyordu.

**12 Mart 1921'de
İstiklal Marşı defalarca
okutturularak ve coşkulu
alkışlarla kabul edildi.**

İstiklal Marşı'nın yazıldığı Mehmet Akif evi
Tacettin Dergâhı Ankara

Yarışmaya katılan 11 beste günümüze ulaştı

اداره مآذسی :
باب عال جاده سنده دوتای
مآذی معاوت ملیه جمیتی
مراکز عمومیه بدو .
تلفونه نومروسی : ۴۲
شماره ۳۸۹۴ - نومرو ۳۷۹ - نیشانه
شماره ۳۸۹۴ - نومرو ۳۷۹ - نیشانه

• مسلمانانك اجتماعي شاعري محمد عاكف بك •
الشاعر المسلمین الاجتماعی محمد عاكف بك
Mehmet Akif Ersoy - İstiklal Marşı şiiri kapağı

Rauf Yekta Bey

İsmail Hakkı Aksoy

Ali Rifat Çağatay

Mehmet Zati Arca

Halit Lemi Atı

Mustafa Sunar

İsmail Zühdü Ateş

Abdülkadir Töre

Osman Zeki Üngör

Ahmet Yekta Madran

Kazım Uz

**Yarışmaya katılan
bestelerden ne
yazık ki pek azının
notaları günümüze
ulaşabildi. Bugün
beste notalarından
sadece 11 tanesi gün
ışığına çıkarılabildi.**

Kazım Karabekir'den Paris fikrine tepki

İstiklal Marşı için açılan yarışmada başlangıçta bestelerin değerlendirilmek üzere Paris Konservatuarı'na gönderilmesi düşünüldü. Bu fikre en fazla tepki veren isimlerden biri Kazım Karabekir Paşa'ydı. Karabekir, tepkisini sözleri ve bestesi kendisine ait "Türk Yılmaz" adlı alternatif bir marş kompoze ederek gösterdi.

1924'te Encümen-i Musiki bünyesindeki bir komisyon tarafından yapılan değerlendirme sonucunda Ali Rifat Çağatay'ın Acemaşiran bestesi milli marş olarak kabul edildi.

1930'a kadar kullanılan beste

12 Mart 1921'de Mehmet Akif'in şiirinin Millet Meclisi tarafından kabul edilmesinden sonra sıra müziğe gelir. Bu yönde yapılan duyurunun ardından Türkiye'nin dört bir yanından notalar gelmeye başlar. Yanışmaya gönderilen bestelerin sayısı konusunda çeşitli kaynaklarda çelişkili bilgiler bulunmasına rağmen, kayıtlara göre 55 beste değerlendirmeye tâbi tutulur. Bu bestelerin sahipleri arasında dönemin ünlü müzik adamlarının yanı sıra bestecilik vasfı öne çıkmayan, ancak kalbi milli heyecanla atan müzik öğretmenleri, yurtdışında öğrenim gören öğrenciler ve dahi istiklale sevdalı birçok insan da vardır.

Yarışmaya katılım yeterliydi. Ancak bu sırada Anadolu'daki savaş iyice kızışmış ve konu önceliğini yitirmişti. Yönetici kadroların yoğun olarak Anadolu'da devam etmekte olan savaşla ilgilenmeleri nedeniyle yarışmanın birincisini tespit etmek mümkün olmamıştı. Bu belirsizlik durumu, ilginç bir gelişmeyi de beraberinde getirmişti. Yarışmaya beste gönderen bazı müzik öğretmenlerinin, görev yaptıkları bölgelerde kendi bestelerini okutmaları nedeniyle, yurdun değişik yerlerinde, farklı farklı milli marşlar çalınıp söylenmeye başlamıştı.

Bu belirsizlik, ülkenin tam olarak düşman işgalinden kurtuluşuna kadar sürdü. Cumhuriyet'in kurulmasından sonra milli marş konusu bir kez daha gündeme geldi. Artık, yeni Türkiye Cumhuriyeti'ni temsil edecek milli marşın tespit edilmesi ve ülkenin her yanında aynı marşın okunması arzu ediliyordu. Nihayet 1924'te Encümen-i Musiki bünyesindeki bir komisyon tarafından yapılan değerlendirme sonucunda Ali Rifat Çağatay'ın Acemaşiran bestesi Milli Marş olarak kabul edildi.

Son söz rahmet ve minnetle andığımız Mehmet Akif'in, hasta yatağında söylediği sözler olsun:

"Allah, bir daha bu millete bir İstiklal Marşı yazdırmasın!"

Son beste

1921'de açılan yarışma geç de olsa tamamlanmış, üç yılı aşkın bir sürenin sonunda, arzu edilen Milli Marş tespit edilebilmişti. Ne var ki, seçilen müziğin Milli Marş'a uygunluğu bir tartışma konusu olarak kalmıştı. Pek çok kişi Ali Rifat Bey'in bestesinin Batı müziği kalıplarına uymadığını düşünüyor, bir milli marş için fazla ağır olduğunu öne sürerek değiştirilmesi gerektiğini savunuyordu. Eleştirilerin dozunun giderek artması üzerine, sonunda 1930 yılında Milli Marş'ın değiştirilmesi gündeme geldi ve Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Şefi Zeki Üngör'ün bestesinin yeniden düzenlenmesiyle, halen kullanılmakta olan Milli Marş ortaya çıktı.

Kaynaklar:

- 1) Prof. Dr. Necat Birinci "Döneminin Şiiri İçinde İstiklal Marşı" konulu konferans metni. (Aydın Üniversitesi 2011)
- 2) Nihad Sami Banarlı "Milli Şair Olarak Akif", Kitaplar ve Portreler (İstanbul 1985)
- 3) İsa Kocakaplan, "İstiklal Marşımız ve Mehmet Akif Ersoy", (İstanbul 2005)
- 4) TDV İslam Araştırmaları Merkezi İslam Ansiklopedisi Mehmet Akif Ersoy

Osman Zeki Bey yönetiminde Osmanlı Askeri Bandosu
Muzika-i Hümayun 1920 İstanbul

“İstiklalimizin Marşı” başlığıyla verilen haberde odak noktası olarak belirlenen İstiklal Marşı’nın yazılışı, kabul edilişi ve bestelenişinin öyküsü düz piramit tekniğiyle yazılmıştır. Detaylara yer verilen haber metninde araştırmalar sonucu farklı kaynaklardan elde edilen bilgi ve belgeler kullanılmıştır. Kullanılan ek dosyalarla okuyucunun zihninde farklı çağrışımlara ve düşüncelere yol açacak biçimde haber genişletilmeye çalışılmıştır.

Haber metni, dört sayfa olarak tasarlanmış ve birçok görselle renklendirilmeye çalışılmıştır. Metin yığılmasının önüne geçmek için kullanılan birçok ara başlıkla haber tekdüzelikten kurtarılmış; kullanılan spot, fotoğraf ve fotoğraf altı yazılarla habere hareketlilik kazandırılmıştır.

Öküleyici anlatımın kullanıldığı haber, akıcı ve sürükleyici bir dille yazılmıştır. Geniş zaman diliyle kaleme alınan haberde sohbet havasında bir üslup ön plana çıkmaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken bir nokta ise bu konunun ne zaman haber olarak işlenebileceği hususudur. Her zaman haber yapılabilecek bir konu olan İstiklal Marşı’nın kabul edildiği 12 Mart 1921 tarihinin, yıl dönümlerinde işlenmesi olaya güncellik kazandıracak ve çok daha anlamlı olacaktır.

BİLGİ KUTUSU

Bir haber çalışması veya değerlendirmesi yapılırken kullanılan kaynakların değerlendirilmesi de yapılır.

- Kendi çıkarlarıyla ilgilenen kaynak değil, bağımsız kaynaklar tercih edilir.
- Tek bir kaynağa dayalı bir rapor yerine birden çok kaynak tercih edilir.
- Yalnızca iddiada bulunan kaynaklar değil, doğrulanabilir bilgi sağlayan kaynaklar tercih edilir.
- Bilgisiz veya yetkisiz kaynaklar değil, yetkin kaynaklar tercih edilir.
- İsimli kaynaklar isimsiz olanlardan daha iyidir.

14. ETKİNLİK

Yazılarda ve fotoğraflarda kalıcılık ögesinin ön plana çıkarılması, dergilerin tüketilme süresinin uzunluğu nedeniyle önemlidir. Yukarıda “İstiklalimizin Marşı” başlığıyla verilen haber her zaman yayımlanabilir ve okunabilir özellikte midir? Haberi kalıcılık ögesi açısından sınıftaki arkadaşlarınız ve öğretmeninizle değerlendiriniz. Bu haberi siz yazmış olsaydınız ana başlığınız ne olurdu? Yazdığınız başlığı sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Aşağıda “Ölümün adı olmasın artık deprem” başlığıyla verilen örnek dergi haberini dikkatlice okuyunuz. Yukarıda verilen örnek haberler için yapılan değerlendirme gibi siz de bu dergi haberini değerlendiriniz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Haberi okuyup anlayınız.
2. Haberi veri toplama yöntemleri, bilgi toplamak için başvuru muhtemel kaynaklar, haber yazım tekniği, anlatım biçimi, kurgulama, dil ve üslup bakımından değerlendiriniz.

4. UYGULAMA

3. Örnek:

Ölümün adı olmasın artık deprem

Çürük binalarla birlikte
nice hayatlar, nice
umutlar da yerle bir oldu.
Onlarla birlikte yıkıldık,
ezildik, kanadık bir kez
daha.

Oysa daha bir gün önce pencerelerden, balkonlardan bayrak sallamışlardı sevinçle. Bayramımızı, Cumhuriyet'i kutlamışlardı coşkuyla, umutla, geleceğe inançla... Yüzlerinde gülümseme, gözlerinde ışıqla... 30 Ekim'de önce bir uğultu, ardından derin bir karanlıkla geldi felaket. Birkaç saat sonra yaşanacaklardan habersiz güneşli bir Ege sabahına uyanmıştı her biri. En güvenli saydıkları yerde, sıcacık yuvalarındaydı kimi; kimi işbaşı yapmıştı çoktan. Bir dakikadan az sürdü kıyamet ama bir asır unutulmayacak yaralar açtı pek çoklarında. Çürük binalarla birlikte nice

hayatlar, nice umutlar da yerle bir oldu. Onlarla birlikte yıkıldık, ezildik, kanadık bir kez daha. Önce İzmir'de deprem olduğu haberi düştü ajanslara, sosyal medyaya... Sonra birkaç binanın yıkıldığı söylentileri dolaşmaya başladı. Birbiri ardına akmaya başlayan fotoğraflarla, videolarla kötü haber söylenti olmaktan çıktı. "İnşallah can kaybı yoktur" diye ümit ederken kurtarma ekiplerinin birer birer intikal etmesiyle durumun vahameti görülmüş oldu. Yıkımın adresi Bayraklı'ydı. Deprem'de çöken 11 binanın 9'u bu ilçede yer alıyordu. 11 bina demek onlarca, yüzlerce can demektir.

Bazı kahramanların pelerine ihtiyaç yoktur

Çok hızlı hareket etti kurtarma ekipleri.

AFAD, UMKE, AKUT, Somalı Maden İşçileri, Türkiye Mağaracılık Federasyonu Kurtarma Ekibi, İtfaiye ekipleri ve daha nice isimsiz kahraman. Canla, başla, yemeden, içmeden hatta uyumadan birilerinin hayatlarına dokunabilmek adına didindiler. Biliyorduk ama bir kez daha yaşayarak gördük bazı kahramanların pelerinsiz olabileceğini. Olay yerinde ya da ekran başında soluksuz izledik çalışmalarını. Korkuyla, acıyla, dualarla... Tek yürek olduk, kenetlendik. An geldi bir ses duyabilmek için nefes almaktan imtina ettik. Boğazımız düğüm düğüm bekledik enkaz altındaki her bir canı. Yaşama tutunabilenler için birlikte sevindik, kaybettiklerimiz için birlikte ağladık.

Zelzele

“Bu gece şehirde bir tevekkül var / Can alışverište, her taraf pazar / Ayaklar altında sabaha kadar / Kubbeler hû çeker, kullar sallanır // Bu nasıl ibadet, kimin çağırısı? / Bütün bakışlarda safran sarısı / Evler secde etmiş gece yarısı / Odalar hû çeker, holler sallanır...”

Bekir Sıtkı Erdoğan

Karanlık çökse de vazgeçmedi çalışmaktan o isimli kahramanlar. Gecenin sessizliği yerini çığlıklara bıraktı kimi zaman, kulaklarımızdan hiç çıkmayacak haykırışlara, yakarışlara... Kimi zaman da mutlu alkışlara...

Zaman ilerledikçe, saatler hatta günler geçtikçe daha da zorlaştı her şey. Umudun yerini korku aldı yavaş yavaş. Çaresizlik, tükenmişlik, bitmek bilmeyen bir bekleyiş... Ahh, bilir misiniz siz feryat eden bir sese ulaşamamanın ağırlığını? O enkaz sanki sizin üstünüzdeymiş gibi, sanki beton yığınlarının altında ezilen sizmişsiniz gibi...

Madalyonun bir yüzünde mucize diğer yüzünde...

Bazen her şeyin bittiğini sandığınız bir anda bir mucize gerçekleşir. Açıklaması zor, olağanüstü, muazzam ya da inanılmaz; adına ne dersiniz deyin. Onca acı arasında bile şükür hatırlatan...

İdil, Elif, Ayda... İşte onlar depremin müzice çocuklarıydı. 58 saat sonra kurtarılan 14 yaşındaki İdil içimizdeki umudu yeniden yeşertti. Kardeşi İpek onun kadar şanslı olamamıştı maalesef. İdil'in ilk sözleri kardeşinin ölümüne dairdi. Sevinçle acıyı aynı ana sığdırdık. Ardından 65 saatlik bir bekleyiş sonrası 3 yaşındaki Elif bebek gün ışığına kavuştu.

Konu insan hayatı olunca çabuk karamsarlığa kapılıyor insan. Hele bir de birbiri arkasına sevinç yerine keder çıkmışsa o enkazdan. Yüreker kapkara olmuşken, tam 91 saat sonra o yığınların arasından gülümsedi minik Ayda. Mucizenin adı oldu; gözlerimizden akan yaş, kalbimizden taşan şükür oldu. Ama içimizi ferahlatan tüm mucizelere

Ne acı, ne kahredicidir eli yüreğinde beklemek

Acı ve korkunun yerini mutlu alkışlara bıraktığı anlardan biri

Türkiye Mağaracılık Federasyonu Arama ve Kurtarma ekibinden Tahsin Kaymak, uzun süre çalıştığı enkazdan üç kişilik bir ailenin cansız bedenleri çıkarıldığında olduğu yere yığılmış ve gözyaşlarını daha fazla tutamamıştı

rağmen bir de madalyonun diğer yüzü vardı. Pek çoklarının aklına getirmedeği o gerçek, bir tokat gibi patlıyordu kimilerinin suratında. Hani derler ya; “Umut bittiğinde ölü insan

aslında”. Peki ya cansız bedenleri çıkarılan o insanlar kaç saat umutla bekledi beton yığınlarının altında? Çalışma seslerini, alkışları duyarak; sıranın kendisine geleceğini

**Çaresizlik, tükenmişlik,
bitmek bilmeyen bir
bekleyiş...
Ahh, bilir misiniz siz feryat
eden bir sese ulaşamamanın
ağırlığını? O enkaz sanki
sizin üstünüzdeymiş gibi,
sanki beton yığınlarının
altında ezilen sizmişsiniz
gibi...**

umarak ne kadar süre mücadele etti? Nasıl
bir bekleyişle son nefesini tüketti? Nitekim
İdil, kardeşinin sesini iki gün boyunca
duyduğunu söylememiş miydi? İşte o
ihtimalin varlığı kahrediyordu insanı en çok.

**“Unutmadık, unutturmayacağız!”
dedik, unuttuk çoktan**

Bizim neslimiz yaklaşık 20 yıl önce büyük
bir depremle sarsılmıştı aslında. Marmara
Depremi kocaman harflerle kazınmıştı
tarihimizin en karanlık sayfalarına. Öylesine
büyüktü ki yaşanan kayıplar, hâlâ kapanmadı
yarası. Depremi değil binaların öldürdüğünü
öğrenmiştik o vakitler. Bu sonu, tedbirsizliğin,
ihmalin, yanlış yapılaşmanın hazırladığını...
Peki, ne değişti? Hiçbir şey! “Unutmadık,
unutturmayacağız!” dedik ama çoktan
unuttuk. Ateş düştüğü yeri yaktı, geçti sanki.
Beton yığınları diyoruz ya enkazdan
bahsederken; yalan aslında. Gördük ki
deniz kumuymuş çoğu. Hiçbiri deprem
yönetmeliğine uygun değil. Kimi güç
bela ayakta duruyor; kiminin işyerine
dönüştürmek üzere kolonları kesilmiş;
kiminin zemini deniz suyuyla dolmuş,
kayganlaşmış.

Açgözlülüğün, doymak bilmez hırsların,
vurdumduymazlığın kurbanıydı yitip giden
her can. Kentsel dönüşüm yerine rant
dönüşümün peşinde koşanların...
Sisam'da değil de İzmir'deki fay kınlsaydı
sadece Bayraklı'yı değil tüm şehri
yıkabilecek bir felaketten bahsediliyor.
Ekranları dolduran uzmanlar, artık
ezberlediğimiz gerçekleri anlatıyor peşi sıra.
Keşke ölümün adı olmasa bundan sonra
deprem. Ama maalesef biraz soğuyunca
yaşananların acısı, yine unutulup gidecek;
yine herkes bildiğini okuyacak; yine cehalet,
yine hırs, yine rant galip gelecek. Ta ki bir
sonraki deprem vurana, canımız yanana
kadar.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Grafik Tasarım Bölümü öğrencisi Büşra Oğul, enkaz altından
65 saat sonra kurtarılan 3 yaşındaki Elif'in kurtuluş anını yansıtan fotoğrafı duvara resmetti. Depremi
sembollerinden biri haline gelen bu kare, duvardaki çatlaklara bir araya gelince farklı bir etki yaratmış sanki

2.3.6. Haber Üretme ve Yazma Sürecinin Aşamaları

Dergi haberciliğinde rutin ve günlük gelişmeler dışındaki konular ele alındığı için haberci adaylarının en çok zorlandığı noktalardan biri, neyin haber yapılabileceği konusudur. Ondan sonra herhangi bir haber veya bir dergi metni yazmaya nereden, nasıl başlanır, metin nasıl devam ettirilip nasıl sonlandırılır konusu gelir. Haber yazmak bir süreçtir. Bu nedenle haber yazmaya geçmeden önce haber üretme ve yazma sürecinin aşamalarını bilmekte yarar vardır (Görsel 2.56).

Görsel 2.56: Dergi haberi üretme ve yazma

1. Aşama: Düşünme ve Odak Noktası Bulma / Seçim

İlk aşama, neyin haber olarak yazılacağını düşünüp bulmak ve haberi yapılacak olayı seçmektir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta derginin türüne, niteliğine ve hedef kitlesine uygun konu seçimi yapmaktır. Haber yapılacak konu seçiminde belirleyici olan “haber değerleri”dir. Olayın kaç kişiyi ilgilendirdiği, ilginçliği, nadirliği, heyecanlılığı, kuşku uyandırıcılığı, garipliği, zıtlığı, yeniliği ya da tazeliği gibi “haber değerleri” konu seçiminde belirleyici olmaktadır.

Haberde odak noktasının ön plana çıkarılması gerekir. Yazılacak konu belirlendikten sonra, bu olayda önemli olan “ne, kim, neden, nerede, ne zaman, nasıl” sorularından hangisidir? Hangi soru daha önemlidir? Bu soruya yanıt vermek, haberin odak noktasını bulmak anlamına gelir. Hikâyenizin okuyucularınızın ilgisini en çok çekecek kısmına odaklanmalısınız. “Bu olayın haber yapılmasına neden olan unsur nedir?” sorusuna verilecek yanıt da odak noktasını ortaya çıkarmaktadır.

Muhabir; verilmeyeni vermenin, söylenilmeyeni söylemenin, gösterilmeyeni göstermenin esas olduğu dergi haberciliğinde “Okur, bu haberi niye okuyacak? Ben bu haberi yazmakla okurun bilgisine ya da menfaatine ne sunuyorum? sorularını düşünüp metnini bu çerçevede yazmak durumundadır.

2. Aşama: Araştırma / Bilgi Toplama Aşaması

Haber konusu olayla ilgili gerekli araştırmaların yapıldığı ve yanıtlanması gereken soruların cevaplarının bulunup not edildiği aşamadır. Dergi haberciliğinde mümkün olduğunca her türlü bilgi ve detay not alınmalıdır. Doğru bilgilere ulaşmak için birden fazla kaynaktan bilgi toplanmalıdır.

3. Aşama: Haber Metnini Yazma Aşaması

Haberi yazmaya başlamadan önce elde edilen bütün bilgilerin gözden geçirilmesi ve eksik bilgi olup olmadığının kontrol edilmesi gerekmektedir. Eldeki bilgilerin doğru ve eksiksiz bir haber yazmak için yeterli olup olmadığı iyi değerlendirilmelidir. Doğruluğu kontrol edilmemiş bilgilerin kontrolü yapılmalı varsa eksik bilgi en kısa sürede tamamlanmalıdır. Haberde yer verilmeyecek bilgilerin ayıklanması, kullanılacak bilgilerin ise sınıflandırılması gerekir.

Dergi haberciliğinde metinler daha çok düz piramit tekniğiyle yazılır. Bunun nedeni, düz piramit tekniğinin olayın çok önemli olmadığı, güncelliğini yitirmediği, okurun da zamanının yeterli oldu-

ğu, haberin yayımlanacağı alan ve süreye ilişkin sınırlamanın olmadığı zaman kullanılmasıdır. Bu yazım tekniğinde haber genellikle öyküleyici anlatımla başlar. Haberin bilgileri, önemi az olandan çok olana doğru sıralanarak yazılır. Dergi haberleri için ideal bir yazım tekniği olan düz piramit tekniğinin dışında kare tekniği ve kare ile ters piramit tekniğinin birleştirildiği hâli kullanılmaktadır. Kullanılacak haber yazma tekniğine göre bir yazı planı çıkartılarak haber yazmaya başlanabilir. Yazılan haber iyi kurgulanmalıdır. Kurgulama ya da biçimlendirme, anlamlı bir bütün oluşturma çabasıdır.

4. Aşama: Denetim ve Doğrulama Aşaması

Haber yayımlanmadan önce gerekli denetim ve doğrulamanın yapıldığı aşamadır. Denetim ve doğrulama farklı ölçütlere göre yapılmaktadır (Görsel 2.57).

İlk okuma: Taslak hâli yazılan haber metni baştan sona okunmalıdır.

Yazım yanlışlarının denetimi: Yazım hataları, anlatım bozuklukları kontrol edilmelidir.

Okunurluk ve anlaşılabilirlik denetimi: Haber, çok sayıda kişinin anlayabileceği bir metin olmalıdır. Bu nedenle haberde geçen rakamlar, bilimsel bilgiler, istatistiksel sonuçlar basitleştirilerek okuyucuların anlayabileceği biçime dönüştürülmelidir.

Görsel 2.57: Haberde denetim ve doğrulama

Fazlalıkların denetimi: Haberde gereksiz ayrıntılar ya da fazlalık olduğu düşünülen noktalar bu aşamada atılmalıdır.

Eksik bilgi denetimi: Her ne kadar bitmiş sayılsa bile haber yazıldıktan sonra muhabirin kendine “Acaba bu haberle ilgili başka hangi unsurlara yanıt verilmesi gerekliydi?” ya da “Bu haberde hangi sorulara yanıt vermedim?” gibi sorularla haberi bir kez daha kontrol etmesi yararlıdır.

Yanlış bilgi denetimi: Haberde aktarılan bilgiler doğru mudur? Bu bilgilerin doğruluğu ikinci kaynaklardan kontrol edilmiş midir? Haberde adı geçen tüm kişilerin adları ve soyadları doğru yazılmış ve bu kişiler doğru bir şekilde tanıtılmış mıdır? Haberde geçen ifadeler, haber kaynağı olarak gösterilen kişilere mi aittir ve bu kişilere doğru atıflar yapılmış mıdır? Soruların yanıtları “evet” olacak şekilde haber metni yeniden kontrol edilmeli ve gerekli düzeltmeler yapılmalıdır.

Yorumsuzluk / tarafsızlık denetimi: Haber metninde kullanılan sıfat ve zarflara dikkat edilmeli ve haberde tarafsızlık sağlanmalıdır.

Etik ve hukuk kurallarına uygunluk denetimi: Haberin etik değerlere duyarlılığı ve hukuk kurallarına uygunluğu denetlenmelidir. Basın meslek ilkeleriyle bağdaşmayan veya yasalara uygunluk açısından sıkıntı teşkil eden bir durum var ise haberin düzeltilmesi gerekir.

Son okuma: Son olarak haberin “yayına hazır” ya da “tamam” olduğuna karar verildikten sonra haber metni baştan okunmalı ve tüm denetim sürecinin aşamaları hızlıca “yeniden” gözden geçirilmelidir.

Geri bildirimin takip edilmesi: Bir muhabir için haberin yazılıp haber merkezine gönderilmesi ile haber yazma süreci tamamlanır ancak iletişim sürecinin tamamlanabilmesi için haberle ilgili geri dönüş ya da tepkiler de takip edilmelidir.

Dergi haberi yazımında en çok kullanılan düz piramit tekniği, ters piramit tekniği ile kare tekniğinin birleştirilmesi teknikleri konusunda bir sunum hazırlayınız.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Her yazım tekniği ile ilgili ayrı bir öğrenci sunum hazırlamalıdır.
2. Sunumunuzu kısa, öz ve doğru bilgilere dayalı olarak hazırlayınız.
3. Sunduğunuz tekniğe uygun olarak yazılmış örnek dergi haberleri kullanınız.
4. Sunumda yazı, resim, tablo, grafik, şekil, fotoğraf gibi en az iki farklı materyal kullanınız.
5. Sunumda etkili ve güzel konuşma, dinleyicilerle göz teması kurma, beden dili ve ses tonunu doğru kullanma hususlarına dikkat ediniz.
6. Sunumunuzu beş dakikalık süreyi gözeterek hazırlayınız.

5. UYGULAMA

2.3.7. Dergi Haberinde Giriş, Gövde ve Başlıklar

Dergi haberi; giriş, gövde ve başlıklar olmak üzere üç bölümden oluşur (Görsel 2.58).

Dergi Haberinde Giriş

Dergi haberleri, sayfalar süren uzunlukta olabilir. Ayrıntıları işleyen bu uzun haberleri okutabilmek için giriş çok iyi yazılmalıdır. Giriş; ilginç, renkli, süslemeli, dikkat çekici, ilgi uyandırıcı ve duyguları aktaran bir yapıda oluşturulur.

Dergi haberlerinde rahat ve yumuşak bir üslup kullanılır. Haber yazılarında samimi, sohbet havasında, ilgi çekici girişler ön plana çıkar. Bu çerçevede dergi haberlerinde daha çok öyküleyici ve sorulu giriş teknikleri tercih edilmektedir. Girişte haberin yazılış gerekçesi ortaya konulmalıdır. Okur, haberle ilgili genel fikirler edinebilmeli; haber konusuyla ilgili ipuçlarını yakalayabilmelidir. Uygulanan haber yazma tekniğine göre haberin girişi değişebilmektedir.

Görsel 2.58: Dergi haberinde giriş

Dergi Haberinde Gövde

Dergi haberlerinin gövde kısmında haberle ilgili detaylar aktarılırken hem dil hem de yazım tarzı açısından daha özgür bir anlatım söz konusudur. Dergi türüne göre değişmesi söz konusu olan bu durum, dergi haberciliğinin kendine has yapısından kaynaklanmaktadır. Haberin dili sürükleyici ve akıcı olmakla birlikte haberde edebî yönden güçlü kavramlar, devrik cümleler, tasvirler de yer alabilmektedir. Bunun yanında haberler daha ayrıntılı verilebileceğinden haberin gövde kısmında araştırma ve gözlem sonuçları, konuyla ilgili görüşme metinleri, analizler ve uzman görüşlerine de yer verilebilir. Olayın görülmeyen yüzü gösterilmeye çalışılır, sorulmayan soruların cevaplarına yer verilir. Yeri geldiğinde sıradan bilgiler farklı bir bakış açısı ve etkileyici bir anlatımla verilebilmektedir.

Birbirinden farklı bu bilgilerin mantıksal bir bütünlük içinde verilmesi önemlidir. Hangi bilginin hangi bilgiyle birlikte verilmesi gerektiği veya hangi bilginin hangi bilgiden sonra geleceği, bu bilgilerin ne kadarının kullanılacağı ve nasıl ifade edileceği hususlarının iyi değerlendirilip kararlaştırılması gerekir. Bunun için çok sayıda dergi haberinin okunması ve değerlendirilmesi büyük

fayda sağlayacaktır.

Gövde kısmı oluşturulurken ara başlıklarla haber metni daha kolay okunabilir hâle getirilir. Fotoğraf, grafik gibi görseller kullanılarak haber metnine hareketlilik kazandırılmaya çalışılır.

Dergi Haberinde Başlıklar

Dergi haberlerinde ana başlık ilgi çekici bir yapıda oluşturulur. Haberin odak noktasına dönük olarak şekillendirilen ana başlık, edebî nitelikte ve devrik cümle yapısında olabilir.

Diğer kitle iletişim araçlarından farklı olarak dergi haberciliğinde spot ve ara başlıklar ön plana çıkmaktadır. Kullanılan spot ve ara başlıkların çoğunlukla metinden çıkarıldığı görülmektedir. Ara başlıklar ait olduğu kısmın içeriğini yansıtmalıdır.

BİLGİ KUTUSU

Haber İçin Temel Kurallar

Haberler doğru olmalı, tarafsız bakış açısıyla yazılmalı ve hızlı iletilmelidir. Haber; okuyan, dinleyen ya da izleyende kuşkuya yer bırakmayacak şekilde oluşturulmalıdır.

İki tarafı bulunan olay ya da gelişmede, tarafların görüşlerine yer verilmeli; tek yanlı bakış açısından kaçınılmalıdır.

Haber, herkesin anlayabileceği yalın ve basit bir dille aktarılmalı, tekrara başvurulmamalıdır. Haberde kullanılan tanımların, kısaltmaların, sözcüklerin doğru yazılmasına ve yerinde kullanılmasına dikkat edilmelidir.

Haber, yazımı tamamlandıktan sonra, doğrudan yayına veriliyormuşçasına özenle bir kez daha okunmalıdır.

Haberde Türkçe sözcüklerin kullanılmasına özen gösterilmelidir.

Haberin başlığı ile giriş bölümü arasında uyum olmasına özen gösterilmelidir.

Haberdeki cümlelerin anlam bütünlüğüne dikkat edilmelidir.

AA Muhabirin El Kitabından alıntı

15. ETKİNLİK

Farklı konularda yazılmış örnek dergi haberlerini inceleyiniz. Girişin nasıl yazıldığını, haberin nasıl devam ettirildiğini ve haberin gövde kısmı yazılırken hangi unsurlardan yararlandığını arkadaşlarınızla tartışınız. Haberin nasıl tamamlandığına dikkat ediniz. Haberde konuyla ilgili ayrıntıların neler olduğunu belirleyiniz. Kullanılan ara başlık ve spotları değerlendiriniz.

BİLGİ KUTUSU

Başarılı Haber Yazmak İçin İpuçları;

1. Haberi önce kendiniz anlayınız sonra yazınız.
2. Bırakın önceliği olgular ve rakamlar alsın.
3. İnsanların ilgisini çekebilecek olguları öncelikli yerleştiriniz.

2.3.8. Örnek Dergi Haberi Yazma

Örnek olması açısından aşağıda bir dergi haberi yazma çalışmasına yer verilmiştir. Haber yapılacak konu “Hazar Gölü”dür. Haberi yazan muhabir gidip gezdiği Hazar Gölü ile ilgili gözlemlerini farklı kaynaklardan topladığı bilgiler ışığında habere dönüştürmüştür. Öncelikle toplanan bilgilerden, haberde kullanılacak olanlar ayıklanarak ham veri şeklinde verilmiştir. Muhabir, toplamış olduğu bu ham verileri yaptığı gözlemler ile destekleyerek haberini yazmıştır.

Bu haber daha uzun şekilde yazılabileceği gibi daha kısa şekilde de yazılabilir. Buna, dergide bu haber için ayrılan sayfa sayısına bağlı olarak haberi yazan muhabir karar verecektir.

Haberde işlenmesi öngörülen esas konu Hazar Gölü'dür. "Batık Şehir", "Hazar Baba Dağı" ve "Hazar Baba Kayak" tesisleri haberi detaylandıran ve renklendiren destekleyici unsurlar olarak yer almıştır. "Koronavirüs" ile ilişkilendirilerek konuya güncellik kazandırılmaya çalışılmıştır. Burada asıl dikkat edilmesi gereken husus, muhabirin yaptığı gözlemlerin habere nasıl yansıtıldığı ve haberi nasıl şekillendirdiğidir.

Hazar Gölü (Ham Veri)

Hazar Gölü, Elazığ'ın Sivrice ilçesinde bulunmaktadır. Şehir merkezine uzaklığı 26 kilometredir. Kekliktepe Kavşağı'ndan ayrılan Diyarbakır yolunu takip ederek göle gidilebilir. Yol üzerinde Elazığ Havalimanı da yer almaktadır. Yol, Uluova'nın içinden geçer. Ovanın bitiminde Mastar Dağları bulunmaktadır. Mastar Dağları aşılıarak göle ulaşılabilir. Elazığ'ın güneydoğusuna düşen gölün kuzeyinde Mastar Dağları güneyinde ise 2347 metre yüksekliğe sahip Hazar Baba Dağı yer almaktadır. Gölün etrafında kamu kurumlarına ait çok sayıda kamp alanı, tatil siteleri, halka açık mavi bayraklı plajlar, ağaçlık alanlar, sazlıklar ve batı tarafında Sivrice ilçesi bulunmaktadır.

Gölün uzunluğu 22 kilometre, genişliği ise 5-7 kilometredir. Derinliği 200-250 metre civarındadır. Göl suyunun yüzey sıcaklığı yazın ortalama 24 santigrat derecedir. Denizden yüksekliği 1250 metredir. 82 kilometrekare yüzey alanı ve 56 kilometrelik kıyı şeridi bulunmaktadır. Tektonik bir göldür. Van Gölü'nden sonra Türkiye'nin en derin ikinci gölüdür. Suyu tatlı, sodasız ve berraktır. Doğası bozulmamıştır. Etrafında tatil siteleri vardır. Diyarbakır yoluna paralel uzanmakta ve güneyinden demiryolu geçmektedir. Göl etrafında birçok restoran bulunmaktadır.

Göle ulaşım çok rahattır. Hazar Gölü havalimanına, demir yoluna çok yakındır. Sivrice ilçesinin turizmi açısından son derece önemlidir. Gölün içinde gizemini koruyan bir batık kent vardır. Bölgede ayrıca gezilecek yerler arasında tarihî Harput kenti ve Palu ilçesi de vardır. Mevcut tarihî kaynaklara göre Harput'un en eski sakinleri MÖ 2000'li yıllardan beri Doğu Anadolu'ya yerleşen Hurriler'dir. Farklı medeniyetlere beşiklik etmiş Harput'ta birçok tarihî eser bulunmaktadır. Palu, Merkeze 70 kilometre uzaklıktadır. Tarihî MÖ beş bin yıl öncesine dayanır. Birçok tarihî esere ev sahipliği yapmaktadır. Murat Nehri üzerine kurulu Tarihî Roma Köprüsü ayrı bir güzelliğe sahiptir. Palu'nun içinden Murat Nehri akar.

"Gölcük" olan gölün adını Mustafa Kemal Atatürk "Hazar" olarak değiştirmiştir. Atatürk 1937'de çıktığı Doğu gezisi sırasında trenle Malatya'dan Diyarbakır'a giderken treni durdurur ve hayranlığını gizleyemediği gölü seyreder. Adının Gölcük gölü olduğunu, güneyinde tepeden göle bakan dağın adının Hazar Baba Dağı olduğunu öğrenen Atatürk, bundan sonra gölün adının "Hazar" olduğunu söyler. Burayı geliştireceklerini ve Doğu'nun Yalova'sı yapacaklarını söyler. Atatürk çevresindekilere en güzel memleketin neresi olduğuyla ilgili sorduğu soruya aldığı "İsviçre" cevabına karşılık Türkiye'nin en güzel memleket olduğunu söyler.

Hazar Gölü, Toroslar'ın yüksekliklerinde yer alan mavilik ve "Doğu'nun gizli denizi" olarak ifade edilmektedir. Uzak yerlere tatile gidemeyenler için bir tatil ve dinlenme merkezidir. Göl, çevre illerden çok sayıda ziyaretçi ağırlar. Yazın tıklım tıklım olan sahilleri, Ege ve Akdeniz sahillerini aratmamaktadır. Doğaseverler ve fotoğrafçılar için önemli bir yerdir. Doğu'nun Bodrum'u olarak göl hakkında birçok kez haber yapılmıştır. Yılın her mevsiminde farklı güzelliklere sahne olur. Yazın piknik yapmak, yüzmek, kamp yapmak ve serinlemek için tercih edilmektedir. Sonbaharda gölün etrafındaki ağaçların sararan yaprakları ayrı bir güzellik oluşturmaktadır. Kışın Hazar Baba dağının eteklerindeki kayak merkeziyle kayak severleri ağırlamaktadır. İlkbaharda ise yeşile bürünen böl-

gede doğa yürüyüşleri yapılmakta, bisiklet turları düzenlenmekte, yamaç paraşütüne ev sahipliği yapılmaktadır.

Pandemi döneminde özellikle hafta sonları bölgede sessizlik hâkimdir. Bu dönemde dahi bölge insanı için bir nefes alma alanıdır. Gölde tekne turları düzenlenmektedir. Bölgede ulusal ve uluslararası su sporları organize edilmekte, olta balıkçılığı yapılmaktadır.

Gölün içinde bir batık şehir vardır. Kilise Adası olarak bilinir. Kilise Adası 1830'lu yıllarda suyun yükselmesi sonucu sular altında kalmış, 2,5 2,5 km²lik alana yayılan eski bir yerleşim bölgesidir. Su yüzeyinde tarihî kalıntılar görülmektedir. Çeşitli seyyah notları ve salnamelerde yer alan bilgilere göre Hazar Gölü'nün güney kıyılarına yakın bulunan bir adanın en yüksek yerinde 11. yy.dan önce inşa edilmiş bir yerleşim yeridir. İçinde kale ya da şato özelliği taşıyan bir manastır ya da kilise bulunmaktadır. Katholikosluk merkezi de olmuş bir yerdir. Burası 12. yy başlarında Türklerin eline geçmiştir. Merkez Rumkale'ye taşınmış fakat bazı kutsal eşyalar barındırdığı inancından dolayı önemini sular altında kalana kadar korumuştur. Ada üzerinde kurulmuş olan 50-60 hanelik Gölcük köyü suların yükselmesiyle birlikte kıyıya taşınmıştır. 1600'lerin başında, Polonyalı Seyyah Simeon gölün içinde "Surp Nişan" adını taşıyan bir kilise ile bir köyün olduğunu, sandalla adadaki köye gittiğini ve akşam ayinine katıldığını, burada saklı bulunan ve kutsal sayılan haçı ricası üzerine kendisine gösterdiklerini kaydeder.

17. yüzyılda Evliya Çelebi, eski devirlerde Hristiyan milletin taptığı Hz. İsa'nın veya havarilerden birinin merkebi olduğuna inanılan altın çullu bir merkebin mumyalanarak bu manastırın içinde yerin altına saklanmış olduğunu belirtmektedir.

Batık şehir ile ilgili birçok efsane anlatılmaktadır. Bunlardan bir tanesi ise şöyledir: "Çok eskilerde buralarda yaşayan hamile bir kadın varmış. Kıtlığın kasıp kavurduğu bir günde kadın bir köye gittiğinde mis gibi ekmek kokuları çarpmış burnuna. Dayanamamış oradaki evlerden ekmek istemiş, ama çok cimri olan bu köy halkı ekmek vermemiş kadına. Bunun üzerine kadın elini evlerin eşliğine koyup "İnşallah bu köy su keser, ben de taş keserim!" diye beddua edince Allah duasını kabul etmiş ve köy sular altında kalmış, kadın da dağa dönüşmüş. Batık şehirdeki kalıntılar 11. yy'a aittir. Evliya Çelebi, Seyahatname'sinde Hristiyanlar için önemli olan bir kilisenin var olduğunu bildirir. Batık kentin tarihi 4. yy'a kadar uzanmaktadır. İlçe halkı burasıyla ilgili olarak arkeolojik çalışma yapılmasını istemektedir.

Gölün yanında bölgenin de en yüksek dağı olan Hazar Baba Dağı bulunmaktadır. Dağın yüksekliği 2347 metredir. Ziyaretçisi çoktur. Özellikle ilkbaharda yeşile bürünür ve burada bisiklet turları düzenlenir, geleneksel hâle gelmiş doğa yürüyüşleri ve yamaç paraşütü yapılır. Dağ ismi ile ilgili birçok efsane anlatılmaktadır.

Bir efsaneye göre Hz. İbrahim'in babası Azer burada şehit olmuş, mezarı da burada bulunmaktadır. Bu nedenle dağın isminin Azer'den geldiği düşünülmektedir. Diğer bir efsaneye göre burada Hazar Baba, Karaoğlu ve Kuşakçı isminde üç evliya kardeş varmış, burada şehit olmuşlar ve dağın ismi buradan gelmiştir. Başka bir efsane de ise Hazar Baba Dağı'ndan bin kişilik bir asker kafesi geçiyormuş. Mevsim kışmış. Burada tipiye yakalanmışlar. Bin kişilik ordunun tamamı burada ölmüş."Hezar" aslında "bin" demektir. Bu dağ da ismini buradan almıştır, denmektedir.

Hazar Baba Dağı'nın 1850 metre yüksekliğinde gölü de gören bir kayak merkezi vardır. Her açıdan ulaşımı çok kolaydır. Kayak merkezinin adı, dağın adıyla aynıdır. Havalimanına uzaklığı 22 km'dir. Demir yoluna uzaklığı 5 km'dir. Göl manzaralı böyle kayak merkezi dünyanın çok az yerinde bulunmaktadır. Kayak sezonu aralık ayında başlar mart sonuna kadar devam eder. Ülkemizdeki en zorlu pistlere sahiptir. Snowboard, kar motoru, kızak sporları da yapılmaktadır. İlçe turizmi açısından da çok önemlidir. İlçe merkezine uzaklığı altı kilometredir. Sekiz pisti vardır.

DOĞU’NUN GİZLİ DENİZİ

HAZAR GÖLÜ

Hazar Gölü, Toroslar’ın yüksek yamaçlarındaki maviliğin adı olarak hafızalara nakşolmuş. Mavi bayraklı plajlarıyla birlikte derinliklerinde barındırdığı Batık kent, kendisini tepeden selamlayan Hazar Baba Dağı ve göl manzaralı kayak tesisleriyle dört mevsim ziyaretçilerini ağırlıyor.

Görsel 2.59: Hazar Gölü

Elazığ’ın Sivrice ilçesinde bulunan Hazar Gölü (Görsel 2.59) yılın dört mevsimi farklı güzelliklere sahne oluyor. Doğu’nun gizli denizi olarak bilinen Hazar Gölü, gün içerisinde güneş ışınlarının geliş açısına göre mavi ve yeşilin farklı tonlarına bürünerek fotoğrafçılar ve doğaseverler için seyrine doyum olmayan manzaralar sunuyor. Yaz aylarında daha çok serinlemek, eğlenmek ve kamp yapmak için tercih edilen göl, Doğu’daki tatilcilere Ege ve Akdeniz sahillerini aratmıyor.

Yeşilin maviyle kardeşliğinin nihayete erdiği sonbaharda ise yapraklardaki sarı, yeşil, mor ile kırmızının cümbüşü, görenleri hayran bırakıyor. Kış aylarında Hazar Baba Dağı’nda eşsiz göl manzarasına karşı ziyaretçilerine kayak yapmanın keyfini yaşatan Hazar Gölü, ilkbaharla birlikte yeniden canlanan doğa, gölün etrafını çevreleyen dağların yeşili, gölün mavisi ve muhteşem manzarası ile yamaç paraşütü ve doğa yürüyüşçülerine ev sahipliği yapıyor.

Rakamlarla Hazar Gölü

- Gölün uzunluğu 22, genişliği ise 5-7 kilometredir.
- Derinliği 200-250 metre civarındadır.
- Göl suyunun yüzey sıcaklığı yazın ortalama 24 santigrat derecedir.
- Denizden yüksekliği 1250 metredir.
- 82 kilometrekare yüzey alanı ve 56 kilometrelik kıyı şeridi bulunmaktadır.

Görsel 2.60: Sivrice ilçesi

Deniz Seviyesinden 1250 Metre Yükseklikte

Elazığ şehrinin güneydoğusunda, il merkezine 26 kilometre uzaklıkta bulunan Hazar Gölü, şimdilerde yaşadığımız pandemi dönemindeki sessizliğine tanıklık etmek isteyen ziyaretçilerini ağırlıyor. Elazığ'ın Doğu'ya açılan kapısı konumundaki Kekliktepe Kavşağı'ndan döndüğünüz Diyarbakır yolu, önce sizi Elazığ Havalimanı'na götürür. Devam eden dört şeritli yolun geçtiği Uluova'dan tırmanışa geçtiğiniz noktada ise Mastar Dağları karşılar sizi. İki kilometre kadar devam eden dik rampanın ardından çıktığınız tepede ilk görünen 2 bin 347 metre yüksekliğindeki Hazar Baba Dağı'nın zirvesi oluyor. Dönüp arkanıza baktığınızda ise en uç noktada tarihi MÖ 2 binli yıllara dayanan Harput kentinin ufukta gök ile

Hazar Gölü, sonbaharda sarı ve kırmızının tonlarıyla ruhunuza dokunuyor, kışları ise insanı adeta bir masalın parçası hâline getiriyor. Güneşin, bronzun tonlarında battığı yaz saatlerinde ise tüm dinginliği ile sonsuz huzur veren tonlarca suyun serinliği yüzünüze vuruyor.

birleştiğine şahitlik edersiniz. Cılız bitki örtüsü ile kaplı tepelikleri aştıktan sonra daha göle varmadan rüzgârın taşıdığı ve ruhunuza dokunan göl kokusu çarpar burnunuza. Peşinden tüm ihtişamıyla deniz seviyesinden 1250 metre yükseklikteki tektonik Hazar Gölü karşılar sizi.

Göle, "Hazar" Adını Atatürk Vermiş

Hazar Gölü deyip geçmeyin öyle, 82 kilometrekare yüzey alanı ve 56 kilometrelik kıyı şeridi ile Van Gölü'nden sonra Türkiye'nin en derin

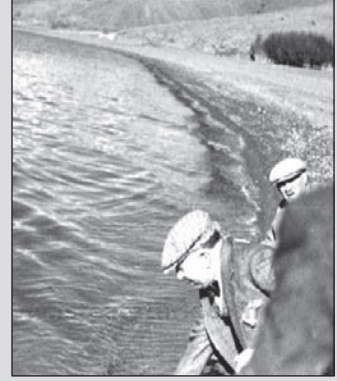
ikinci gölüdür. Haberlere "Doğu'nun Bodrum'u" olarak konu olan göl, yaz aylarında uzak tatil yerlerine gidemeyen bölge insanının serinlemeye çalıştığı önemli bir tatil ve dinlenme merkezi konumundadır. Göl, Anadolu'nun güney ve doğusuna mührünü vuran Toroslar'ın yüksek yamaçlarındaki maviliğin adı olarak anılır. Güneyinde Hazar Baba, kuzeyinde Mastar Dağları göğe baş kaldırır. Çevre halkı tarafından "Gölcük" adıyla bilinen gölün adını "Hazar" olarak değiştiren ise Mustafa Kemal Atatürk olmuştur.

Atatürk'ün Hazar Gölü Hayranlığı

Atatürk 14 Kasım 1937'de Doğu gezisine çıkmıştır. Malatya'dan Diyarbakır'a giderken, Sivrice ilçesindeki "Gölcük" gölünü görünce çok duygulanır. Trenden inip bir süre yürür. Sonra durup, göl üzerindeki dalgaları seyrederken etrafındakilere sorar:

- "Gördüğünüz memleketler içinde en güzeli hangisidir?" Çoğunluk "İsviçre" der. Atatürk bunlara karşı çıkarak Türkiye'nin en güzel memleket

olduğunu söyler. Gökyüzüne doğru yükselen dağa bakar. Adının Hazar Baba olduğunu öğrenince Gölcük Gölü'nün adı da "Hazar" olsun der. O günden sonra gölün adı Hazar olur. Köylüler etrafını sarınca Atatürk, - "Şimdiye kadar bu güzel yerleri görmede geç kaldığım için çok üzgünüm. Burada çok modern bir şehir kurduracağım. Doğu, Yalova'nın bir eşini bu kıyılarda görmüş olacak ve buraya medeniyet gelecek" der.

Görsel 61: Atatürk, ismini değiştirdiği Hazar Gölü kıyısında

Göl tam karşınızda ve trenden kolunuzu uzatsanız dokunacaktıysınız gibi duruyor. Arada bir geçen doğu ekspresleri, göl kenarındaki ağaçlar, karşıda görünen Sivrice ve sudaki yansıması, balıkçıların üzerinde daire çizerek uçan kuşlar, gölü süsleyen ayrı güzellikler oluyor.

Görsel 2.62: Doğu'nun Bodrum'u olarak anılan Hazar Gölü sahilleri

Bölge İnsanına "Nefes Alma Alanı" Oluyor

Elazığ-Diyarbakır kara yoluna paralel uzanan göl, sonbaharda sarı ve kırmızının tonlarıyla ruhunuza dokunuyor, kışları ise insanı adeta bir masalın parçası hâline getiriyor. Güneşin, bronzun tonlarında battığı yaz saatlerinde ise tüm dinginliği ile sonsuz huzur veren tonlarca suyun serinliği

yüzünüze vuruyor. Koronavirüs salgınının devam ettiği şu günlerde bölge insanına bir "nefes alama alanı" olan göl; temiz, berrak, sodasız ve tuzsuz suyu, bozulmamış eşsiz doğası, mavi bayraklı plajları, tatil siteleri, kamp alanları, restoranları, su etkinlikleri, olta balıkçılığı ve tekne turları gibi sosyal aktivite imkânları ile her mevsim ziyaretçilerden ilgi görüyor.

Rahat Ulaşım İmkânı

Geniş ulaşım imkânlarına sahip gölün hemen yanı başından tren yolu geçiyor. Göl tam karşınızda ve trenden kolunuza uzatsanız dokunacaktıysınız gibi duruyor. Arada bir geçen doğu ekspresleri, yeşilin farklı tonlarına bürünmüş yaprakları ile göl kenarındaki ağaçlar, karşıda gözüken Sivrice ve sudaki yansıması, balık-

çıların üzerinde daire çizerek uçan kuşlar, gölü süsleyen ayrı güzellikler oluyor.

Zikzaklarla ilerleyen sahil yolu ise bitmesini istemediğiniz keyifli bir yolculuk sunuyor.

Dört mevsim canlılığını koruyan Hazar Gölü, mavi bayraklı plajlarıyla birlikte derinliklerinde barındırdığı batık kent, kendisini tepeden selamlayan Hazar Baba Dağı ve göl manzaralı kayak tesisleriyle bulunduğu Sivrice ilçesinin turizmine de can veriyor.

Göldeki Gizemli Kent

Hazar Gölü'nde saklı bir kent olduğu biliniyor. Gölün, güney kıyısında yer alan Batık Kent ve Kilise Adası, arkeolojik ve doğal sit alanı olarak ilan edilmiş durumda. Arkeolojik buluntulardan 4 bin yıllık geçmişe sahip olduğu tahmin edilen su altındaki bu kültür hazinesi, surlarla çevrili iki buçuk kilometre karelik alana yayılmaktadır. Gölde su seviyesinin düştüğü bazı yıllarda tarihî kalıntılar dışarıdan izlenebilmektedir. Çeşitli seyyah notları ve salnamelerde yer alan bilgilere göre Hazar Gölü'nün güney kıyılarına yakın bulunan bir adanın en yüksek yerinde 11. yy.dan önce inşa edilmiş olan ve müstahkem bir kale ya da şato özelliği de taşımış bulunan bir manastır ya da kilise bulunmaktaydı. Bir müddet katolikosluk merkezi de olmuş olan bu kilisenin 12. yy. başlarında Türklerin

Görsel 2.63: Hazar Gölü sahil yolu

Dört mevsim canlılığını koruyan Hazar Gölü, mavi bayraklı plajlarıyla birlikte derinliklerinde barındırdığı batık kent, kendisini tepeden selamlayan Hazar Baba Dağı ve göl manzaralı kayak tesisleriyle bulunduğu Sivrice ilçesinin turizmine de can veriyor.

Görsel 2.64: Batık kent

eline geçmesinden sonra, buradaki merkez Rumkale'ye taşınmış fakat bazı kutsal eşyalar barındırdığı inancından dolayı önemini sular altında kalana kadar korumuştur. Bu kilise ya da manastırın etrafında, ada üzerinde kurulmuş olan elli-altmış hanelik Gölcük köyünün ise 1830'lu yıllardan itibaren suların yükselmesiyle birlikte kıyıya taşındığı bilinmektedir.

İlk yerleşim tarihi belirle-

nemediğinden gizemini koruyan Batık kent hakkında bugün birçok efsane anlatılıyor. Bunlardan biri şöyle: "Çok eski zamanlarda burada yaşayan hamile bir kadın varmış. Kıtlığın kasıp kavurduğu bir gün, hamile kadın bir köye gitmiş ve mis gibi ekmek kokuları çarpmış burnuna. Dayanamamış oradaki evlerden ekmek istemiş, ama çok cimri olan bu köy halkı ekmek vermemiş kadı-

na. Bunun üzerine kadın elini evlerin eşiğine koyup: “İnşallah bu köy su keser, ben de taş keserim!” diye beddua edince Allah duasını kabul etmiş ve köy sular altında kalmış, kadın da dağa dönüşmüştür.”

Rivayet odur ki suyun altında kalan batık kentin bu köy olduğu, taş kesilen kadının ise Hazar Baba Dağı olduğudur. Ne kadar benziyor bilinmez ama karşıdan Hazar Baba Dağı’na bakıldığında zirvedeki kayalıklar hamile bir kadın silüetini andırmaktadır.

1600’lerin başında bölgeyi ziyaret eden Polonyalı Seyyah Simeon, gölün içinde “Surp Nişan” adını taşıyan bir kilise ile bir köyün olduğunu, sandalla adadaki köye gittiğini ve akşam ayinine katıldığını, burada saklı bulunan ve kutsal sayılan haçı ricası üzerine kendisine gösterdiklerini anlatır.

17. yüzyılda Evliya Çelebi, eski devirlerde Hristiyan milletin taptığı Hz. İsa’nın veya havarilerden birinin merkebi olduğuna inanılan altın çullu bir merkebin mumyalanarak bu manastırın içinde yerin altına saklanmış olduğunu belirtmektedir.

Dile gelse kim bilir neler anlatacak olan “Batık Şehir” ile ilgili bilgilerin yapılacak bir su altı arkeolojik araştırmasıyla gün yüzüne çıkarılması bekleniyor.

Hazar Baba Dağı

Hazar Gölü’ne tepeden selam verir gibi mağrur bir şekilde duran Hazar Baba Dağı anlatılmadan Hazar Gölü

kardeşin burada şehit olduğu, dağ isminin buradan geldiği şeklindedir. Farklı bir efsanede ise eskiden Hazar Baba Dağı’ndan bin kişilik bir

Görsel 2.65: Karşıda Hazar Baba Dağı

tam anlatılamaz denilir. Asil duruşuyla birçok efsaneye konu olan 2 bin 347 metre yüksekliğindeki Hazar Baba Dağı, yörenin en yüksek dağı olma özelliğini taşıyor.

Kışın farklı, yazın farklı bir güzelliğe bürünen Hazar Baba Dağı ilçeye çok sayıda ziyaretçi çekmektedir. İlkbahar ve yaz aylarında Hazar Baba Dağı’nda geleneksel hale gelmiş doğa yürüyüşleri, yamaç paraşütü etkinlikleri ve bisiklet turları düzenlenir. Birçok efsanenin dilsiz tanıdığı olan Hazar Baba Dağı önemli bir kayak merkezine de ev sahipliği yapıyor. Bir efsaneye göre Hazreti İbrahim’in babası Azer’in burada şehit olduğu ve dağın isminin buradan geldiği yönündedir. Diğer bir efsanede ise Hazar Baba, Karaoğlan ve Kuşakçı ismindeki üç evliya

asker kafilesi geçiyormuş. Mevsim kışmış. Burada tipiyeye yakalanmışlar. Bin kişilik ordunun tamamı burada donarak ölmüş.”Hezar” aslında “bin” demektir. Dağın, ismini buradan aldığı düşünülmektedir.

Göl Manzaralı Kayak Keyfi

Siz de “kış demek kar demek, kayak demek” diyenlerden seniz tatil planlarınız arasına Hazar Baba Kayak Merkezi’ni alabilirsiniz. Hazar Baba Dağı’nın, 1850 metre rakımında aynı anda hem göl manzarasını izleyip hem de kayak keyfi yaşayabilirsiniz. Hava alanına 22 km, demir yoluna 5 km, ilçe merkezine ise 6 km mesafede bulunan kayak merkezi dünyada eşi benzeri çok az bulunan göl manzara-

lı kayak merkezleri arasında yer alıyor.

İlçenin turizmüne büyük katkısı bulunan Hazar Baba Kayak Merkezi, kayak sporuna elverişli pisti, telesiyeci ve kafeterya imkânları ile standartlara uygun hizmet veriyor. Kayak, kızak, snowboard ve kar motoru gibi farklı kış sporlarının yapılabileceği kayak merkezi, zorlu inişlerin bulunduğu ülkemizdeki en zorlu pistlerden biri olarak kabul edilmektedir. Toplamda sekiz pistin bulunduğu kayak merkezinde aralık ayında başlayan kayak sezonu mart ayının sonuna kadar devam eder.

Mutlu Olarak Veda Edeceksiniz

Hangi mevsimde ziyaret ederseniz edin, Hazar Gölü sizi memnun edecek farklı güzellikleri mutlaka ikram edecektir. Ruhunuzu ve bedeninizi

Görsel 2.66: Hazar Baba Kayak Merkezi

biraz olsun sakinleştirebilmek için düştüğünüz yolda Hazar Gölü, yalnızlık ve yorgunluğunuzu sizden almış olarak uğurlayacaktır. Dönüş yolunuzu boş geçirmek istemiyorsanız açık bir müze konumundaki tarihi Harput kentini ziyaret edebilirsiniz. Harput'ta Balakgazi Heykeli'nin bulunduğu noktadan kuşbakışı Elazığ şehrini bir uçtan bir uca izleyebilirsiniz. Bununla da yetinmeyip tarihi MÖ 5 bin yıllarına dayanan ve

birçok tarihi eserin yanı sıra Murat Nehri üzerine kurulu muhteşem Roma Köprüsü'ne de ev sahipliği yapan 70 kilometre uzaklıktaki Palu ilçesini gezebilirsiniz.

Son söz: Olur da çilek mevsiminde yolunuz düşerse Hazar Gölü'ne, Doğu sahilinde yer alan Gezin'in kendisine has muhteşem çileğini tatmadan dönmeyin deriz. (Not: Bu habers kitabı için yazılmıştır.)

Aşağıda verilen sorular "Doğunun Gizli Denizi: Hazar Gölü" konulu habere dayalıdır. Soruları tartışarak cevaplandırınız.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Haberde anlatılanları tam olarak anlayabildiğinizi düşünüyor musunuz?
2. Haberin nasıl yazıldığını düşünüyorsunuz? Haberi dil, üslup, kurgu, haber yazım tekniği gibi açılardan değerlendiriniz.
3. Haberin girişi yeterince ilgi çekiyor mu?
4. Siz olsaydınız bu konuyla ilgili nasıl bir haber yazardınız?
5. Size göre haberde gereksiz bilgi verilmiş mi?
6. Konuyla ilgili önemli gördüğünüz ancak haberde yer almayan bilgiler var mı?
7. Kullanılan görselleri nasıl değerlendiriyorsunuz?
8. Ana başlık yeterince ilgi çekiyor mu?
9. Bu habere farklı bir ana başlık koymak isteseydiniz başlığınız ne olurdu?
10. Yeterli sayıda ara başlık ve spot kullanılmış mı?
11. Etik ve yasal kurallar açısından uygun mudur?

6. UYGULAMA

**BİLGİ
KUTUSU**

Bir haber derlenirken;

1. Bilgilerin eksiksiz olması
2. Olayın geçmiş boyutu, varsa arşiv ve kütüphane taraması yapılması,
3. Görüşmeler yoluyla eksikliklerin tamamlanması,
4. İsim ve tarihlerin doğru ve eksiksiz bir şekilde not alınması gerekmektedir.

7. UYGULAMA

Aşağıda yer alan örnek olaydaki ham verileri kullanarak bir dergi haberi yazınız.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Örnek olaydaki ham verileri okuyup anlayınız.
2. Öğrendiğiniz bilgiler ve incelediğiniz örnekler doğrultusunda haberinizi yazınız.
3. Haberi yazarken olay yerinde olduğunuzu, olayın kahramanı ile görüştüğünüzü düşünerek hareket ediniz.
4. Yazdığınız haberin denetimini ve doğrulamasını yapınız.
5. Yazdığınız haberi sınıf ortamında okuyarak arkadaşlarınızla değerlendiriniz.

ÖRNEK OLAY (Ham Veri)

Ziya Abay, Tunceli ilinin Pertek ilçesine bağlı Çakırtepe köyünde doğmuştur. Askerlik hayatından sonra Eskişehir'e yerleşmiş ve orada uzun yıllar antikacılık yapmıştır. 1995'te eşi Emine Abay'ı trafik kazasında kaybetmiştir. 82 yaşında olan Abay'ın dört çocuğu vardır. Hayat hikâyesini anlatan Ziya Abay, "Eşimi çok severdim o da beni çok severdi. Ben Ankara'daydım, 'kardeşim ile Bursa'ya giderken trafik kazasında hayatını kaybetti' diye bir haber geldi. Ben yıkıldım, tükendim, bittik yani. Birbirimize aşıktık, birbirimizi seviyorduk. Başımıza bunların geleceği aklımızdan geçmiyordu." demektedir. Eşinin ölümünden sonra çocukları farklı şehirlerde iş hayatına atıldığı için Abay yalnız kalmış ve eşini bir türlü unutamamış. Emekli olduktan sonra tek başına kaldığı Eskişehir'de daha fazla yalnızlığa dayanamayan Abay, 1995'te memleketine dönmüştür.

Görsel 2.67: Ziya Abay ve adası

Görsel 2.68: Ziya Abay ve teknesi

2005'te memleketine dönen Ziya Abay, bir süre Tunceli'nin Pertek ilçesine bağlı Çakırtepe köyünde yaşamış. Daha sonra Keban Baraj Gölü Havzası'nda yer alan seksen dönümlük bir adayı keşfetmiş ve oraya yerleşmiştir. Küçük bir tekne alan Abay, adada yaşamaya

başlamış. Kupkuru olan adayı ağaçlandırmış, küçük bir ev yaparak orada yaşamıştır. Eşinin ölümünden sonra huzuru ve mutluluğu adada ve yetiştirdiği ağaçlarda bulduğunu söylüyor. Tek başına adada yaşayan ve meyve ile sebzesini kendisi yetiştiren Abay sadece temel ihtiyaçlarını karşılamak için haftada bir Pertek ilçesine gidip ihtiyaçlarını karşılayıp tekrar adaya dönüyor. Adaya kayıkla gidip geliyor. Adada elektrik ve içme suyu yoktur. Bugüne kadar adada 4 bin meyve ağacı dikmiş. Ağaçları su motoruyla sulamaktadır. Motoru bozulduğu zaman ise kovayla ağaçlara sulamaktadır. Organik tarım da yapıyor. Adasını yeşile büründüren Abay her türlü işini de kendisi yapıyor. Masrafları emekli maaşıyla karşılıyor. Adeta gerçek bir Robinson Crusoe olarak yaşıyor. Yalnızlığını attığı adayı yeşil bir cennet hâline getirmiştir. Yörede Robinson Ziya Dede, yerli Robinson Crusoe, Robinson Ziya Amca olarak anılıyor. Abay, “Zor oluyor ama sevgi başkadır.” diyor. Ağaçlarla ilgilenmenin kendisini güçlendirdiğini söylüyor ve herkesten ağaç dikmesini, yeşile sahip çıkmasını istiyor. Abay, adanın kendisine huzur ve güç verdiğini belirterek ölene kadar burada kalmak istediğini ifade ediyor. Abay şunları anlatıyor: “Eskişehir’e yerleştim. Orada antikacılık yapıp, ticaret ile uğraştım. Daha sonra eşimi trafik kazasında kaybedince tekrar geri geldim. Bu adada 16 senedir ağaçla uğraşıyorum. Ağaç diktim. Her çeşit ağacım var. Ağaç aşısı yapıyorum, suluyorum, ağaçlarıma bakıyorum. Mutluyum ve kafam rahat. Gidip kahvede oturmam. Hep adada kalırım. Sebze ekiyorum. Her çeşit meyve var. Kestane, üzüm, kiraz, kayısı ... Ağaçlarla ilgilenmekten zevk alıyorum. Hep onlarla uğraşıyorum. Onları çok seviyorum. Her taraf yeşillendi. Ağaçlara bakınca gençleşiyorum. Onlarla ilgilenince güçleniyorum, kafamda bir şey kalmıyor. Beni ağaçlar çekiyor. Bende onlarla ilgileniyorum. Sen ölme diyorlar. Sen ölünce bize kimse bakmaz diyorlar. Onlar canlı her şeyi biliyor. Ama biz farkında değiliz. Ben bir ağaca kızdığım zaman o ağaç soluyor. İyi davranınca da o ağaç gülüyor. Onlara hizmet ediyorum, onlar da bana meyve vererek hizmet ediyor. Ağaçlarımla seviyorum, evlatlarım gibiler. Onlara baktıkça huzur buluyorum. Ev yaptım ve burada kalıyorum. Eşimi unutmak için bununla uğraşıyorum. Yalnızlık zor oluyor ama ne yapacaksın? Gece gündüz hep adadayım. Ada benim her şeyim, beni yaşatan o! Bana huzur ve güç veriyor. Ben de adayı yaşatıyorum. Ölene kadar da adada kalmak istiyorum. Keşke eşim de sağ ve yanımda olsaydı, adada kalsaydık. Hep aklımdan geçiyor...”

Görsel 2.69: Abay, bölgede yerli Robinson Crusoe olarak anılıyor

Ziya Abay, adayı ziyaret edenlerin eskiden bozkır olan adada yetiştirdiği çeşit çeşit meyve ağaçlarının gölle bütünleşen manzarasını adeta hayranlıkla izlediklerini söylüyor.

İlerleyen yaşına rağmen her işini kendisi yapan, tüm ağaçları tek tek sulayan Ziya Dede, kimseye muhtaç olmadığı ve kendi kendine yetebildiği için oldukça mutlu bir şekilde adada yaşamaya devam ediyor. Rahmetli eşine de oldukça düşkün olan Ziya Dede, onu çok özlediğini dile getiriyor. Ada yeşile bürünüp adeta bir cennet köşesi hâline gelince yerli Robinson Crusoe’un misafirleri de artmaya başlamış.

Ziya Abay ile ilgili olarak yerel ve ulusal medyada birçok haber yapılmıştır. Hayatı belgesel film hâline getirilmiştir.

22. Osmanlı'da çıkarılan ilk dergi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mecmua-ı Fünun B) Mir'at C) Diyojen
D) Vaka-yi Tıbbiye E) Servetifünun

23. 1880-1912 seneleri arasında yayımlandı. İlk ciddi edebiyat dergisi olarak bilinmektedir. Namık Kemal ve Ziya Paşa'nın şiir, yazı ve mektuplarına yer vermiştir. Yazarları arasında Şinasi, Ahmed Mithat, Ahmed Rasim gibi isimler de yer almıştır.

Yukarıda sözü edilen dergi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mecmûa-i İber-i İntibah B) Mecmua-ı Ebuzziya C) Servetifünun
D) Sırat-ı Müstakim E) Cüzdan

24. Eşref Edib tarafından 1908'de çıkarılan ve başyazarlığını Millî Şairimiz Mehmet Akif Ersoy'un yaptığı dergi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mecmua-ı Fünun B) Kırk Ambar C) Sırat-ı Müstakim
D) Büyük Doğu E) Akis

25. Türkiye'de yayımlanan ilk haber dergisi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Akis B) Büyük Doğu C) Devir
D) Kim E) Nokta

26. Gazete ve dergiyi birbirinden ayıran en önemli fark aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Fotoğraf kullanımı B) Baskı kalitesi C) Haber kaynakları
D) Sayfa tasarımı E) Yayın periyodu

27. Dergi haberi ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Haberler yalın, kısa ve sıradan bir dil ile yazılır.
B) En çok gözlem ve araştırma yoluyla bilgi toplanır.
C) Özel, edebî ve bilimsel anlatım biçimleri kullanılır.
D) Yazı ve fotoğraflarda kalıcılık ögesi ön plana çıkarılır.
E) Yazılar ağırlıklı olarak geniş zaman diliyle yazılır.

D) Aşağıda verilen soruları cevaplayınız.

28. Bir yayının dergi olarak kabul edilebilmesi için hangi özelliklere sahip olması gerekir? Yazınız.

.....
.....

29. Elektronik dergilerinin başlıca avantajları nelerdir? Açıklayınız.

.....
.....

30. Kurum dergilerinin çıkış amaçları nelerdir? Açıklayınız.

.....
.....

32. Dergi haberciliği ile gazete haberciliği arasında ne gibi farklılıklar vardır? Yazınız.

.....
.....

31. Bir haberin denetimi hangi ölçütlere göre, nasıl yapılmalıdır? Açıklayınız.

.....
.....

TELEVİZYON HABERCİLİĞİ

3. ÖĞRENME BİRİMİ

KONULAR

3.1. TELEVİZYON HABERCİLİĞİNİN ÖZELLİKLERİ

3.2. TELEVİZYON HABERİ İÇİN VERİ TOPLAMA

3.3. TELEVİZYON HABERİ YAZMA

3.4. TELEVİZYON HABERİ SUNMA

TEMEL KAVRAMLAR

• televizyon	• spiker	• anchorman
• televizyon haberi	• sunucu	• DSF haber
• bülten	• televizyon stüdyosu	• anonslu haber
• televizyon haber programı	• konuşma şeklinde haber verme tekniği	• anonslu röportajlı haber

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

• Televizyon haberciliğinin özelliklerini	• Televizyon haberi yazmayı
• Televizyon haberciliğinin dünyada ve ülkemizdeki gelişimini	• Televizyon haberi sunarken dikkat edilmesi gereken özellikleri
• Televizyon haberciliğinin diğer haber türlerinden farklarını	• Televizyon haberini sunuma hazırlama yollarını
• Televizyon haber türlerini	• Televizyon haberi sunmayı
• Televizyon haber kaynaklarını	
• Televizyon haberi yazarken uyulması gereken etik ve yasal kuralları	
• Televizyon haber dilinin özelliklerini	

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Günümüz toplumunda televizyonun işlevleri sizce nelerdir? Arkadaşlarınızla tartışınız.
2. Televizyonda ses mi yoksa görüntü mü daha önemlidir? Nedenleri ile birlikte fikirlerinizi paylaşınız.

3. TELEVİZYON HABERCİLİĞİ

Televizyonun önemli işlevlerinden biri haber vermedir. Televizyon; toplumun büyük kesiminin habere ilk ulaştığı, kısa sürede büyük etki yaratan bir kitle iletişim aracıdır.

Televizyonda yayımlanan haberlere ulaşmak için bir ödeme yapmak gerekmez. Televizyonun düğmesine basmak yeterlidir. Televizyon hızlıdır. Bununla birlikte televizyon, kitleleri kolaylıkla yönlendirerek harekete geçirmektedir. Sosyoekonomik durumları birbirinden farklı ailelerin vazgeçilmez misafiri gibidir. Bu misafir; yurttan ve dünyadan haberler verir, eğlendirir, farklı hayatları göstererek insana yaşadığı hayatın iyi olduğu duygusunu hissettirir. Zengin, yoksul ayırt etmeksizin girdiği bütün evlerde insanlara eşit davranır.

3.1. Televizyon Haberciliğinin Özellikleri

Televizyon, elektriksel işaretlere dönüştürülen ses ve görüntünün uzak mesafelere ulaştırılıp izletilmesi sistemidir. Habercilik, televizyonun ortaya çıkışı ile kısa zamanda uzun yol almıştır. Radyodaki sesin yanına görüntü de eklenince televizyon, insanların ilgisini üzerine çekmeyi başarmıştır. Yazılı basın haberini yayma süreci uzun bir zamanı içerir. Televizyon haberciliğinde gelişmeler sıcaklığı sıcaklığına verilebilir (Görsel 3.1). Bilginin eksik ya da yanlış olması hâlinde bilgiyi kısa zamanda düzeltme imkânı vardır.

Görsel 3.1: Televizyon haber yayını

Televizyon haberciliğinin hedef kitlesi oldukça geniştir. Televizyon, toplumdaki herkese hitap etmektedir. Günümüzde çoğu evde bulunan televizyon, eğitim seviyesi ne olursa olsun her insanın habere kolayca ulaşabileceği bir kitle iletişim aracıdır.

Televizyon haberleri; genel olarak görüntü, ses ve yazıdan oluşur. Televizyon haberciliğinde ses ve görüntü unsurlarının bir arada kullanılarak konuşma dilinde verilmesi esastır. Bu şekilde izleyici üzerinde bir samimiyet duygusu oluşur.

Televizyon haberlerinde görüntü unsuru; kamera ile çekilmiş hareketli görüntü, fotoğraf, harita, grafik, bilgisayarlı animasyon gibi görüntülerden oluşmaktadır.

Televizyon haberlerinde kullanılan sesler; haber kaynağından alınan ses, muhabirin sesi, müzik ya da efekt sesi, yapay ya da doğal efektlerdir.

Televizyon haberlerinde kullanılan yazılar ise; haberi tanıtan, sesin duyulmadığı ya da anlaşılmadığı durumlarda konuşmaları içeren alt yazılar, muhabirin ya da kameramanının adını içeren yazılar, jeneriklerde kullanılan yazılardır.

Televizyon haberciliğinde hız önemlidir. Görüntü ile desteklenen bilgiler izleyiciye en kısa zamanda aktarılır ancak bunu yaparken güvenilirlikten ödün vermemek esastır.

3.1.1. Dünyada Televizyon Haberciliğinin Gelişimi

Televizyon sözcüğü, ilk defa Konstantin PERSKY (Konstantin PERSKI) tarafından, 1900'de Paris'te yapılan uluslararası elektrik kongresinde telaffuz edilmiştir. "Uzaktan görme" anlamına gelen bu sistem 19. yy.ın ortalarından itibaren tartışılmaya başlanmıştır. (Görsel 3.2).

Televizyon diğer teknolojik gelişmeler gibi bilimsel bir birikimin ürünüdür.

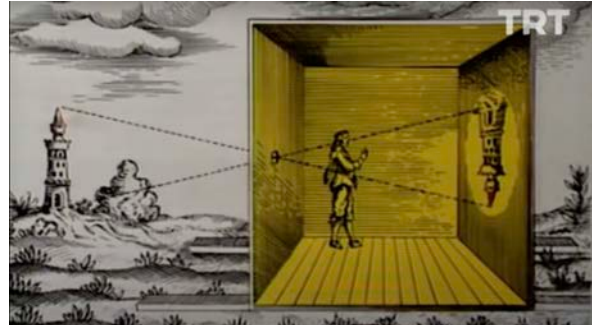
İrlandalı telgrafçı Andrew MAY, (Andrew Mey) 1873'te ışık dalgalarının elektriksel işaretlere çevrilebileceğini keşfederek televizyon ile ilgili ilk teknik buluşa imza atmıştır.

İlerleyen yıllarda Alman Paul NİPKOW (Pool Nipkev) (Görsel 3.3) bulduğu döner disk adlı araç ile bir resmi dönerken taramayı başarmıştır. Nipkow, 1884'te bu buluşuyla ilkel bir televizyon aygıtının patentini almıştır.

Bu tarama tekniğiyle 1923'te Amerikalı Francis Jenkis (Frensis Cenkez), 1925'te İngiliz John Logie BAIRD (Leci Berd) (Görsel 3.4) ilk televizyon deneme yayını yapmışlardır. Bu aleti mükemmelleştirmenin kolay olacağını düşünen Baird 26 Ocak 1926'da iyi çalışan bir televizyonun prototipini Kraliyet Enstitütüsünün üyelerine tanıtmıştır. Kendisine İngiliz Posta İdaresi tarafından iletim lisansı verilmiştir (Görsel 3.5).

1936'da Baird, saniyede yirmi dört resim ve iki yüz kırk çizgi ile yaptığı tarama denemesinde önceki taramalardan daha net bir görüntü elde etmiştir. Baird'in bu buluşu İngiliz televizyon yayınlarında kullanılan mekanik tarama sisteminin temeli olmuştur.

Nipkow'un döner diskinin geliştirilmesi ile ortaya çıkan bu televizyon yayınlarında, görüntü çok iyi değildir. Bu nedenle görüntünün netleşmesini sağlayan bir başka teknik

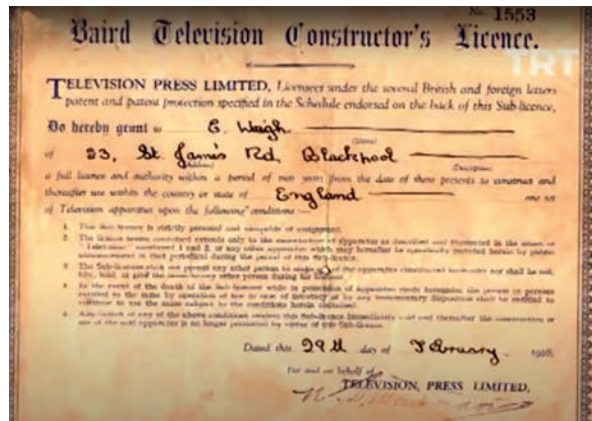
Görsel 3.2: Görüntünün ışık sayesinde yansıtılması

Görsel 3.3: Paul NİPKOW

Görsel 3.4: John Logie BAIRD (1888-1946).

Görsel 3.5: J L BAIRD'e verilen iletim lisansı

bulmak için bilginler ve fizikçiler araştırmalar yapmaktaydı. Bu teknik ise görüntüyü elektronik yöntemlerle taramaktı. Konu başta Hertz tarafından çalışıldı ise de önemli buluşların, denemelerin 1907'de İngiliz Alan Campbell Swinton (Elin Kembıl Sivintın) ile Rus bilgin Boris Rosing (Boris Rozing) tarafından ayrı ayrı yapıldığını belirtmek gerekir. Elektrik mühendisi Swinton ile Rosing, yaptıkları denemelerde katod ışınlarından (cathod ray) görüntü aktarmada yararlanılabileceğini, elektronların boşlukta yer değiştirirken televizyon sinyallerini göndermek ve bu sinyallerin alıcı tarafından alınmasını sağlamak amacıyla kullanılabileceğini kanıtlamışlardır.

1911'de Campbell, buluşunda bir adım daha ileri giderek televizyon kamerası için gerekli olan mozaik (mosaic) adlı bir aracın ışık enerjisini elektrik enerjisine çevirebileceğini bulmuştur. Görüntünün elektronik olarak nakledilmesini amaçlayan bu çalışmalar, Rosing'in öğrencisi Vladimir Zworykin'in 1923'te yaptığı çalışmalar sonucunda uygulama alanına konmuştur. Amerika Birleşik Devletleri'nde denemelerini yapan bu Rus bilgini, ikenoskop (icenoscope) adını verdiği ve elektronik taramada kullanılan aracı geliştirerek ilk elektronik tarama ile görüntü yayını gerçekleştirmiştir. İkenoskop ile eşyalar, satır satır çok çabuk taranmış ve izleyen, gözünün önünden sürekli bir resim geçiyor gibi hissetmiştir. Teknik, bugünkü tarama tekniğinin aslı olmakla birlikte oldukça ilkindir.

1928'de elektronik yolla ilk görüntü yayını, New York ve Philadelphia (Filadelfiya) arasında yapılmıştır. NBC yayın örgütü bir kıydan diğer kıyıya yayını gerçekleştirmiş ve aynı yıl Londra'dan verilen bir görüntü New York'tan izlenmiştir. BBC 1929'da mekanik televizyon yayınlarına başlamıştır. Elektronik taramada gelişme, 1930'da Philo Farnsworth'un (Filo Farnsvörd) denemeleri ile olmuştur. Farnsworth, verici ile alıcı arasında etkili bir senkronizasyon (aynılık) olması üzerinde durmuştur. Böylece vericiden verilen görüntü sinyallerinin elektromanyetik dalgalar aracılığı ile alıcılarda daha net bir biçimde izlenme olanağı elde edilmiştir. 1931'de ilk kez bu teknikle çalışan alıcıların yapımına başlanmıştır.

1932'de radyo ve televizyon frekanslarının aynı olmasının televizyon yayınlarını etkilediği görüldüğünden VHF'ye [Veryhighfrequency (çok yüksek frekans)] geçilmiştir (Görsel 3.6).

1936'da İngiltere'de elektrik tarama tekniğinin kullanıldığı düzenli ilk yayınlar yapılmıştır. Londra'da yapılan bu yayınlar, alıcı sayısının az olması nedeniyle çok fazla kişi tarafından izlenememiştir.

İngiltere'den sonra Amerika Birleşik Devletleri, televizyon yayını yapan ikinci ülke olmuştur. Resmî nitelikte ilk televizyon yayını 1939'da New York'ta yapılan dünya fuarından izlenimlerin aktarıldığı yayınlardır.

İlk ticari yayıncılık 1945'te ABD'de başlamıştır. Buna rağmen 1970'li yılların sonuna kadar tüm dünyada yayınlar devlet kontrolünde yapılmış, temel amaç halkı eğitmek olmuştur. Sonraki yıllarda televizyon yayıncılığı, reklamcılarının etkisi altına girmiştir.

Görsel 3.6: BBC 1929'da mekanik televizyon yayınları

Görsel 3.7: İlk televizyon örneklerinden bir fotoğraf

Görsel 3.8: Televizyonlu radyo

İlk yayınından bu yana oldukça fazla ilgi çeken televizyon, kitleleri etkileyen bir güce sahip olması nedeniyle habercilikte de ön plana çıkmıştır (Görsel 3.7).

Televizyonda ilk haber bülteni, 1933'te İngiltere'de kaydedilmiştir. Bu haber bülteninde radyo haberi görsel kullanılmadan okunmuştur. İlk akşam haberi, CBC televizyonu tarafından 15 Ağustos 1948'de yayımlanmıştır (Görsel 3.8).

Philadelphia (Filedelfiya)'da yapılan Ulusal Kongre, televizyon tarafından görüntülenen ilk olaydır.

Resimli radyo haberi olarak başlayan televizyon haberlerinde ilk kez 1921'de hareketli görüntü kullanılmıştır.

Vietnam Savaşı sırasında televizyon haberciliğinin gücü bir kez daha ortaya çıkmıştır. ABD'nin saldırısı altındaki Vietnamlıların yaşadıkları acı olaylar televizyondan yayımlanınca savaş karşıtı, güçlü bir kamuoyu oluşmuştur.

1980'de ABD'de kurulan CNN yirmi dört saat haber yayını yaparak habercilikte bir çığır açmıştır.

1. ETKİNLİK

John Logie BAIRD (1888-1946) kimdir? Araştırıp bilgileri sınıfta paylaşınız.

3.1.2. Televizyon Haberciliğinin Ülkemizdeki Gelişimi

Ülkemizde televizyon deneme yayını ilk kez İTÜ (İstanbul Teknik Üniversitesi) tarafından 9 Temmuz 1952'de başlamıştır. Yayın, o yıllarda "Maçka Silahhanesi" olarak bilinen, 1955'te İTÜ'ye tahsis edilen, bugün ise Yabancı Diller Yüksekokulu olarak kullanılan Maçka'daki binada gerçekleşmiştir (Görsel 3.9).

Görsel 3.9: İTÜ televizyon stüdyosu

İTÜ televizyon serüveninde Halit Kıvanç, Fecri Ebcioğlu, Erkan Yolaç, Altan Erbulak gibi isimler, ülkemiz insanının televizyonla tanışmasına vesile olmuştur. Zeki Müren, Aşık Veysel, Safiye Ayla, İsmail Dümbüllü, Haldun Dormen, Ajda Pekkan, Barış Manço, Erol Evgin gibi isimler de bu yayınlarla bulunmuştur.

İTÜ TV'nin yayıncılık hayatı yirmi yıl sürmüştür. Türkiye'de ilk yılbaşı programı İTÜ'nün stüdyosunda çekilirken ülkedeki ilk futbol maçı yayını da yine İTÜ TV'den yapılmıştır.

Türkiye'nin resmî anlamda ilk deneme televizyon yayını ise 31 Ocak 1968'de Ankara'da Mithatpaşa Stüdyosu'nda Ankara Televizyon Müdürü Mahmut Tali Öngören'in (Görsel 3.10) açılış konuşmasıyla başlamıştır.

Haftada üç gün, üçer saat olarak başlayan deneme yayınları, bir yıl sonra haftada dört güne çıkarılmıştır. 1970'te İzmir Televizyonu, ardından 1971'de İstanbul Televizyonu faaliyete geçmiştir. TRT'nin ilk haber merkezi gazetecilerden oluşuyordu.

Astronotların Ay'a ayak basmaları ve Zeki Müren'in Ankara'da verdiği konser, 1969'da televizyon ekranlarına yansımıştır. 1973'te ise Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün cenaze töreni naklen yayımlanmıştır. Türkiye ve tüm Avrupa, 20 Temmuz 1974'te başlayan Kıbrıs Barış Harekâtı'ndan TRT yayınlarıyla haberdar olmuştur (Görsel 3.11).

Eurovision Şarkı ve Beste Yarışması'na Türkiye, ilk kez 1975'te TRT'nin organizasyonu ile katılmıştır. 1978'de ilk kez su altı kameraları kullanılarak "Derinlerdeki Geçmiş" adlı belgesel renkli film çekilmiş, 1979'da beş ülkeden yüz otuz üç çocuk ve otuz bir liderin katıldığı ilk 23 Nisan Çocuk Şenliği düzenlenmiştir (Görsel 3.12).

1974'te haftanın her günü televizyon yayını yapılmaya başlanmıştır. Televizyonun Türkiye'ye gelişinin onuncu yılında PTT merkezlerine kayıtlı televizyon alıcı sayısı, iki milyon iki yüz elli bine ulaşmıştır. 31 Aralık 1981 yılbaşı gecesinden itibaren renkli yayınlar başlamış ve 1984'te tamamen renkli yayına geçilmiştir.

1986'da TRT-2 yayın hayatına başlamıştır. 1987'de "İntelsat" uydusundan kiralanan bir aktarıciden TRT-1 ve TRT-2 programları uydu yoluyla Türkiye'nin her yerine ulaşmıştır. TRT-3 ve GAP-TV, 1989'da hizmete girmiş, böylece TRT'nin kanal sayısı dörde çıkmıştır. 1990'da ise eğitim ağırlıklı TRT-4 ile Avrupa'da yaşayan Türk işçilerine yönelik TRT-INT yayınları başlamıştır. 1993'te Kafkasya ve Orta Asya'ya yönelik programların yer aldığı TRT-AVRASYA kanalı, 1995'te ise TBMM TV yayına girmiştir.

1990'lı yıllardan itibaren ülkemizde özel televizyonlar yayın hayatına başlamıştır. 1996'da Türkiye'nin ilk haber kanalı NTV kurulmuş, 1999'da CNN Türk yayın hayatına başlamıştır.

Görsel 3.10: Mahmut Tali ÖNGÖREN

Görsel 3.11: 20 Temmuz 1974'te başlayan Kıbrıs Barış Harekâtı hakkında Başbakan Bülent Ecevit TRT ekranlarından açıklama yaparken

Görsel 3.12: 1979 23 NİSAN TRT Çocuk Şenliği

Televizyonun ülkemize gelmesi ve yaygınlaşması sonucu günlük hayatımızda ne gibi değişiklikler olmuştur? Araştırınız. Yaptığınız çalışmayı sınıf ortamında arkadaşlarınıza ve öğretmeninize sununuz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Çalışmanızı sınıfta gruplar oluşturarak yapınız.
2. Edindiğiniz bilgilerin doğruluğunu kontrol ediniz.
3. Farklı kaynaklardan yararlanmaya dikkat ediniz.
4. Öğrendiğiniz bilgileri kendi cümlelerinizle not ediniz.
5. Sunumunuz sırasında diksiyon kurallarına dikkat ediniz.
6. Sunumunuzu beş dakikayı aşmayacak şekilde planlayınız.

1. UYGULAMA

Televizyon haberlerini diğer haber türleri ile karşılaştırınız. Çalışmanızı sınıf ortamında arkadaşlarınıza ve öğretmeninize sununuz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Televizyon haberlerini dikkatlice izleyiniz.
2. İnternet, gazete, dergi, radyo ve ajans haberlerini inceleyerek bulduğunuz farkları not alınız.
3. Farklı kaynaklardan yararlanmaya dikkat ediniz.
4. Öğrendiğiniz bilgileri kendi cümlelerinizle not ediniz.
5. Sunumunuz sırasında diksiyon kurallarına dikkat ediniz.
6. Sunumunuzu beş dakikayı aşmayacak şekilde planlayınız.

2. UYGULAMA

3.1.3. Televizyon Haberciliğinin Farklılıkları

Günümüzde bireyler, zaman sorunu yaşadıkları için haber edinmede daha çok televizyonu tercih etmektedirler. Televizyonun yapısal özelliklerinden kaynaklanan birtakım avantajları olmakla birlikte dezavantajları da vardır. Gazeteler, televizyonla yarışabilmek ve okuyucularını televizyona kaptırmamak amacıyla değişik yollar denemektedir. Bununla birlikte televizyon haberleri, çok geniş bir hedef kitleye hızla ulaşmaktadır. Gazetelerin okuyucuya ulaşması için saatlere ihtiyaç varken televizyon için bir düğmeye basmak yeterlidir.

Televizyon haberciliğinin özellikleri ve diğer habercilik türlerinden farklılıkları şu şekildedir:

- Yazılı basın, haberleri ayrıntılı biçimde sunmakta televizyonlar ise özet hâlinde vermektedir.
- Diğer habercilik türlerine göre televizyon haberciliği daha fazla yaratıcılık ve ekip çalışması gerektirmektedir.
- Televizyon haberlerini izleyebilmek için okuma-yazma becerisi gerekmez. Televizyon haberleri, genellikle konuşma dilinde yazılan, ses ve görüntünün bir arada bulunduğu bültenlerden oluşmaktadır.
- İlk haber, en önemli haberdur. İlk haberlerde genellikle fon müziği kullanılmaz ancak özel ses ve görüntü efektleri, görsel malzemeler, canlı bağlantılar fazlasıyla kullanılmaktadır.
- Televizyon haberinde görüntü, haberi tamamlayan en önemli unsurdur.

- Televizyon haberlerinde haberin yazımı önemlidir. Bununla birlikte spiker ve muhabirlerin bilgi ve becerileri de haber sunumunu etkilemektedir.

2. ETKİNLİK

Televizyonun habercilikte ön plana çıkmasının nedenlerini araştırarak arkadaşlarınızla tartışınız.

Televizyon haber bültenlerini izleyerek karşılaştırınız. Çalışmanızı sınıf ortamında arkadaşlarınıza ve öğretmeninize sununuz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Sınıfta gruplar oluşturarak izleyeceğiniz televizyon kanalına karar veriniz.
2. Seçtiğiniz televizyon kanalının ana haber ve ara haber bültenlerini dikkatlice izleyerek iki bülten arasındaki farkları not alınız.
3. Farklı televizyon kanallarının ana haber ve ara haber bültenlerini izleyiniz.
4. Sunumunuz sırasında diksiyon kurallarına dikkat ediniz.
5. Sunumunuzu beş dakikayı aşmayacak şekilde planlayınız.

3. UYGULAMA

Seçtiğiniz bir televizyon kanalının haber programlarını izleyiniz. Ana ve ara haber bültenlerini karşılaştırınız. Çalışmanızı sınıf ortamında arkadaşlarınıza ve öğretmeninize sununuz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Sınıfta gruplar oluşturarak haber izleyeceğiniz televizyonlara karar veriniz.
2. Seçtiğiniz televizyon kanalının haber programını dikkatlice izleyiniz. Televizyon haber programının ana ve ara haber bültenlerini karşılaştırınız. İki bülten arasındaki farkları not alınız.
3. Televizyon haber programı hazırlanırken hangi çalışmaların yapılmış olabileceği hakkında fikirlerinizi yazınız.

4. UYGULAMA

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Sizce televizyon haberciliğinde görüntü kalitesinin haber üzerinde etkileri neler olabilir? Arkadaşlarınızla tartışınız.
2. Televizyon haberi için veri toplarken istenmeyen seslerin kayda girmesi sizce nasıl engellenebilir? Fikirlerinizi sınıf ortamında paylaşınız.

3.2. Televizyon Haberi İçin Veri Toplama

Televizyon haberciliğinde haberlerin sunuma hazır hâle getirilmesi uzun bir uğraş gerektirmektedir. Haberin toplanması, ekibin uyumlu çalışmasına bağlıdır.

3.2.1. Televizyon Haberciliğinde Kullanılan Araç Gereç

Televizyon haberciliği görüntü ve sesin birleşmesi üzerine kuruludur. Verilerin toplanmasından

haberlin yayımlanmasına dek geçen süreçte birçok ekipmandan yararlanılır. Bunlardan bazıları şunlardır:

3.2.1.1. Kameralar

Televizyon yayıncılığı, ses ve görüntünün aynı anda seyirciye iletilmesi esasına dayanmaktadır. İlk televizyon haberleri, radyo haberlerinin kameraya okunması şeklinde yapıldı. Ekranda habere ait fotoğraf gösterilirdi. Zamanla bu fotoğraflara habere ait hareketli görüntüler de eklenmiştir.

Televizyon haberciliğinin ilk yıllarında görüntü oluşturmak oldukça zahmetliydi. Haber görüntülerinin çekimi, sinema filmi kameraları ile yapıldı. Görüntüler, sinema filmine kaydedilirdi. **Telesine** adı verilen araçla televizyonda gösterilecek biçimde işlenmek zorundaydı. Televizyon haberciliği 1970'li yıllara kadar bu şekilde devam etmiştir.

ENG Kameralar

ENG [Elektronik News Gathering (Elektronik nivsgetiring)] kameraların üretilmesi habercilikte çığır açmıştır. ENG kameralar, haber amacıyla üretilen kameralardır (Görsel 3.13).

Elektronik kameralar içinde en yaygın kullanılanlar, haber kameralarıdır. Birçok yapım şirketi ve televizyon kanalı sadece ENG kameraları tercih etmektedir. Daha basit ve hızlı kullanım amacıyla üretilmişlerdir.

Haber kamerası camcorder (kemmordır), yani hem görüntü üretimi hem kayıt özelliği olması hem de kolay taşınabilir olması nedeniyle tercih edilmektedir. Gerekli durumlarda bu kaydın kamera tarafından okunarak bir vericiden veya uydudan yayın yapılabilmesi düşünülerek tasarlanmıştır.

Görsel 3.13: ENG kamerayla televizyon haberi çekimi

Haber Kamerasında Bulunması Gereken Özellikler

- Her türlü hava şartında çalışabilmesi
- Sıcağa, soğuğa ve neme dayanıklı olması
- Işığa karşı yüksek duyarlılığının olması, tepe ışığı ve değişik ışık ortamlarına uygun filtrelerin bulunması
- Objektifinin zoom (zum) değerlerinin fazla olması
- Güçlü ses alma özelliğine sahip olması
- Ses kaydı amacıyla üst mikrofon ve mikrofon kanallarına giriş yapmadan kullanılabilecek telsiz mikrofon sisteminin bulunması
- Naklen yayın araçlarına bağlanabilmek için çıkışlarının olması

- İnsanın ergonomik yapısına uygun olması, küçük veya çok büyük olmaması, omuzda kullanmaya elverişli olması
- Kamerayı uzun süre çalıştıracak bataryasının olması
- Tamirinin kolay olması ve yedek parçasının kolay temin edilmesi

EFP Kameralar [Electronic Field Production (Elektronik fiyıldprodikşın)]

Günümüzde üretilen EFP kameralar, ilerlemiş teknolojileri ve çekim kaliteleriyle her türlü yapımda kullanılmaktadır (Görsel 3.14). Stüdyo kameraları kadar gelişmiş, taşınabilir prodüksiyon amaçlı EFP kameralar üretilmektedir. Bu kameralarla kayıt kalitesi oldukça yüksek görüntüler elde edilebilmektedir. Drama, belgesel veya arşiv niteliği taşıyacak bütün görüntüler EFP kameralarla çekilebilir. Kontrastlık (zıtlık) oranları yüksektir. Özellikle dijital kayıt yapabilen kameralar ile yapılan kayıtlar oldukça yüksek kalitede olmakla birlikte montaj sırasında bilgisayar sistemleri kullanılarak da çok iyi sonuçlar alınabilmektedir.

EFP kameralar, kamera kontrol ünitelerine bağlanarak stüdyo kamerasına dönüştürülebilir.

Görsel 3.14: EFP kamera

Görsel 3.15: Stüdyo kamerası

Stüdyo Kameraları

Stüdyoda kullanılmak üzere tasarlanmıştır (Görsel 3.15). Bu kameraların çalışabilmeleri için stüdyo içinde özel düzenlenmiş donanım ihtiyacı duyulmaktadır. Stüdyo ortamı, çekim için idealdir. Stüdyo dışında farklı mekânlarda da birden çok kamerayla çalışmak gerektiğinde stüdyo kameralarının bulunduğu naklen yayın arabaları veya üç kameralı setler kullanılmaktadır.

Stüdyo kameraları stüdyolarda drama çekimleri, her türlü stüdyo programı, eğlence programları, haber ve hava durumu çekimlerinde kullanılır. Stüdyo dışı çekimlerde ise spor karşılaşmaları, konserler ve birden çok kameranın gerektiği çekimlerde kullanılır.

Günümüzde stüdyo kamerası üretimi, yok denecek kadar azdır. EFP kameralar bir sisteme bağlanabilecek biçimde üretilerek stüdyo kamerası olarak da kullanılabilir.

Drone

Drone ya da diğer adıyla insansız hava araçları (İHA) ile kuş bakışı haber görüntüsü toplamak haberciliğe yepyeni bir bakış açısı kazandırmıştır (Görsel 3.16).

Drone; savaş, terör, doğal afetler, yangın, trafik, tren, uçak kazaları ile güncel olay ve ani gelişmelerde yaygın olarak kullanılmaktadır. Gökyüzünden çekilen

Görsel 3.16: Drone

haber görüntüsü, izleyenler tarafından ilgi ile karşılanmaktadır. Drone çekimleriyle sağlanan görüntü kompozisyonu, inandırıcılığı güçlendirmektedir.

Yardımcı Araç Gereç

Tripod (Sehpa, Kamera Sehpası, Üç Ayak)

Belirli bir düzlemde ve hızda titremeden veya sallamadan görüntü elde edebilmek için üzerine kameranın sabitlendiği kamera aksesuarıdır. Kameranin güvenli ve istenilen yükseklikte konumlanmasını sağlamaktadır.

Sehpa, üç tane ayakta oluşur. Tripod kelimesi de buradan ortaya çıkmıştır. Bu şekilde üretilmesinin sebebi, üzerine bir ağırlık yerleştirildiğinde en zor devrilen geometrik şeklin üçgen prizma olmasıdır.

Monopod (Tek Ayak)

Kameranin sallanmadan kullanılmasına olanak sağlayan ayaklardır. Kullanımı ve taşınması tripottan daha kolaydır. Hafif malzemeden üretilir. İç içe geçen alüminyum borulardan ve bu boruları istenen mesafede kilitleyen bir kilit sisteminden oluşmaktadır. Monopod, ani çevrilmelerin kolay yapılmasını sağlar. Açık değiştirirken tripottan daha çabuk kurulur.

Duopod

Tripod ve monopod karışımı aynı zamanda ikisinin de özelliklerini taşıyan bir cihazdır. Kamerayı dengede tutabilmek ve sallamadan çekim yapabilmek için kullanılır. Kameranin ani olarak kurulması ve yerinin değişmesi gerektiği durumlarda büyük kolaylık sağlamaktadır.

Haber kameralarının kullanılmaya başlanmasıyla habercilikte ne gibi değişiklikler olmuştur? Araştırınız. Yaptığınız çalışmayı sınıf ortamında arkadaşlarınıza ve öğretmeninize sununuz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Çalışmanızı sınıfta gruplar oluşturarak yapınız.
2. Edindiğiniz bilgilerin doğruluğunu kontrol ediniz.
3. Farklı kaynaklardan yararlanmaya dikkat ediniz.
4. Öğrendiğiniz bilgileri kendi cümlelerinizle not ediniz.

5. UYGULAMA

3.2.1.2. Mikrofonlar

Mikrofon seçerken şu sorular cevaplandırılır:

1. Yapısı nedir?
2. Yönel özelliği nasıldır?
3. Sesi nasıldır?
4. Televizyon için görüntüsü nasıldır?

Bu sorular cevaplanırsa kullanılacak mikrofonun beklentiyi karşılayacak özelliklere sahip olup olmadığını anlaşılabılır. Doğru seçim yapılabilir (Görsel 3.17).

Görsel 3.17: Dış çekime uygun mikrofonlar

Mikrofonlar; kullanım özelliklerine göre sabit ve taşınabilir mikrofonlar olarak iki şekilde gruplandırılır. Taşınabilir mikrofonlar da kendi içinde aşağıdaki şekilde gruplandırılır:

1. Kablolu mikrofonlar	2. Telsiz mikrofonlar
a) Elle taşınan mikrofon	a) Elle taşınan mikrofon
b) Zürafa (boom) mikrofon	b) Yaka tipi mikrofon
	c) Dudak mikrofonu

Mikrofonlar yönel özelliklerine göre üç sınıfa ayrılmaktadır:

1. Çok Yönlü Mikrofonlar: Bütün yönlerden gelen sesleri algılayabilir. Bu tür mikrofonlara, **yönsüz** ya da **çembersel** mikrofon adı da verilmektedir. Sarsıntılardan daha az etkilenir, daha sağlamdır. Stüdyo ortamında, açık oturum gibi kayıtlarda tercih edilmektedir.

2. Çift Yönlü Mikrofonlar: Ön ve arkadan gelen ses dalgalarını algılar. Sert tavanlı odalarda, üst tarafta hoparlörler varsa akustik geri besleme problemini engellemek için kullanılmaktadır. Ön ve arkadan gelen ses dalgalarını algılar; yanlardan, üst ve alttan gelen sesleri algılamaz. Bunlara **iki yönlü** ya da **sekizsel** mikrofon adı verilir. Genellikle konserlerde, soliste hareket olanağı verdiği için kullanılır. Stüdyolarda ise iki kişilik programlarda kullanılmaktadır.

3. Tek Yönlü Mikrofonlar: Yaygın adları **kardioid** mikrofondur. Mikrofonu en yakın sesleri alır. Önden gelen sesleri algılar. Arkadan gelen ses dalgalarını almazlar. Akustik geri besleme olayını (Feedback) önlemek için kullanılmaktadırlar.

Tek yönlü bir mikrofon türü de daha çok sinemada kullanılan **shot-gun** [şatgan (tüfek)] mikrofondur. Shotgun mikrofon, yapı olarak av tüfeğinin namlusuna benzediği için bu ismi almıştır. Shotgun mikrofon, genellikle geniş alanlarda ses algılama ihtiyacı duyulan durumlarda kullanılmaktadır. Müzik korosu, tiyatro sahnesi, televizyon stüdyoları gibi yerlerde kullanılmaktadır (Görsel 3.18).

Görsel 3.18: Shotgun mikrofon

Elde tutularak ya da mikrofon standına yerleştirilerek kullanılabilir. Shotgun mikrofonlar kamera mikrofonu ve dslr fotoğraf makinesi mikrofonu olarak röportaj ve video çekimlerinde de kullanılmaktadır (Görsel 3.19).

Elektronik yapılarına göre başlıca mikrofonlar:

1. Dinamik mikrofonlar
2. Hareketli bobinli mikrofonlar
3. Kondansatör (kapasitif) mikrofonlar
4. Karbon mikrofonlar
5. Kristal mikrofonlar
6. Şeritli mikrofonlar
7. Elektret mikrofonlar

Görsel 3.19: Kamera üzerinde kullanılan shotgun mikrofon

Dinamik Mikrofonlar

Kullanımı en yaygın mikrofon türüdür. Sağlam yapılı, küçük, hafif ve oldukça iyi sayılabilecek bir frekans karakteristiğine sahiptir. Üretim maliyeti düşüktür. Çalışması için ayrıca bir gerilim kaynağına ihtiyaç olmadığından geniş bir kullanım alanı vardır. Güçlü çıkış verir. Dinamik mikrofonlar kullanım sırasında elektriksel alandan uzak tutulmalıdır.

Hareketli Bobinli Mikrofonlar

Şiddeti yüksek olan seste bile bozunumsuz (distorsiyonsuz) ses kaydedebilir. Ucuz ve sağlamdır. Tek yönlü ve çok yönlü olarak üretilebilirler, bu nedenle çok amaçlı kullanılabilir. Çalışmak için dışarıdan bir güç kaynağına gerek duymaz. Sesleri, sert ve vurguludur.

Kondansatör (Kapasitif Mikrofonlar)

Televizyon yayıncılığının ilk dönemlerinde sıkça kullanılmıştır. Günümüzde aktüel çekimler dışında pek tercih edilmez. Kondenser mikrofonların kullanım alanı oldukça geniştir. Vokal, gitar, yaylı kayıtlarında kullanılabilir. En ufak bir sese duyarlıdır. Bu yüzden yalıtımsız bir ortamda kullanımı zordur.

Yaka Mikrofonları

Mikrofondan çıkan sinyalin basit bir vericiyle bir alıcıya gönderilmesi esasıyla çalışır. Boyutları oldukça küçüktür. Set hâlinde satılmaktadırlar (Görsel 3.20).

Telsiz Mikrofonlar

Telsiz mikrofonlar, bir mikrofondan çıkan elektriksel sinyali basit bir verici kullanarak bir alıcıya gönderme prensibi ile çalışan mikrofonlardır (Görsel 3.21).

El mikrofonu şeklinde, enstrümanlara takılabilen veya kulaklık ile kullanılabilecek şekilde farklı modellerde üretilmektedir. Telsiz mikrofonlar kamera üstüne bir alıcı devreyle monte edilerek çekimlerde kullanılmaktadır.

Karbon Mikrofonlar

Karbon mikrofonlar, bir kapsül içerisine doldurulan kömür tozlarından oluşmaktadır. Diyafram ses basıncı ile titreştikçe, kömür tozlarını sıkıştırıp gevşetir. Günümüzde birçok telefonun mikrofon kapsülü, hâlen karbonlu mikrofon yapısındadır.

Kristal Mikrofonlar

Bir kristale basınç uygulanarak oluşturulan gerilimle çalışan mikrofonlardır. Hassas bir madde olduğu için kristali çarpmaya ve düşmeye karşı korunmalıdır. Nemden ve sıcaktan da etkilenir.

Şerit Mikrofonlar

Çok hassas yapılıdır. Sarsıntıdan, hava akımından etkilenen ve gürültülü çıkış veren mikrofonlardır. Bu nedenle bu tür mikrofonları kullanırken fazla sarsmamaya özen gösterilmelidir. Rüzgârlı ya da açık ha-

Görsel 3.20: Yaka mikrofonu

Görsel 3.21: Telsiz mikrofon

vada kullanılmamalıdır.

Elektret Mikrofonlar

Yapımı kolay ve ucuzdur. Küçük boyutlu olduğundan kullanımı kolaydır, yakaya takılabilmektedir. Önlem alındığında distorsiyonsuz (ses bozulması) bir çıkış yapılabilir.

Kullanım yerlerine göre sık kullanılan mikrofonlar:

1. Yaka mikrofonları
2. Telsiz mikrofonlar
3. Telsiz yaka mikrofonları

Telsiz Yaka Mikrofonları

Mikrofondan çıkan elektriksel sinyali, basit bir verici kullanarak bir alıcıya gönderme prensibine göre üretilmişlerdir. En büyük özellikleri, diğer mikrofonlara nazaran boyutlarının küçük olmasıdır. Sunucunun mikrofonu elinde taşımasına gerek kalmaz ve ellerinin serbest kalarak hareket edebilmesine olanak verir.

Televizyon Çekimlerinde Mikrofon Seçimi ve Kayıt Mekânının İncelenmesi

Televizyon stüdyolarında ses yalıtımı sağlanmıştır. Stüdyo dışında yapılan çekimlerde ise mekân, ses açısından değerlendirilmelidir. Çekimden önce ses teknisyeni, mekanın akustiğini kontrol etmelidir (Görsel 3.22). Çekim saatlerinde çevresel seslerin neler olacağı tespit edilmeli, gerekli önlemler alınmalıdır.

Görsel 3.22: Ses teknisyeni

Mikrofon Aksesuarları

Mikrofonlara ses kayıtları sırasında takılan aksesuarlardır. Mikrofonun kullanıldığı ortamın ve sesin özelliğine göre farklı aksesuarlar kullanılmaktadır.

Mikrofonların diyafram bölümünü korumak ve sürekli diyaframa etki eden hava akımını parçalamak amacıyla mikrofonların üst bölümlerine metal başlık takılmaktadır. Bu metal başlığa aynı zamanda çeşitli şekilde üretilen rüzgâr başlığı da takılabilmektedir. Bu nedenle mikrofon başlıkları standart ölçülerde üretilmektedir. Mikrofon başlığı, mikrofonun görsel açıdan da estetik görünmesini sağlar, bu nedenle çeşitli şekillerde üretilmektedir.

Görsel 3.23: Rüzgâr başlığı takılmış ve takılmamış mikrofonlar

Mikrofonların ses alırken rüzgârdan etkilenmemeleri için rüzgâr başlıkları üretilmiştir. Bu aksesuarlar, süngere benzer plastik maddelerden üretilmektedir. Süngerimsi dokuları gözeneklidir ve bu gözenekler mikrofon diyaframına etki eden rüzgârı filtrelemektedir (Görsel 3.23).

Boom

Mikrofonu el ile yönlendirerek hedefe yaklaşımdan ses almak için kullanılan hafif metal veya fiberden üretilmiş mikrofon aksesuarına **boom** (buum) denir (Görsel 3.24). Üç metre ila altı metre uzunlukta üretilen modelleri bulunmaktadır. Olta gibi teleskobik olarak iç içe girerek katlanır ve küçülebilir. Boom operatörü tarafından istenen uzunlukta ayarlanarak kullanılabilir.

Görsel 3.24: Boom üzerine takılmış mikrofon

Televizyon haberciliğinde kullanılan mikrofon çeşitlerini inceleyiniz. Farklı ortamlarda (stüdyo, futbol maçı anlatımı, sokak röportajı vb.) hangi mikrofonların kullanılması gerektiğini belirtiniz. Çalışmanızı sınıf ortamında arkadaşlarınıza ve öğretmeninize sununuz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Televizyon haberlerini dikkatlice izleyerek hangi tür mikrofonların kullanıldığını gözlemleyiniz.
2. Farklı ortamlarda, farklı mikrofon türleri ile ses kaydı yaparak mikrofonlar arasındaki farkları inceleyiniz.
3. Hangi ortamda ne tür mikrofon kullanılması gerektiğini not alınız.

6. UYGULAMA

3.2.2. Televizyon Haber Görüntü Kaynakları

Televizyon haberciliğinde haber görüntü kaynakları iki grupta incelenir.

Birinci El Kaynaklar: Söz konusu haberle ilgili olayı yaşayan, olaya tanık kişiler ya da konunun uzmanlarıdır. Basın toplantısı, tören gibi etkinlikleri bizzat takip eden muhabir de **birinci el kaynaklar**dır. Birinci el kaynaklardan bilgi alırken iki tür görüşme yapılabilir:

- Görüntü almadan sadece haberde kullanılacak bilgiye ulaşmak için yapılan görüşme
- Kamera ile kayıt alarak bazı bölümlerini, hazırlanacak haberde kullanmak için yapılan görüşme

İkinci El Kaynaklar: Haber yapılacak konuya ilişkin bilgi veren her tür yazılı ve görsel-işitsel kaynaklara **ikinci el kaynak** denir. Ajanslardan gelen yazılı ve görsel-işitsel haberler, basın açıklamaları, kitaplar, olayı yaşayan, gören kişilerin cep telefonu gibi kayıt cihazlarıyla kaydettikleri malzemeler, arşiv görüntüleri vb.

Televizyon haberi veri toplama yolları şunlardır:

Olay Yerinde Kaydedilen Görüntüler: Olayın gerçekleştiği yerde kamera ile kameraman tarafından elde edilen görüntülerdir. Televizyon haberciliğinde en çok kullanılan görüntüler arasında yer almaktadır.

Sabit Görüntüler: Genellikle görüntüsü elde edilemeyen haberler için fotoğraf ya da bilgisayar yardımıyla oluşturulmuş görüntüler kullanılmaktadır. Spor ve ekonomi haberleri ile hava durumuyla ilgili haberlerde sabit görüntüler kullanılmaktadır.

Stüdyo Konukları: Haberlerde izleyicileri bilgilendirmesi için stüdyoya davet edilen, alanlarında uzman kişilerin görüntüleri televizyon haberlerinde kullanılmaktadır.

Röportaj Yoluyla Görüntü Oluşturma: Haber yapmak istenen konuda uzman kişilerle yapılacak görüşmelerden görüntü toplanabilir. Toplumda gündemde olan bir konuda sokaktaki insanın görüşlerini almak için yapılan sokak röportajları da görüntü toplama yollarından biridir.

Canlandırma: Olayla ilgili gerçek görüntülerin bulunmadığı haberlerde izleyicide olayın gerçekleşme aşamalarını senaryo ile oyuncuların canlandığı görüntüler kullanılmaktadır.

Amatör Kamera/Gizli Kamera/Güvenlik Kamerası: Vatandaşlar tarafından cep telefonları ile çekilmiş ve güvenlik kamerasının görüş açısına denk gelmiş görüntüler haber değeri taşıyorsa televizyon haber görüntüsü olarak kullanılabilir. Gizli kamera görüntülerinin yayın etiğine uygunluğu sorgulanmakla beraber televizyon haberlerinde zaman zaman kullanıldığı gözlemlenmektedir.

3.2.3. Time-Code Almanın Önemi

Kameraman arkadaşıyla haberden dönen muhabir, ilk önce çekilen haber görüntüsünü izlemelidir. Çekilen görüntünün kalitesi, çekimde bir aksaklık olup olmadığı kesinleştirilmelidir. Bu çekim izlenirken hangi görüntünün hangi sırada ve ne kadar kullanılması gerektiğine karar verilir. Buna **time code (taym kod)** almak adı verilir. Time code hangi görüntünün; hangi saat, dakika, saniye ve karede kayıtlı olduğunu gösteren rakamsal verilerin bir yere not edilmesidir. Böylece hangi görüntü, çekimin neresinde bilinmektedir (Görsel 3.25).

Time code alma sayesinde, kurgu yapılırken istenilen görüntüye kolayca ulaşılabilir. Bu da kurgu sırasında daha az zaman harcamak demektir.

Görsel 3.25 Time code

Bir televizyon haber bülteni izleyiniz. İzlediğiniz haber bülteninde hangi haber görüntü kaynakları kullanılmıştır? Gözlemlerinizi not alınız. Çalışmanızı sınıf ortamında arkadaşlarınıza ve öğretmeninize sununuz. Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Sınıfta gruplar oluşturarak izleyeceğiniz televizyon kanalına karar veriniz.
2. Seçtiğiniz televizyon kanalının ana haber ve ara haber bültenlerini dikkatlice izleyiniz.
3. Haberde kullanılan görüntü kaynaklarını not alınız.

7. UYGULAMA

İzlediğiniz televizyon haber bültenlerinde kullanılan veri toplama yollarını belirtiniz. Çalışmanızı sınıf ortamında arkadaşlarınıza ve öğretmeninize sununuz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Sınıfta gruplar oluşturarak hangi televizyon kanalının ana haber bültenini izleyeceğinize karar veriniz.
2. Seçtiğiniz televizyon kanalının haber programını dikkatlice izleyiniz. Haberlerde hangi veri toplama tekniklerinin kullanıldığını not alınız.
3. Televizyon haber bülteni hazırlanırken hangi çalışmaların yapılmış olabileceği hakkında fikirlerinizi yazınız.

8. UYGULAMA

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Televizyon ana haber bültenleri sizce en çok kimler tarafından izleniyor olabilir? Arkadaşlarınızla tartışınız.
2. Televizyon haberciliğinde kullanılan dil neden önemlidir? Fikirlerinizi paylaşınız.

3.3. Televizyon Haberi Yazımı

Televizyon haberlerinde ses ve görüntü bir arada verildiğinden haber metinleri görüntüyü tamamlayıcı niteliktedir. Televizyon haber metinlerinin diğer haber türlerine göre daha kısa yazılmasının nedeni olayın sözden çok görüntü ile anlatılmasıdır. Bu nedenle televizyon haberi yazılırken uzun ayrıntılardan kaçınılmalıdır. Televizyon haber dilinin özellikleri şu şekildedir:

3.3.1. Televizyon Haberciliğinde Kullanılan Teknik Terimler

Haberin başına, haberin yayınlanacağı günün tarihi yazılmaktadır. Üst sağ köşeye haberin arşiv numarası, o gün hangi bültende yayınlanacağı ve o bülten içindeki kaçınıcı haber olarak yayınlanacağı yazılır. Haber metninin ilk bölümünde belirtilen bu bilgiler, haber bülteninin yayını sırasında haber spikerine ve yönetmene yol göstermesi için düzenlenmiştir. Bunların altına haberin adı yazılır. Hangi videonun hangi metne ait olduğu bilinir böylece yayın sırasında haber kolaylıkla bulunur. Habere kısa bir isim verilmelidir.

KJ (Karakter Jenaratörü): Karakter jenaratörü aslında televizyon ekranına yazı yazmak için kullanılan cihazın adıdır. KJ cihazı, klavyesi ve ekranı bulunan bir elektronik alettir. KJ yazıları; genelde muhabir ya da kameramanın künyesi olabilir. Bazı haberlerde KJ, mahreç gibi olayın geçtiği yeri verebilir.

Kuşak Metni: Haber yayınlanırken ekranın altında yer alan sabit yazılardır. Genelde habere başlık niteliğinde tek ya da iki satır ifadeden oluşur. Üstteki ifade çoğunlukla daha geneldir ve haberin ana fikrine ve içeriğine yöneliktir. Bazen de haberdeki konuya göre yenilenebilir. Bu durumda ifadeler numaralandırarak yazılmaktadır. haberin içeriği hakkında bilgi verici spotlardır.

KAM. SPK.: “Kamera spikerde” anlamına gelmektedir. Haberin girişinde spikerin yayın anında okuyacağı metindir. Habere ait kurgulanmış VTR’nin içinde yoktur. İki üç cümleden oluşması yeterlidir.

VTR: “Video Tape Recorder” kelimelerinin ilk harflerinden oluşmuştur. Görüntünün kaydedildiği kasetleri okuyan cihazdır. Yayıncılıkta uzunca bir süre kullanılmış bu cihazın adı zamanla, yayına verilmek üzere hazırlanmış görüntü anlamında kullanılmaya başlanmıştır. Bu şekilde yayıncılık terimi olarak kul-

lanılmaktadır.

VTR dendiğinde KAM.SPK. dışındaki tüm haber metninin seslendirilmiş ve haber görüntüleriyle birleştirilmiş hâli ifade edilmektedir. Haber VTR'si kısmında haberde kullanılacak görüntüler ve bu görüntülerin ekrana verildiği sırada duyulacak olan metin (perfore) bulunur. Haber metnine SESLİ, ANONSLU, DSF gibi ibareler yazılarak haber videosunun özellikleri belirtilir. Kurgu işlemi tamamlandığında da kurgucu tarafından videonun süresi metne yazılır. Yayıncılıkta (') işareti dakika, (") işareti ise saniye demektir. (1'10") bir dakika on saniye anlamına gelir. Haber videoları genellikle 30"-90" arasındadır.

DSF Haber: DSF "doğal, ses, fonda" kelimelerinin kısaltmasıdır. Haber görüntülerinin doğal sesi, haber metnine fon oluşturacak şekilde daha kısık sesle verilir. Haberlerde yer alan görüntülere ait bu kaynak ya da çevrenin sesleri "**dip ses**" olarak yayımlanır. Haber için toplanan görüntülere göre yazılan metin ya seslendirilip görüntüyle montajlanır ya da stüdyodan eş zamanlı olarak görüntü üzerine okunur. DSF yaygın olarak haber sunucusunun stüdyodan görüntü üzerine seslendirdiği metinler olarak kullanılmaktadır. Seslendirmenin önceden yapılp montajlandığı durumlarda ise "SESLİ" ibaresi kullanılmaktadır.

PERFORE: Haber videosunun seslendirilecek metnidir. Seslendirme genellikle haberin muhabiri tarafından yapılır. Bazı kanallarda sadece seslendirme işini yapan elemanlar da bulunmaktadır.

GÖRÜNTÜ: Bazı özel kanallarda görüntü yerine **efekt** terimi kullanılmaktadır. Görüntü kısmında genellikle görüntüye ilişkin ayrıntı verilmez. Görüntünün kaynağı yazılır (kameramanın adı, ajansın adı ya da arşiv). Daha sonra o haberin görüntüsüne haber merkezince verilen kod numarası yazılır. Örneğin GÖRÜNTÜ / ARŞİV 1267 / 05.17 (İstanbul Boğazi kar görüntüsü).

Kurgucu, muhabirin yönlendirmesiyle haber metnine uygun görüntüleri seçer. Muhabir özellikle kullanılmasını istediği görüntüleri kurgucuya iletir. Bu yüzden haberin kurgu aşamasında muhabir de bulunmalıdır.

Televizyon haberinde görüntü olarak grafikler de kullanılır. **GRAFİK** / olarak belirtilerek açıklaması yazılır.

RÖP: Röportaj kelimesinin kısaltılmış hâlidir. Haberle ilgili kişilerin görüntü ve sesleri bulunur. Basın açıklaması yapılmışsa yetkili kişinin söylediği cümleler kendi sesinden verilir. Röportaj varsa röportaj yapılan kişinin görüntüsü ve sesi ekranlara verilir. Kimi kanallarda "RÖP" yerine "SES" terimi kullanılmaktadır.

Röportajın kaynağı (ajans ya da kameraman adı), kullanılacak görüntünün time code'u, röportajdan alınacak bütün cümleler yazılır. Örneğin:

RÖP / Yağmur da gelsin, kar da gelsin.

RÖP / Çok özledik, yıllardır bekliyoruz.

ANONSLU: Olay yerinden muhabirin geçtiği anonsun verileceği vurgulanır. ANONS'un altında ayrıca GÖRÜNTÜ yazmaya gerek yoktur çünkü o sırada zaten muhabir görünecektir (Görsel 3.26).

Görsel 3.26: Anonslu haber

Muhabirin, gelişmeleri olay yerinden aktardığı televizyon haberciliği türüne **anons haberciliği** denir. Anons bölümünün ardından, bilgi sahibi kişiler ya da yetkililer aracılığıyla röportaj yapılarak izleyiciye konu hakkında haberin unsurları ve detayları anlatılır. Buna da **anonslu-röportajlı haber** denir.

BİLGİ KUTUSU

SON DAKİKA BANDI: KJ cihazıyla ve “ana kumanda” yardımıyla yayına verilen, ekranın en fazla yüzde yirmisini kaplaması gereken banttır. Televizyon kanalına özgü bir formatla yayınlanır. Bantta haberle ilgili başlık ve bilgiler yazılır. Ekrandaki yayın devam ederken bant, ekrandan akar. Bu yerleştirme işlemi esnasında farklı efektler de kullanılabilir. Haber bültenleri sırasında da son dakika gelişmeler bu şekilde verilebilir.

Canlı Yayın: Televizyon, canlı yayın olanaklarıyla haberi anında izleyiciye ulaştırma şansına sahiptir. Canlı yayınlar, televizyon yayıncılığında çeşitli amaçlar için yapılmakta ve çokça kullanılmaktadır. Bir muhabirin, gelişmeleri olay yerinden anında canlı yayın sayesinde ulaştırması mümkündür. Canlı yayınlar, bitmiş bir olay sonrasında da başvurulmuş haber malzemeleridir. Görsel açıdan da bültenle bir renk katmaktadır. Canlı yayın sadece olaylar ya da haberlerle ilgili değildir. Kimi zaman uzman konukların görüşlerine başvurmak için de kullanılır. Cumhurbaşkanı’nın yaptığı basın toplantısı, doğal afetler, bir spor müsabakası ya da bir konser yayını canlı yayınlanabilmektedir. Çekimi yapılan organizasyon başka bir kurum tarafından hazırlanmışsa, televizyon kanalı sadece yayını yapıyorsa bu canlı yayın türüne **naklen yayın** adı verilir. Bir futbol müsabakasının canlı yayınlanması naklen yayına örnek verilebilir.

Telefon Bağlantısı: Bilgiye, birinci elden en kısa zamanda ulaşmak için kullanılır ancak teknik olarak diğer yayınlara göre daha riskli kabul edilebilir. Günümüz teknolojisi sayesinde bu riskler en düşük düzeye inmiş de görüntü olmadığı için telefon bağlantıları, canlı yayınlardan farklıdır.

3G Bağlantısı: Televizyon haberciliğinde kullanılan araçlardan biri de 3G denen görüntülü telefon sistemleridir. Televizyon kuruluşları da bu profesyonel 3G cihazları ile ses ve görüntüyü uydu kalitesinde olmasa da yayına taşıyabilmiştir. 3G yayınları, gün geçtikçe yaygınlaşmaktadır. İlerleyen süreçte 3G’nin, uydu yayınlarını bile geri planda bırakabileceği konuşulmaktadır.

Televizyon Haber Metni Örneği

15 Şubat 2020

ARŞİV No:

KAR YAĞIŞI

BÜLTEN: 20.00

VTR:

SIRA No: 7

SESLİ, RÖPORTAJLI, DSF

SÜRE: 50”

KAM. SPK.:

KAM SPK :

HAFTA SONUNU BİR HAYLİ YAĞIŞLI GEÇİRDİ İSTANBUL. EĞER BU YAĞMURLAR DA OLMASAYDI BARAJLARDAKİ SU SEVİYESİ DAHA DA AZALACAKTI. PEKİ NE KADAR İŞE YARADI O ŞAKIR ŞAKIR İKİ GÜN BOYUNCA YAĞAN YAĞMUR? SEKİZ GÜNLÜK SU ANLAMINA GELİYOR. BU DA İSTANBULLULARI SEVİNDİRDİ.

ŞİMDİ BİR MÜJDELİ HABER DAHA VERECEĞİZ SİZLERE. TAHMİNLERE GÖRE KAR GELİYOR. FOTOĞRAFTAKİ KADAR ETKİLİ OLACAK MI ŞİMDİDEN SÖYLEMEK ZOR. İSTANBUL DA DAĞIL, TÜRKİYE’NİN BİRÇOK YERİNE KAR YAĞACAK.

VTR:

PERFORE / İstanbul ve çevresinde yoğun kar yağışı bekleniyor. Peki ne zaman yağacak, ne kadar sürecek, ne kadar etkili olması bekleniyor, bakalım. Beş-altı günlük dönemde hava yurt genelinde bayağı bir soğuk olacak.

GÖRÜNTÜ-DSF / 1'10" – 1'18"

RÖP/ Yağmur da gelsin, kar da gelsin.

RÖP / Çok özledik, yıllardır bekliyoruz.

RÖP / Karın yağmasını bekliyorum.

PERFORE / Meteoroloji Genel Müdürlüğü kuraklık yaşayan İstanbul için güzel haberi verdi. Günlerdir beklenen kar, sonunda geliyor dedi.

GÖRÜNTÜ-DSF / 3'11" – 3'17"

RÖP / Çok iyi, yağsın susuzuz.

PERFORE / Ne kadar tutacak, kar yağışının etkinliğine bağlı biraz.

Son söz:

... olmadığını belirterek yanıtlamadı.

KJ: Muhabir: / Kameraman:

KUŞAK 1 / İSTANBUL'A KAR GELİYOR

KUŞAK 2 / "YOĞUN KAR YAĞIŞI PAZARTESİ'YE KADAR DEVAM EDECEK"

3.3.2. Televizyonun Haber Dili ve Yapısal Özellikleri

Televizyon haberleri, ucuz ve kolay ulaşılır olmaları nedeniyle toplumun her kesimi tarafından takip edilebilmektedir. Toplumu oluşturan kişilerin eğitim düzeyi, yaş gibi özellikleri farklılık gösterir. Bu yüzden televizyon haberinin dili, tüm izleyici kitlesi tarafından anlaşılır olmalıdır.

Televizyon haber dilinin özellikleri şu şekildedir:

- Televizyon haberlerinde kullanılan dil, toplumdaki herkesin anlayabileceği konuşma dilidir.
- Haberde cümleler kısa, sade ve açık olmalıdır. Devrik cümle kurulmamalıdır.
- Haber metinlerinde sıfatlar mümkün olduğunca az kullanılmalıdır.
- Argo sözcük ve cümleler kullanılmamalıdır.
- Haberi yazan ya da sunan kişi, kişisel görüşünü habere yansıtmamalıdır.
- Haber metni yazılırken madde imi ve parantez kullanılmamalıdır.
- Haber metni yazılırken yalın ifadeler kullanılmalıdır.
- Haber yazarken haber görüntülerinin anlatımında kullanılması gereken teknik terimler, sadeleştirilerek yazılmalıdır.

BİLGİ KUTUSU

Son Dakika Haberi [Breaking News (breykingnivs)]: Haber konusu olayın bir anda ortaya çıkması ve anında yayında aktarılmasıdır. Ülkenin belli bir yerinde meydana gelen kaza, afet, suç, toplumsal olay ya da bir kanunun mecliste kabul edilmesi gibi konularda ilk bilgilerin kısaca aktarılması bu duruma örnek gösterilebilir. Son dakika gelişmeler, bant yazı olarak verilebileceği gibi muhabir bağlantılarıyla ya da sunucunun kısa bir süre yayını kesmesiyle de verilebilir.

3.3.3. Televizyon Haber Metni

Sözel ve görsel unsurlardan oluşan bir televizyon haberinin metni de buna göre hazırlanmaktadır. Televizyon haber bülteninde haberlerin sıra numarası, spikerin okuyacağı metin (KAM SPK), VTR, röportaj ya da anons kısımları, önceden hazırlanmış haber bandının numarası, süresi (time code) ve son sözünün ne olduğu belirtilmelidir. Ayrıca kuşak ve KJ de metinde yer alması gereken unsurlardandır.

Haberde spikerin söylediği ilk cümle dikkat çekici olmalıdır. İnsanlar, duydukları ilk cümleyi önemsedikleri takdirde haberin devamını duymak ve görmek için heyecanlanır. Haberin son cümlesi ise izleyicinin aklında kalan cümledir.

Televizyon haber bültenleri belirli bir zaman diliminde verilmek zorundadır. Bu kısa zamanda haberi anlatacak bilgiyi izleyiciye iletme gerekmektedir. Aynı zamanda görüntüyle anlatılan olayı birkaç cümleyle ifade etmek yeterli olacaktır. Bu yüzden televizyon haberi mümkün olduğunca kısa yazılmaktadır. Televizyon haberlerinde, haberin karşıdaki bir insana anlatılmış gibi aktarılması konuşma dilinde yazılmasını da gerektirmektedir.

3.3.4. Haber Metninin Biçimsel Özellikleri

Televizyon haber metni, kısa ve anlaşılır cümlelerden oluşmalıdır. Televizyon haber metni yazarlar, Türkçeyi örnek olacak şekilde özenli kullanmalı ve yazım kurallarına uymalıdır. Bir terimin yanlış kullanımı televizyon kanalının itibarını zedeleyecektir.

Metin yazarı, iyi bir bilgi birikimine sahip olmalı, haber yaptığı konuyu araştırmalıdır. Televizyon haberlerinde, duyulan (miş’li) geçmiş zaman yerine bilinen (di’li) geçmiş zaman kullanılmalıdır. “Yapılmıştır, söylenmiştir” şeklinde değil “yapıldı, söylendi” şeklinde bir kullanım tercih edilmelidir. Televizyon metinleri yazılırken sözcük bölünmez. Satıra sığmayan sözcükler alt satıra alınır. Metin bir sayfadan fazlaysa sayfa sonunda cümle bölünmez. Bu, spikerin yayın sırasında şaşırma- dan okumasını kolaylaştırır. Aynı cümlede ya da birbirini izleyen iki cümle içinde aynı sözcüğün tekrarlanmamasına dikkat edilmelidir. Televizyon haber metinlerinde kısaltmalar kullanılmamalıdır. Özellikle yüksek sesle okunduğunda anlaşılmayacak ya da kulağı rahatsız edecek kısaltmalar yazılmaz. Örneğin; DSİ yerine Devlet Su İşleri yazılmalıdır.

Tarihler dikkatli yazılmalıdır. Örneğin; “Okullar 7 Haziran’da tatile girecek.” haberi 6 Haziran’da yayınlanırsa “7 Haziran’ da tatile girecek.” yerine “Yarın tatile girecek.” şeklinde yazılmalıdır.

Televizyon habercisi neler olduğunu tam anlamıyla anladıktan sonra haber metnini yazmaya başlamalıdır. Edindiği bilgileri farklı kaynaklardan teyit etmelidir.

Haber metninin süresi, iki sözcüğün bir saniyede okunacağı varsayılarak hesaplanmaktadır. Bağ- laçlar ile soru eki de bir sözcük sayılmaktadır. Bir dosya kağıdının okunması, bir buçuk-iki dakika sürer. Televizyon haberlerinde en önemli unsurlar, haberin ilk otuz saniyesi içinde verilmelidir. Bunun nedeni, ana haber bültenlerinde verilen haberin seksen saniye olarak yayınlanırken ara haber bültenlerinde kırk elli saniye olarak yayınlanabilmesidir. Bu gibi durumlarda genellikle haber yeniden montajlanmaz mevcut videonun son otuz saniyesi yayına verilmez. Böylece haberin süresi kısaltılmış olur.

Haber, haberin kaynağından edinilen bilgiler doğrultusunda baştan yazılmalıdır. Haber kaynağından alınan metin, televizyonda yayınlanmak için anlaşılır bir şekilde yazılmamakla birlikte metinde yazım hataları da olabilir. Örneğin metinde geçen bir isim, unvan, tarih ve sayı yanlış yazılmış olabilir. Haberdeki veriler, haberin hatasız bir şekilde kitlelere ulaştırılması için başka kaynaklardan da kontrol edilmelidir.

3.3.5. Bir Televizyon Haberinin Üretim Süreci

Televizyon haberi yazımında ilk aşama araştırma, istihbarat aşamasıdır. Her sabah genellikle saat onda yapılan gündem toplantısında muhabirlerin haber önerileri ve istihbarattan gelen bilgiler değerlendirilir. Her bir haberin hangi muhabir ve kameraman tarafından takip edileceğine karar verilerek görev dağılımı yapılır.

Muhabir ve kameraman gideceği haberle ilgili araştırmasını yapar, gerekli randevuları alır. Kurumun ulaştırma sorumlusu, muhabiri ve kameramanı olay yerine götürür. Muhabir haberle ilgili bilgiyi, malzemeyi toplar, kameraman çekimleri yapar. Muhabir, haberin niteliğine göre anons çekebilir. Bu aşamada henüz haber metni kesinleşmediğinden birden fazla anons çekmek iyi olacaktır. Haber ekibi kanala döndüğünde muhabir haberin metnini yazar. Haber, izleyicinin ilgisini çekecek biçimde başlamalı çarpıcı bir biçimde bitirilmelidir.

Haber yazımının son aşaması olan, editörlerin ve haber koordinatörünün denetiminden sonra haberin metni kesinleşir ve haber kurgulanır. Spiker ya da haberi yapan muhabir tarafından haber metni seslendirilir ve bu ses üzerine görüntüler kurgulanır. VTR'de gerekirse grafik, arşiv görüntüsü, görüntü üzerine yazı (KJ) kullanılabilir.

Haberi toplama aşamasında olay yerine televizyon kanalının muhabiri ve kameramanı giderek haber malzemesi olarak kullanılacak bilgi ve bol miktarda görüntü toplar. Bazı durumlarda olay yerine sadece muhabir gönderilir, olaya ait görüntüler bir haber ajansından alınır. Basın toplantısı gibi olaylarda, olay yerine sadece kameraman gönderilerek basın açıklaması metni kameramanın çektiği görüntülerle habere dönüştürülür. Kameraman ve muhabir gönderme olanağı yoksa haber bir haber ajansından tamamlanmış hâliyle alınır.

Televizyon haberi üretim sürecine dair bir örnek

Televizyon kanalının haber merkezi gündem toplantısında, o gün Beykoz'da yapılacak Balık Festivali haberi için bir muhabir ve kameraman görevlendirilir. Festivalin yeri, saati, ne kadar süreceği bilgileri muhabir tarafından teyit edildikten sonra ulaştırma görevlisinin kullandığı araçla olay yerine hareket edilir. Olay yerinde neler olduğuna dair muhabir ve kameraman kısa bir gözlem yapar. Muhabir olay hakkında yetkililerle röportaj yapar. Röportaj soruları, muhabir tarafından önceden hazırlanmış sorular olsa da o an için spontane sorular da sorulur. Olay yeri kameraman tarafından görüntülenir. Festivale katılan insanlarla da röportaj yapılır. Olay hakkında toplanan bu bilgi ve görüntüler televizyon kuruluşuna iletilir.

Muhabir çekilen görüntüleri izleyerek time code alır. Haberde hangi görüntüleri kullanmak istiyorsa not alır. Haberin metnini görüntülere uygun olarak yazar. Bazı durumlarda önce metni oluşturup ona göre görüntü seçmeyi de tercih edebilir.

Televizyon haber metinleri iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm KAM / SPK (flaş) olarak adlandırılan haberin girişidir. Bu bölüm spiker tarafından prompterdan okunan kısımdır. Kam / spiker izleyicinin dikkatini çekmeli haberin devamına ilişkin bir merak duygusu yaratmalıdır. Kam / spikerde izleyicinin “ne oldu?” sorusuna cevap verilmelidir. Haberin ikinci bölümü gövde adı verilen haberin seslendirme bölümüdür. Burada haber **5N1K** kuralına uygun olarak ayrıntılı bir şekilde verilir. Görüntü ve sesin uyumlu bir şekilde örtüştüğünden emin olunmalıdır.

Muhabirin yazdığı metin, haber müdürü tarafından incelenerek gerekli düzenlemeler yapılır. Haber metni seslendirilir. Hazırlanan tüm bu malzemeler kurgucuya götürülür. Kurgu aşamasında muhabirin bulunması önemlidir. Muhabirin yönlendirmeleriyle kurgucu, haberin VTR'sini yayına hazır hâle getirir.

22 EYLÜL 2018

ARŞİV No: 2233

BÜLTEN : 20.00

BEYKOZ BALIK FESTİVALİ

SIRA No : 7

VTR:

SESLİ, RÖPORTAJLI, DSF

SÜRE: 50''

KAM SPK / İSTANBUL BEYKOZ'DA BALIK FESTİVALİ VARDI BUGÜN SEVGİLİ SEYİRCİLER. BALIK EKMEK LEZZETİNİ TATMAK İSTEYENLER UZUN KUYRUKLAR OLUŞTURDU. DÖRT TON BALIK ÇOK KISA SÜREDE TÜKETİLDİ.

GÖRÜNTÜ /

KJ / Beykoz sahilinde balık ziyafeti

RÖP / Ben balığı çok seviyorum.

RÖP / Ben Karadenizliyim balığı sevmez miyim?

PERFORE / Çok sevilen balık lezzeti Beykoz'da ağızları tatlandırdı. Festivale vatandaşlar yoğun ilgi gösterdi.

ANONS / Karadeniz kültürünün olmazsa olmazı horon ve balık Beykoz Balık Festivali'nde buluştu. Festivalde dört ton balık ikram ediliyor.

PERFORE / Balığın olduğu yerde tabii ki kemeç ve horon da eksik olmadı. İstanbullular hem balığa hem horona doydu.

KJ / 4 ton balık pişirildi.

RÖP / Ne zamandır bekliyorsunuz?

RÖP / Biz yedik bu ikinci.

RÖP / Yarım saattir sıradayım.

PERFORE / Yediden yetmişe herkes balık festivalindeydi. Festival yerel sanatçıların konserleriyle son buldu.

Aynı haber ara haberlerde yayınlanırken kurgusu değişmeden sadece süresi kısaltılarak verilebilir. Bu nedenle, haberde anlatılmak istenenler ilk otuz saniyede ifade edilip gösterilmelidir.

Televizyondan seçtiğiniz örnek bir haberi izleyip kaydettikten sonra yazıya dökerek öğrenmiş olduğunuz televizyon haberi unsurlarını metin üzerinde gösteriniz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

9. UYGULAMA

1. Televizyon haberinin farklı unsurlarını içeren örnek bir haber seçip kaydediniz.
2. Haberin içeriğini yazılı hale getiriniz.
3. Yazılı hâle getirdiğiniz haber metni üzerinde haberin flaşını (kam spiker), KJ, dip ses, perfore, anons, röportaj, anonslu röportaj, doğal ses gibi unsurları belirtiniz.
4. Önce kaydettiğiniz haberin görüntüsünü, daha sonra üzerinde televizyon haberinin unsurlarını gösterdiğiniz haber metnini sınıfta paylaşip değerlendiriniz.

3.3.6. Etik ve Yasal Kurallar

Radyo ve televizyon metinleri hukuk düzenine uygun olmak zorundadır. Radyo ve televizyon yapımlarındaki konuların çeşitliliği oranında, yayıncıları bağlayan hukuk kuralları da çoğalmaktadır. Bununla birlikte, ülkemizde radyo-tv yayınlarını yönlendiren başlıca hukuk kuralları, birçok belge içinde yer almaktadır (Yayıncının El Kitabı, 2002: 60). -T.C. Anayasası, -3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun, -2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu, -5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, -Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, -Basın Kanunu, -Türk Ceza Kanunu. Özellikle Ceza Kanunu'nun pek çok maddesi, yayın yoluyla işlenen suçlarla ilgili düzenlemeler getirmektedir.

Yayıncının metin yazarken ya da sunum yaparken, hukuki açıdan tereddüde düştüğü noktalarda, bilgi sahibi bir hukukçuya danışması yerinde olur.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulunca (RTÜK) güncellenen Görsel-İşitsel Yayıncılık Etik İlkeleri, medya hizmet sağlayıcıların ortak imzasıyla kabul edilmiştir.

ETİK İLKELER

- İnsan onuruna, temel hak ve özgürlüklere saygılı olmak.
- Türkçe'nin doğru, güzel ve anlaşılır şekilde kullanılmasının yanı sıra dilin düzeysiz, kaba ve argo kullanımından kaçınmak.
- İfade özgürlüğü ve haber alma hakkı çerçevesinde, olay ve olguları doğru ve tarafsız vermek.
- Milli iradeye saygılı olmak.
- Toplumun inanç, değer ve hassasiyetlerini gözetmek.
- İrk, dil, din ve cinsiyet ayrımcılığına; aşağılama ve ön yargılara yer vermemek.
- "Çocukların korunması" ilkesini gözeterek çocukların ve gençlerin fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişimini olumsuz etkileyen yayınlar yapmamak.
- Ailenin bütünlüğünü ve sürekliliğini desteklemek.
- Kadını istismar eden içeriklere yer vermemek.
- Özel hayatın gizliliğini korumak.
- Şiddeti teşvik etmemek ve meşrulaştırmamak.
- Çok sesliliğe ve kültürel çeşitliliğe önem vermek.
- Kişilerin ve kurumların cevap ve düzeltme haklarına saygılı olmak.
- Terör örgütlerinin amaçlarına hizmet etmemek.
- Savaş, terör amaçlı saldırı, doğal afet ve benzeri olağanüstü durumların ortaya çıkardığı kriz zamanlarında sağduyulu ve sorumlu davranmak; toplumda korku ve infial oluşturabilecek yayınlardan kaçınmak.
- Alkol, tütün ürünleri ve uyuşturucu maddeler ile kumar başta olmak üzere, her türlü bağımlılıkla mücadele konusunda gereken hassasiyeti göstermek.

- Genel sağlığa zarar verecek yayınlar yapmamak, sağlık ile ilgili yayınlarda bilimselliği ve uzmanlığı ön planda tutmak.
- İzleyiciyi yanıltıcı ve onun zaafalarını istismar eden ticari iletişim yayınlarına yer vermemek.
- Çevrenin ve hayvanların korunması bilincini geliştirmek.
- Haksız amaç ve çıkarlara hizmet etmemek.

3. ETKİNLİK

Televizyon haberlerinde şiddet içeren görüntülerin yayınlanması ne gibi sonuçlar doğurabilir? Arkadaşlarınızla tartışınız.

3.3.7. Televizyon Haber Örnekleri

Y- TATLICILAR MESAIİ PKG

[KAM]

YARIN RAMAZANIN SON GÜNÜ. TATLICILARDA BAYRAM TELAŞI GÜNLER ÖNCESİNDEN BAŞLADI. BAKLAVA DENİNCE AKLA İLK GELEN GAZİANTEP'TE BAYRAM MESAIİSİ İÇİN ÇALIŞAN SAYISI 2 KATINA ÇIKARILDI. HEM TÜRKİYE HEM DE YURT DIŞINDAN ÇOK SAYIDA SİPARİŞ VAR.

EFEKT

01.42: Bir hafta önceden hummalı bir çalışma başladı ustalarımız kalfalarımız hepsi 2 katına çıkmış durumda.

BAYRAMA AZ BİR ZAMAN KALDI,,

TATLICILARDA TELAŞ BAŞLADI...

BAYRAM SİPARİŞLERİNE YETİŞEBİLMEK İÇİN HUMMALI BİR ÇALIŞMA VAR...

01.50: Yurt dışından, Türkiye'den insanlar on-line üzerinden sipariş veriyorlar

GASTRONOMİ ALANINDA UNESCO'NUN YARATICI ŞEHİRLER AĞI'NDA YER ALAN GAZİANTEP'TE BAKLAVA USTALARI BAYRAM MESAIİSİNE GÜNLER ÖNCESİNDEN BAŞLADI..

GÜNDE ORTALAMA 60 TON BAKLAVA ÜREten İŞLETMELER,,

TAM KAPANMA DOLAYISIYLA SİPARİŞLERİ İNTERNET ÜZERİNDEN VEYA TELEFONLA ALIYOR..

02.23: Bu bayramda sevdiklerinin yanlarına gidemedikleri için sevdiklerine gönderiyorlar.

BİRBİRİNDEN LEZZETLİ TATLILAR, KARGOYLA TÜRKİYE’NİN DÖRT BİR TARAFINA GÖNDERİLİYOR.

02.07: Şu an gördüğünüz üzere paketler hazırlanıyor insanlara doğru ulaşmaya çalışıyor yurt dışında yurt içinde.

GÖRÜNTÜ DÖKÜMÜ

İSİM KJ DÖKÜMÜ

[KJ]

BAŞLIK: TATLICILARIN BAYRAM TELAŞI
METİN: SİPARİŞLERE YETİŞEBİLMEK İÇİN YOĞUN
ÇABA HARCİYORLAR
BAŞLIK:
METİN: TÜRKİYE’NİN DÖRT BİR TARAFINA TATLI
GÖNDERİYORLAR
BAŞLIK:
METİN:
++++ GAZİANTEP ++++

10 MAYIS - 3G KALBİ DURAN ADAM

KALBİ 163 KEZ DURDU

KAM / SPK

MANİSA’DA YAŞAYAN 43 YAŞINDAKİ HASAN ALİ KAZAK’IN KALBİ 163 KEZ, EVET YANLIŞ DUYMADINIZ 163 KEZ DURMA NOKTASINA GELDİ. ÖYLE Kİ, KALBİNDEKİ ELEKTRİK FIRTINASI SAATLERCE SÜRDÜ. ONU ÖLÜMÜN KİYISINA GÖTÜREN RİTM BOZUKLUĞU AÇIK KALP AMELİYATINA GEREK KALMADAN FARKLI BİR TEKNİKLE DÜZELTİLDİ. HASTANIN HAYATTA KALMASI MUCİZE OLARAK GÖRÜLÜYOR.

GÖRÜNTÜ... 07.10... adam yatakta yatsın.

43 YAŞINDAKİ ÇİFTÇİ HASAN ALİ KAZAK'IN YAŞAMASINA DOKTORLAR MUCİZE OLARAK BAKIYOR.

NEDENİ KALBİNİN 163 KEZ DURMA NOKTASINA GELMİŞ OLMASI.

RÖP... 02.46... 220 wattlık bir elektrik çarpmışa dönüyorsun, o da dakikada tekrarlıyor.

HASAN ALİ KAZAK'A KALP RİTM BOZUKLUĞU NEDENİYLE 2015 YILINDA KALP PİLİ TAKILDI.

4 YILDIR SORUN YAŞAMIYORDU. TA Kİ ÖLÜMCÜL RİTİM BOZUKLUĞU DÖNENE KADAR.

KALBİNDEKİ PİL, RİTİM HER BOZULDUĞUNDA KAZAK'A ŞOK VERMEYE BAŞLADI.

RÖP... 00.24... kalbin ritm bozukluğu olduğunu anladım ayağa kalktım hanıma dedim ki beni pil çarpacek. Pil çarpmaya başladı. Durmadan çarpmaya başladı dakikada çarpmaya başladı.

KALP HASTASI KAZAK, ÖNCE MANİSA DEVLET HASTANESİ'NE GÖTÜRÜLDÜ.

KALBİ HER DURDUĞUNDA KALP PİLİ SÜREKLİ ŞOK UYGULADI.

ANCAK KALP RİTMİ BİR TÜRLÜ DÜZELMEDİ.

RÖP... DOKTOR / 04.25... maalesef geçtiğimiz hafta sonu aniden bu ölümcül ritm bozukluğu ardarda gelmeye başlıyor ve şok ritmi normale çevirse bile kısa sürede tekrar geliyor bu ritim bozukluğu. Bu nedenle de cihaz art arda 163 kez şok uyguluyor.

ANONS... 08.47-09.03... Hasan Ali Kazak ölümün ta kendisini yaşadı. Bir gün içinde kalbi 163 kez durma noktasına geldi. Kalbindeki elektrik fırtınasına rağmen yaşaması mucize olarak görülüyor.

İLAÇ VE ŞOK TEDAVİSİNE DİRENÇLİ ÖLÜMCÜL RİTM BOZUKLUĞU, DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HASTANESİ'NDE KONTROL ALTINA ALINDI.

AVRUPA'NIN BİLİNERİ ARİTMİ MERKEZLERİ ARASINA GİRMİYİ HEDEFLEYEN HASTANEDE ÜÇ BOYUTLU RADYOFREKANS ABLASYONU İLE HASTA KURTARILDI.

RÖP... 04.54... kasıktan girerek bu ölümcül ritm bozukluklarının kaynaklandığı noktaları ablasyon dediğimiz yöntemle yaktık ve ritm bozukluğunu normale döndürdük.

KALBİ 163 KEZ DURMA NOKTASINA GELEN HASAN ALİ KAZAK ŞİMDİ HASTANEDEN ÇIKACAĞI GÜNÜ BEKLİYOR.

GÖRÜNTÜ...

Öğrendiğiniz bilgiler ve incelediğiniz örnekler doğrultusunda bir televizyon haberi hazırlayınız.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Çalışmanızı ikişer kişilik gruplar oluşturarak yürütünüz.
2. Her grup üyesinin muhabir, kameraman ve sunucu olarak görev yapabileceği şekilde görev dağılımı yapınız.
3. Haber konunuz ile ilgili araştırma yapınız, kaynaklarınızı tespit ediniz.
4. Haber çekiminde kullanılacak araç ve gereçleri hazırlayınız.
5. Olay yerinde çekilecek görüntü ve yapılacak görüşmelerle ilgili değerlendirme yapınız.
6. Olay yerinde, haberde kullanılmak üzere birkaç anons çekimi yapınız.
7. Olay yerindeki yetkililerle ve olayın tanıklarıyla röportajlar yapınız. Yeterli bilgi ve görüntü temin ettiğinizden emin olunuz.
8. Elde ettiğiniz bilgilerin doğruluğunu teyit ediniz.
9. Görüntülerinizi bilgisayar ortamına aktarınız.
10. Çektiğiniz görüntüleri izleyerek "time code" alınız.
11. Elde ettiğiniz bilgi ve görüntülerle televizyon haberi yazım tekniklerine uygun bir televizyon haber metni yazınız.
12. Haberin kam spiker kısmını kameranın karşısına geçerek sununuz.
13. Haber metninizin seslendirmesini yapınız.
14. Haberin akışına göre farklı ve etkili birkaç KJ yazınız.
15. Haberinizi DSF, anons, röportaj gibi televizyon haber türlerinin bir arada bulunmasına özen gösteriniz.
16. Kurgucu ile birlikte haberin montajını yapınız.
17. Kurgu aşamasında bütünü oluşturan parçalar arasındaki ses seviyelerinin aynı düzeyde olmasına dikkat ediniz.
18. Habere olayı hatırlatacak bir isim veriniz. Haberin süresinin kurgu bitiminde kurgucu tarafından yazıldığından emin olunuz.
19. Yayına hazır hale getirdiğiniz haberinizi sınıf ortamında öğretmen ve arkadaşlarınızla paylaşarak değerlendiriniz.

10. UYGULAMA

26291

zlemek için
kodu tarayınız.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. İzlediğiniz televizyon kanallarında haber sunan spikerlerden hangilerinin isimlerini biliyorsunuz? Arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Televizyon haber spikerinin diksiyonu mu yoksa görüntüsü mü sizce daha önemlidir, neden?

3.4. Televizyon Haber Sunumu

Televizyonda haberler "Haber Bülteni" içinde verilmektedir. TDK'ye göre **bülten**, radyo, televizyon ve çeşitli haber ajanslarının günün iç ve dış olayları konusunda kamuoyunu aydınlatmak amacıyla yayımladıkları kısa metindir.

Televizyon haber bültenleri, konuşma dilinde yazılan, ses ve görüntünün bir arada bulunduğu programlardır. Haber bülteni, ana haber ve ara haber olmak üzere iki şekilde sunulur. Ana haber

bültenleri akşam 19.00 ya da 20.00 saatlerinde yayımlanmaktadır. On beş yirmi haberden oluşan ana haber bülteninde her habere doksan saniye civarında zaman ayrılır. Televizyon kanallarının niteliklerine göre haber, otuz ile elli dakika arasında sunulur. Ara haber bültenleri ise gün içinde ve gece birkaç defa olmak üzere on on beş dakika arasında haber özetleri şeklinde verilmektedir.

BİLGİ KUTUSU

Haber Özetleri: Haber bülteninin başında bültende yer verilecek haberlerin çok kısa bilgilendirmesi yapılır. Haber özetlerinin süresi televizyon kanallarının yapısına göre farklı olur. Haber özetleri bülten başlangıcında verilebileceği gibi aralarda da verilebilir. Bazı televizyon kuruluşları, ana haber bültenlerinin ardından da haber özetlerini tekrar verir.

Televizyon kanalına özgü jenerikle başlayan haber bülteninde, haberleri genellikle bir ya da iki spiker sunar. İlk haber, en önemli haberdur. Devamında gelen haberler, önem derecelerine göre sıralanır.

Haber bültenlerinin haber giriş cümlesi, konuşma dili tekniğine uygun biçimde yazılır. Haber bülteni içinde ses ve görüntü efektleri, görsel malzemeler ve canlı bağlantılar kullanılır. Televizyon haberciliği diğer habercilik türlerine göre daha fazla yaratıcılık ve ekip çalışması gerektirir.

Spiker, bültenin açılışını bir selamlaymayla yaptıktan sonra haber özetlerini verir. Televizyon haberlerinde görüntü, haberi tamamlayan en önemli unsurdur. Haberin son kelimesi, son görüntü ile biter. Haber metninin uzun ve görüntünün az olduğu durumlarda, görüntü birkaç kez döndürülür.

Televizyon haberlerinde gazetedeği gibi bölümlemeler yoktur ancak haberler özel jeneriklerle haber turu, kısa kısa, gündem, özel haber, yirmi dört saat, bu hafta, güncel gibi başlıklar altında verilebilir. Spor ve hava durumu haberleri genellikle haber sunumu bittikten sonra farklı sunucular tarafından verilmektedir.

Televizyon haberciliği izleyici üzerinde görsel-işitsel etki yaratmaya çalışır. Haber metinleri basit, düz ve günlük cümlelerle yazılır. Temel amaç, mesajın en çabuk ve anlaşılır bir biçimde dinleyiciye aktarılmasıdır. Bu yüzden kaza, tören, müsabaka, yangın gibi görüntü ağırlıklı dikkat çeken haberler televizyonda görsellik bakımından önemlidir.

BİLGİ KUTUSU

Jenerik: Her bültenin görsel ve işitsel öğelerden kurgulanmış bir girişi bulunmaktadır. Süreleri değişmekle birlikte bu girişler dikkat çekici; ilgi uyandırıcı ve zihinde kalan müzik ve görüntü bütünlükleridir. Bülteni hatırlatarak izleyiciyi heyecanlandırır.

3.4.1. Televizyon Haberciliğinde Görev Alan Kişiler

Televizyon haberciliği verilerin toplanması, görüntü ve metnin editöryal süreci, seslendirme, kurgu ve sunumu içine alan geniş bir kapsamı ifade eder.

Yönetmen: Yapımdan sunuma kadar tüm haberlerin yayınından sorumludur. Yayın öncesinde genel yayın yönetmenin başkanlığında günlük haber toplantılarına katılır. Haber akışını hazırlar, ön hazırlıkları tamamlar. Sırası gelen haberin yayına girmesini sağlar. Canlı yayın bağlantıları, son dakika gelişmeleri ya da yaşanan aksiliklerde son söz, müdahale yetkisi yapımcıdadır. İsteddiği değişikliği yapabilir.

Teknik Yönetmen: Kontrol odası ve yayında olanlar arasında iletişimi sağlar. Görüntü ve ses başta olmak üzere bilgisayar, video kayıt cihazı gibi cihazlarda meydana gelen her sorunla ilgilenir. Haber

yönetmeni her türlü teknik konuda teknik yönetmene ulaşır. KJ, ses cihazı, resim seçme masası, ışık, kamera veya VTR'lerde meydana gelen sorunları çözer.

Kameraman: Kamera ile haber görüntülerinin çekimini yapan kişidir. Haber kameramanı, estetik bakış açısına sahip olmasının yanı sıra görüntülediği olaya hâkim olmalı, neyi vurgulayacağını bilmelidir.

Muhabir: Haber üretim sürecinde ilk basamakta kameraman ile muhabir yer alır. Muhabir, toplanan verileri habere dönüştürerek televizyon haber metnini oluşturur. Onun meydana getirdiği bu metne göre sesler ve görüntüler montajlanarak sunuma hazır hale getirilir. Sesli haberlerde haber metninin seslendirmesini de zaman zaman muhabir yapabilir. Muhabirlerin siyaset, kültür sanat, ekonomi gibi belirli alanlarda uzmanlaşmış olması önemlidir.

Haber Müdürü - Editör: Bu görevlerde bulunanlar neyin haber olacağını bilen, haber metinleri üzerinde değişiklikler yapabilme inisiyatifini alan kişilerdir. Bir haber merkezinde birden fazla haber müdürü ve editör yer alabilir. Haber müdürünün görevi aslen haber metinlerine son hallerini vermektir. Bu sebeple editörlükle görevleri iç içe geçmiştir. Bu kişiler çalıştıkları kurumun yayın politikası ve kimliğine uygun bir biçimde habere şekil verirler. Ayrıca bu görevdeki kişiler dili en iyi biçimde kullanarak muhabirden gelen metni redakte edip güzelleştirebilir.

Resim Seçici: Rejide görev alır. Yönetmenin komutları doğrultusunda kamera görüntüsünü seçer. Resim seçicilik görevini yönetmen de yapabilir (Görsel 3.27).

Stüdyo Amiri: Yayın stüdyosu ve bağlı birimlerin temizliğinden ve düzeninden sorumludur. Görevliler dışındaki kişilerin stüdyo ve hizmet odalarına girişlerini önler.

Resim Kayıt: VTR operatörü adı verilen resim kayıttaki kişi, program yapımcısının verdiği sıraya göre görüntüleri ayarlar. VTR operatörü, haber görüntülerinin yanında, çeşitli grafiklerin yayına verilmesine yardımcı olur. VTR operatörlüğü dikkat gerektiren bir meslektir. Yayın sırası gelen haberin gecikmesi,

Görsel 3.27: Resim seçici

BİLGİ KUTUSU

Kelebek Grafik: Canlı bağlantılar sırasında kullanılan, bir tarafta spiker diğer tarafında ise konuk ya da canlı telefon bağlantısı yapılan kişinin fotoğrafının bulunduğu grafiklerdir (Görsel 3.28).

Teknik alt yapıya bağlı olarak kelebek kurgu dörtlü, altılı olarak da açılabilir.

Görsel 3.28: Kelebek grafik

yayında aksamalara neden olur.

Ses Operatörü: Programın sesinden sorumludur. Ses mikserini kullanır, yönetmenin istediği sesi yayına verir. Mikrofonların açılıp kapanması, ses düzeyinin ayarlanması ses operatörünün görevidir.

KJ Operatörü: KJ yani karakter jeneratörü (alt yazı cihazı) kullanan kişidir. Günlük yayın akış planında kullanılan alt yazı, yayına verilecek reklam/fragman, spot, duyuru ve dolgu programlarını yayın akışı ve yayın şefinin talimatları doğrultusunda yayına hazır hâle getirir. Resim seçici ile koordineli olarak çalışır. Yazım kurallarını iyi bilmelidir.

Montajcı (Kurgucu): Yayına verilecek haber, son aşamada kurgulanır. Montajcı görüntülerin haber metinleriyle örtüşecek şekilde kurgulanmasından ve seslerin birebir oturtulmasından sorumludur.

Spiker: Hazırlanan haberi kamera karşısında izleyiciye aktaran kişiye spiker ya da sunucu denir. Haber spikerleri genellikle prompterdan haberi okur ancak haberlere önceden hazırlanması ve konuya hakim olması önemlidir. Spikerlerin sürekli gündemi takip edip kendini geliştirmeleri gerekmektedir. Çünkü özellikle canlı yayın bağlantıları ve son dakika gelişmelerinin aktarılmasında spikerlerin konuya yönelik bilgi düzeyi ortaya çıkmaktadır. Haberleri kişisel yorum ve katkıları ile sunan kimse anchorperson (enkırpörsin) olarak da adlandırılmaktadır.

Işıkcı: Stüdyodaki aydınlatmadan sorumludur (Görsel 3.29). Kameranın çektiği görüntülerin, programın formatına uygun biçimde görünmesini sağlar. İyi bir ışıkla çok kötü bir ortam bile oldukça iyi gösterilebilir

Görsel 3.29: Işıkcı

3.4.2. Televizyon Haberlerinde Sunum Yöntemleri

Televizyon haber sunumlarında farklı yöntemler kullanılmaktadır ancak ortak nokta, bir sunucu tarafından (anchor/spiker) kam/spikerle sunulmalarıdır (Görsel 3.30).

3.4.2.1. Kam / Spiker (Kamera Spikerde)

Spikerin, kameranın kendisini gösterdiği anda okuyacağı cümlelerdir. Haberin flaşıdır. Dikkat çekici ve izleyenlere haberi anlatabilecek nitelikte olması gere-

Görsel 3.30: Haber sunumu yapan spiker

kir. Üç ila altı satır arasında değişmektedir. Kam/spikerde vurgulanan unsur, haberin içinde mutlaka tekrar edilmelidir. Bu tekrar, ses ve görüntü olarak da yapılabilir.

Spikerin kolay okuyabilmesi için genellikle metnin tümünde büyük harf kullanılır. Anchorpersonlar isterlerse kam/spiker üzerinde oynama yapabilirler.

ÖRNEK:

KAM / SPİKER BUNALTICI SICAK

SICAK HAVA BUGÜN DE SÜRDÜ SEVGİLİ İZLEYENLER. BİRÇOK İLDE KAMU KURUMLARI TATİL EDİLDİ. SERİN HAVASIYLA TANINAN ERZURUM'DA BİLE VATANDAŞLAR HAVUZLARA AKIN ETTİ.

3.4.2.2. STD (Stüdyo)

Haberin stüdyodan sunulması anlamına gelmektedir. Spikerin okuduğu kam/spikerdir. Genellikle görüntüsü, henüz edinilmemiş son dakika haberlerinde kullanılır.

ÖRNEK:

İZMİR STD

İZMİR'İN SEFERİHİSAR İLÇESİ MERKEZLİ BİR DEPREM MEYDANA GELDİ. KANDİLLİ RASATHANESİ-NE GÖRE ALTI NOKTA ÜÇ ŞİDDETİNDEKİ DEPREMDE, BAYRAKLI VE BORNAVA İLÇELERİNDE BAZI BİNALARIN YIKILDIĞI BİLGİSİNE ULAŞILDI. OLAYLA İLGİLİ DETAYLAR GELDİKÇE BÜLTEN İÇİNDE SİZE AKTARMAYA DEVAM EDECEĞİZ.//

Bilgi
KUTUSU

Uzmana Başvurulması:

Haberde belirtilen konuyu açıklaması için uzman görüşüne başvurulabilir (Görsel 3.31). Ayrıca haberlerin sunumu sonrasında bir köşe yazarı, yorumcu olarak yer alabilir.

Görsel 3.31: Uzmana başvurma

3.4.1.4. SOT (Sound on Track)

Habere konu olan kişinin konuşmasının kendi sesiyle yayına girmesi, ses olarak ifade edilmektedir.

Kam/spikerden sonra giren VTR'de kam/spikerde sözü edilen kişinin konuşmasının o bölümü ekrana getirilir. Bu konuşma yirmi beş ila otuz saniyeyi geçmemelidir. Genellikle siyasi parti liderlerinin konuşmaları SOT olarak yayınlanmaktadır.

3.4.1.5. PKG (Paket/Beta/VTR/Perfore)

Sesli haber olarak da bilinmektedir. Kam/spiker okunduktan sonra VTR yayına verilir. VTR, bazen canlı yayında haber aktaran muhabirin verdiği bilgilerin ardından da yayına verilir. "Şimdi konuyla ilgili haberimizi izleyelim." sözü haber bültenlerinde sık kullanılır. Televizyonculukta bu duruma, habere pas atmak demektir. PKG haberde, konu ile ilgili kişi ya da kişilerin konuşmaları seslendirme eşliğinde SOT olarak verilebilir.

PKG Haber Örneği

Y- TOPRAKSIZ DOMATES PKG

[KAM]

ÖRTÜ ALTİ TARIMININ MERKEZİ ANTALYA'DA TOPRAKSIZ TARIM TEKNİKLERİ HER GEÇEN GÜN GELİŞİYOR. ARTIK HİNDİSTAN CEVİZİ KABUKLARI DA ÜRETİMDE KULLANILIYOR. SERALARDA BU YÖNTEMLE DOMATES ÜRETİMİ YAPILIYOR.

PKG

EFEKT...

- "TOPRAK YERİNE HİNDİSTAN CEVİZİ KABUĞU KULLANILIYOR"
- "Pandemi dolayısıyla sabahın erken saatlerinde başlıyoruz, elimizden geldiği kadar mücadele etmeye çalışıyoruz."
- Anons: Alparslan Çınar-DHA
- "Bu seranın farklı da bir özelliği var. İşte bu insan boyunu aşan domates fideleri toprak yerine işte bu hindistan cevizi kabuklarıyla besleniyor. Bu serada haftada 35 ton ürün toplanıyor."
- BU YÖNTEMLE BAKIM VE İLAÇLAMA MASRAFLARINDAN TASARRUF EDEN ÜRETİCİ DOMATES HASADINA DEVAM EDİYOR...

efekt...

GÖRÜNTÜ DÖKÜMÜ

İSİM KJ DÖKÜMÜ

KJ

BAŞLIK: SERALARDA TOPRAKSIZ TARIM

METİN: HİNDİSTAN CEVİZİ KABUĞUNDAN DOMATES ÜRETİLİYOR

BAŞLIK: SERALARIN İÇİ 40 DERECE

METİN: SALGIN KOŞULLARINDA ÜRETİM ARALIKSIZ SÜRÜYOR

ALPARSLAN ÇINAR - DHA MUHABİRİ

3.4.1.3. DSF (V/O)

DSF (Doğal Ses Fonda) terimi bazı kanallarda V / O [Voice Over (Voys Ovır)] olarak da kullanılmaktadır.

DSF haber daha önceki kısımlarda anlatıldığı gibi haberin doğal sesinin fonda olmasıdır. DSF haberde görüntü üzerine stüdyodan anında metnin okunabileceği gibi önceden ses montajı da yapılabilir. Ancak sunum yöntemi olarak DSF çoğunlukla KAM SPK ardından gelen görüntünün üzerine stüdyodan sesin okunması olarak kullanılır.

İzleyicinin ilgisini çekecek, ayrıntısı olmayan görüntüler kam / spiker okunduktan sonra DSF olarak verilebilir. Sunucu görüntü üzerine konuşmaz. Bu yöntemde genellikle konserlerde veya doğal afet, kaza gibi olayları gösteren polis ve belediye kamerası görüntüleri kullanılmaktadır. Sunucunun önceden belirlenmiş aralıklarla görüntü üzerine konuşması, DSF haberlerde başvuru başka bir yöntemdir. Haber “efekt / seslendirme / efekt / seslendirme / efekt” gibi düzenleme ile sürer. Bir diğer yöntem de bir kişinin yaptığı konuşmada, eğer görüntü ve kişinin sesi yoksa grafikli DSF kullanılmasıdır. Kişinin fotoğrafı, ekranın bir yanında kullanılırken diğer tarafta söylediği akitılır. Konuşmayı sunucu seslendirir. DSF bantlarının sonunda beş ila on saniye görüntü ekranda kalır.

DSF Haber Örneği

A- İÇİŞLERİ BAYRAM VO

[KAM] TAM KAPANMAYLA GEÇECEK OLAN RAMAZAN BAYRAMI’NDA ALINACAK TED-BİRLER BELİRLENDİ. 7 BİNİ AŞKIN KONTROL KONTASINDA YAKLAŞIK 96 BİN KOLLUK PERSONELİ GÖREV ALACAK.

///vo///

İÇİŞLERİ BAKANLIĞINDAN YAPILAN AÇIKLAMADA, BAYRAM BOYUNCA DENE-TİMLERİN 7 GÜN 24 SAAT ESASINA GÖRE GERÇEKLEŞTİRİLECEĞİ İFADE EDİLDİ.

ŞEHİRLER ARASI YOLLARDA BİN 167 YOL KONTROL NOKTASI OLUŞTURULACAĞI, SEYAHAT İZİN BELGESİ OLMAYANA İDARİ İŞLEM YAPILACAĞI VURGULANDI.

ŞEHİR İÇİ CADDE VE SOKAKLARDA İSE 6 BİN 84 KONTROL NOKTASINDA 79 BİNDEN FAZLA KAMU PERSONELİ GÖREV YAPACAK.

VO

GÖRÜNTÜ DÖKÜMÜ

İSİM KJ DÖKÜMÜ

KJ	BAŞLIK:	TAM KAPANMADA RAMAZAN BAYRAMI
	METİN:	TÜRKİYE GENELİNDE 7 BİN 251 KONTROL NOKTASI OLACAK
	BAŞLIK:	
	METİN:	95 BİN 948 PERSONEL 24 SAAT BOYUNCA SAHADA OLACAK

11. UYGULAMA

Sınıf arkadaşlarınızla ekipler oluşturarak çeşitli televizyon kanallarının haber bültenlerini izleyiniz. Bültenlerde yer alan haberlerin hangi yöntemle sunulduğunu gözlemleyiniz. Farklı sunum yöntemlerini kullanarak televizyon haberleri oluşturunuz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Çalışmanızı sınıfta ekipler oluşturarak yapınız.
2. Televizyon haber ekibi olarak gündem toplantısı yapınız.
3. Gündem toplantısında haber takibi için görev dağılımı yapınız. Herkesin farklı haberlerde hem kameraman hem muhabir olarak görev almasını sağlayınız.
4. Size verilen haberin takibi için araştırma yapınız.
5. Haber çekiminde kullanılacak ekipmanın tam olarak hazır olduğundan emin olunuz.
6. Kameraman arkadaşınızla birlikte olay yerine ulaşınız. Çekilecek görüntüler hakkında fikir alışverişinde bulununuz.
7. Haberde kullanılmak üzere birkaç anons çekimi yapınız.
8. Olay yerindeki yetkililerle ve olayın tanıklarıyla röportajlar yapınız. Yeterli ses ve görüntü malzemesi temin ettiğinizden emin olunuz.
9. Elde ettiğiniz bilgilerin doğruluğunu teyit ediniz.
10. Çektiğiniz görüntüleri izleyerek time code alınız.
11. Elde ettiğiniz bilgi ve görüntülerle televizyon haberi yazım tekniklerine uygun bir televizyon haber metni yapınız.
12. Haberinizi belirlediğiniz bir sunum yöntemi ile yayına hazır hâle getiriniz.
13. Haberinizi sınıf arkadaşlarınızla birlikte değerlendiriniz.

3.4.3. Televizyon Haber Sunucusunun Özellikleri

Spikerlik ve sunuculuk farklı mesleklerdir. Yapılan iş aynı gibi görünse de birbirinden farklı yönleri vardır. Spiker, sunum sırasında kendine verilen metni izleyici ya da dinleyiciye herhangi bir yorum katmadan sadece okuyan kişidir. Sunucu ise yaptığı sunuma kendi yorumunu katar. Bu fark, sunucu ve spikeri birbirinden ayıran en önemli özelliktir.

Spiker, yayına girmeden önce sunacağı haber bültenini okumalı, metne hâkim olmalıdır. Vurgu ve tonlamaları nerede yapacağını belirlemeli, yabancı kökenli kelimelerin doğru okunuşlarını öğrenmelidir. Yılların deneyimine sahip olsa da yayın öncesi çalışmayı ihmal etmemelidir.

Sunucu, sunduğu programda daha aktif bir rol oynamaktadır. Doğaçlama becerisine sahip olması çok önemlidir. Spiker sadece haber sunumu yapar, sunucu ise daha geniş bir alanda çalışır.

Sunduğu programın içeriğine göre müzik, siyaset, güncel olaylar, sanat, haber, spor gibi konular hakkında kendi yorumunu aktarır.

Açık oturum gibi bazı haber programlarında “moderatör” adı verilen bir program yöneticisi görevlidir. Moderatörün yaptığı iş sunucu ile benzerdir. Moderatör, programın içeriğini belirlemek ve tartışmayı yönlendirmek ile sorumludur.

Spiker ve sunucu sürekli kendini yenilemeli, geliştirmeli ve gündemi takip ederek meydana gelen gelişmelerden haberdar olmalıdır.

Televizyon, görsel-ışitsel bir kitle iletişim aracıdır. Televizyon haberlerinin sunum biçimi, konuşmaya dayanır (Görsel 3.32). Canlı bağlantılar, stüdyoda ağırlanan konuklar, haberin okunması, soruların cevaplanması gibi durumlarda konuşma olgusu hep vardır. Bu konuşmaların içinde en önemli ses, spikerin sesidir.

Spikerler izleyicinin gözünde haber sundukları kanalla özdeşleşmişlerdir. Ana haber bülteninde her akşam duyulan bu ses, izleyiciye güven verir. Haberin yarattığı şoku azaltır, izleyiciye rahatlatma duygusu verir. Spikerin mimikleri, ses tonu, duruşu, rahatlığı televizyonun sağladığı teknolojik yaklaşmanın insani bir tamamlayıcısıdır. Televizyona kişilik kazandırır.

Haberin etkisi, spikerin tonlaması ve mimikleriyle pekişir. Öte yandan spikerlerin deprem, cınayet, kaza gibi felaketleri aktarırken yüz ifadelerini değiştirmemeleri, soğukkanlı olmaları, rahat ve denetimli olmaları gerekir. İzleyicinin spikere inanması, spikerin izleyiciye güven duygusu oluşturmaması gerekir. Bu, haberin doğru olarak algılanmasını sağlamaktadır.

Televizyon haber sunumunda güvenilirliği sağlamanın bir yolu da muhabirlikten gelen (anchor person) haber spikerlerinin çalıştırılmasıdır. Gazetecilikten gelen, izleyicinin güvenini kazanmış, haberi sunmanın yanında hazırlama kısmında da görev alan kişilerin güvenilirliği pekiştireceği düşünülmektedir.

Görsel 3.32: Haber sunumu yapan spikerler

4. ETKİNLİK

İlinizde bulunan bir televizyon kanalını öğretmenleriniz ile ziyaret ederek televizyon haberlerinin sunumunun nasıl yapıldığı hakkında bilgi alınız.

12. UYGULAMA

Sınıf arkadaşlarınızla seçtiğiniz bir konuda birer televizyon haberi hazırlayınız. Hazırladığınız televizyon haberinin sunumunu yapınız.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Çalışmanızı sınıfta ekipler oluşturarak yapınız.
2. Televizyon haber ekibi olarak gündem toplantısı yapınız.
3. Gündem toplantısında haber takibi için görev dağılımı yapınız. Herkesin farklı haberlerde muhabir olarak görev almasını sağlayınız.
4. Size verilen haberin takibi için araştırma yapınız.
5. Haber çekiminde kullanılacak ekipmanın tam olarak hazır olduğundan emin olunuz.
6. Kameraman arkadaşınızla birlikte olay yerine ulaşınız. Çekilecek görüntüler hakkında fikir alışverişinde bulununuz.
7. Haberde kullanılmak üzere birkaç anons çekimi yapınız.
8. Olay yerindeki yetkililerle ve olayın tanıklarıyla röportajlar yapınız. Yeterli ses ve görüntü malzemesi edindiğinizden emin olunuz.
9. Elde ettiğiniz bilgilerin doğruluğunu teyit ediniz.
10. Çektiğiniz görüntüleri izleyerek time code alınız.
11. Elde ettiğiniz bilgi ve görüntülerle televizyon haberi yazım tekniklerine uygun bir televizyon haber metni yapınız.
12. Spiker olarak haber sunumu öncesi haber bültenini önceden inceleyiniz. Vurgu ve tonlamaların nerede yapılacağını belirleyiniz, varsa yabancı kökenli kelimelerin doğru okunuşlarını öğreniniz.
13. Haber sunumu öncesi birkaç kez prova yapınız.
14. Haber sunumunuzu kamera ile kaydediniz.
15. Sunumunuzu sınıf arkadaşlarınızla birlikte izleyip değerlendiriniz.

3.4.4. Prompter İle Haber Sunma Uygulaması

Televizyon haberleri, editörler tarafından düzenlenip sunuma hazır hâle getirilmektedir. Spikerin haber yayını öncesinde mutlaka haber metnini incelemesi gerekir. Haber akışını görmek, haberi nasıl sunması gerektiğine karar vermek için önemlidir. Zorlukları önceden fark ederek haber metnine hâkim olur ve söylenmesi zor kelimeleri de kontrol eder. Böylece prompterda (Görsel 3.33) görüldüğü habere yabancı olmayacaktır. Televizyon haberi, spiker tarafından anlatılıyormuş gibi okunmalıdır. Bu şekilde seyirci, daha fazlasını öğrenmek isteyecek ve izlemeye devam edecektir.

Görsel 3.33: Prompter Cihazı

Spiker, prompterın bağlı olduğu kameradan başka bir kameraya geçerken izleyiciye bu geçişi hissettirmemek için önündeki metne bakarak konuşmaya devam edebilir. Seyircinin habere olan ilgisini kaybetmemesi için, prompterın haberi okurken seyirciyle göz temasını sağlamak ve doğru onlara bakmak gerekir. BBC'nin tecrübeli haber spikerlerinden Maxine Mawhinney (Meksin Mevhini) bunu yapabilmek için, "Prompter ekranını bir insan yüzü olarak düşünüp ortasına odaklanmak ve ekranda akan metni takip etmek yerine kelimelerin baktığınız hizaya gelmesini beklemek gerekir." der.

Prompter, farklı şekillerde kullanılabilir. Profesyonel televizyon kanallarında prompter operatörleri bulunur. Spikerin okuma hızına göre metnin akışını ayarlar. Spiker, prompter operatörüyle birlikte prova yaparak okunacak metnin ekranın neresinde olmasını istediğini belirtir. Operatörlerin olmadığı kurumlarda spiker metin akışını kontrol etmek için ayak pedalı ya da el kontrolü kullanabilir. Her durumda spikerin deneyimi ön plandadır (Görsel 3.34). Metin akışı, okunan satırın altında her zaman birkaç satır kalacak hızda olmalıdır. Spiker, yazıları ekranın yukarıdaki üçte birlik diliminden okumalıdır.

Görsel 3.34: Prompterdan haber sunan spiker

Teknik talimatlar prompterda görülebilmektedir. Spikerin kamera ile göz teması sürekli olmalıdır. Spiker yönetmeni dinlerken bile kameraya bakmalıdır. Hangi kameraya bakması gerektiğini bilmeli, başka kameraya dönme konusunda tereddüt etmeden karar verebilmelidir. Prompterın bağlı olduğu kameradan başka bir kameraya geçerken izleyiciye bu geçişi hissettirmemek için spiker önündeki metne bakarak konuşmaya devam edebilir. Bu şekilde izleyici iki kamera arasındaki geçişi fark etmeyecektir.

Prompterın bozulabileceği ihtimaline karşı haberi sunan ekip her zaman hazırlıklı olmalı paniğe kapılmamalıdır. Spiker haber metni sayfalarının sıralamasını düzgün tutarak, prompterda sorun çıktığında oradan devam edebilir. Televizyon haber sunumunun da haberin diğer aşamalarında olduğu gibi bir ekip işi olduğu unutulmamalıdır. Prompterda sorun çıkması hâlinde bunun yapım-cı ya da yönetmene nasıl bildirileceği önceden konuşulmalıdır.

13. UYGULAMA

Prompter ile televizyon haber bülteni sununuz. Okulunuz bünyesinde prompter cihazı ya da uygulaması yoksa haberlerinizi bilgisayar monitörü ya da akıllı tahta ekranında bir word sayfasına yazarak kaydırabilirsiniz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Çalışmanızı sınıfta ekipler oluşturarak yapınız.
2. Televizyon haber ekibi olarak gündem toplantısı yapınız.
3. Gündem toplantısında haber takibi için görev dağılımı yapınız. Herkesin farklı haberlerde muhabir olarak görev almasını sağlayınız.
4. Size verilen haberin takibi için araştırma yapınız.
5. Haber çekiminde kullanılacak ekipmanın tam olarak hazır olduğundan emin olunuz.
6. Kameraman arkadaşınızla birlikte olay yerine ulaşınız. Çekilecek görüntüler hakkında fikir alışverişinde bulununuz.
7. Haberde kullanmak üzere birkaç anons çekimi yapınız.
8. Olay yerindeki yetkililerle ve olayın tanıklarıyla röportajlar yapınız. Yeterli ses ve görüntü malzemesi temin ettiğinizden emin olunuz.
9. Elde ettiğiniz bilgilerin doğruluğunu teyit ediniz.
10. Çektiğiniz görüntüleri izleyerek time code alınız.
11. Elde ettiğiniz bilgi ve görüntülerle televizyon haberi yazım tekniklerine uygun bir televizyon haber metni yazınız.
12. Spiker olarak haber sunumu öncesi haber bültenini önceden inceleyiniz. Vurgu ve tonlamaların nerede yapılacağını belirleyiniz, varsa yabancı kökenli kelimelerin doğru okunuşlarını öğreniniz.
13. Haber sunumu öncesi birkaç kez prova yapınız.
14. Ekipteki herkesin prompterdan haber sunumu yapmasını sağlayınız.
15. Ekipteki herkesin prompter operatörü olarak görev yapmasını sağlayınız.
16. Haber sunumunuzu kamera ile kaydediniz.
17. Sunumunuzu sınıf arkadaşlarınızla birlikte izleyip değerlendiriniz.

20825

zlemek için
kodu tarayınız.

OKUMA PARÇASI

TRT HABER SPİKERİ SERMİN BAYSAL ATA İLE YAPILAN MÜLAKAT

SORU: Bize kendinizi tanıtır mısınız?

Sermin Baysal Ata. Ankara doğumluyum. Tüm eğitim hayatımı Ankara'da geçirdim. GÜ İletişim Fakültesi Radyo-Televizyon bölümü mezunuyum. Önce programcılık, muhabirlik, yönetmen yardımcılığı gibi işler yaptım. TRT'nin 1998 yılında açtığı sınavla da spiker olarak kuruma girdim. Antalya ve Ankara Radyolarının ardından 2000 yılından beri haber spikeri olarak çalışıyorum.

SORU: Bize mesleğinizi anlatır mısınız?

TRT'nin kuruluş amaçlarından biri doğru Türkçe kullanımının yaygınlaştırılmasıdır. Dolayısıyla spikerlik önce temel olarak doğru konuşma bilgi ve becerisini gerektirir. Doğru nefes, ses kullanımı, duraklar, vurgular, entonasyon (tonlama) çok önemli ama ben bir haber spikeri olarak bu becerinin üstüne bir de iyi habercilik ve röportaj becerisini de eklemek gerektiğini düşünüyorum.

SORU: Bir ana haber bültenini hazırlamak için kaç kişi çalışıyor?

Yaklaşık dört yıldır ana haber bülteni sunuyorum. TRT Haber kanalında çekirdek ekibimiz, iki editör ve bir prodüktörden oluşuyor. Tabii bu ekip, haberlerin hazırlanması yani mutfağın dışında, sunum yani bültenin hazırlanması için çalışıyor. Onun dışında haberlerin hazırlanmasında yüzlerce kişi çalışıyor.

SORU: Haberin size gelene kadar yolculuğunu anlatır mısınız?

Yukarıda da vurguladığım gibi çok sayıda kişi bir bültenin çıkış yolculuğunda çalışıyor. Muhabirler kameramanla birlikte haberi hazırlar, çeker, yazar, röportaj yapar. Haber müdürleri ve yazı işlerinin onayından sonra haber montajlanır. Gün içinde sıcak gelişmeler

Görsel 3.35: Sermin BAYSAL ATA

canlı bağlantılarla aktarılır. Prodüktörler tarafından haberler yayına hazır hâle getirilir. Bülten editörleri gerekli sıralamayla bülteni hazırlar ve stüdyoda canlı yayına sunum aşamasına gelir.

SORU: Teknolojideki gelişmelerin televizyon haberciliğine etkisi nasıl oldu? Neler değişti?

Çok etkisi oldu. Artık görüntüyü çekmek de yayınlamak da çok kolay. Cep telefonları bile etkili oldu. Artık televizyonculuk bir kişinin pek çok işi bir arada yapabileceği bir noktaya evrildi.

SORU: Yayından önce özel bir hazırlığınız var mı?

Aslında haberden yirmi dört saat hiç kopamazsınız. Evde de olsanız tatilde de hep haberleri takip etmek zorundasınız. Bir olayı bilmeme olasılığınız olamaz. Dolayısıyla habere hazırlanma, içerik konusunda hep hazır olmalısınız. Haber toplantısına katılmak, bülteni hazırlamak sonra saç mak-yaj ve yayın günlük rutin hazırlanma süreçleri.

SORU: Son olarak bu işi yapmak isteyen gençlere ne tavsiye edersiniz?

Dünyayı takip etsinler. Çok kitap okuyup, gazeteleri, sosyal medyayı takip edip ne oluyor ne bitiyor dünyada bilsinler. Algıları hep açık olsun. Öğrenmeye açık olmalılar. Bilgi birikimi genel kültür en önemli nokta. Spikerlik konusunda ise Türkçenin doğru kullanımına özen gösterebilirler. Doğru isimlerden duymaya çalışsınlar. Eski TRT spikerleri ya da tiyatrocular gibi. Kulak dolgunluğu açısından bu da çok önemli.

TEK NUMARADA BİRLEŞTİ!

Ülkemizde farklı acil yardım çağrıları için kullanılan 7 kuruma ait acil çağrı numaralarının (İtfaiye: 110, Jandarma: 156, Polis: 155, Sağlık: 112, Orman: 177, Sahil Güvenlik: 158, AFAD: 122) tek numara (112) altında toplanması amacıyla geliştirilmiştir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A) Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

1. () Televizyon sözcüğü, ilk defa Konstantin PERSKY (Konstantin PERSKİ) tarafından telaffuz edilmiştir.
2. () Elektrik tarama tekniğinin kullanıldığı ilk düzenli yayınlar 1936’da ABD’de yapılmıştır.
3. () Resimli radyo haberi olarak başlayan televizyon haberlerinde ilk kez 1921’de hareketli görüntü kullanılmıştır.
4. () Ülkemizde televizyon deneme yayını ilk kez İTÜ (İstanbul Teknik Üniversitesi) tarafından 9 Temmuz 1952’de başlamıştır.
5. () 1970’li yıllardan itibaren ülkemizde özel televizyonlar yayın hayatına başlamıştır.

B) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcükleri yazınız.

6. İrlandalı telgrafçı 1873’te ışık dalgalarının elektriksel işaretlere çevrilebileceğini keşfetmiştir.
7. Televizyonda ilk haber bülteni 1933’te kaydedilmiştir.
8. Önemli olanın hızılık ve tazelik olduğu televizyon haberinde haberi tamamlayan en önemli unsurdur.
9. Haber görüntülerinin doğal sesinin haber metnine fon oluşturacak şekilde verildiği haber türüne denir.
10. ENG kameralar amacıyla üretilen kameralardır.

C) Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

11. Televizyon haberciliği hakkındaki tespitlerden hangisi doğrudur?

- A) Televizyon haberciliğinin hedef kitlesi çok küçüktür.
- B) Televizyon haberciliğinde gelişmeler sıcaklığı sıcaklığına verilmez.
- C) Televizyon her insanın habere kolay ulaştığı bir kitle iletişim aracı değildir.
- D) Bilgi, eksik ya da yanlış olması halinde kısa zamanda düzeltilir.
- E) Televizyon haberciliğinde ses, görüntüden daha önemlidir.

12. Aşağıdakilerden hangisi televizyon haber türlerinden birisi değildir?

- A) Anonslu haber
- B) DSF haber
- C) Sesli haber
- D) Röportajlı haber
- E) Anonslu röportajlı haber

13. Aşağıdakilerden hangisi haber kamerasında bulunması gereken özelliklerden değildir?

- A) Her türlü hava şartında çalışabilmesi
- B) Sadece elektrikle çalışması
- C) Işığa karşı yüksek duyarlılığının olması
- D) Objektifinin zoom değerlerinin fazla olması
- E) Güçlü ses alma özelliğine sahip olması

14. Aşağıda verilen mikrofon özelliklerinden hangisi mikrofon seçiminde dikkate alınmaz?

- A) Yapısı B) Rengi C) Sesi
D) Görüntüsü E) Yönel özelliği

15. Stüdyo dışı yapımlarda ses alımında aşağıdaki mikrofonlardan hangisi kullanılmaz?

- A) Sabit
B) Şerit
C) Tüfek
D) Boom
E) Kristal

16. Kuş bakışı haber görüntüsü toplamak için kullanılan aracın adı nedir?

- A) Stüdyo kamerası B) ENG kamera C) EFP kamera
D) Gizli kamera E) Drone

D) Aşağıda verilen soruları cevaplayınız.

17. Televizyon haber metni yazarken nelere dikkat edilmelidir?

.....
.....
.....
.....

18. Televizyon haber görüntü kaynakları nelerdir?

.....
.....
.....
.....

19. Çok yönlü mikrofonlar nerelerde kullanılır?

.....
.....
.....
.....

20. Time-code nedir?

.....
.....
.....
.....

RADYO HABERCİLİĞİ

4. ÖĞRENME BİRİMİ

KONULAR

4.1. RADYO HABERCİLİĞİNİN ÖZELLİKLERİ

4.2. RADYO HABERİ YAZMA

4.3. RADYO HABERİ SUNMA

TEMEL KAVRAMLAR

- radyo
- radyo haberi
- bülten
- radyo haber programı
- spiker
- sunucu
- radyo stüdyosu
- konuşma şeklinde haber verme tekniği
- sinyal
- kurgu
- mikrofon

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Radyo haberciliğinin özelliklerini
- Radyo haberciliğinin dünyada ve ülkemizdeki gelişimini
- Radyo haberciliğinin diğer haber türlerinden farklarını
- Radyo haber türlerini
- Radyo haber kaynaklarını
- Radyo haberi yazarken uyulması gereken etik ve yasal kuralları
- Radyo haber dilinin özelliklerini
- Radyo haberi yazmayı
- Radyo haberi sunarken dikkat edilmesi gereken özellikleri
- Radyo haberini sunuma hazırlama yollarını
- Radyo haberi sunmayı

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Radyo dinliyor musunuz? Radyo ile ilgili düşüncelerinizi paylaşınız.
2. Radyonun diğer kitle iletişim araçlarına göre avantajları ve dezavantajları nelerdir? Arkadaşlarınızla tartışınız.

4. RADYO HABERCİLİĞİ

Elektromanyetik ışınların uzayda yayılması yoluyla bilgi alma ya da verme işlemini üstlenen sistemlere **radyo** denir. Radyo, uzun mesafelere bilgi aktarımı sağlayan önemli çağdaş tekniklerden biridir. Büyük kitlelere çok hızlı seslenebilme imkânı sunduğu için günümüzde de dünyanın en önemli kitle iletişim araçlarından biridir.

Radyo yayıncılığı, televizyon ve internetin olmadığı zamanlarda pek çok konuda kamunun haber alma, bilgilenme, eğlenme gibi ihtiyaçlarını karşılamıştır. Radyo, evin bir köşesine en değerli konukmuşçasına yerleşmiştir. Radyolar, başına toplanan ev ahalisinin çok önemli bilgiler almasını sağlayan devasa bir pencere, çocuklar için sesi duyulan insanların içinde yaşadığı sihirli bir dünya olmuştur.

Radyo yayıncılığı, başta televizyon olmak üzere diğer iletişim teknolojilerinin gündelik yaşama girmesiyle popülerliğini yitirmiş olsa da günümüzde farklı biçim ve içeriklerle yerini korumaktadır.

4.1. Radyo Haberciliğinin Özellikleri

Radyo, işitsel bir kitle iletişim aracıdır. Radyonun temel unsuru ses tir. Dinleyici, radyoda dinlediği bir haberi ya da oyunu kendi zihninde yeniden yaratır ve onu görselleştirir. Bu bakımdan radyo dinleyicisi edilgen değil, etkindir. Sesle yaratılan radyo dünyası, hayal gücünü harekete geçiren bir dünyadır (Görsel 4.1).

Radyonun ses dağıtım gereci, mikrofondur. Mikrofonsuz bir radyo düşünülemez. Yayınların özelliklerine göre kullanılan mikrofon türü de değişiklik gösterir. Diğer önemli unsur da stüdyodur. Dış mekanda alınan seslerin yanı sıra, stüdyo ortamının akustiği, yalıtımı ve teknolojik imkânları sağlanmış olmalıdır.

Genel olarak radyodan yapılan yayınlar okunarak verilir fakat bu okumanın dinleyicide "anlatılıyor" hissi uyandırması gerekir. Ses tonu ve vurgulama ile konuşuluyor, anlatılıyor hissi verilmelidir. Açık oturum, mülakat gibi yayınlarda da canlılığı sağlamak için anlatım asıldır.

Radyo dalgaları binlerce kilometre öteden her yerde ve her zaman dinleyiciye ulaşabilir. Günümüzde

Görsel 4.1: Radyo

müz uydu ve internet teknolojisinde bu sınır tanımazlık çok daha geniş boyutlara ulaşmıştır. Bugün tamamıyla yerel şartlarda üretilen bir radyo içeriği, internet yayın teknolojileri sayesinde dünyanın her yerinden dinlenebilmektedir.

Radyo, çok hızlı bir kitle iletişim aracıdır. Radyo, yazılı basında ertesi gün öğrenilebilen haberleri günümüzde birkaç dakika içerisinde dinleyicisine ulaştırabilir. Radyo bu açıdan televizyonla özellikle de internet haberciliği ile rekabet ediyorsa da onlara göre hâlâ birtakım avantajlara sahiptir. Görüntü yayınlama ve sayfa düzenleme zorunluluğu olmadığı için radyo haberciliği günümüzde en hızlı olma özelliğini korumaktadır.

Radyo, gerek yatırım gerekse işletme maliyetleri açısından diğer iletişim teknolojilerine oranla oldukça ucuz ve basit yapıdadır. Çok az ekipmanla bile radyo yayını yapabilmek mümkündür. Dinleyici açısından da radyoya ulaşmak, diğer kitle iletişim araçlarına ulaşmaktan çok daha kolaydır. Radyo yayınına ses kalitesinden ödün vermeden cep telefonlarından bile ulaşmak mümkündür.

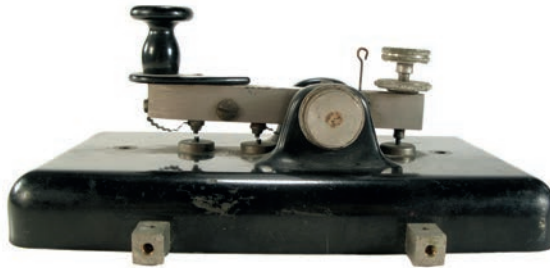
Radyo kişiseldir. Radyonun bu kadar etkili olmasını sağlayan kişisel algılamadır. Yayında yer alan her ögenin kişilerin üzerindeki etkisi farklı olabilir. Sunucunun sesinde ve tarzındaki sıcaklık dinleyici ile arasında bir bağ kurulmasını sağlar. Kitlelere değil de tek bir kişiye hitap ediyormuş duygusu yaratır.

4.1.1. Dünyada Radyo Haberciliğinin Gelişimi

Radyonun mucidi Guglielmo Marconi (Gulyelmo Markoni) sayılmaktadır (Görsel 4.2). Marconi'den önce İngiliz bilim adamı James Maxwell'ın (Ceyms Meksvıl), Alman fizikçi Heinrich Hertz'in (Henrih Herts), ünlü mucit Nikola Tesla'nın (Nikola Tesla) ayrı ayrı yaptığı çalışmalar bu icadın temelini atmıştır. 1901'de Marconi'nin üç adet S harfini kablosuz telgraf aracılığıyla bir gemiden kıyıda bekleyen yardımcısına yollaması radyonun ilk keşif hikâyesi sayılmaktadır (Görsel 4.3). Mors alfabesiyle gerçekleşen bu çalışmadan sonra, 1910'da Amerika'da ilk müzikli yayın, 1915'te okyanus ötesiyle konuşma içeren ilk iletişim gerçekleşmiştir. Birinci Dünya Savaşı'na denk gelen yıllarda gemilere ulaşmak hayati önem taşıdığı için bu gelişmelerin önemi de artmıştır.

Görsel 4.2: Guglielmo Marconi

Görsel 4.3: Mors anahtarı

Radyo, savaştan sonra ABD’de ve Avrupa’da çeşitli radyo istasyonlarının yayına geçmesiyle halk arasında da yaygınlaştı. Müzik ve konuşma içeren ilk kısa radyo yayını ise 24 Aralık 1906’da ABD’li mucit Reginald Aubrey Fessenden (Recinild Abriy Fezidin) tarafından gerçekleştirildi. İngiltere’de 1922’de BBC (Bi Bi Si) ile başlayan radyo yayınları ise radyoyu insanların gazete gibi bilgi alabileceği bir kaynak hâline getirdi (Görsel 4.4, 4.5).

Gelişmiş ülkeler dışında radyonun yayın hayatına başlaması 1930’lu yılların sonu ile 1940’lı yıllarda olmuştur. Radyo yayınları, 1929 ekonomik bunalımı ve II. Dünya Savaşı arasındaki sürede önemli bir gelişme kaydetmiştir. Bu yıllar radyonun olgunluk dönemi olarak bilinmektedir. Bu dönemde hem Avrupa’da hem de Amerika’da milyonlarca insan savaşla ilgili gelişmeleri radyodan takip etmiş ve radyo haberciliği bu dönemde altın çağını yaşamıştır.

Savaş öncesi dönemde ve savaş yıllarında radyo, en etkili kitle iletişim aracı olduğu için aynı zamanda propaganda amaçlı olarak da kullanılmıştır. Radyo ile büyük kitlelere hitap eden liderler, milyonlarca insanı peşinden sürüklemiştir. Bu yıllarda radyo haberciliği içerik olarak geliştiği kadar biçim olarak da gelişmiştir. Farklı formatlardaki radyo haberleri, dinleyici ile buluşmuştur.

Radyo haberciliği, önemini savaş sonrası dönemde de korumuştur. Bu yıllarda, savaşın yarattığı gerilimden uzaklaşmak için eğlenceye özellikle de müziğe yönelik yayınlar yapılmıştır. Müzik yayınları da haber yayınları kadar önem kazanmıştır.

1948’de transistörün bulunuşu, 1960’larda tümleşik devrelerin geliştirilmesi gibi teknik buluşlar radyoyu çok amaçlı önemli bir iletişim aygıtına dönüştürmüştür.

Radyo haberciliğini etkileyen bir başka unsur ise 1950’li yıllarda televizyon yayınlarının gelişmiş ülkelerde yaygınlaşmaya başlamasıdır. Radyo yayınları, televizyonun bu gelişimi karşısında farklı formatlara yönelmiştir. Bu dönemde 24 saat haber yayını yapan radyo istasyonları kurulmuştur. Radyo yayıncıları, farklı formatlarda haber yayınları hazırlayarak radyo dinleyicisini televizyona kaptırmamaya çalışmıştır.

Günümüzde radyolar her yerdedir. Otomobilde, cep telefonunda, hediyeelik eşyalarda en tahmin edilemez şekillerdedir. Radyo; dijital radyoların kullanımıyla birlikte parazite veya olumsuz sinyale izin vermeyen, dinlenen kanal, program, şarkı ve sanatçının adını gösteren, ileri alıp geri sarılabilecek bir sisteme uyumlu olan yepyeni modelleriyle devam etmektedir.

Görsel 4.4: Radyonun ilk yılları

Görsel 4.5: 1955 yılı kızı ile radyo dinleyen anne

1. ETKİNLİK

Guglielmo Marconi’nin hayatını araştırınız. Bulduğunuz bilgileri sınıf ortamında paylaşınız.

2. ETKİNLİK

1. ve 2. Dünya Savaşı’nda radyonun rolünü araştırınız. Bulduğunuz bilgileri sınıf ortamında paylaşınız.

4.1.2. Türkiye'de Radyo Haberciliğinin Gelişimi

Türkiye’de radyo yayıncılığının dünya ile eş zamanlı başladığını söylemek mümkündür.

Dünyada ilk radyo yayınlarının başladığı yıllar, Türkiye’nin Kurtuluş Savaşı yıllarına rastlamaktadır. İstanbul İtilaf Devletleri’nce işgal altındadır. Bağımsızlık mücadelesi kazanıldıktan sonra Fransız işgal kuvvetleri komutanı, İstanbul’dan ayrılmadan önce Türklere bir telsiz telefon hediye eder. Bu telsiz telefonla kimya öğretmeni Rüştü Uzel ve öğrencileri deneme yayını yapmak için hazırlanırlar (Görsel 4.6). İlk radyo yayını 19 Mart 1923’te öğretmen okulunun bodrumunda basın ve halk huzurunda gerçekleştirilir. Henüz Cumhuriyet ilan edilmemiştir. İstanbul ise işgalden yeni kurtulmuştur.

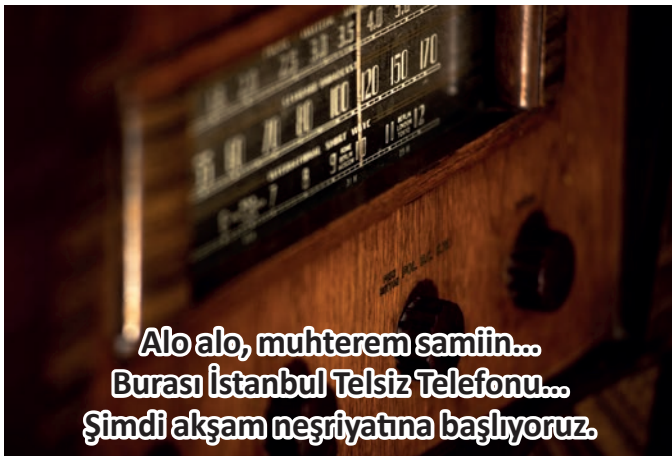
Görsel 4.6: Rüştü Uzel

Kurtuluş Savaşı yıllarında iletişimin önemi daha iyi anlaşılmış, bu alanda büyük bir boşluk olduğu görülmüştür. Bu boşluğu öncelikle telsiz telgrafla doldurmak amacıyla girişimlerde bulunulmuştur. Çağının en ileri görüşlü lideri olan Mustafa Kemal Atatürk, dünyadaki gelişmeleri yakından izlemektedir. Radyonun gelecekte çok önemli bir yer tutacağını farkındadır. Bu nedenle çağdaş iletişim sisteminin Türkiye’de de kurulmasının yolunu açar.

1925’te yapımına başlanan ve 1927’de hizmete başlayan telsiz telgraf vericileriyle Berlin, New York (Niv York), Moskova, Tahran, Viyana, Londra gibi merkezlerle bağlantı kurulur. Bu vericilere telsiz telefon yayını yapabilecek donanımların eklenmesiyle radyo yayınları gerçekleştirilebilecektir.

Ankara ve İstanbul’da kuruluş çalışmaları süren telsiz vericilerinin işletme hakkı on yıllığına, Sedat Nuri Bey’in önderliğinde, İş Bankası, Anadolu Ajansı, Falih Rıfkı Atay ve Cemal Hüsnü Taray’ın ortaklaşa kurduğu Türk Telsiz Telefon Anonim Şirketine (TTTAŞ) verilir. Bu şirket böylece iki istasyonu kendi ve Posta-Telgraf-Telefon Genel Müdürlüğü (PTT) adına işletecektir. Tüm hazırlıklar tamamlanır ve bir gün İstanbul semalarından yayılan bir ses halka ulaşır (Görsel 4.7).

“Alo alo, muhterem samiin... Burası İstanbul Telsiz Telefonu... 1200 metre tul-u mevç, 250 kilosaykıl... Bugünkü neşriyatımıza başlıyoruz.”

Görsel 4.7: Ülkemizde ilk radyo yayını anonsu

Bu anons 6 Mayıs 1927'de ülkemizde yapılan ilk radyo yayınının anonsudur. "Aloo aloo, muhterem sâmiîn" yani "muhterem dinleyiciler" diyerek seslenen kişi, bazı kaynaklara göre Gazi Sadullah Bey (Evrenos), bazı kaynaklara göre ise Eşref Şefik Bey'dir (Görsel 4.8).

Görsel 4.8: Eşref Şefik

Radyoculuğun ilk yıllarında özellikle de 1927-1936 yılları arasında akşamları radyo yayını yapılmıştır. Yayınlar birkaç saat müzik ağırlıklı programlar, arada haberler ve monologlar şeklinde gerçekleştirilmiştir. Haber kaynağı olarak Anadolu Ajansı'nın haberleri değerlendirilmiştir. Bu nedenle radyo haberleri uzun yıllar "Ajans Haberleri" olarak anılmıştır.

Görsel 4.9: Atatürk'ün 1 Temmuz 1927'de İstanbul'a gelişi

1 Temmuz 1927'de Atatürk'ün İstanbul'a gelişi İstanbul Telsinin ilk naklen yayınıyla duyurulmuştur (Görsel 4.9).

1 Kasım 1928'de Atatürk'ün Büyük Millet Meclisi açılış konuşması İstanbul Radyosu tarafından yayınlanarak Beyazıt ve Kadıköy meydanlarına yerleştirilen hoparlörlerle halka dinletilmiştir (Görsel 4.10).

Görsel 4.10: Atatürk, Büyük Millet Meclisi açılış konuşmasını yaparken

Radyonun Anadolu'ya yayılması 1940'lı yıllarda olmuştur. 1970'li yıllarda ise radyo, Türkiye'nin tamamında dinlenilebilmiştir.

26450

zlemek için
kodu tarayınız.

26451

zlemek için
kodu tarayınız.

BİLGİ KUTUSU

Emel Gazimihal 1937'de spiker olarak işe başlamıştır. Matbuat Umum Müdürü Ali Çetinkaya yeni radyonun şartnamesini Atatürk'e sunmaya gittiği zaman Atatürk'ün önerisi ile BBC'ye staj için gidecek ekibe Emel Gazimihal de dahil edilmiştir. Eylül 1937'de BBC'de staja başlamıştır. 1938'de eğitimini bitirerek yurda dönmüştür. Emel Gazimihal o günleri şöyle anlatıyor: "Londra'dayken hemen hemen her gün sabahtan akşama kadar gazeteciler geliyordu. Bir Türk kadınının hem de Londra'ya BBC'ye öğrenmek üzere gelmesine hayret ediyorlardı. Londra'da daha kadın bir spiker yoktu (Görsel 4.11)."

Görsel 4.11: Emel Gazimihal dünyanın haber okuyan ilk kadın spikeri

Ankara Radyosu, Cumhuriyetin 15. yılı için özel bir yayın hazırlamıştır. Bu özenli yayınından kısa süre sonra Atatürk'ün hastalık haberleri verilmiştir. 10 Kasım 1938'de Atatürk'ün ölüm raporunu Türk halkı ve dünya, Ankara Radyosu spikerlerinden duymuştur (Görsel 4.12).

1939'un sonunda İkinci Dünya Savaşı'na Türkiye dahil olmamış, tarafsızlığını ilan etmiştir. Savaş yılları boyunca Ankara Radyosu tarafsız yayınlarıyla tüm dünyanın ilgiyle takip ettiği bir yayın kuruluşu olmuştur. Savaşın ilk yılında yaşanan gelişmeler ülkelerin radyoyu bir propaganda aracı olarak kullandığını göstermiştir. Bu nedenle Türk hükümeti yeni bir yasal düzenleme yapmaya karar vermiştir. 22 Mayıs 1940'ta radyolar Matbuat Umum Müdürlüğü'ne bağlanmıştır.

Görsel 4.12: Ankara Radyosu binası 1938

BİLGİ KUTUSU

Radyonun ilk yıllarında gong etkili bir araçtır. İki çeşidi vardır. Yankısı kısa, hafif ve berrak olan küçük gongla programlar arasındaki geçişler vurgulanır; büyük olanıysa memleket saat ayarı için kullanılır. Gong, yakın tür ve nitelikteki yayını birbirinden ayırır, bağlanma ve ayrılma sinyavidir ve programlarda ses ögesidir (Görsel 4.13).

Görsel 4.13: Gong

22861

zlemek için
kodu tarayınız.

Türk radyoculuğu 1940'tan sonra düzenli yayın kavramıyla tanışmıştır. Ankara Radyosu dünyanın önemli radyolarıyla hemen hemen aynı yayın akışını uygulamaya başlamıştır.

26 Temmuz 1943'te Matbuat Umum Müdürlüğü Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğüne dönüştürülmüştür. Böylece radyolar bu genel müdürlüğe bağlanmıştır. Bu sırada İkinci Dünya Savaşı hâlâ devam etmektedir ve hem Türk insanı hem de dünya tarafsız yayınlarını sürdüren Ankara Radyosu'nu dinlemektedir.

1 Eylül 1949'da İstanbul Radyosu deneme yayınlarına başlamıştır. Radyolar 1950'li yıllarda Türkiye'nin üç büyük ilinden Ankara, İstanbul ve İzmir'den yayın yapmıştır. Yayınlarda röportajlara da yer verilmiştir (Görsel 4.14).

Görsel 4.14: Ülkü Kuranel'in radyo için yaptığı bir röportaj

27 Mayıs 1960'tan sonra Türkiye'deki radyoculuğun toplumsal gelişmelere ayak uydurabilmesi için yeni bir yapılanmanın gerekliliği ortaya çıkmıştır. Siyasal iktidardan bağımsız, özerk, kendi kadrolarına ve bütçesine sahip; Türkiye'deki radyoları tek çatı altına toplayacak bir yayın kurumu-na ihtiyaç duyulmuştur. 1961 Anayasası'nda yer alan 121. madde çerçevesinde başlayan çalışmaların sonunda 1 Mayıs 1964'te Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) kurulmuştur. TRT'nin kurulmasıyla Türkiye'de radyoculuk açısından yepyeni bir dönem başlamıştır. Bu dönemde Türkiye radyoculuğu önemli gelişmeler kaydetmiş, asıl işi program yapmak olan, başka hiçbir kuruluşla bağlantısı olmayan elemanlar kuruma kazandırılmıştır. Bu personel, dünya radyocularıyla aynı düzeyde olabilmeleri için yurt dışına özellikle BBC'ye eğitime gönderilmiştir.

1970'li yıllarda teknolojik alt yapının yenilenmesi, radyo postalarının yeniden yapılandırılması, bölge radyolarının kurulması ve program planlamalarının merkezî sisteme bağlanması gibi gelişmelerle Türkiye'de radyo yayıncılığı daha modern hâle gelmiştir (Görsel 4.15).

1971'de TRT, özerkliğini kaybederek devlet tekelinde bir kamu iktisadi kuruluşuna dönüşmüştür. 1982 Anayasası ile Türkiye'deki radyo ve televizyon alanı yeniden düzenlenerek radyo ve televizyon istasyonlarının yalnız devlet eliyle kurulabileceği hükme bağlanmıştır.

1990'ların başında hem dünyada hem de Türkiye'de değişim yaşanmıştır. Teknoloji hızla ilerlerken Türk radyoculuğu da yaşanan bu gelişmelerden etkilenmiştir. Ülkenin dört bir yanında TRT radyolarıyla ilgisi olmayan özel radyolar yayın hayatına başlamıştır. Yeni radyolar kurulmuştur ancak yayın yapma hakkı yasal olarak sadece TRT'dedir. Bilinçsizce seçilen frekanslar hava ve deniz ulaşımını olumsuz etkilemiştir. Özel radyolar, Nisan 1993'te kanunlara uygun çalışmadıkları gerekçesiyle kapatılmıştır. 13 Nisan 1994'te ise özel radyo ve televizyonların nasıl kurulabileceği ve yayınlarında uymak zorunda oldukları kurallar, kanunla belirlenmiştir. Radyo televizyon yayıncılığı tekeli kaldırılmıştır. 1994'te bu yayınları denetlemek için Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) kurulmuştur.

Bugün Türkiye'de çok sayıda yerel, bölgesel ve ulusal yayın yapan radyo vardır (Görsel 4.16, 4.17). Özel radyo kanallarında program içerikleri genel anlamda müzik, haber ve reklam ağırlıklı devam etmektedir.

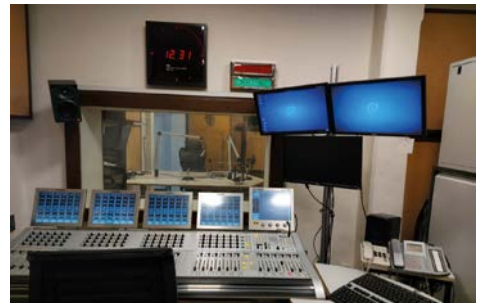
Görsel 4.15: Halit Kıvanç, Metin Akpınar, Zeki Alasya, Adile Naşit radyo programında

26292
zilemek için
kodu tarayınız.

Görsel 4.16: Ses mikseri

Görsel 4.17: Radyo stüdyosu

21. yüzyıl yayıncılığı alışlagelen yayıncılık anlayışından farklılıklar göstermektedir. Yayın formatları, program kalıpları, program materyalleri zamana bağlı olarak değişmiştir. Bilgisayar teknolojinin radyo yayıncılığı ile ortak kullanımı hem ses kalitesi hem montaj hem de yayınların ulaşılabilirliği bakımından kolaylıklar sağlamıştır. Değişim her alanda olduğu gibi radyo alanında da hiç durmadan devam edecektir.

Radyonun ülkemizdeki toplumsal etkileri neler olmuştur? Araştırınız. Yaptığınız çalışmayı sınıf ortamında arkadaşlarınıza ve öğretmeninize sununuz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Çalışmanızı sınıfta gruplar oluşturarak yapınız.
2. Edindiğiniz bilgilerin doğruluğunu kontrol ediniz.
3. Farklı kaynaklardan yararlanmaya dikkat ediniz.
4. Öğrendiğiniz bilgileri kendi cümlelerinizle not ediniz.
5. Sunumunuz sırasında diksiyon kurallarına dikkat ediniz.
6. Sunumunuzu en fazla beş dakikayı aşmayacak şekilde planlayınız.

1. UYGULAMA

4.1.3. Radyo Haberciliğinin Farklılıkları

Radyo haberlerinin en büyük farkı, sese dayalı olmasıdır. Radyo, özelliklerinden dolayı yeni bir gazetecilik anlayışının oluşmasına neden olmuştur. Oya Tokgöz'e göre bu anlayış "konuşma şeklinde haber verme" olarak adlandırılır. Basit bir dille hazırlanmaya çalışılan haberlerde hiçbir zaman yerleşmiş haber kuralları ortadan kalkmamış ancak kurallar kendi yapısı içinde yeniden uyarlanmıştır (Tokgöz, 1981: 147).

Radyo, diğer kitle iletişim araçlarından hızlıdır. Bu hızlilik hem hazırlanışı sırasında sayfa tasarımı, görüntü gibi unsurların olmamasından hem de dinleyicilerin her zaman ve her ortamda radyoya ulaşabilmesinden kaynaklanmaktadır (Görsel 4.18).

Radyo haberlerine ulaşmak ucuzdur. Çok fazla harcama yapılmasına ya da emek harcanmasına gerek yoktur. Radyo alıcısına bir kere sahip olmak radyo haberlerine kolayca ulaşmayı sağlar. Diğer kitle iletişim araçlarında (gazete, kitap, dergi) olduğu gibi sürekli bunları alıp okuma ya da belli bir yere gitme (sinema, tiyatro) zorunluluğu yoktur. Radyo haberlerini dinleyebilmek için eğitilmiş olmaya da gerek yoktur. Hatta okuma yazma bilmeyenler bile radyo haberlerini kolaylıkla anlayabilir. Radyo haberlerinde zaman çok önemlidir. Saniyelerin bile önemi vardır. Haberlere ayrılan süre bellidir. Bu nedenle belirlenen süre içerisinde haberlerin verilmesi zorunludur. Gazetelerde gerektiğinde sayfa sayısı artırılabilir. Basılı yayınlarda (gazete, dergi, kitap) bir konu ele alınarak ayrıntılı bir şekilde işlenebilir.

Görsel 4.18: Radyo stüdyosu

Radyo inandırıcılığı yüksek bir kitle iletişim aracıdır. Dinleyici ile konuşur gibi olması yazılı basına göre daha ikna edici bir nitelik kazanmasına neden olmaktadır. Yayınlar kişisel bir konuşma gibi etkilidir ve dinleyici konuşmacının kişiliğini hissedebilir.

Radyo haberlerini diğer haber türleri ile karşılaştırınız (gazete, ajans, televizyon, internet ve dergi haberi). Çalışmanızı sınıf ortamında arkadaşlarınıza ve öğretmeninize sununuz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Radyo haberlerini dikkatlice dinleyiniz.
2. İnternet, gazete, dergi, televizyon ve ajans haberleri inceleyerek bulduğunuz farkları not alınız.
3. Farklı kaynaklardan yararlanmaya dikkat ediniz.
4. Öğrendiğiniz bilgileri kendi cümlelerinizle not ediniz.
5. Sunumunuz sırasında diksiyon kurallarına dikkat ediniz.
6. Sunumunuzu beş dakikayı aşmayacak şekilde planlayınız.

2. UYGULAMA

4.1.4. Radyo Haber Türleri

Radyo haberciliğinde haberler iki bölümde değerlendirilmektedir:

- Bülten haberleri
- Haber programları ve kuşakları

Bülten Haberleri

Radyo haberleri, radyo haber programları dışında genellikle bülten şeklinde hazırlanmaktadır (Görsel 4.19).

Bülten haberleri, kendi içinde ana haber bültenleri ve ara haber bültenleri olmak üzere ikiye ayrılır.

Ana haber bültenlerinin içeriği oldukça uzun ve detaylıdır. Ara haber bültenlerinde ise ana haber bülteninde yer alan haberler kısaca özetlenir. Ara haber bültenlerine **özet haberler** de denilmektedir.

Bu bültenlerde ana haber bültenlerinde yer alan haber-

lerin en önemlileri seçilir, bütün haberlere yer verilmez. Ana haber bültenleri genellikle günde bir kez, ara haber bültenleri ise birkaç kez yayınlanır.

Radyo kanalları, yayınlarında benimsedikleri yayın formatına bağlı kalarak uzun ve kısa haber bültenlerine yer vermektedir.

Kısa Haberler: Kısa haberler çok kısa, özet hâlde yazılmış haberlerdir. Bu haberlerde içerik bir ya da en çok üç cümlede özetlenir. Bu haberlere ara bültenlerde yer verilir. Kısa haberlere **spot haber** de denilmektedir.

Görsel 4.19: Yayın anı

TRT Ankara Radyosu, Radyo-1 yayın akışı incelendiğinde saat: 07.30 ana haber bülteninin on üç dakika, 13.00 ana haber bülteninin on sekiz dakika, 19.00 ana haber bülteninin yirmi dokuz dakika ve 23.00 ana haber bülteninin on sekiz dakika olduğu görülmektedir. Radyo-1'in ara haber bültenleri ise saat: 01.00, 03.00, 05.00, 06.00, 09.00, 10.00, 11.00, 15.00, 16.00, 17.00 ve 21.00'de beş dakika civarındadır.

24 Haziran tarihli 19.00 ana haber bülteninde spor haberleri ve hava durumu hariç on dört haber yer almıştır. Saat 21.00 ara haber bülteninde ise on beş haber, beş dakikalık bir süre içinde sunulmuştur.

Aşağıda 19.00 ana haber bülteni ve 21.00 ara haber bülteninde yer alan bir haber verilmiştir.

Haberin ana haber bültenindeki metni aşağıda verilmiştir.

Salgın şartları sebebiyle kutsal topraklara gidemeyen hacı adaylarının haklarının gelecek döneme devredilmesine karar verildi. Kayıt hakkı olan hacı adaylarının haklarının hesaplarında bir miktar ücreti bırakmak şartıyla gelecek yıla devredilmesine karar verildi. Hac ve Umre Kurulu, gelecek yıl hac yolculuğu için kayıt hakkı olan ancak hacca gitmekten vazgeçenlerin ise ödemiş oldukları ücretin iade edilerek kura katsayıları ile birlikte gelecek yıllardaki kuraya dahil edilmesine karar verdi.

Haberin ara haber bültenindeki metni aşağıda verilmiştir.

Koronavirüs sebebiyle Suudi Arabistan tarafından ikinci kez iptal edilen hac ibadetiyle ilgili Diyanet İşleri Başkanlığından açıklama geldi. Kayıt hakkı olan hacı adaylarının hakları gelecek yıla devredilecek.

Aşağıda 26 Haziran tarihli 21.00 ara haber bülteni ve 23.00 ana haber bülteninde yer alan bir haber verilmiştir.

Haberin ara haber bültenindeki metni aşağıda verilmiştir.

İki buçuk milyonu aşkın üniversite adayının katıldığı Yüksek Öğretim Kurumları Sınavı'nın bugünkü ilk oturumunda Temel Yeterlilik Testi yapıldı. Adaylara 120 soru için 135 dakika süre verildi. YKS maratonu yarın da Alan Yeterlilik Testleri ve Yabancı Dil Testiyle devam edecek.

Haberin ana haber bültenindeki metni aşağıda verilmiştir.

İki buçuk milyonu aşkın üniversite adayının katıldığı Yüksek Öğretim Kurumları Sınavı yarınki oturumlarla devam edecek. Sınavın bugünkü ilk oturumunda Temel Yeterlilik Testi yapıldı. Sınav saat 10.15'te başladı. Saat 10.00'dan sonra gelen adaylar sınav salonlarına alınmadı. Temel Yeterlilik Testi'nde adaylara 120 soru, 135 dakika süre verildi. Yüksek Öğretim Kurumları Sınavı yarın da Alan Yeterlilik Testleri ve Yabancı Dil Testi ile devam edecek.

Haber Programları ve Kuşakları

Haber bültenleri dışında haber gündeminden seçilen, kamuoyunda yankı uyandıran önemli konuları günlük, haftalık, aylık ya da belirli zaman dilimlerinde ayrıntısıyla sunan programlara **haber programları** denir.

Haber program ve kuşaklarında önemli olaylar genelde röportaj ve söyleşi yöntemleriyle, yorum unsurları da katılarak verilir. Bu programlarda haberler çok geniş boyutlarıyla ele alınıp incelenir. Bültenlerde yeterince derinliğine inilemeyen önemli haber konularını daha iyi açıklamak için haber programları yapılır. Yerel, ulusal ya da uluslararası önemli konular haber programları ile ayrıntılı şekilde ele alınır.

Haber programları hazırlanırken çok iyi araştırma yapmak gerekir. Konunun uzmanlarından doğrudan alınacak bilgiler, konu ile ilgili çeşitli kaynaklardan toplanacak veriler, olaya tanık olmuş kişilerin görüşleri, konu ile ilgili uzmanların yaptığı açıklamalar, yazdıkları makaleler ve bununla ilgili bilgi ve belgeler program yapımcısına ışık tutar. Bu nedenledir ki haber programı hazırlamak isteyen program yapımcısının iyi bir arşiv birikimi olmalıdır.

3. UYGULAMA

Ana ve ara haber bültenlerini dinleyiniz. Dinlediğiniz bültenlerin benzer ve farklı yönlerini karşılaştırınız. Çalışmanızı sınıf ortamında arkadaşlarınıza ve öğretmeninize sununuz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Sınıfta gruplar oluşturarak dinleyeceğiniz radyolara karar veriniz.
2. Seçtiğiniz radyonun ana haber ve ara haber bültenlerini dikkatlice dinleyerek farklı yönlerini not alınız.
3. Farklı radyoların ana haber ve ara haberlerini dinleyiniz.
4. Sunumunuz sırasında diksiyon kurallarına dikkat ediniz.
5. Sunumunuzu beş dakikayı aşmayacak şekilde planlayınız.

4. UYGULAMA

Seçtiğiniz bir radyo haber programını dinleyerek ana ve ara haber bültenleri ile karşılaştırınız. Çalışmanızı sınıf ortamında arkadaşlarınıza ve öğretmeninize sununuz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Sınıfta gruplar oluşturarak dinleyeceğiniz radyolara karar veriniz.
2. Seçtiğiniz radyonun haber programını dikkatlice dinleyiniz. Radyo haber programının ana ve ara haber bültenleri ile olan farklarını not alınız.
3. Radyo haber programı hazırlanırken hangi çalışmaların yapılmış olabileceği hakkında fikirlerinizi yazınız.
4. Sunumunuz sırasında diksiyon kurallarına dikkat ediniz.
5. Sunumunuzu beş dakikayı aşmayacak şekilde planlayınız.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Haberleri hangi kitle iletişim aracından ya da araçlarından takip ediyorsunuz? Nedenleriyle birlikte paylaşınız.
2. Radyo haberciliği yapmak ister misiniz? Düşüncelerinizi nedenleriyle birlikte paylaşınız.

4.2. Radyo Haberi Yazma

Radyonun ortaya çıkışıyla birlikte yeni gazetecilik anlayışı da ortaya çıkmıştır. Bu yeni türe konuşma şeklinde haber verme adı verilmiştir. **Konuşma şeklinde haber verme** tekniği haberin yazılışından ziyade sunuluşu ile ilgilidir. Bu teknik yerleşmiş haber yazma kurallarını ortadan kaldırmamıştır. Alışılmış haber yazım teknikleri [**ters piramit tekniği, düz (normal) piramit tekniği, Dörtgen (kare) tekniği**] radyo haberi yazarken de kullanılır. Konuşma şeklinde haber verme ile dinleyicilere arkadaşça, dostça fakat basit bir dille, okuyormuş gibi değil de konuşuyormuş gibi haberler sunulur. Radyo haberleri kısa, anlaşılır ve akıcı olmalıdır.

Konuşma şeklinde haber verme tekniği, “Konuştuğunuz gibi yazın ya da yazdıklarınızı sesli olarak okuyun.” biçiminde tanımlanabilir. Konuşma dilindeki gibi basit ve kısa cümleler kullanılır. Kelime zenginliği yerine daha az kelimeyle daha çok bilgi aktarılmaya çalışılır.

3. ETKİNLİK

Radyo haberlerini dinleyerek **konusur tarzda haber verme tekniğinin** uygulanışını gözlemleyiniz. Gözlemlerinizi not alınız.

4.2.1. Radyo Haber Kaynakları

Türkiye’de 1990’lı yıllarda başlayan özel radyo yayıncılığı ile birlikte haber bültenlerinin sayısı ve süresi azalmıştır. Özel radyoların çoğunda artık haberler sadece spot başlıklar hâlinde sunulmaktadır. Yerel radyoların birçoğu ekonomik sebepler nedeniyle haber bülteni ya da programları yapamamaktadır.

Haber bülteni olan radyo istasyonlarında haber merkezi yapılanması ise artık sadece birkaç kişiden oluşmaktadır. Bu kişiler hem haberin hazırlanması hem de sunulması aşamalarında yer almaktadırlar.

Büyük medya gruplarında ise durum biraz daha farklıdır. Televizyon ya da internet yayıncılığı da yapan gruplar haber merkezlerinde daha fazla kişi çalıştırır. Haber merkezi yapılanmalarında televizyon ve internet haberciliği esas alınmıştır. Bu tür gruplar, haber merkezlerinde editör ve sunucular dışında muhabir de çalıştırırlar (Görsel 4.20). Haber merkezlerinin bu büyük gruplarda daha geniş olmasının nedeni radyo haberciliği yapmaktan çok diğer kanallar içindir.

Görsel 4.20: Haber toplayan muhabir

Haber merkezleri olan ve haber yayınlayan radyolar için haber kaynakları; ajanslar, internet ve kimi zaman da televizyondur. Özellikle son dönemde radyo haberciliği için en büyük gelişme internetin çok sık kullanılan bir kaynak olmasıdır. İnternetteki haber siteleri günümüzde radyoların birçoğu için en önemli haber kaynağıdır. Büyük medya grupları ise televizyon için toplanan haberleri, radyo haberi olarak düzenlemektedirler.

Radyo haberciliği ile ilgili diğer bir gelişme ise kimi kuruluşların, radyolar için haber bülteni paketleri satmaya başlamasıdır. Bu kuruluşlardan bazıları ulusal veya bölgesel radyo istasyonları ile de çalışmaktadır. Bu uygulama radyo haberciliği adına olumsuz bir durumdur.

4.2.2. Radyo Haber Dilinin Özellikleri

Radyo haberi yazmak, gazete ve dergi haberi yazmaktan biraz farklıdır. Basılı ürünler için yazarken göze, radyo için yazarken kulağa hitap edilmektedir. Gazete ya da kitap okuyan bir kişi, metinde ne söylenmek istendiğini anlamak için duraklayabilir, satırın ya da sayfanın başına dönüp yazılanları bir kez daha okuyabilir. Radyo yayınında ise böyle bir durum söz konusu değildir (Görsel 4.21).

Görsel 4.21: Haber okuyan spiker

Radyo için haber yazarken öncelikle dikkat edilmesi gereken şey, basitliktir. Kısa cümleler, bilinen kelimeler tercih edilir. Fazlasıyla uzun, karmaşık cümlelerin, anlamını çözmek için sözlük gerektiren kelimelerin radyoda yeri yoktur. Dinleyici, zihnini yormadan ne söylendiğini takip edebilmelidir. En basit şekilde ve doğrudan ifade tercih edilmelidir.

Basitlik, sunucunun metni rahatça seslendirebilmesi için de gereklidir. Bu nedenle, haber metni yazılırken metnin seslendirileceği düşünülerek yazılmalıdır. Yabancı bir dilden Türkçeye geçmiş kelimeler, az bilinen bir terim seslendirilirken sorun yaratabilir. Günlük dildeki Türkçe kelimeler tercih edilmelidir.

Basitlik, sunucunun metni rahatça seslendirebilmesi için de gereklidir. Bu nedenle, haber metni yazılırken metnin seslendirileceği düşünülerek yazılmalıdır. Yabancı bir dilden Türkçeye geçmiş kelimeler, az bilinen bir terim seslendirilirken sorun yaratabilir. Günlük dildeki Türkçe kelimeler tercih edilmelidir.

Radyo için haber hazırlarken, haberin mümkün olduğunca konuşma diline yakın olmasına dikkat edilmelidir. Amaç, dinleyiciyle konuşuluyormuş duygusu yaratmaktır.

Radyo haber metinleri ile gazete haber metinlerinin farkı aşağıda verilen alıntı haber cümlesinde daha açık görülebilir.

“IMF tarafından yayımlanan Mali İzleme Raporu’na göre, salgın sürecinde Türkiye, G20’nin yükselen ekonomileri arasında GSYH’sine oranla en fazla likidite desteği sağlayan ülke oldu.” (Sabah, 04.05.2021)

Bu cümle radyo haberi için uygun değildir. Cümlenin kavranmasının kolay olmayışı uygun olmama sebeplerinden birincisidir. Radyo dinleyicisi gazete okuru gibi sayfayı açıp, tüm dikkatini vererek gazete okumuyor; başka bir işle uğraşırken radyo dinliyor. Uygun olmamasının ikinci sebebi ise kitap dilinin fazlaca kullanılmış olmasıdır. Aynı haber cümlesi radyo için şu şekilde yazılabilir:

“IMF yani Uluslararası Para Fonu Mali İzleme Raporu yayımladı. Bu rapora göre, Türkiye G20 ülkelerinin yükselen ekonomileri arasında yer alıyor. Gayri safi yurt içi hasılasına oranla en fazla likidite desteği sağlayan ülke Türkiye.”

Yazılı metinlere özgü bazı ifade şekilleri radyo metinleri için uygun değildir. “Yukarıda açıkladığımız gibi...”, “Aşağıdaki gibi.” ifadelerin radyo metinlerinde kullanımı doğru değildir. Radyoda, “Biraz önce açıkladığımız gibi...”, “Söylediklerimizin gerekçelerini açıklayalım / şimdi açıklayacağız.” ifadelerini kullanmak daha doğrudur.

**BİLGİ
KUTUSU**

Dilin düzeysiz, kaba ve argo kullanımına yer verilemez. Yayınlar, yapıldığı dilin kurallarına uygun olmalıdır. Dilin kullanım biçimi, programın türüne bağlı olarak değerlendirilmelidir. Yöresel şivelerle yayın yapılması, Türkçenin kaba ve argo bir şekilde kullanılmasına mazeret teşkil etmemelidir.

Yayınlar, çevrenin ve hayvanların korunmasına zarar verecek davranışları teşvik etmemelidir. Yayınlarda hayvanların korunması, gözetilmesi, bakımı ve kötü muamelelerden uzak tutulması konusuna özel önem gösterilmelidir. Yayınlarda hayvanlar; kötü davranış, şiddet ve işkenceye maruz kalmış veya fiziksel ve psikolojik acı içinde gösterilemez. Hayvanların başka bir canlı hayvanla dövüştürülmesine yönelik yayınlar yapılmamalıdır.

İlgili mercilerden izin alınarak düzenlenen, folklorik amaca yönelik, şiddet içermeyen geleneksel gösteriler ise etkilenmesi muhtemel kitlenin ekran başında olmadığı saatlerde yayınlanmalıdır.

Yayınlar, çevre kirliliğinin önlenmesi ve giderilmesi ile sürdürülebilir kalkınma ilkeleri doğrultusunda çevrenin korunmasına zarar verecek unsurlar içermemelidir. Yayınlarda, küresel ısınma ve iklim değişikliği konusunda kamuoyunda farkındalık bilinci oluşturulması gözetilmelidir.

RTÜK Yayın İlkeleri Rehberi Ankara 2014

4.2.3. Radyo Haberi Yazım Kuralları

Radyoda spikerin haberi tekrar etmesi mümkün olmadığından haber, kısa ve anlaşılır cümlelerle yazılmalıdır. Dinleyicinin dikkatini çekmek için flaş sözcükleri doğru seçilmelidir. Radyo kulağa hitap ettiği için haberin flaşı, mümkün olduğu kadar tekrar edilmelidir.

Radyo haberlerinde “bugün” sözcüğü çok gerekmedikçe kullanılmamalıdır. Radyo haberi zaten o gün olmuş olayları vermektedir. Konuşma yapan kişinin önemli mesajları, söylem haberleri verilirken değişiklik yapılmadan verilmelidir. Konuşmacının sözleri alıntı olarak yazılabileceği gibi o bölüm ses kaydı olarak da verilebilir. Televizyonda kullanılan haber sunum teknikleri radyoda da kullanılır. Konuşma yapan kişinin konuşmasını özetlemek gerektiğinde aslına sadık kalmak, yanlış anlaşılmayacak şekilde özetleme yapmak gerekir. Özetleme, konuşmanın aslını bozmamalıdır.

Tüm haberlerde olduğu gibi radyo haberlerinde de yazım kuralları önemlidir. Haberler yazılırken sözlük, yazım kılavuzu kullanılmalıdır. Tereddüt edilen noktalarda dilbilgisi kurallarını açıklayan kaynaklardan yararlanılmalıdır.

Noktalama işaretleri, anlamın doğru şekilde ortaya konmasını sağlar ayrıca cümlenin nasıl tonlanacağını da belirler. Örneğin “Kırmızı bir gül” ifadesi farklı noktalamalarla farklı anlamlara gelmektedir.

- Kırmızı bir gül. (Nokta: Cümle sonunda duruş)
- Kırmızı bir gül! (Ünlem: Heyecanlı bir ton)
- Kırmızı bir gül? (Soru işareti: Cümle bir soru cümlesi hâline geldi.)
- Kırmızı ... bir gül. (Üç nokta: Cümlenin ortasında duraklama)

4.2.3.1. Rakamların Yazılışı

Radyo haberlerinde ayrıntılı rakam bilgileri olabildiğince sadeleştirilmelidir. “Türkiye, Polonya’da düzenlenen Avrupa Güreş Şampiyonası’nda 3’ü altın toplam 8 madalya kazandı.” (AA, 26.04.2021) örneğinde rakamları tam ve doğru vermek gerekir fakat rakam, örneğin 100.012.803 ise “14’üncü yüzyılda veba nedeniyle 100 milyondan fazla kişi öldü.” şeklindeki bir ifade daha sadedir. Spikerin metni okuması da daha kolaydır.

Radyo haber metinlerinde kalabalık rakamları vermek zorunlu olduğunda şu şekilde yazılmalıdır: 100.012.803 rakamının yazımı ve okunması zordur. Aynı rakam “100 milyon 12 bin 803” şeklinde yazılmalıdır. Bu şekilde okumak daha kolay olacaktır (Görsel 4.22).

Görsel 4.22: Haberlerin seslendirilmesi

4.2.3.2. Tarih ve Saatlerin Yazılışı

Tarih ve saatlerin yazımı da benzerdir: 19.05.2020 tarihini, 19 Mayıs 2020 şeklinde yazmak gerekir. Saat 01.05 ise, bunu “gece 1’i 5 dakika geçe” şeklinde yazmak, kulağa hoş gelir ve spikerin daha kolay okumasını sağlar.

4.2.3.3. Sıra Belirten Nokta İşaretinin Yazılışı

Sıra belirten (.) işareti, okurken karışıklığa yol açabilir. Örneğin radyo metinlerinde “40.” yerine “40’ıncı” yazımı tercih edilir.

4.2.3.4. Özel İşaretlerin Yazılışı

Özel işaretler ve bazı matematiksel kullanımlar, radyo metinlerinde kullanılmamalıdır. ($\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$, &, \$, €, %, @ gibi) işaretler açık olarak yazılmalı ya da parantez içi açıklamalarla birlikte kullanılmalıdır: Bir bölü iki, üç bölü dört, & (ve), \$ (dolar), €, (yuro), yüzde, @ (et) vb.

4.2.3.5. Yabancı Kelimelerin Yazılışı

Spiker yabancı kelimeleri nasıl seslendireceğini bilmeyebilir. Metin içinde geçen yabancı kelimelerin yanına, parantez içinde okunuşlarının yazılması daha doğru olur. Örneğin:

“Amerikan Basketbol Ligi’nde Washington Wizards forması giyen Russell Westbrook, 154-141 kazandıkları Indiana Pacers karşılaşmasında 14 sayı, 24 asist, 21 ribaunt üretti.” (AA, 04.05.2021)

“Amerikan Basketbol Ligi’nde Washington Wizards (Vaşington Vizirds) forması giyen Russell Westbrook, (Rasil Vestrok), 154-141 kazandıkları Indiana Pacers (İndiyana Peysis) karşılaşmasında 14 sayı, 24 asist, 21 ribaunt üretti.”

4.2.3.6. Kısaltmaların Yazılışı

Bazı istisnalar dışında, radyo metinlerinde kısaltma kullanılmamalıdır. Kısaltmalar açık şekilde yazılmalıdır. Aşağıdaki örnek haber cümlesinde kullanılan kısaltmalar, radyo haberinde kullanılacağı zaman açık okunuşlarıyla yazılmalıdır.

“YTÜ, İÜ-Cerrahpaşa ve Marmara Üniversitesi arasında yapılan iş birliği kapsamında, yapay zekâ teknolojileri, doku mühendisliği, insan ve hayvan moleküler biyoloji ve genetiği gibi alanlarda ortak Ar-Ge faaliyetleri gerçekleştirilecek.” (AA, 29.04.2021)

“Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa ve Marmara Üniversitesi arasında iş birliği yapıldı. Yapılan iş birliği kapsamında yapay zekâ teknolojileri, doku mühendisliği, insan ve hayvan moleküler biyoloji ve genetiği gibi alanlarda ortak faaliyetler gerçekleştirilecek.”

4.2.4. Radyo Haber Programları Yazım Kuralları

Haber bültenleri dışında haber gündeminden seçilen, kamuoyunda yankı uyandıran önemli konuları günlük, haftalık, aylık ya da belirli zaman dilimlerinde ayrıntısıyla sunan programlara **haber programları** denir.

Haber programlarının hazırlanışı haber bültenlerine benzemektedir. Haber programlarının senaryosu, düz haber metni gibi hazırlanır. Programın başında olay izleyiciye tanıtılır. Daha sonra olayın ardında yatan nedenler hikâyeleştirilerek aktarılır. Olayı meydana getiren olgular arasındaki neden-sonuç ilişkileri tüm yönleriyle ortaya konur. Program hazırlanırken tarafsızlık ilkesine dikkat edilmelidir. Özellikle kamuoyunda tartışma yaratan sorunlar üzerinde olabildiğince farklı görüşlere yer vermek, konuyu tüm açıklığıyla kamuoyuna sunmak gerekir. Program yapımcısı kendi yargılarını programa katmamalıdır.

Haber programlarında muhabirlerin canlı olarak aktardığı bilgiler programa canlılık katacaktır.

Radyoculukta röportaj, programcılığın ve haberciliğin bir parçasıdır. Röportaj yapılan kişi, birinci el haber kaynağıdır. Bir haberin yerinden aktarılması ya da bir program sunumunda kullanılan röportaj, programı monotonluktan kurtarır.

Röportaj yapmadan önce mutlaka konukla ilgili araştırma yapmak gerekir. Herkes mikrofona alışkın olmadığı için gelen konunun rahatlaması sağlanmalıdır. Görüşmenin başında, görüşme konusu ve konuşmacı, özenle tanıtılmalıdır. Röportaj aralarında da konunun adını sık sık dile getirerek radyosunu yeni açanlara konuyu tanıma imkânı sağlanmalıdır. Röportajı yapan kişinin röportaj sırasındaki tutum ve davranışları konuşmacıyı etkileyeceğinden her zaman kibar ve nazik olunmalı, konuşmacının sözü sık sık kesilmemelidir (Görsel 4.23). Bununla birlikte konuya hâkim olduğu da hissettirilmelidir.

Görsel 4.23: Konuğun olduğu haber programı

4.2.5. Biçimsel Kurallar

- Metin, okunması kolay bir yazı karakteri ile sayfaya düzgün yayılacak şekilde yazılmalıdır.
- Kağıdın sol tarafında daha fazla boşluk bırakılmalıdır. Göz, sağ tarafı daha kolay algılamaktadır.
- Satırlar olabildiğince kısa tutulmalıdır. Kısa satırların okunması daha kolaydır.
- Sıkışık yazılmamalıdır, satırlar arasında en az 1,5 aralık olması tercih edilmelidir.
- En az 12 punto ile yazılmalıdır.
- Sadece büyük harflerle yazmaktan kaçınılmalıdır. Büyük harfleri okumak daha zordur.
- Satır sonlarında kelimeler, heceden bölerek yarım bırakılmamalıdır.
- Sayfa sonunda, cümleler yarım bırakılmamalıdır. Yarım kalan cümleler, sayfa değiştirirken okumada kopukluğa sebep olabilir.

Radyo haber metni format örneği

SİNYAL:HABERLER.....

SES : **Türkiye’de radyo yayıncılığının 94. yılı TRT ile kutlanıyor**

TRT, 6 Mayıs Radyo Günü’nü tüm radyo ve dinleyicileri ile kutluyor.

Türkiye’deki radyo yayıncılığının 94’üncü yıl dönümü TRT Radyoları’nın yayınlarıyla çevrim içi olarak kutlanacak.

Çevrim içi düzenlenecek etkinlikte, yerli ve yabancı radyo yayıncılarının yanı sıra dinleyiciler ve radyoya gönül verenler bir araya gelecek.

Toplantılar, atölye çalışmaları ve “Bir Radyodan Beklediğiniz Her Şey” gibi birçok özel yayının yapılacağı etkinlikte, radyo severler ağırlanacak.

GEÇİŞ :

SES : **Emektar vagon ‘Gönül Köprüsü’ oldu**

Atıl durumdaki eski bir vagon Trabzon’da öğrencilere köprü oldu. Trabzon’un Maçka ilçesinde derenin üzerine yerleştirilen vagon ilkokula ana yolu birbirine bağladı.

Köprü olarak tasarlanan emektar vagon artık öğrencilere hizmet verecek. Maçka Deresi üzerine yerleştirilen vagona Gönül Köprüsü adı verildi.

Köprü Ce-Zi-Ne Kardeşler İlkokulu öğrenci ve öğretmenlerinin ulaşımını kolaylaştırdı. Maçka turizmine de katkı sağlayacak Gönül Köprüsü’nün içine kütüphane yapılması da planlanıyor.

GEÇİŞ :

SES : **Türkiye’nin aşılama başarısı**

Ülkeler Kovid-19’a karşı aşılama çalışmalarını sürdürüyor. Aşı verilerinin derlendiği “Ourworldindata.org” (aur vörl d in deyta.org) internet sitesine göre, dünya genelinde 1 milyar 200 milyondan fazla doz aşı uygulandı. Çin, dünyada en fazla aşı yapılan ülke oldu. Türkiye ise 23 milyon 400 bin aşı ile 7’inci sırada yer aldı. Nüfusa oranla en fazla aşı yapılan ülke ise Seyşeller.

GEÇİŞ :

SES :

AFAD'dan afet zararlarının azaltılması için Ar-Ge çalışmalarına destek

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), araştırmacılar için Ulusal Deprem Araştırma Programı kapsamında 2020 yılı Birinci Dönem Çağrılı Projeler'in duyurusunu yaptı. Yapılan duyuruda, Türkiye kapsamında afet zararlarının azaltılması konusunda yapılacak her türlü Ar-Ge niteliğindeki çalışmaların destekleneceği ifade edildi.

AFAD'ın ilgili web sitelerinde detaylı bilgilerle "Proje Öneri Formu"na ulaşılabilir. Proje önerileri için son başvuru tarihi 29 Haziran olarak belirlendi.

GEÇİŞ :

SES :

Tekirdağ'da leylekler kurulan platformlarla korunuyor

Trakya'daki leyleklerin can güvenliği gözetiliyor. Tekirdağ'da 4 yıldır süren proje ile elektrik direklerine 500'den fazla güvenli yuva kuruldu. Bunlara bu yıl, 50 tane daha eklenecek.

Kuşların yoğun göç noktalarından biri olan Trakya'da leylekleri elektrik tellerinden uzak tutmak için direklere platformlar kuruyor. Kurulan platformlarla leylek popülasyonunun korunması amaçlanıyor. Proje kapsamında bu yıl 50 platform daha kurulacak.

Projeye, Doğa Koruma ve Milli Parklar Müdürlüğü de destek veriyor.

SİNYAL :

.....HABERLER.....

BİLGİ KUTUSU

Sinema ve televizyondaki "jenerik" in radyodaki karşılığı "**sinyal**" dir. Sinyal, program adı gibi program içeriğine uygun olmalıdır. Programın uzunluğuna göre sinyal süresi de uzar. **Geçiş** ise iki haberi birbirinden ayırmak için kullanılan daha kısa süreli müziklerdir. Sinyalden farkı daha kısa olmasıdır. Sinyalde programın adı da söylenir. Geçiş müziğinin de programın içeriğine uygun olması gerekir.

Okulunuzda ya da çevrenizde gerçekleşen bir etkinlik veya olayı gözlemleyiniz. Gözlemlerinizi sonucu edindiğiniz bilgiler doğrultusunda bir radyo haberi hazırlayınız. Çalışmanızı sınıf ortamında arkadaşlarınıza ve öğretmeninize sununuz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Konu hakkında önceden araştırma yapınız.
2. Zamanında olay yerinde olunuz.
3. Tüm bilgileri topladığınızdan emin olunuz.
4. Bilgilerin doğruluğunu kontrol ediniz.
5. Haberinizi radyo haber yazım kurallarına uyarak yazınız.
6. Haberinizi sesli okuyunuz. Uzun, okunması zor bölümler varsa tespit ederek düzeltiniz.
7. Düzeltmelerden sonra haberinizi tekrar sesli okuyarak kontrol ediniz.

5. UYGULAMA

4.2.6. Haber Yazım Örnekleri

Radyo haberciliğinde sıklıkla ajans, tv, internet ve gazete haberleri redakte edilerek radyoda kullanılır. Aşağıda konu ile ilgili örnekler yer almaktadır.

Ajans Haberinin Radyo Haberi Olarak Düzenlenmesi

Aşağıda ajans haberi örneği yer almaktadır.

6 Mayıs Radyo Günü, TRT radyolarının yayınlarıyla kutlanacak

Toplantılar, atölye çalışmaları ve “Bir Radyodan Beklediğiniz Her Şey” gibi birçok özel yayının yapılacağı “TRT Radyo Günleri”nde dinleyicilerin de görüşlerine yer verilecek.

Aişe Hümeysra Bulovalı | 05.05.2021

İstanbul

Türkiye’deki radyo yayıncılığının 94. yıl dönümü ve 6 Mayıs Radyo Günü, TRT radyolarının yayınlarıyla kutlanacak.

Çevrim içi düzenlenecek etkinliklerde, yerli ve yabancı radyo yayıncılarının yanı sıra dinleyiciler ve radyoya gönül verenler bir araya gelecek.

Toplantılar, atölye çalışmaları ve “Bir Radyodan Beklediğiniz Her Şey” gibi birçok özel yayının yapılacağı “TRT Radyo Günleri”nde dinleyicilerin de görüşlerine yer verilecek.

TRT FM’in yarına özel olarak düzenleyeceği yayında, “Radyo Benim İçin”, “Radyolu Anılarım” ve “Ben Radyocu Olsam” gibi dinleyicilerin görüş, düşünce ve önerilerini dile getireceği başlıklar konuşulacak.

Ayrıca “Nasıl Radyocu Oldum” başlığıyla, ulusal ve bölgesel düzeyde yayın yapan radyolarda çalışanların tecrübe ve görüşlerinin de paylaşılacağı bölümler dinleyicilere sunulacak.

TRT radyolarında çalışanlar arası tecrübe paylaşımı

TRT radyolarının 94 yıldır devam eden serüvenini kutlayacağı 6 Mayıs’ta, tüm radyo çalışanlarının katılımıyla gerçekleştirilecek bir açık forum düzenlenecek.

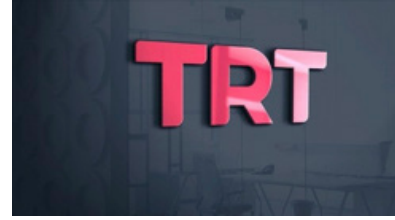
“Benim İçin Anı, Hepimiz İçin Alınacak Ders” başlığıyla düzenlenecek forumda, radyolarda görev yapan tüm yayın ve yapım çalışanları birbiriyle tanışma fırsatı bulurken, aynı zamanda tecrübe aktarımının da yapılacağı bir ortam hazırlanmış olacak.

“TRT Radyo Günleri” etkinliği kapsamında yurt içi veya yurt dışında Türkçe yayın yapan radyoların temsilcilerinin katılacağı, “Benim Radyom, Sizden de Katkı Bekleriz” başlığıyla bir oturum da düzenlenecek.

Çevrim içi yapılacak oturumda, katılımcılar kendi radyoları, kanal kimlikleri ve yayın içerikleri hakkında bilgi paylaşımı yaparken, diğer katılımcılardan da kanala dair ne gibi beklentileri olduğuna dair bilgi talep edecek.

Bugün TRT radyoları, kamu hizmeti ilke ve esasları rehberliğinde dinleyici odaklı, dinamik yayın anlayışıyla alanda öncü rolünü üstleniyor.

Farklı kimlik ve formatlarda yayın yapan toplam 16 ulusal ve bölgesel kanalları ile karasal vericiler, uydu ve internet üzerinden Türkiye’nin sesini tüm dünyaya duyurmaya çalışıyor.

Aynı Haberin Radyo Haberi Olarak Düzenlenmiş Hâli

Türkiye’de radyo yayıncılığının 94. yılı TRT ile kutlanıyor

TRT, 6 Mayıs Radyo Günü’nü tüm radyo ve dinleyicileri ile kutluyor.

Türkiye’deki radyo yayıncılığının 94’üncü yıl dönümü TRT Radyoları’nın yayınlarıyla çevrim içi olarak kutlanacak.

Düzenlenecek etkinlikte, yerli ve yabancı radyo yayıncılarının yanı sıra dinleyiciler ve radyoya gönül verenler bir araya gelecek.

Toplantılar, atölye çalışmaları ve “Bir Radyodan Beklediğiniz Her Şey” gibi birçok özel yayının yapılacağı etkinlikte, radyo severler ağırlandacak.

Seçtiğiniz ajans haberlerini edindiğiniz bilgiler doğrultusunda radyo haberi olarak düzenleyiniz. Haberlerinizden oluşan bir haber bülteni hazırlayınız. Çalışmanızı sınıf ortamında arkadaşlarınıza ve öğretmeninize sununuz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Haber ajanslarının sitelerine girerek radyo haberi olarak düzenleyeceğiniz haberleri seçiniz.
2. Seçtiğiniz haberleri radyo haberi olarak yeniden yazınız.
3. Haberinizi yazarken radyo haberi yazım kurallarına, radyo haber dili özelliklerine dikkat ediniz.
4. Eksik bilgi kalmadığından emin olunuz.
5. Yazdığınız haberin biçimsel olarak radyo haber metni formatına uygun olmasına dikkat ediniz.
6. Haberinizi sesli olarak okuyunuz. Uzun, okuması zor bölümler varsa tespit ederek düzeltiniz.
7. Düzeltmelerden sonra tekrar sesli okuyarak haberinizi kontrol ediniz.

6. UYGULAMA

Televizyon Haberinin Radyo Haberi Olarak Düzenlenmesi

Aşağıda televizyon haberi örneği yer almaktadır.

(Spiker) Uzun yıllar İstanbul Kocaeli arasında yolcu taşıdı. Gün geldi kullanım ömrünü doldurdu. Köprü olarak tasarlanan emektar vagon artık Trabzon’da öğrencilere hizmet verecek.

(Muhabirin Anonsu) Uzun uğraşlar sonucu tamamlandı. Kocaeli’nden yola çıktı ve Trabzon’un Maçka ilçesine geldi. Gönül Köprüsü adı verilen bu vagon bir ilkokulu ana yola bağlayacak.

(Spiker) Maçka Deresi üzerine yerleştirilen vagona Gönül Köprüsü adı verildi.

(Röportaj) Öğrencilerle okulu buluşturacağız. Nasıl bir köprü olsun? Öğrenciyle okulun en büyük bağı gönül bağıdır dedik. Bu köprü’nün adı bu şekilde “Gönül Köprüsü” olsun diye istedik.

(Spiker) Köprü Ce-Zi-Ne Kardeşler İlkokulu öğrenci ve öğretmenlerinin ulaşımını kolaylaştırdı.

(Röportaj) Çocuklarımızın okula daha rahat ulaşması için yapılmış bir projedir. Çocuklar okula gelirken genellikle üniversitenin önünden geçiyorlardı ve orası yol. Arabalardan ister istemez arabalarda geçiyordu oradan bir sıkıntı vardı.

(Spiker) Maçka turizmine de katkı sağlayacak Gönül Köprüsü’nün içine kütüphane yapılması da planlanıyor.

Aynı Haberin Radyo Haberi Olarak Düzenlenmiş Hâli

Emektar vagon ‘Gönül Köprüsü’ oldu

Atıl durumdaki eski bir vagon, Trabzon’da öğrencilere köprü oldu. Trabzon’un Maçka ilçesinde derenin üzerine yerleştirilen vagon ilkokulla ana yolu birbirine bağladı. Köprü olarak tasarlanan emektar vagon artık öğrencilere hizmet verecek. Maçka Deresi üzerine yerleştirilen vagona “Gönül Köprüsü” adı verildi.

Köprü Ce-Zi-Ne Kardeşler İlkokulu öğrenci ve öğretmenlerinin ulaşımını kolaylaştırdı. Maçka turizmine de katkı sağlayacak Gönül Köprüsü’nün içine kütüphane yapılması da planlanıyor.

Seçtiğiniz televizyon haberlerini edindiğiniz bilgiler doğrultusunda radyo haberi olarak düzenleyiniz. Haberlerinizden oluşan bir haber bülteni hazırlayınız. Çalışmanızı sınıf ortamında arkadaşlarınıza ve öğretmenlerinize sununuz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Televizyon haberlerini izleyiniz. Radyo haberi olarak düzenleyeceğiniz haberleri seçiniz.
2. Seçtiğiniz haberleri radyo haberi olarak yeniden yazınız.
3. Haberinizi yazarken radyo haberi yazım kurallarına, radyo haberi dil özelliklerine dikkat ediniz.
4. Eksik bilgi kalmadığından emin olunuz.
5. Yazdığınız haberin biçimsel olarak radyo haber metni formatına uygun olmasına dikkat ediniz.
6. Haberinizi sesli okuyunuz. Uzun, okuması zor bölümler varsa tespit ederek düzeltiniz.
7. Düzeltmelerden sonra tekrar sesli okuyarak haberinizi kontrol ediniz.

7. UYGULAMA

İnternet Haberinin Radyo Haberi Olarak Düzenlenmesi

Aşağıda internet haberi örneği yer almaktadır.

Dünyanın gözü Türkiye'nin aşılama başarısında

Ülkeler, dünya genelinde 3 milyon 253 binden fazla kişinin ölümüne neden olan Kovid- 19'a karşı aşılama çalışmalarını sürdürüyor. Aşı verilerinin derlendiği "Ourworldindata.org" sitesine göre, dünya genelinde bugüne dek 1 milyar 200 milyondan fazla doz aşı uygulandı. Çin, 284 milyon 600 bin doz ile dünyada en fazla aşı yapılan ülke oldu. Türkiye ise, 23 milyon 400 bin aşı ile 7. sırada yer aldı. Nüfusa oranla her 100 kişide en fazla doz aşı yapılan ülke ise Seyşeller.

Aynı Haberin Radyo Haberi Olarak Düzenlenmiş Hâli

Türkiye'nin aşılama başarısı

Ülkeler Kovid-19'a karşı aşılama çalışmalarını sürdürüyor. Aşı verilerinin derlendiği "Ourworldindata.org" (aur vörl d in deyta.org) internet sitesine göre dünya genelinde 1 milyar 200 milyondan fazla doz aşı uygulandı. Çin, dünyada en fazla aşı yapılan ülke oldu. Türkiye ise 23 milyon 400 bin aşı ile 7'inci sırada yer aldı. Nüfusa oranla en fazla aşı yapılan ülke ise Seyşeller.

Seçtiğiniz internet haberlerini edindiğiniz bilgiler doğrultusunda radyo haberi olarak düzenleyiniz. Haberlerinizden oluşan bir haber bülteni hazırlayınız. Çalışmanızı sınıf ortamında arkadaşlarınıza ve öğretmenlerinize sununuz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Haber sitelerine girerek radyo haberi olarak düzenleyeceğiniz haberleri seçiniz.
2. Seçtiğiniz haberleri radyo haberi olarak yeniden yazınız.
3. Haberinizi yazarken radyo haberi yazım kurallarına, radyo haber dili özelliklerine dikkat ediniz.
4. Eksik bilgi kalmadığından emin olunuz.
5. Yazdığınız haberin biçimsel olarak radyo haber metni formatına uygun olmasına dikkat ediniz.
6. Haberinizi sesli okuyunuz. Uzun, okunması zor bölümler varsa tespit ederek düzeltiniz.
7. Düzeltmelerden sonra tekrar sesli okuyarak haberinizi kontrol ediniz.

8. UYGULAMA

Basın Bülteninin Radyo Haberi Olarak Düzenlenmesi

Aşağıda basın bülteni örneği yer almaktadır.

T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
AFET VE ACİL DURUM
YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI

BASIN BÜLTENİ

(28.04.2020)

ULUSAL DEPREM ARAŞTIRMA PROGRAMI (UDAP) 2020 YILI 1. DÖNEM ÇAĞRILI PROJELER DUYURUSU

Değerli Araştırmacılar,

Başkanlığımız tarafından 2012 yılında başlatılan “Ulusal Deprem Araştırma Programı (UDAP)” ile ülkemizin depremle ilgili öncelikli alanlarında yeni bilgiler üretilmesi, kurumsal kapasitenin geliştirilmesi, teknolojik problemlerin çözülmesi için bilimsel çalışmaların desteklenmesi ve deprem konusundaki araştırmaların çok katılımcı yapıya ve uygulamaya aktarılacak sonuç odaklı projelere dönüştürülerek ülke kaynaklarının etkin ve verimli kullanılması amaçlanmaktadır.

Bu amaç doğrultusunda, 2020 yılı birinci döneminde, UDAP kapsamında desteklenecek olan; Kamu kurumlarımız ve üniversitelerimizden araştırmacıların önereceği “Çağrılı” projelerin çağrısı açılmıştır.

2020 yılı 1’inci Dönem Çağrılı Projeler kapsamında:

Türkiye kapsamında afet zararlarının azaltılması konusunda yapılacak her türlü Ar-Ge niteliğindeki çalışma desteklenecektir.

Başkanlığımızın ilgili web sitelerinde (<https://www.afad.gov.tr/>; <https://deprem.afad.gov.tr/>) detaylı bilgilerle beraber ulaşabileceğiniz “Proje Öneri Formu”nun, UDAP Yönetmeliğinde belirtilen kurallara uygun olarak yapılacak proje önerileri için, son başvuru tarihi olarak **29 Haziran 2020** olarak belirlenmiştir. Bu tarihe kadar proje önerilerinin **1 asıl ve 1 kopya** olmak üzere, zarfın üzerine “**UDAP ÇAĞRILI PROJE**” ibaresi yazılarak, aşağıda belirtilen iletişim adresine kargo ile iadeli taahhütlü ve udap@afad.gov.tr adresine elektronik olarak gönderilmesi gerekmektedir.

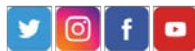
Bilgilerinize saygıyla duyurulur.

İLETİŞİM ADRESİ:

T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Deprem Dairesi Başkanlığı
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı No: 159 06510 Çankaya/ Ankara

AYRINTILI BİLGİ:

AFAD Deprem Dairesi Başkanlığı Deprem Bilgilendirme ve Strateji Çalışma Grubu
Tel: (0312) 258 23 23 / 2125-2115-2152
e-posta: udap@afad.gov.tr

afadbaskanlik

Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı No: 159 06800 Çankaya / Ankara
0 (312) 258 23 23 • 0 (312) 258 20 82
www.afad.gov.tr

**BİLGİ
KUTUSU**

Basın Bülteni: Kurumların etkinlik, strateji, düşünce ve diğer olağan veya olağanüstü durumlarını içeren, aynı zamanda haber değeri taşıyan ve medya ile kamuoyuna duyurulmak üzere hazırlanan özenli metinlerdir.

Basın bültenlerinden haber yapılırken dikkatli olunması gerekir. Basın bültenleri reklam niteliğinde olabilir ya da yönlendirme yapılmaya çalışılabilir.

Aynı Haberin Radyo Haberi Olarak Düzenlenmiş Hâli

AFAD'tan afet zararlarının azaltılması için Ar-Ge çalışmalarına destek

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), araştırmacılar için Ulusal Deprem Araştırma Programı kapsamında 2020 yılı Birinci Dönem Çağrılı Projeler'in duyurusunu yaptı.

Yapılan duyuruda, Türkiye kapsamında afet zararlarının azaltılması konusunda yapılacak her türlü Ar-Ge niteliğindeki çalışmaların destekleneceği ifade edildi.

AFAD'ın ilgili web sitelerinde detaylı bilgilerle "Proje Öneri Formu"na ulaşılabilecek. Proje önerileri için son başvuru tarihi 29 Haziran olarak belirlendi.

Gazete Haberinin Radyo Haberi Olarak Düzenlenmesi

Aşağıda gazete haberi (Milliyet Gazetesi 8 Mayıs 2021) örneği yer almaktadır.

Aynı Haberin Radyo Haberi Olarak Düzenlenmiş Hâli

Tunceli'de yeni bir bitki türü keşfedildi

Tunceli Munzur Vadisi Milli Parkı ve Azizabdal Dağı bölgesinde yeni bir yabani soğan türü keşfedildi. Bitki, Aydın Adnan Menderes Öğretim Üyesi Doçent Doktor Metin Armağan ile Doğa Koruma ve Milli Parklar Tunceli Şube Müdürlüğünden Murat Özel tarafından keşfedildi.

Bu keşif uluslararası bir dergide yayımlandı. Tunceli'de yapılan çalışmaların sonucunda 13'ü endemik toplam 40 soğan türü kayıt altına alındı.

Seçtiğiniz gazete haberlerini edindiğiniz bilgiler doğrultusunda radyo haberi olarak düzenleyiniz. Haberlerinizden oluşan bir haber bülteni hazırlayınız. Çalışmanızı sınıf ortamında arkadaşlarınıza ve öğretmeninize sununuz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Gazeteleri inceleyerek radyo haberi olarak düzenleyeceğiniz haberleri seçiniz.
2. Seçtiğiniz haberleri radyo haberi olarak yeniden yazınız.
3. Haberinizi yazarken radyo haberi yazım kurallarına, radyo haberi dil özelliklerine dikkat ediniz.
4. Eksik bilgi kalmadığından emin olunuz.
5. Yazdığınız haberin biçimsel olarak radyo haber metni formatına uygun olmasına dikkat ediniz.
6. Haberinizi sesli okuyunuz. Uzun, okuması zor bölümler varsa tespit ederek düzeltiniz.
7. Düzeltmelerden sonra tekrar sesli okuyarak haberinizi kontrol ediniz.

9. UYGULAMA

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. İyi bir diksiyona sahip olmak doğuştan gelen bir yetenek midir, yoksa sesin doğru kullanımı öğrenilebilir mi? Düşüncelerinizi paylaşınız.
2. Radyo haber spikeri olsaydınız yayına nasıl hazırlanırdınız? Düşüncelerinizi paylaşınız.

4.3. Radyo Haberi Sunma

Haberin hazırlanması kadar sunumu da önemlidir (Görsel 4.24). Radyoda haber bülteni ve haber programı hazırlama süreci uzun hazırlıklar ve yoğun emek gerektirir. Yapımcı; görüşme yaptığı konukları iyi belirlemiş, metinleri özenle hazırlamış ve programın altyapısını sağlam bir şekilde planlamış olsa da program iyi sunulmadığı takdirde yapılan hazırlıkların tümü boşa gidecektir.

Görsel 4.24: Haber sunumu

4.3.1. Radyo Haberi Sunuma Hazırlama

Radyo haberleri yazıldıktan sonra bant yayın ise seslendirilmesi ve montajlanması gerekir. Canlı yayınlarda da haber içinde yer alan bantlar olacaktır. Bu nedenle önceden hazırlık yapılmalıdır.

Kurgu (montaj): Seslendirilmesi yapılmış bir metnin, efekt, röportaj, sinyal, müzik gibi program malzemelerinin bir araya getirilmesiyle tek bir bantta ya da dijital ortama toplanması işlemidir.

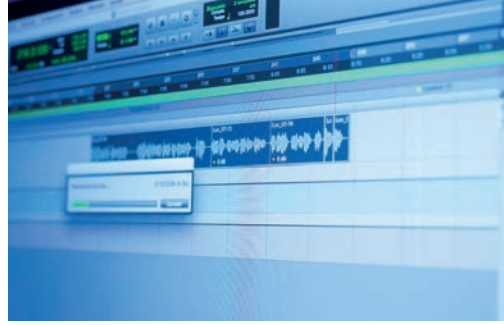
Radyo haber programlarının yapımında insan sesi, efekt zaman zaman da müzik gibi malzemeler kullanılmaktadır. Olay yerinden toplanan sesler ve röportajlar sayesinde haber, dinleyicinin zihninde canlanır.

Kurgu; program yapımcısı, haber müdürü ya da asistanın yönlendirmesi ile teknik elaman tarafından yapılır. Kurgu yapan teknikerlere **montajcı** da denir. Kurgu aşamasında önceden yazılan haber metni kurguya yön verir. Yapımcı, kurgu aşamasında yapılacak işlem ile ilgili teknisyeni bilgilendirir.

Haber programlarında yer alan her haber farklı bir bölümdür. Bölümler arasında akışı bozmadan geçişler yapmak, seslendirme ve röportajlarda da istenen kısaltmaları ve eklemeleri yapmak montajcının işidir. Röportaj bantlarında öksürük, hapşırık, istenmeyen ses boşlukları ya da istenmeyen sesler olabilir. Montaj sırasında bunlar temizlenir. Ses seviyesi çok yüksek ya da çok düşük olabilir. Kurgu aşamasında ses seviyesi de ayarlanır. Eldeki haber malzemeleri belli bir sıra doğrultusunda kurgulanır (Görsel 4.25,26).

Görsel 4.25: Dijital kurgu

Görsel 4.26: Kurgu ekranı

Kurgu; tekrarları, sessizlikleri, istenmeyen sesleri program bandından çıkarmak, programa ayrılan zaman dilimine uymak için süreyi kısaltmak, yanlışlıkları çıkarmak, farklı ortamlarda kaydedilmiş sesleri birleştirmek için yapılır. Bununla birlikte haberi ilginç hâle getirme ve farklı haberler arasına geçişler koymak amacıyla da yapılır.

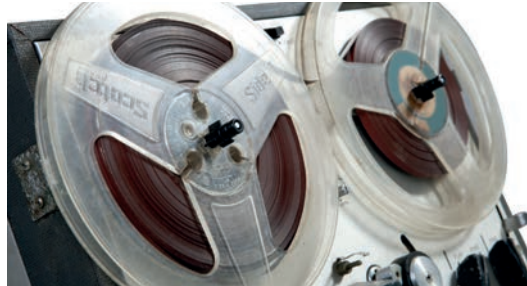
4.3.1.1. Kurgu (Montaj) Türleri

Radyoculukta analog ve dijital olmak üzere iki temel teknikle kurgu yapılmaktaydı. Bunlar; **analog kurgu** ve **dijital kurgu**dur. Son yıllarda teknoloji alanındaki gelişmeler radyo haberciliğine de yansımış, kurguda da dönüşüm yaşanmıştır. Kurgu artık dijital olarak yapılmaktadır. Radyoculukta kurgu teknikleri çok ilerleme göstermiş, daha kaliteli ve kolay teknikler kullanılmaya başlanmıştır.

Analog kurguda yazımlama ve kesme yöntemleri kullanılır. Yazımlama yönteminde daha önce bantlara yazımlanmış sesler (ham bantlar) farklı makinelere takılarak istenen bölümler yayın bandında birleştirilir (Görsel 4.27,28). Bu yöntemde bantta eksilme olmaz, bantın atılması gerekmez, aksine bant silinerek tekrar tekrar kullanılabilir. Kesme yönteminde ise seslendirme yapılmış bant dinlenerek istenmeyen yerler fiziki olarak kesilip atılır. Aradan kesilip çıkartılan bölüm atıldıktan sonra bantın iki ucu birleştirilerek bantlanır.

Görsel 4.27: Ses bantları

Görsel 4.28: Ses bantları

Dijital kurguda ise tüm program malzemesi bilgisayara yüklenir. Dijital kurgu programları yardımıyla kurgu yapılır. Günümüzde kurgu programları çok gelişmiştir. Her ses için farklı ses kanalları bulunmaktadır. Örneğin; sesin altından devam eden başka bir ses birinci sese zarar vermeden silinebilir.

4.3.1.2. Radyo Stüdyoları

Dış mekânda alınan ve iletilen sesler dışında, stüdyodaki sesi dinleyene ulaştırmak için ortam akustiğinin, yalıtımının ve teknolojik olanaklarının sağlanması gerekir (Görsel 4.29).

Radyo stüdyoları birinde kumanda masası diğerinde ise program yapım ve kayıt cihazlarının bulunduğu en az iki yalıtımlı bölümden oluşur. Yerel yayın hizmeti veren radyolarda ise bunun yerine çok amaçlı tek bir stüdyo kullanılabilir.

Radyo stüdyolarında kullanılan donanım, yazılım ve teçhizat genel olarak güncel teknolojiye, ilgili ulusal ve uluslararası standartlara uygun olmalıdır.

Bir radyo stüdyosunda şu teçhizatlar bulunmalıdır:

- Yayın amaçlı ses mikseri
- Kaydedici ve okuyucu cihazlar
- Yayın dönüşünü dinlemek için FM radyo alıcısı
- Telefon hibrit ünitesi
- Telsiz interkom sistemi
- Yüksek kaliteli mikrofonlar
- Stüdyo kalitesinde dinleme hoparlörleri
- Yayın devamlılığını sağlayacak güçte kesintisiz güç kaynağı ve jeneratör

Görsel 4.29: Radyo stüdyosu

4. ETKİNLİK

Bulunduğunuz şehirde yayın yapan bir radyoyu ziyaret ediniz. Radyonun teknik donanımı ve yayın öncesi yapılan hazırlıklar hakkında bilgi edininiz. Gözlemlerinizi sınıf ortamında paylaşınız.

4.3.2. Radyo Haber Sunumu Sırasında Dikkat Edilmesi Gerekenler

İyi bir sunum, açık ve anlaşılır olmalıdır. Sunucunun konuşma dilini kusursuz kullanması gerekir. Sunucunun tavrı hem bilgi verici hem dostça hem de saygılı olmalıdır. Sunucu, dinleyiciye bilgileri sunarken dayatmacı ve üstten bakan bir tavır sergilememelidir.

Radyo dinleme etkinliği kişiseldir. Sunucu yayın anında sesinin ulaştığı binlere kişiye değil radyo başında tek, özel bir kişiye hitap ettiğini düşünmeli, ona göre konuşmalıdır. Sunucunun sesinde ve tarzında her zaman bir sıcaklık, iletişim kurmaya dönük bir rahatlık olmalıdır. Dinleyici ile arasında sohbet eder bir hava oluşmalıdır.

Sunum sırasında gereken rahatlığı hissetmek ve hissettirebilmek için gülümsemek yararlıdır. Sunucu gülümsediği zaman o gülümseme sesine de yansır. Sunucu, gülümsemesinin içten gelmesi için karşısında hayali bir dinleyicinin oturduğunu düşünebilir. Ciddi bir konudan bahsedilirken de ağırbaşlı bir tavır takınmak gerekir. Sunucu sesi ile haberlere hayat verebilmelidir. Sunucu, radyoyla dinleyici arasında bir gönül bağı kurulmasını sağlayan kişidir. Sunucu ya da spikerin mikrofonik, iyi bir sese sahip olması gerekir. TRT radyolarında “İstanbul ağzı”nı hatasız kullanan sunucular özenle seçilir.

Sesi iyi kullanmak, doğru teknikleri uygulayarak ve çalışarak öğrenilebilir. Sunucuda güzel ses ile birlikte sıcaklık, sevecenlik doğallık, inanılrlık, rahatlık, özgüven gibi nitelikler de olmalıdır. Yapmacık olmadan kendisi gibi olabilen sunucular bu meslekte başarılı olacaklardır.

Sunucunun bilgi birikimi de çok önemlidir. Sunucu her gün çok farklı insanlarla söyleşiler yapmak zorunda kalabilir. Bu nedenle sunucunun dünyada olup biten her şeyle ilgilenmesi, gündemi takip etmesi gerekir. Sunucu, haberi yazmasa bile haber toplama ve yazma konusunda bilgili olmalıdır. İyi bir genel kültüre sahip olmalı, yabancı dil bilmelidir.

Doğru Duruş Şekilleri

Sunucunun sesini iyi kullanmasının ilk adımı, doğru vücut duruşudur. Oturuş şekli, mikrofona yansıyacak sesin niteliğini doğrudan etkileyecektir. Sesin oluşumunda görev alan sistem, dik ve rahat bir vücut pozisyonunda en sağlıklı şekilde çalışır. Bu konum, gövdenin ve boynun dik, boyun kaslarının gerginlikten uzak olduğu bir duruştur. Kambur, boynun öne doğru bükük olduğu bir duruş, diyafram hareketini zorlaştırarak sesin niteliğini bozacaktır. Otururken arkaya doğru fazla yayılmak da karın kaslarının ve gırtlığın sıkışmasına sebep olur. Bu durum, radyo sunumu için uygun değildir.

Radyoda sunucu, genellikle oturarak sunum yapar. Bu nedenle sandalyenin rahat olması gerekir. Stüdyo sandalyesinin dik oturmaya uygun, yumuşak, kol yaslama yerleri olan, tekerlekli ve yüksekliği ayarlanabilir modellerden olması gerekir. Otururken bacaklar dizlerden yaklaşık 45 derecelik bir açıyla bükülmüş ve iki yana hafifçe açık olmalıdır. Rahat ve dengeli şekilde oturarak yere sağlam basan ayak tabanlarından güç alınır. Ayaklar sandalyenin altında toplanmış ya da ileri uzatılarak üst üste çaprazlanmış vaziyette konuşmaktan kaçınmak gerekir.

Sunucu, stüdyodaki zamanın çoğunu yalnız başına geçirir. Konuklu programlarda, sunucunun karşısındaki kişiye bakarak konuşması gerekir. Bu, konuk üzerinde daha olumlu bir izlenim bırakacaktır. Stüdyoda yalnızken bile sanki karşımızda bizi izleyen birisi varmış ya da bir televizyon kamerasına bakarak konuşuluyormuş gibi davranılırsa radyonun gerektirdiği kişisel konuşma edası kendiliğinden kazanılmış olur. Bu tavır, doğru oturuş şekline de kendiliğinden geçmeyi sağlar.

Metin Okurken

Metin, kağıttan okunuyorsa sunucunun kağıt değiştirirken dikkatli olması ve mümkün olduğunca kağıtları mikrofondan uzak tutması gerekir. Artık pek çok radyo istasyonu kağıt kullanmıyor. Sunucular, metinleri bilgisayar ekranından okuyor. Bu durumda da ekranın yeterli genişlikte olması ve sunucunun tam göz hizasına yerleştirilmesi gerekir.

Mikrofona Yakınlık

Her mikrofonun bir yönsellik düzeni, ses duyarlılık bölgesi vardır. Mikrofonun, sesi yeterince yüksek ve kaliteli şekilde alması için bu duyarlılık bölgesi içinde bulunmak gerekir.

Mikrofonun duyarlılık bölgesi içindeyken mikrofona ne kadar yaklaşılaacağı ise duyulan sese göre belirlenmelidir. Bunun için, konuşurken kulaklık takılabilir. Bununla da yetinmeyerek farklı mesafelerden ses kaydedip dinlemek daha iyi olur. Stüdyo mikrofonlarının çoğu 15-25 cm uzaktan konuşulduğunda sesi en iyi şekilde alırlar (Görsel 4.30). Sunucuların mikrofona gereğinden fazla yaklaşması ağız şapırtısı, nefes sesi, yutkunma gibi seslerin fazlaca duyulmasına sebep olabilir.

Görsel 4.30: Mikrofonta olan mesafe

Konuşurken ortaya çıkabilecek bir diğer sorun sert ünsüzlerde -örneğin “p” sesindeki- patlamalardır. Bunun önüne geçmek için mikrofondan biraz uzaklaşmak ya da ağzı mikrofona merkez ekseninin dışına doğru açılarak konuşmak gerekir. Mikrofonu bir sünger başlık geçirmek ya da bir “patlama” filtresi (pop-filter) kullanmak da iyi bir çözümdür (Görsel 4.31,32).

Görsel 4.31: Patlama filtresi (Pop-filter)

Görsel 4.32: Sünger mikrofon başlığı

Birçok stüdyoda mikrofonlar ayarlanabilen mekanik bir kola monte edilmiştir. Mikrofonun ses alım özellikleri ve yönsellik düzeni öğrenilerek mikrofon konumu ayarlanmalıdır (Görsel 4.33).

Dış mekânda mikrofonla sunum yapılırken sırtın, gürültü kaynaklarına ve rüzgâra doğru çevrilmesi gerekir. Mikrofon çene altında tutularak üzerine eğilmeden rahat bir beden duruşu ile sunum gerçekleştirilmelidir. Dış mekânlarda kullanılan mikrofonlar, stüdyo mikrofonlarından farklı şekilde tasarlanmıştır. Çoğu zaman, ortam seslerini fazla algılamazlar. Bununla birlikte sonuçtan emin olmak için kulaklık kullanılabilir ya da bir deneme kaydı yapılabilir. Dış ortamda mutlaka rüzgâr filtresi kullanmak gerekir. Mikrofonu çarpan en küçük bir esinti, hoparlörlere çok yüksek patlamalar olarak yansıyacaktır.

Görsel 4.33: Mikrofon kolu

5. ETKİNLİK

Devlet radyolarını ya da Türkçenin doğru kullanımına dikkat eden özel radyoları dinleyiniz. Siz de aynı haberleri onlar gibi seslendirmeye çalışınız.

Yayın Metinlerinin Vurgu ve Tonlama İçin İşaretlenmesi

Yayın öncesinde okunacak metnin eğer zaman varsa önceden gözden geçirilmesi ve prova edilmesi yararlıdır. Profesyonel sunucu ve spikerler işaretleme yapmadan okuma yapmaktadır. Yeni başlayanlar için vurgu ve tonlama ile ilgili işaretlemeler yapmak iyi bir yöntemdir.

Bunun için şöyle bir sıra izlenebilir:

- Önce metin okunur ve metindeki zor kelimeler saptanır. Bu kelimelerin doğru telaffuzları öğrenilir. Bu telaffuzlar kelimelerin üstüne not edilir.
- Nefes alma yerleri işaretlenir. Cümle sonları (noktalar), derin nefes alma yerleridir. Buralar çift bölme işareti (//) ile işaretlenir. Cümlenin akışını bozmadan hafif nefes alınabilecek yerler ise tek bölme işareti(/) ile işaretlenir.
- Vurgulama yapılması gereken kelimeler belirlenir ve uygun simgelerle işaretlenir.
- Vurguları kontrol etmek için metin yeniden sesli olarak okunur.
- Metin mümkün olduğu kadar çok prova edilir.

Vurguları işaretlerken ses yükseltimi, duraklama ya da yayma yöntemleri için kullanılacak simgeler, sırasıyla aşağıdaki gibi olabilir:

Aşılama tam kapanmada da aralıksız sürüyor.

Aşılama/tam kapanmada da/aralıksız sürüyor.

Aşılama tam kapanmada da aralıksız sürüyor.

Örnek:

Ege Denizi'nde/3,8 büyüklüğünde/deprem meydana geldi.//Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının internet sitesinde yer alan bilgiye göre,/saat 01.53'te/merkez üssü Kuşadası Körfezi olan /3,8 büyüklüğünde yer sarsıntısı kaydedildi.//Deprem derinliğinin/ 8,8 kilometre olduğu belirtildi.//

10. UYGULAMA

Örnek haberler üzerinde yukarıda açıklanan gerekli işaretlemeleri yaparak haber sunma uygulaması yapınız.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Haber örneklerini sesli okuyunuz.
2. Metin üzerinde ses yükseltimi, duraklama ve yayma gerektiren kelimeleri işaretleyiniz.
3. İşaretlemeleri yaptıktan sonra sesli okuma yapınız.
4. Haberleri seslendirmeden önce mümkün olduğunca çok prova yapınız.
5. Haberlerinizi öğrendiğiniz bilgiler doğrultusunda arkadaşlarınıza ve öğretmeninize seslendiriniz.

Aşı ikna ekipleri farkındalık oluşturuyor

Koronavirüs aşısı olmak istemeyenler için yeni bir ekip kuruldu. Antalya'da 35 kişilik aşı ikna ekibi telefonla vatandaşları arayarak farkındalık oluşturuyor.

Yaklaşık 6 yüz 40 bin doz aşının yapıldığı Antalya'da, 55 yaş ve üstündekilerin de aşılanmasına geçildi.

Aşı olmayanların bilinçlendirilmesi için İl Sağlık Müdürlüğü bünyesinde 35 kişiden oluşan ikna ekipleri oluşturuldu.

İkna ekipleri ve aile hekimleri, telefonla aşı yaptırmayan kişileri arayarak aşının gerekliliğini, kişiyi hastalığın ağır seyrinden koruduğunu anlatıyor.

Görevliler, aşı olmanın hem kendilerini hem ailelerini hem de toplumu koruduğuna dikkat çekiyor. Vatandaşların aşı konusundaki endişeleri giderilmeye çalışılıyor.

Bazı ekipler ise evleri ziyaret ederek ikna ettikleri kişileri evlerinde aşılıyor.

Tekirdağ'da leylekler kurulan platformlarla korunuyor

Trakya'daki leyleklerin can güvenliği gözetiliyor. Tekirdağ'da 4 yıldır süren proje ile elektrik direklerine 500'den fazla güvenli yuva kuruldu. Bunlara bu yıl, 50 tane daha eklenecek.

Kuşların yoğun göç noktalarından biri olan Trakya'da leylekleri elektrik tellerinden uzak tutmak için direklere platformlar kuruluyor.

Kurulan platformlarla leylek popülasyonunun korunması amaçlanıyor. Proje kapsamında bu yıl 50 platform daha kurulacak.

Projeye, Doğa Koruma ve Milli Parklar Müdürlüğü de destek veriyor.

Tarihin en eski fotoğrafları Londra’da satışta

Fotoğrafçılık tarihinin öncüsü olarak bilinen William Henry Fox Talbot’ın (Vilyım Henri Faks Telbit’in), yaklaşık 200 fotoğraftan oluşan koleksiyonu satışa sunulacak. Açık artırma Sotheby’s (Sadıbiys) müzayede evinde gerçekleşecek.

Konuyla ilgili açıklamada bulunan müzayede yetkilileri, tarihin en eski fotoğraflarından oluşan koleksiyonun ön görülen değerinin 2 milyon dolara ulaştığını söyledi.

Fotoğraflar, İngiltere’nin 1840’lardaki mimarisini ve günlük yaşamını tasvir ediyor.

İngiliz bilim insanı ve aynı zamanda mucit olan Talbot (Telbit), kamera teknolojisini denerken aile üyelerinin ve arkadaşlarının da çeşitli portrelerini fotoğrafladı.

Talbot (Telbit) “Tuzlu kağıt” fotoğraf tekniğini 1830’ların başında gittiği bir tatil sırasında keşfetti. Sonrasında ise bu tekniğini geliştirip sıradan bir yazı kağıdını ışığa duyarlı bir yüzey hâline getirdi. Talbot’un tekniği günümüz fotoğraf teknolojisinin altyapısını oluşturuyor.

Önceki bölümde yazdığınız radyo haberlerini sınıf ortamında arkadaşlarınıza ve öğretmeninize sununuz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Yazdığınız metinleri sesli okuyunuz.
2. Okumada zorlandığınız yerleri tespit ediniz.
3. Metin üzerinde gerekli işaretlemeleri yapınız.
4. Yabancı kelimelerin Türkçe okunuşlarını yazınız.
5. Mümkün olduğunca çok prova yapınız.
6. Haber metinlerinizi seslendiriniz. (Sesinizi kaydediniz.)
7. Ses kaydınızı dinleyiniz. Hatalarınızı bulunuz.
8. Metni tekrar seslendiriniz.

11. UYGULAMA

Ajanslardan, gazetelerden, internetten araştırarak bir radyo ana haber bülteni hazırlayınız. Hazırladığınız bülteni seslendiriniz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Haberlerinizi, radyo haber yazım kurallarına dikkat ederek yazınız.
2. Haberleri önem sırasına göre sıralayınız.
3. Biçimsel olarak da radyo haberlerine uygun formatta hazırladığınız haberleri sayfaya yerleştiriniz.
4. Yazdığınız metinleri sesli okuyunuz.
5. Okumada zorlandığınız yerleri tespit ediniz.
6. Metin üzerinde gerekli işaretlemeleri yapınız.
7. Yabancı kelimelerin Türkçe okunuşlarını yazınız.
8. Mümkün olduğunca çok prova yapınız.
9. Haber metinlerinizi seslendiriniz. (Sesinizi kaydediniz.)
10. Ses kaydınızı dinleyiniz. Hatalarınızı bulunuz.
11. Metni tekrar seslendiriniz.

12. UYGULAMA

OKUMA PARÇASI

TRT ANKARA RADYOSU PRODÜKTÖRÜ FİLİZ ARICIOĞLU İLE YAPILAN MÜLAKAT

SORU: Bize kendinizi tanıtır mısınız?

İsmim Filiz Arıcıoğlu. TRT Ankara Radyosu, Eğitim ve Kültür Yayınları Müdürlüğünde prodüktör olarak görev yapıyorum. 22 yıllık radyo prodüktörüüm. TRT Radyolarında yayınlanan haber, eğitim, kültür, sanat, müzik-eğlence, belgesel, drama ve yarışma programlarının hepsinde görev aldım. Şu anda Radyo-1’de yayımlanan “Anadoluyum Ben” isimli programı hazırlıyorum.

SORU: Mesleğiniz hakkında bilgi verir misiniz?

Radyo prodüktörü, radyoda yayımlanacak bir programın her aşamasından sorumlu olan kişidir. Sözcük anlamı “program yapımcısı” demektir. TRT radyolarında programlar, türlerine göre ya canlı olarak yayımlanır ya da önceden bant olarak hazırlanıp “e-radyo” adını verdiğimiz sisteme yüklenir. Program yapımcısı, her iki türdeki programın da içeriğinden ve yayın aşamasından sorumludur. Programla ilgili her türlü hazırlığı yapar, metinleri yazar, program akışını hazırlar ve canlı yayınlarda yayın saatinden yarım saat evvel stüdyoda hazır bulunur. Yayın süresince program spikeri ve teknik yönetmen arasındaki koordinasyonu sağlar, yayın öncesi gerekli bilgilendirmeyi yapar. Yayın sırasında doğabilecek her türlü aksaklıkta olaya müdahale eder, durumu düzeltmeye çalışır. Kısacası bir programın A’dan Z’ye her şeyinden prodüktör sorumludur.

SORU: Teknolojik gelişmeler radyo haberciliğine nasıl yansdı? Daktilo ile yazılan haberlerden günümüze neler değişti?

Teknolojik gelişmeler, radyo programlarının hepsini olduğu gibi haber programlarını da büyük ölçüde kolaylaştırdı. Daha önce uzun telefon görüşmeleri ya da yazışmalarla sağlanan iletişim artık tek tuşla elimizin altında. Bu durum bir yandan işimizi kolaylaştırırken aslında bir yandan da zorlaştırıyor. Çünkü internet ortamından ulaşılan bilgilerin güvenilirliği son derece sınırlı. Bu yüzden ancak çok güvenilir, resmî internet sitelerinden sağlanan bilgilere dayanarak ve bu bilgileri de teyit ederek programlarımızı hazırlıyoruz. Yine de habere, görsellere ve haber görüntülerine ulaşma hızı bakımından çok önemli bir aşama kaydettiğimiz de bir gerçek.

SORU: Radyo haberleri yayından önce hangi aşamalardan geçiyor?

Radyo haberleri, TRT Haber Merkezi tarafından hazırlandıktan ve editörler tarafından düzeltildikten sonra radyolarımıza ulaşır. İnternet ortamında Radyo Yayın Şefliği’ne ulaşan haberler yazılı olarak basıldıktan sonra haber spikeri tarafından da son bir kez kontrol edilir.

SORU: Bültenler bant yayını mı canlı yayını mı?

Radyodaki bütün haber bültenleri canlı olarak yayımlanır. Radyoda yirmi dört saat boyunca üç vardiya olarak yayın nöbeti tutan haber spikerleri, bülteni haber stüdyosunda seslendirirken aynı anda bütün kanallarımız bu stüdyoya bağlanır. Kanallardaki bülten saatleri farklıysa, yalnızca ilgili kanal haber stüdyosuna bağlanır diğerleri normal yayınına devam eder.

Görsel 4.34: Filiz Arıcıoğlu

SORU: Radyo haberleri için hangi kaynaklar kullanılıyor? Radyo muhabirleri olay yerinden haber topluyor mu?

Radyo haberleri, TRT Haber Merkezi tarafından hazırlandığı için radyo muhabirleri olay yerinden haber toplamaz. Ancak, bütün ülkeyi ilgilendiren sarsıcı bir olay olduğunda (deprem, sel felaketi, maden patlaması vb.) haber programlarında çalışan radyo yapımcıları da olay yerine gönderilebilir ve canlı yayınlara bağlanabilir. Radyo programlarında canlı bağlantılar yalnızca haber programlarında gerçekleşmez, programın içeriğine göre kültür-sanat içerikli programlarda da önemli fuar, festival, kongre ve törenlerden bağlantılar yapılabilir. Kimi zaman yapımcı ve spikerler canlı yayına bağlantı yapabildikleri gibi kimi zaman da bütün ekip stüdyo dışında bir yerden naklen yayın yapabilir.

SORU: Radyo haber programları nasıl hazırlanıyor?

Radyo haber programları, büyük bir dikkat ve özveriyle bir çalışmayla hazırlanıyor. Gündemdeki gelişmeleri sürekli takip eden program yapımcıları, yayın saatlerinden bir gün önce konu ve konuklarını belirleyip program akışını hazırlıyorlar. Program Müdürlüğü tarafından onaylanan program akışlarına uygun olarak program için gereken materyaller (okunacak metinler, arşiv kayıtları, önceden yapılmış röportajlar vs.)

Görsel 4.35: Filiz Arıcıoğlu

hazırlanıyor. Yayında kullanılacak program sinyali, geçiş müzikleri ve tanıtım cingılları “e-radyo” dediğimiz TRT’ye özel sisteme yükleniyor. Yayın sırasında yaşanabilecek aksaklıklar için gerekli önlemler alınıyor (bir yayın konunun gelmemesi veya yayına bağlanamaması durumunda okunabilecek metinler, diğer konukların iletişim numaraları vb.) Her şey hazır olunca son kontroller yapılıyor ve yayına giriliyor. Canlı yayın sırasında yaşanan önemli bir gelişme olursa resmî kaynaklardan teyit edilerek yayına yansıtılıyor.

SORU: Gençlere tavsiyeleriniz nelerdir?

Radyo yayıncılığı, podcast gibi teknolojik uygulamalar sayesinde ve her ortamda dinlenebilir olması dolayısıyla özellikle son yıllarda daha fazla tercih edilir oldu. Bu alana ilginiz varsa, radyoculuk mesleğine ilgi duyuyorsanız yayıncılıkla ilgili gelişmeleri takip etmenizi, ulusal ve uluslararası yayın kuruluşlarını eleştirel gözle dinlemenizi tavsiye ederim. Günümüzde pek çok şey teknolojiyle elde edilebilir gibi görünüyor fakat insana dokunmayan, odağına insanı almayan işlerin hiçbiri uzun vadede başarılı olamıyor. Radyo, Türkiye’de bir asra yaklaşan geçmişle, seslendiği kitleye en fazla dokunan, onlarla bağlantı kurabilen iletişim araçlarından biri. Bu yüzden modası asla geçmeyecek bir iletişim aracı. TRT tarafından her yıl düzenlenen “Genç İletişimciler Yarışması” bu anlamda sizler için bir “ilk adım” olabilir!

SORU: Radyo haberciliği ile ilgili eklemek istedikleriniz var mı?

Radyo haberciliği konusunda söyleyebileceğim son şey, diğer haberlerle arasındaki farkla ilgili olabilir. Televizyon ya da haber sitelerindeki haberler; olayla ilgili görseller, görüntüler ve altyazılarla desteklenebilir. Fakat radyo haberlerinde böyle bir şansımız yoktur. Radyoda aslanan sestir. Haber metinlerini anlaşılır, kısa ve net şekilde, doğru bir Türkçe ile yazmanız ve anlaşılır biçimde okumanız çok önemlidir.

Bütün öğrencilere başarı dileklerimle...

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A) Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

1. () Radyo yayınları, 1929 ekonomik bunalımı ve II. Dünya Savaşı arasındaki sürede altın çağını yaşamıştır.
2. () Ülkemizde ilk radyo yayın anonsu 6 Mayıs 1926’da yapılmıştır.
3. () Ara haber bültenlerine haber programları da denilir.
4. () 1 Kasım 1928’de Büyük Millet Meclisi açılış konuşması, İstanbul Radyosu tarafından yayınlanarak Beyazıt ve Kadıköy meydanlarına yerleştirilen hoparlörlerle halka dinletilmiştir.
5. () Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) 1 Mayıs 1964’te kurulmuştur.

B) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcükleri yazınız.

6. Ara haber bültenleri olarak da ifade edilir.
7. Haber bültenleri dışında haber gündeminden seçilen, kamuoyunda yankı uyandıran önemli konuları günlük, haftalık, aylık ya da belirli zaman dilimlerinde ayrıntısıyla sunan programlara denir.
8. Haberler ile dinleyicilere arkadaşça, dostça fakat basit bir dille, okuyormuş gibi değil de konuşuyormuş gibi sunulur.
9. Dış mekânlarda mikrofon kullanırken mutlaka kullanmak gerekir.
10. 1994’te radyo televizyon yayınlarını denetlemek için kurulmuştur.

C) Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

11. Aşağıdakilerden hangisi radyonun mucidi sayılmaktadır?

- A) Guglielmo Marconi B) James Maxwell C) Heinrich Hertz
D) Nikola Tesla E) Reginald Aubrey Fessenden

12. Ülkemizde deneme amaçlı ilk radyo yayını hangi yıl yapılmıştır?

- A) 1920 B) 1923 C) 1926 D) 1929 E) 1932

13. Ülkemizde ilk naklen yayın hangi tarihte yapılmıştır?

- A) 1 Temmuz 1923 B) 1 Temmuz 1924 C) 1 Temmuz 1925
D) 1 Temmuz 1926 E) 1 Temmuz 1927

14. Dünyanın haber okuyan ilk kadın spikeri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Nuran Devres B) Ülkü Kuranel C) Emel Gazimihal
D) Adile Naşit E) Jülide Gülizar

15. Aşağıdakilerden hangisi radyo haberciliğinin farklılıklarından biri değildir?

- A) Radyo haberlerine ulaşmak ucuzdur.
- B) Radyo haberlerinde zaman çok önemlidir.
- C) Radyo daha inandırıcıdır.
- D) Radyo haberlerini dinleyebilmek için eğitilmiş olmak gerekir.
- E) Radyo haberlerinin en büyük farkı sese dayalı olmasıdır.

16. Radyo stüdyosunda aşağıdakilerden hangisi bulunmaz?

- A) Yayın amaçlı ses mikseri
- B) Kaydedici ve okuyucu cihazlar
- C) Stüdyo kamerası
- D) Yüksek kaliteli mikrofonlar
- E) Dinleme hoparlörleri

D) Aşağıda verilen soruları cevaplayınız.

17. Sinyal nedir?

.....

.....

.....

.....

18. Radyo haberlerinde kısaltmalar nasıl yazılmalıdır?

.....

.....

.....

.....

19. Montaj (Kurgu) nedir?

.....

.....

.....

.....

20. Radyo haberi sunarken doğru duruş şekli nasıl olmalıdır?

.....

.....

.....

.....

İNTERNET HABERCİLİĞİ

5. ÖĞRENME BİRİMİ

KONULAR

5.1. İNTERNET GAZETECİLİĞİNİN ÖZELLİKLERİ

5.2. İNTERNET HABERİ YAZMA

TEMEL KAVRAMLAR

- internet / Genel ağ
- internet gazeteciliği
- hipermetinsellik
- web sitesi
- teknoloji
- yapay zekâ

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Dünyada ve ülkemizde internet yayıncılığının ortaya çıkışı ve gelişimini
- Dünyada ve ülkemizde internet gazeteciliğinin ortaya çıkışı ve gelişimini
- İnternet gazeteciliğinin diğer gazetecilik türlerinden farklarını
- İnternet haber kaynaklarını
- Farklı internet sitelerinden ve kitle iletişim araçlarından veri toplamayı
- İnternet haberi yazmayı
- İnternet haberi yazımında farklı teknikler kullanmayı
- İnternet haberciliğinde uyulması gereken yasal ve etik kuralların önemini

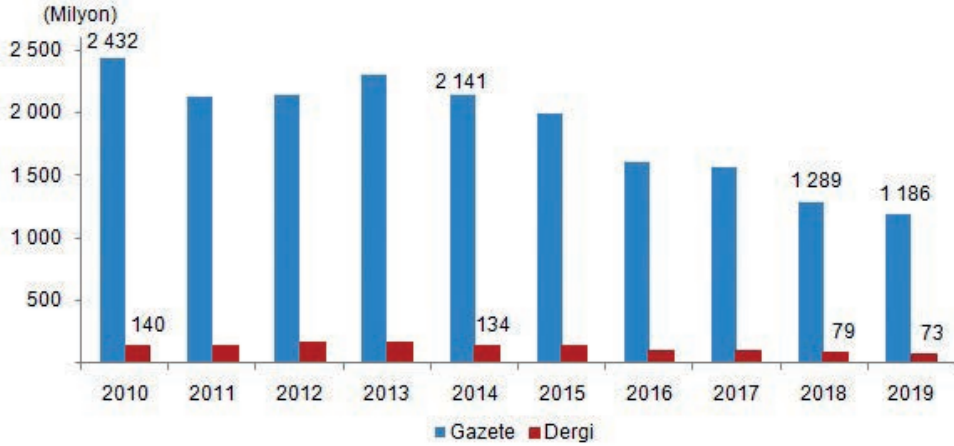

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. İnternet, günlük hayatınızı nasıl etkiliyor? Sınıfta arkadaşlarınızla tartışınız.
2. Haber almada interneti nasıl kullanıyorsunuz? Sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

5. İNTERNET HABERCİLİĞİ

İnternet ve bilişim teknolojileri alanındaki gelişmeler, her alanda olduğu gibi gazetecilik alanında da hızlı gelişmelere neden olmuştur. Bu gelişmeler sayesinde gazeteler içeriklerini hızla internet ortamına taşıırken ülkemizde ve dünyada kimi büyük gazeteler de basılı yayınlarına son vererek yayınlarını sadece internet üzerinden sürdürmeye başlamıştır. Gazetelerin internet üzerinden yayımlanmaya başlamasıyla ortaya çıkan yeni gazetecilik türüne **internet gazeteciliği** denilmektedir. İnternet gazeteciliği; çevrim içi (on-line) gazetecilik, sanal gazetecilik, elektronik gazetecilik ve dijital gazetecilik şeklinde de ifade edilmektedir. İnternete erişimin kolaylaşmasıyla okuyucuların çoğu, haberleri internet üzerinden takip etmeye başlamıştır. Bu durum, basılı yayınların tirajlarını hızla düşürmüştür. Tirajlardaki düşüş, gün geçtikçe artarak devam etmektedir (Görsel 5.1).

Görsel 5.1: Gazete ve dergilerin yıllara göre tirajı 2010-2019

İnternet bağlantısının ve internete bağlanmayı sağlayan dizüstü bilgisayar, tablet, cep telefonu gibi araçların yaygınlaşmasıyla habercilik, hızlı bir şekilde internet ortamına geçiş yapmıştır. Basılı yayıncılıktaki matbaanın yerini web yazılımları alırken kâğıdın yerini internete bağlanılan cihazın ekranı almıştır. Bu gelişmelere bağlı olarak haber alma ve haber verme faaliyetlerinde de yeni yöntemler geliştirilmiştir. İnternet haberciliği kavramıyla bu yeni ortama uyumlu habercilik faaliyetleri kastedilmektedir.

5.1. İnternet Gazeteciliğinin Özellikleri

İnternet gazeteciliği, geleneksel medyanın olumlu özelliklerinin yanında internet ve web teknolojilerinin sağladığı yeni özelliklere de sahiptir. İnternet haberciliğinde yazılı, sesli ve görüntülü haber unsurları bir arada ve eş zamanlı olarak kullanıcılara sunulabilmektedir. Haberler, televizyon kadar hızlı, gazete kadar kapsamlı verilebilmektedir. İnternet gazeteciliği, bu yönleriyle gazete ve televizyonun temel özelliklerini bünyesinde taşımaktadır.

İnternet ve web teknolojilerinin getirdiği yeni özellikler; hız, zaman mekân serbestliği, hipermetinsellik,

ekonomiklik, etkileşim (interaktiflik), okuyucuların da kolayca ulaşabileceği dijital arşiv ve yapay zekâ teknolojileriyle uyumluluk gibi özelliklerdir.

5.1.1. Dünyada ve Ülkemizde İnternet Yayıncılığının Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

İnternetin dilimizdeki karşılığı **genel ağ** olarak ifade edilmektedir. Türk Dil Kurumu sözlüğünde genel ağ, bilgisayar ağlarının birbirine bağlanması sonucu ortaya çıkan, herhangi bir sınırlaması ve yöneticisi olmayan uluslararası bilgi iletişim ağı olarak tanımlanmaktadır.

Bir iş yerinde veya evde kullanılan bilgisayarları birbirine bağlayan ağa yerel ağ (LAN) denilmektedir. Bu yerel ağları da içine alacak şekilde, dünya çapında oluşturulmuş olan ağa genel ağ denilmektedir.

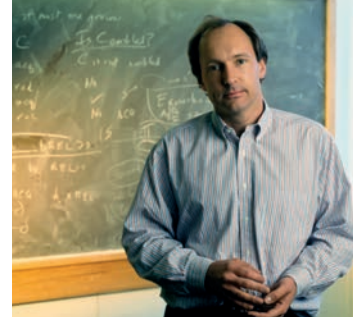
Genel ağ fikri, tamamen güvenlik endişesiyle ortaya çıkmıştır. 1969'da ABD Savunma Bakanlığı, İleri Düzey Araştırma Projeleri Ajansı (DARPA), günümüzdeki genel ağın prototipi sayılan ARPANET (Advanced Research Projects Agency Network) isimli ağı geliştirmiştir. Soğuk Savaş sürecinde olası bir nükleer savaş durumunda alternatif iletişim aracı olarak kurulan bu ağ sayesinde ABD Savunma Bakanlığı ile bazı üniversitelerdeki bilgisayarlar arasında bağlantı kurulmuştur.

1970'li yılların ortalarında ağın genişletilebilmesi için ağ kullanımını düzenleyen TCP/IP (Aktarma Kontrol Protokolü/İnternet Protokolü) protokolleri oluşturulmuştur. Böylece tüm bilgisayarların kendine ait bir adresle yerel ve genel ağa bağlanabilmesinin önü açılmıştır.

1980'li yıllarda ARPANET ağından ayrılarak oluşturulan MILNET 1990'lı yıllarda ticari kullanıma açılarak hızla yayılmış ve dünya çapında genişleyerek günümüzdeki genel ağ ortaya çıkmıştır.

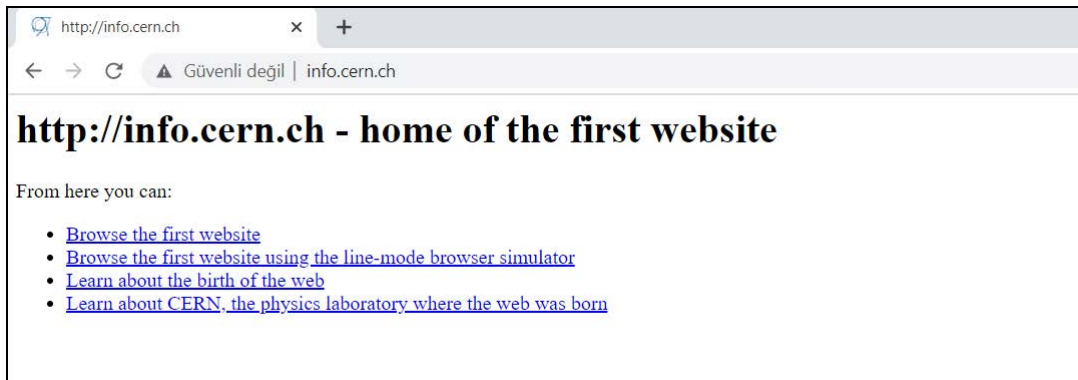
5.1.1.1. Web Yayıncılığının Ortaya Çıkışı

1989'da Avrupa Nükleer Araştırma Merkezi'nde (CERN) Tim Barners-Lee (Tim Barnız-Li) (Görsel 5.2) tarafından web sitesi oluşturmaya yarayan HTML işaretleme dili ve "**Dünya Çapında Ağ**" olarak da tanımlanan www. (World Wide Web) bilgi paylaşım sistemi kurulmuştur.

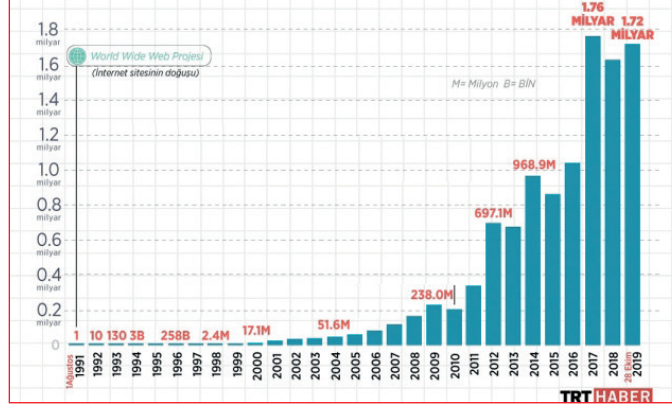
Görsel 5.2: Tim Barners-Lee

1990'da ağ üzerinden web sayfalarının görüntülenmesini sağlayan http protokolünün yazılması, ilk ağ tarayıcısının geliştirilmesi, ilk web sitesinin CERN'de yayımlanması da yine Barners-Lee tarafından gerçekleştirilmiştir. info.cern.ch isimli bu site 1991 yılı içerisinde dünya genelinde yayın hayatına girmiştir. Site günümüzde de yayın hayatına devam etmektedir. (Görsel 5.3).

Görsel 5.3: Yayımlanan ilk web sitesi

1992'nin sonunda dünya genelindeki çevrim içi internet sitesi sayısı on civarındaydı. 1994 yılına gelindiğinde üç bine yakın internet sitesi vardı. Günümüzde bu sayı iki milyara yaklaşmıştır (Görsel 5.4).

Görsel 5.4: 1991'den itibaren çevrim içi internet sitesi yayınlarının artışı

5.1.1.2. Ülkemizde İnternet Yayıncılığının Gelişimi

İnternetin Türkiye'ye geliş sürecine bakılırsa ilk geniş alan ağı, 1986'da kurulan Türkiye Üniversiteler ve Araştırma Kurumları Ağı'dır (TÜVEKA). İlerleyen yıllarda bu ağın kapasitesinin yetersiz kalması ve üzerine, 1991 yılının sonlarına doğru Ortadoğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), internet teknolojilerini kullanan yeni bir ağın kurulması yönünde bir proje başlatmıştır. Bu çerçevede 12 Nisan 1993'te ODTÜ üzerinden Türkiye'nin ilk internet bağlantısı gerçekleştirilmiştir. Bu tarih, Türkiye'de internetin başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Aynı yıl ODTÜ ve Bilkent Üniversitesi'nin resmi internet siteleri kurulmuştur ve bu iki web sitesi Türkiye'nin ilk internet siteleri olmuştur.

1993-1996 yılları arasında, Türkiye'deki üniversitelerin birçoğu ve kimi kamu kuruluşları ODTÜ üzerinden internete bağlanmıştır.

1996'nın haziran ayında TÜBİTAK bünyesinde Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) kuruldu. ULAKBİM'in temel görevlerinden biri en yeni teknolojileri kullanarak Türkiye çapında tüm eğitim ve araştırma kuruluşlarını birbirine bağlayacak Ulusal Akademik Ağ (ULAKNET) adıyla hızlı bir iletişim ağı kurmak ve bu ağ aracılığı ile bilgi hizmetleri vermek olarak belirlenmiştir (Görsel 5.5).

Görsel 5.5: Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM)

1996'da Türk Telekom tarafından Türkiye'nin internet omurgasını oluşturan TURNET projesinin hayata geçirilmesiyle internet ticarileşerek hızla yayılmış, 1997'de ülkemizde faaliyet gösteren İnternet Servis Sağlayıcı (ISS) sayısı seksen civarına ulaşmıştır.

Bu gelişmelerden sonra internet kullanıcı sayıları ve Türkçe web sitesi yayınları hızla artmıştır. 2010 yılından sonra mobil ve tablet yayıncılığı da artarak web yayıncılığına hız kazandırmıştır.

Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yapılan araştırmaya göre internet kullanım oranı 2020'de ülkemizde 16-74 yaş grubundaki bireylerde %79'a ulaşmıştır.

Web sitesi ile web sayfası birbirinden farklıdır. Web sitesini bir kitaba benzetebiliriz. Nasıl ki bir kitap sayfalardan oluşuyorsa web sitesi de web sayfalarından oluşmaktadır.

5.1.1.3. Web Teknolojisinin Gelişim Evreleri

Web teknolojinin gelişim aşamaları web 1.0, web 2.0, web 3.0 biçiminde ifade edilmektedir.

Web 1.0: Web 1.0 teknolojinin kullanımı web tarihinin ilk süreci olup 1991-2004 yılları arasındaki süreci kapsamaktadır. Bu aşamada web sitelerinin içeriği sadece site sahibi tarafından oluşturularak güncellenebiliyordu. Ziyaretçiler ise sadece bu içerikleri okuyabiliyorlar ancak herhangi bir içerik oluşturamıyorlardı. Ziyaretçilerin siteyle olan en büyük etkileşimi, bağlantılar aracılığıyla sayfalar arasında gezinebilmektir. Dolayısıyla siteye herhangi bir katkıda bulunmalarına imkân yoktu.

Web 2.0: İlk olarak 2004'te kullanıma sunulan web 2.0, kullanıcıların genel ağ ortamında karşılıklı bilgi ve içerik paylaşımı yapabildikleri, sosyal ağlara ve bireysel etkileşime imkân veren yeni bir web teknolojisi olarak ortaya çıkmıştır. İnsanlar artık web siteleri için sadece bir ziyaretçi değil, aynı zamanda kullanıcı konumuna geçmişlerdir. Kullanıcılar, kendi bilgi ve birikimlerini aktarmak için sayfalar oluşturabilir, bu sayfaları birbirleriyle ilişkilendirip üzerinde düzenlemeler yapabilir hâle gelmişlerdir. Böylece insanlar arası bilgi paylaşımı artmış, web siteleri etkileşimli ve daha eğlenceli bir hâle gelmiştir. Bu aşamayla birlikte bloglar, sosyal medya platformları ve içeriği kullanıcılar tarafından oluşturulan (wikipedia gibi) bilgi sayfası toplulukları hızla yaygınlaşmıştır.

Web 3.0: Web 2.0 teknolojinin ortaya konulmasından yaklaşık iki yıl sonra ortaya atılmıştır. Anlamsal (semantik) web olarak da ifade edilmektedir. Web 2.0'dan temel farkı, kontrolün insandan yazılımlara geçmiş olmasıdır. Bu aşamada yazılımlar ve yapay zekâ teknolojisi web sitelerine dahil edilerek kullanıcı deneyimleri ön plana çıkmıştır. Web siteleri artık içeriklerin anlamlarını algılayabilir ve algoritmalar sayesinde kullanıcıların geçmiş davranışlarını yorumlayarak kullanıcıya özel sunumlar geliştirebilir hâle gelmiştir. Günümüzde arama motorları, aynı kelimeyi aratan farklı kişilere farklı listeler sunabilmektedir.

1. ETKİNLİK

Web teknolojilerinin geleceği hakkında araştırma yaparak sınıfta arkadaşlarınıza sunum yapınız.

5.1.2. Dünyada ve Ülkemizde İnternet Gazeteciliğinin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

İlk internet gazeteleri, basılı gazetelerin içeriklerini internet ortamına taşımalarıyla ortaya çıkmıştır. 1995'te ABD'de The Washington Times (Dı Vaşingtın Tayms), New York Times (Niv York Tayms), Avrupa'da Herald Tribune (Herıld Türbiyın) ve Daily Mirror (Deylı Mirrı) gibi gazeteler içeriklerini internet üzerinden de yayımlamaya başlamıştır. Aynı yıl (Temmuz 1995) ülkemizde Aktüel dergisi de yayınlarını internet ortamına taşımıştır.

1996'da Milliyet gazetesi, içeriğinin tamamını internet üzerinden düzenli olarak yayınlayan ilk günlük gazete olmuştur. 1 Ocak 1997'den itibaren Sabah ve Hürriyet gazeteleri de yayınlarını internet ortamına taşımışlardır. Bu tarihten sonra hemen hemen tüm büyük gazete, radyo ve televizyonlar kendi internet sitelerini yayına alarak bu siteler üzerinden habercilik yapmaya başlamıştır.

1997'de yapılan bir araştırma, dünyada üç bin altı yüz yirmi iki gazetenin çevrim içi ortamda yayımlandığını göstermektedir. 2002'de yapılan başka bir araştırmaya göre ise dünya genelinde beş binden fazla günlük, haftalık ve farklı aralıklarla yayımlanan gazeteler çevrim içi ortamda yayımlanmaktadır.

Ülkemizde sadece internet üzerinden yayın yapan ilk haber sitesi, XN'dir (www.xn.com). 1996'nın başında yayın hayatına başlayan bu site, diğer gazetelerden derlediği haber ve köşe yazılarını, kendi sitesinde yayımlamaya başlamıştır. Gazetelerin kendi web sayfalarını açmalarıyla bu site işlevini yitirerek kapanmıştır.

Günlük gazetelerin, yayınlarını internet ortamına taşıdıkları sırada belli başlı medya kuruluşlarından bağımsız olarak faaliyet gösteren haber siteleri de yayın hayatına başlamıştır. Ülkemizde internet üzerinden bağımsız yayın yapan ilk haber sitesi, Anadolu Ajansı ve Reuters Ajansı'nın haberlerini okuyucularına aktaran Net Haber'dir. Bağımsız yayıncılık yapan ve haber içeriğini de kendisi üreten ilk haber sitesi ise www.dorduncukuvvetmedya.com'dur.

Gazetelerin internet ortamına geçişi birkaç aşamada gerçekleşmiştir. Öncelikle gazeteler, içeriklerini olduğu gibi herhangi bir değişiklik yapmadan dijital ortama aktarmıştır. İkinci aşamada, web 2.0 teknolojisinin gelişmesiyle internet haber siteleri giderek daha fazla etkileşimli hâle gelmiştir. İzleyicinin haber ve yorumlara katkı sağladığı interaktif iletişime geçilmiştir. Üçüncü aşamada gazetelerin internet versiyonlarında özgün haberler yer almaya başlamıştır. Son aşamada ise multimedya denilen yazı, fotoğraf, grafik, ses ve hareketli görüntü gibi birden fazla mesajın aynı ortamda sunulması yöntemine geçilmiştir.

Ülkemizde 2000'li yılların başında medya sektöründe yaşanan ekonomik kriz birçok gazetecinin işsiz kalmasına yol açmıştır. İşsiz kalan gazetecilerin birçoğu internette açtıkları haber siteleriyle mesleklerini sürdürmüşlerdir. Bu durum, ülkemizde internet gazeteciliğinin gelişimine önemli bir katkı sağlamıştır.

Web teknolojilerinin gelişmesi, cep telefonu, tablet gibi mobil cihazların artması, internet ve mobil ağların yaygınlaşması ile İnternet gazeteciliği oldukça avantajlı hâle gelmiştir. Sosyal medya ağlarının yaygınlaşmasıyla internet gazetelerinin haberlerini bu ağlar üzerinden daha fazla kişiye ulaştırmalarına imkân vermiştir. Bu gelişmelerle internet gazetelerinin sayısı gün geçtikçe artarken basılı gazetelerin satış rakamları düşmüştür. Hatta birçok büyük gazete basılı yayınlarına son vererek yayınlarını sadece internet üzerinden sürdürmeye başlamıştır. Gelişen teknolojiye bağlı olarak internet erişimine sahip olan bireylerin oranı sürekli artmaktadır. Bu da internet gazeteciliğinin daha fazla yaygınlaşacağı anlamına gelmektedir.

Yıl	İnternet Haberciliğinin Önemli Dönüm Noktaları
1995	New York Times, The Washington Times, İnternational Herald Tribune ve Daily Mirror gibi gazeteler yayınlarını birebir internete aktardılar. Türkiye’de yayınlarını internete taşıyan ilk dergi, Aktüel dergisi olmuştur.
1996	Türkiye’de içeriğinin tamamını internete açan ilk gazete Milliyet gazetesi olmuştur. 1996’da kurulan ve 1999’da kapatılan Xn haber sitesi yayına başlamıştır.
1997	Hürriyet ve Sabah gazeteleri içeriğini internete aktarmıştır.
1998	Radikal gazetesi içeriğini internete aktarmıştır. İçeriği özgün ve bağımsız yayıncılık yapan ilk site www.dorduncukuvvetmedya.com yayına başlamıştır.
2006	New York’ta kurulan içerik amaçlı bir sosyal ağ olan Buzzfeed (bazfid) haber ağına eğlenceli içerikler sunmaya başlamıştır.
2010	WikiLeaks’in (vikilyks) 2010’da yayımladığı diplomatik belgeler dünya çapında ses getirmiştir.
2011	Günlük bir gazete olan The Daily (Dı Daily) ABD’de yayın hayatına başlamıştır.
2014	1996’da basılı olarak yayına başlayan Radikal gazetesi basılı yayınını Haziran 2014’te sonlandırarak dijital gazeteciliğe geçmiştir. 2016’da ise dijital yayını da sona erdirmiştir.
2016	İngiltere’nin önde gelen gazetelerinden The Independent, kâğıt baskıyı sonlandırarak tamamen dijital formata geçmiştir (Görsel 5.6).
2018	Resmî Gazete, basılı yayın hayatına son vererek yayını sadece internet üzerinden sürdürmeye başlamıştır. Vatan gazetesi, kâğıt baskıya son vererek tamamen dijital formata geçmiştir.
2019	Star gazetesi, basılı yayın hayatından tamamen dijital formata geçmiştir (Görsel 5.7).

Görsel 5.6: The Independent gazetesi 2016’da baskıyı durdurdu.

Görsel 5.7: Star gazetesi 2019 yılında basılı yayınına son verdi.

2. ETKİNLİK

İlinizden yayın yapan internet gazeteleri hakkında bilgi toplayarak sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Ülkemizden yayın yapan farklı türlerde haber sitelerini inceleyiniz. Haber sitelerinin, benzer ve farklı yönlerini karşılaştıran bir sunum hazırlayınız. Yaptığınız çalışmayı sınıf ortamında arkadaşlarınıza ve öğretmeninize sununuz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Çalışmanızı sınıfta gruplar oluşturarak yapınız.
2. Ülkemizden yayın yapan haber sitelerini inceleyiniz.
3. İncelediğiniz siteler arasından haber sunumu bakımından farklı bulduğunuz siteleri belirleyiniz.
4. Belirlediğiniz sitelerin kullanıcı ara yüzlerini okurlar açısından (sadelik, görsel kullanımı, haber reklam dengesi, kolay okunabilirlik ve estetik yönleriyle) değerlendiriniz.
5. Değerlendirdiğiniz siteler arasında en beğendiğiniz haber sitesini ve beğenme nedenlerinizi açıklayınız.
6. Ekran kopyalarıyla çalışmanızı sunum hâline getiriniz.

1. UYGULAMA

Yabancı ülkelerden yayın yapan farklı türlerde haber sitelerini inceleyiniz. Haber sitelerinin, benzer ve farklı yönlerini karşılaştıran bir sunum hazırlayınız. Yaptığınız çalışmayı sınıf ortamında arkadaşlarınıza ve öğretmeninize sununuz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Çalışmanızı sınıfta gruplar oluşturarak yapınız.
2. Farklı ülkelerden yayın yapan haber sitelerini inceleyiniz.
3. İncelediğiniz haber siteleri arasında haber sunumu ve sayfa düzeni yönünden farklı bulduğunuz siteleri belirleyiniz.
4. Belirlediğiniz sitelerin kullanıcı ara yüzlerini okurlar açısından (sadelik, görsel kullanımı, haber reklam dengesi, kolay okunabilirlik ve estetik yönleriyle) değerlendiriniz.
5. Değerlendirdiğiniz siteler arasında en beğendiğiniz haber sitesini ve beğenme nedenlerinizi açıklayınız.
6. Ekran kopyalarıyla çalışmanızı sunum hâline getiriniz.

2. UYGULAMA

5.1.3. İnternet Gazeteciliğinin Diğer Gazetecilik Türlerinden Farkları

İnternet haberciliği alanındaki teknolojik gelişmeler, gazetecilik alanına da birçok yenilik getirmiştir. Hız, esneklik, maliyet gibi konularda büyük avantajlar sağlayan bu yenilikler internet gazeteciliğinin diğer gazetecilik türlerinden farkıdır. Geleneksel medyayla karşılaştırıldığında önemli değişikliklere yol açan internet haberciliği pek çok yenilik getirmiştir.

5.1.3.1. Hız, Zaman ve Mekân Serbestliği

Hız açısından bakıldığında internet gazeteciliğinde haberler, okurlara her an iletilebilirken geleneksel gazetecilikte genellikle bir gün sonra ulaştırılabilmektedir. Örneğin günlük olarak yayımlanan gazetelerin Türkiye geneline dağıtılması uzun bir zaman almaktadır. Radyo ve televizyonda ise canlı yayınlar dışındaki haber yayınlarında kurgu, montaj gibi faaliyetler için bir hazırlık süresi gerekmektedir. Bu süre, haberin özelliğine göre uzayıp kısalabilmektedir. Bu nedenle dinleyici veya izleyici haber saatini beklemek zorunda kalmaktadır.

İnternet gazeteciliğinde ise özellikle ses ve görüntüye ihtiyaç duyulmayan haberler, hızlı bir şekilde metin hâlinde düzenlenerek her an web sitesinde yayımlanmakta ve okuyucuya ulaşmaktadır. Ayrıca ihtiyaç hâlinde yayımlanmış olan haberler üzerinde güncellemeler yapılabilmektedir. Böylece okuyucu, yayımlanan haberle ilgili yeni gelişmeler, yeni bilgiler ortaya çıktıkça ilgili haberin güncellenmiş son durumu hakkında bilgilendirilebilmektedir.

Zaman ve mekân açısından bakıldığında teknik nedenlerden dolayı geleneksel kitle iletişim araçlarında, haberlerin yayına hazırlanması için belirli mekânda bulunmak gerekir. Gazetelerde haberlerin sayfalara dağıtımı, sayfa düzeni ve diğer teknik işlemler için haberlerin gazete merkezinde toplanması gerekmektedir. Aynı şekilde radyo ve televizyon haberciliğinde kurgu ve montaj işlemleri için haberlerin bir merkezde toplanmasına ve belirli bir hazırlık süresine ihtiyaç duyulmaktadır.

İnternet gazeteciliğinde ise zamana ve mekâna bağlı kalmaksızın, internet bağlantısı olan herhangi bir yerden haberler yüklenebilmekte ve ihtiyaç duyulduğunda haberlerle ilgili güncellemeler yapılabilmektedir. Ziyaretçiler de aynı şekilde zaman ve mekâna bağlı kalmaksızın internet bağlantısının bulunduğu her yerden habere ulaşabilmektedirler. İnternet gazeteciliği ile geleneksel gazetecilikteki dağıtım problemi ortadan kalkmış, dağıtım için fiziksel anlamda bir sınır kalmamıştır. İnternet gazeteleri internet bağlantısı olduğu sürece dünyanın her yerine ulaşabilmektedir.

5.1.3.2. Ekonomiklik

İnternet gazeteciliği, diğer gazetecilik türlerine göre daha ekonomiktir. Yayın yapabilmek için internet bağlantısı dışında bir alan adı, servis sağlayıcı ve bir web sitesi yeterlidir. Bunlar oldukça düşük maliyetlidir. Geleneksel gazetecilikte baskı ve dağıtım giderlerinin maliyeti ise fazlasıyla yüksektir. Gazetenin tirajına bağlı olarak giderler de artmaktadır. Örneğin; ülke çapında yayın yapan bir gazete sahibi olabilmek büyük bir sermaye gerektirmektedir. Radyo ve televizyon yayıncılığı için vericilerin kurulması, uydu kiralari, kablo ve enerji giderleri de önemli bir maliyet tutmakta, yayının kapsama alanı arttıkça bu maliyetler de artmaktadır. İnternet gazeteciliği ile bu giderler ortadan kalkmıştır. İnternet sayesinde haber sitelerinde yayımlanan haberler anlık olarak dünyanın her yerine çok düşük bir maliyetle ulaştırılabilmektedir. Yayınların okuyucuya ulaştırılması bakımından tüm internet haber siteleri, uluslararası statüye kavuşmuşlardır. Örneğin; Adana'dan yayın yapan bir haber sitesi dünyanın her yerinden takip edilebilir hâle gelmiştir. Üstelik geleneksel medyada olduğu gibi, yayın yapılan coğrafi alanın genişlemesi veya takipçi sayılarının artması da önemli bir ek maliyete neden olmamaktadır.

5.1.3.3. Çoklu Ortam (Multimedya) Özelliği

İnternet gazeteciliğinde yazıyla birlikte fotoğraf, grafik, ses, video ve animasyon gibi haber unsurları aynı anda bir arada verilebilmektedir. Bu yönüyle internet gazeteciliği, diğer kitle araçlarına göre daha çok duyu organına hitap edebilmektedir. Yazılı basında ses ve video yayınlama imkânı yoktur. Radyo kulağa hitap ederken televizyon, video ve ses özelliğiyle hem kulağa hem göze hitap etmekte ancak kendi formatı gereği internet gazeteciliğinin sağladığı multimedya özelliğini sağlayamamaktadır. İnternet gazeteciliği bu yönüyle hem yazılı basının hem de radyo ve televizyonun güçlü yönlerini bünyesinde barındırmaktadır.

5.1.3.4. Hipermetinsellik

Hipermetinsellik, web yayıncılığının en önemli özelliklerinden birisidir. Bu sayede metin veya görsel bağlantı (link) eklenebilmektedir. Bağlantı eklenen metin veya görselin üzerine tıklandığında bağlantı verilen başka bir metin, görsel veya sayfaya geçilmektedir. Bu özellik sayesinde, web sayfası üzerinde gerekli görülen içerikler aynı web sitesi veya başka bir web sitesindeki içeriklerle bağlantı verilerek ilişkilendirilebilmektedir. Aynı site içindeki içeriklere verilen bağlantılara iç bağlantı, başka web sitelerine verilen bağlantılara dış bağlantı denilmektedir. Diğer gazetecilik türlerinde bulunmayan bu özellik, internet gazeteciliğine önemli bir avantaj sağlamaktadır.

Olayların bir bütün oluşturacak şekilde (doğrusal olarak) ve birbirini izleyen gelişmeler hâlinde verildiği geleneksel gazetecilikte sayfa sınırlaması, radyo ve televizyonda ise zaman sınırlaması olduğu için içerik kısıtlamasına gidilmektedir. Bu yüzden bazı haberler tamamen çıkarılırken bazı haberler de özetlenerek verilmektedir.

İnternet gazeteciliğinde ise sayfa ve zaman sınırlaması bulunmadığından haber sınırlamasına da gerek yoktur. Haberin devamı veya haberle ilgili ek bilgiler için bağlantılar verilerek okuyucular ilgili sayfalara veya haberin alındığı ana kaynağa yönlendirilebilmektedir. Böylece hem ayrıntıları okumak istemeyen okuyucular gereksiz yere meşgul edilmemekte hem de alıntı koymaya gerek kalmadan okuyucu isterse ana kaynağa kolayca ulaşabilmektedir.

Hipermetinsellik özelliği sayesinde internet gazetesi okuyucusunun sadece başlıklara bakarak istediği haberi tıklayıp okuma imkânı vardır. Ayrıca haberler konularına göre (güncel, siyaset, ekonomi, spor, magazin vb.) başlıklar altında verildiği için okuyucu kendi ilgilendiği alandaki haberlere tek dokunuşla erişebilir. Böylece okuyucu, radyo ve televizyonda olduğu gibi kurgulu şekilde sıralanmış haberleri izlemek yerine okumak istediği haberi kendi tercihine göre rahatça seçebilir.

Hipermetinselliğin sağladığı yeniliklerden biri de okuyucuların haberleri başka kişilerle paylaşabilmesidir. Haberin yanında bulunan butonlar vasıtasıyla paylaşım işlemi oldukça pratiktir. Paylaşımlar, kişisel mesajlaşma programları üzerinden olabileceği gibi sosyal medya ortamları gibi herkese açık platformlar üzerinden de gerçekleştirilebilmektedir. Teknik olarak geleneksel kitle iletişim araçlarında da haberlerin başka kişilerle paylaşılması mümkün olsa da bu durum, internet haberciliğindeki kadar pratik değildir.

5.1.3.5. Etkileşim (İnteraktiflik)

İnternet gazeteciliğinin kitle iletişimine sağladığı en önemli katkılardan birisi, etkileşimdir. İnternet gazeteciliğinde okuyucular, haberle ilgili görüş ve yorumlarını yazarak kolayca geri bildirimde bulunabilirler. Geleneksel gazetecilikte haberi alan kişilerin habere yönelik düşüncelerini paylaşmaları bu kadar kolay değildir. Dolayısıyla haberler kitle iletişim aracından okura doğru tek yönlü olarak sunulmaktadır.

İnternet gazeteciliğinde ise haber sitelerinde yayımlanan herhangi bir haber hakkında okuyucular anında tepki verebilmekte; duygu, düşünce ve görüşlerini hem haberi yayımlayanlarla hem de diğer okuyucularla paylaşabilmektedirler. Habere yönelik yapılan yorumlara diğer okuyucular da yorum yapabilmekte ve böylece haberi yayımlayanlarla okuyucular haberle ilgili farklı görüş, fikir ve yaklaşımları aynı ortamda görebilmektedirler. Bu etkileşim, haber sitesi yöneticilerinin ve habercilerin haber yaparken veya haberi yayımlarken olabilecek hatalara karşı daha dikkatli olmalarını sağlamaktadır. Ayrıca okuyucuların sağladığı geri bildirimlerle yanlış yapılan haberler düzeltilebilmektedir. Geleneksel gazetecilikte okurlar, kendilerine verilen alan durumundayken internet gazeteciliğinde kendi görüşlerini de ifade edebildikleri aktif bir duruma geçmişlerdir.

5.1.3.6. Ölçüm ve Tespit

Yayın kuruluşları ve reklam verenler, yayınların ne kadar insana ulaştığını bilmek isterler. Bunun için gazete, dergi gibi basılı yayınlarda **tiraj**; radyo ve televizyonlarda ise **reyting** ölçümleri yapılmaktadır. Baskı sayısı anlamına gelen tiraj, bir gazete veya derginin satış sayısını ifade etmek için kullanılmaktadır. Reyting ise radyo ve televizyon kanallarının izlenme oranı ile yine bu kanallarda yayımlanan programların izlenme oranlarını ifade eder. Gazeteler günlük, haftalık ve aylık tirajlarını, hangi bölgeye ne kadar satış yaptıklarını ve zaman içindeki değişimlerini izleyerek pozisyonlarını belirler. Radyo ve televizyonlarda ise reyting ölçümleri her program için ayrı ayrı yapılarak izlenme oranları belirlenir. Bağımsız kurumlar tarafından yapılan bu ölçümler yayın kuruluşlarına ve reklam verenlere yol gösterici olmaktadır. Özellikle reklam verenlerin reklam verip vermeme kararlarında ve reklam fiyatlarının belirlenmesinde tiraj ve reytingler büyük rol oynamaktadır.

İnternet gazeteciliğinde ise günlük ziyaretçi sayıları ölçülmektedir. Haber sitelerindeki ziyaretçi sayılarını, bu ziyaretçilerin hangi haberleri okuduklarını görmek ve okuyucuların ilgisini analiz etmek diğer gazetecilik türlerine göre oldukça kolaydır. İnternet haber sitelerinin ziyaretçi sayıları Alexa (İleksa) sistemi aracılığıyla tespit edilmektedir. Alexa sistemi, şu ana dek dünyada en sağlıklı ölçümü gerçekleştirdiği konusunda hemfikir olunan popüler bir ölçüm sistemidir.

Haber sitesine eklenecek bir sayaç ile kaç ziyaretçi geldiği, hangi haberin kaç kez okunduğu kolayca tespit edilebilmektedir. İnternet gazeteleri, bu avantajları sayesinde izleyici eğilimlerini geleneksel gazeteciliğe göre daha sağlıklı bir şekilde tespit edebilirler ve daha çok izleyiciye ulaşabilirler.

5.1.3.7. Yapay Zekâ Teknolojileriyle Uyumluluk

Yapay zekâ, gazetecilik alanında kullanılmaya başlanınca haber yazan robot yazılımlar da bu alanda kullanılmaya başlanmıştır. Söz konusu yazılımlar, internet gazeteciliğiyle son derece uyumludur. Bu yazılımlar, geliştirilen özel algoritmalarla 5N1K kuralına göre çeşitli istatistikleri ve verileri bir araya getirerek saniyeler içerisinde haberi yazmakta, hatta ürettikleri bu haberleri, hiçbir insan müdahalesi olmadan web sayfasında ve sosyal ağlarda paylaşabilmektedir. Özellikle son dakika haberlerinde ve mesai saatleri dışında gerçekleşen olayları haberleştirmede büyük bir kolaylık sağlayan bu yazılımlar haber merkezlerinde muhabirlerin iş yükünü hafifletmektedir. Bu sayede muhabirlerin haber yazmak için masabaşında harcadıkları süre kısılırken daha çok haber ve röportaj yapabilmek için dışarıda harcayabilecekleri süre artmaktadır.

Robot yazılımlar; genellikle verilere dayalı olan finans, meteoroloji, doğal afet, spor gibi haberleri, bu konulardaki güncel verileri klasik haber yazma biçimlerine uyarlayarak yazmaktadır. Bu bakımdan verilerin düzenli bir şekilde oluşturulması ve ulaşılabilir olması, yapay zekâ haberciliğinin başarısını artıracaktır.

3. ETKİNLİK

Yapay zekâ teknolojisinin gazetecilik mesleğine sağlayabileceği avantajları araştırarak sınıfta arkadaşlarınızla tartışınız.

5.1.3.8. Dijital Arşiv

İnternet gazeteleri, yayımladıkları içerikleri kolayca arşivleyebilmekte ve okuyucu, bu içeriklere istediği zaman ulaşabilmektedir. Yazılı basında arşivleme, daha uğraştırıcı ve maliyetlidir. Arşivdeki içeriklere ulaşmak ise aynı şekilde emek ve zaman kaybına yol açmaktadır. Radyo ve televizyonda kayıtlar, arşivde kasetlerde saklanmaktaydı ve kasetleri muhafaza etmek de oldukça zordu. Gelişen teknolojiyle arşivleme işlemleri bilgisayar ortamına taşınmıştır. Birçok haber sitesi; okurlarına arşivlerindeki içeriklere tarih, konu, başlık gibi anahtar kelimelerle ulaşabilme imkânı sunmaktadır. Kolay arşivleme, arşivdeki haberlere istenildiği anda pratik bir şekilde tekrar ulaşabilme imkânının olması, internet gazeteciliğine önemli bir avantaj sağlamaktadır.

4. ETKİNLİK

İnternet gazeteciliğinin geleceği hakkındaki öngörülerinizi sınıfta arkadaşlarınızla tartışınız.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. İnternet gazeteciliğinde en çok kullanılan haber kaynakları neler olabilir? Sınıfta arkadaşlarınızla tartışınız.
2. Diğer kitle iletişim araçları için haber yazmak ile internet haberi yazmak arasında ne gibi farklılıklar olabilir? Sınıfta arkadaşlarınızla tartışınız.
3. İnternet haberciliğinde sık karşılaşılabilecek etik problemler neler olabilir? Nedenlerini sınıfta arkadaşlarınızla tartışınız.

5.2. İnternet Haberi Yazma

Bir haber, hangi kitle iletişim aracında yayımlanırsa yayımlansın haberin işlevi, taşıması gereken değerler ve nitelikler aynıdır. Haberin özünde bir değişiklik yapılması söz konusu değildir, ancak yayımlanacağı kitle iletişim aracının özelliklerine göre yazım ve sunum biçiminde farklılıklar olabilmektedir. Bu farklılıklar, ilgili kitle iletişim aracının kendine özgü özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Gazetede haberler, ağırlıklı olarak yazı ve fotoğraflarla aktarılmakta ve yazım kuralları, üslup ve sayfa düzeni önem arz etmektedir. Radyo, sese dayalı bir kitle iletişim aracı olduğu için ses tonu, vurgulamalar, müzik kullanımı gibi öğeler öne çıkmaktadır. Televizyonda ise ses, görüntü ve yazı aynı anda kullanılabilir. Bu nedenle haberlerin yazımı ve sunumu buna göre şekillenmektedir. İnternet haberciliğinde ise bu unsurların tamamı kullanılabilir.

Habercilik açısından internetin getirdiği bazı özellikler şunlardır:

- İnternetin, hipermetin özelliği sayesinde haberle ilgili diğer belgelere bağlantılar verilebilmektedir.

- Diğer kitle iletişim araçlarında söz konusu olan zaman ve sütun sınırlılıkları ortadan kalkmaktadır.
- Yazı, fotoğraf, ses, video, animasyon gibi multimedya içerikleri, haberin içinde birlikte kullanılabilir. Buna karşın ağırlıklı olarak haberlerin aktarımı yazıyla gerçekleştirilmektedir.

İnternet ortamının özellikleri göz önünde bulundurularak internette yayımlanan haberlerin gazetelerdeki haberlerden daha kısa ancak televizyon haberlerinden daha ayrıntılı olması önerilmektedir. Diğer öneriler; internet haberinin öz olması, paragrafların iki ila beş cümle arasında olması, kurallı cümleler kullanılması, her cümlede bir fikir olması, açık ve anlaşılır şekilde ve bilinen sözcüklerin kullanılmasıdır.

Yayımlanacağı kitle iletişim aracının özelliklerine göre haberin özü değişmez ancak bazı biçimsel farklılıklar olabilir. İnternet haberciliğinde hız, ekonomiklik, hipermetinsellik, çoklu ortam ve interaktiflik gibi özellikleri nedeniyle haber yazımı ve sunumu yönünden farklılıklar görülmektedir. İnternet gazeteciliğinin özellikleri ve içinde bulunduğu kendine özgü şartlar nedeniyle haber kaynakları ve habercilik etiği açısından da üzerinde durulması gereken noktalar bulunmaktadır.

Aşağıda örnek bir internet haberi verilmiştir. Haberin girişinde habere konu olan olay özetlenmiş ve bu kısım spot olarak kullanılmıştır. Olayın ayrıntıları düzgün cümle kalıplarıyla açıklayıcı bir şekilde ortaya konulmuştur. Haber ara başlıklar ve kısa paragraflarla internet kullanıcısının sıkılmadan okuyabileceği bir şekilde sunulmuştur.

Millî Muharip Uçak'ın yazılımları Antalya Teknokent'te yapılacak

ERDOĞAN ÖZTÜRK

Akdeniz Üniversitesi Antalya Teknokent ile Türk savunma sanayisinin önemli kuruluşlarından TUSAŞ arasında sözleşme imzalandı. TUSAŞ, 2023 yılında hangardan çıkacak Milli Muharip Uçak'ın yazılımlarını Antalya'da gerçekleştirecek.

Akdeniz Üniversitesi Antalya Teknokent, farklı sektörlerde yer alan firmaları ile büyümeye devam ediyor. Bu büyümeyi Teknoloji Vadisi projesi ile taçlandıran Akdeniz Üniversitesi Antalya Teknokent'te çalışmalarını yürütecek son şirket, ülkemizin savunma sanayi üretiminde en önemli kuruluşlardan biri olan Türk Havacılık Uzak Sanayii AŞ (TUSAŞ) oldu.

KİRA SÖZLEŞMESİ İMZALANDI

Akdeniz Üniversitesi Antalya Teknokent ve TUSAŞ arasında Ar-Ge alanı kira sözleşmesi imzalandı. TUSAŞ'ın kendi binasını, yap-işlet-devret modeliyle Teknoloji Vadisi'nde yapması için Akdeniz Üniversitesi, Antalya Teknokent ile ayrı bir sözleşme imzalayacağını açıkladı.

SAVUNMA SANAYİİNİN KALBI

TUSAŞ, ilk etapta bin metrekarelik alanda 100 Ar-Ge personeliyle faaliyetlerine başlayacak. İki yıl içinde ise personel sayısının beş yüze ulaşması bekleniyor. Savunma sanayii alanında önemli projeler yürüten, uçak, helikopter, insansız hava aracı ve uydu gibi uzay sistemleri geliştiren TUSAŞ, Milli Muharip Uçak (MMU) projesinin yazılımlarını Antalya Teknokent Teknoloji Vadisi'nde gerçekleştirecek.

ANTALYA İÇİN BÜYÜK KAZANIM

Akdeniz Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Özlenen Özkan, Türkiye'nin büyük bir atılım gerçekleştirdiği savunma sanayisi alanında büyük başarılar yürüten TUSAŞ'ın Akdeniz Üniversitesi Antalya Teknokent'te yer almasının hem üniversite hem de şehir için önemli bir değer olduğunu kaydetti. Rektör Özkan, "Bilimde, turizmde, tarımda başarılı çalışmalarıyla adından söz ettiren üniversitemiz ve şehrimiz bundan böyle teknoloji ve sanayi alanında da iddialı ve söz sahibi olacak." diye konuştu.

İLK UÇUŞ 2025'TE OLACAK

USAŞ Genel Müdürü Prof. Dr. Temel Kotil ise Ar-Ge çalışanları ile Antalya'ya savunma sanayi alanında önemli bir değer kazandırmayı hedeflediklerini açıkladı. Kotil daha önce ülkemizi havacılık ve savunma alanında lig atlatacak MMU'nun 2023 yılında hangardan çıkacağı ve ilk uçuşunu 2025'te yapacağını öngörüldüğünü açıklamıştı. Antalya Teknokent Genel Müdürü İbrahim Yavuz da Türkiye için önemli projeler gerçekleştiren TUSAŞ'ı Akdeniz Üniversitesi Antalya Teknokent'e kazandırmaktan gurur duyduklarını ifade etti. İbrahim Yavuz, Rektör Prof. Dr. Özlenen Özkan'ı ziyaret ederek, TUSAŞ Genel Müdürü Prof. Dr. Kotil tarafından iletilen MMU'nun modelini Rektör Özkan'a takdim etti.

5.2.1. Ham Verileri Kullanarak İnternet Haberi Yazma

Muhabir, haber konusu ile ilgili bilgi ve belgeleri topladıktan sonra haberde kullanılacak olanları seçerek ham verileri oluşturur. Daha sonra bu ham verileri kullanarak açık ve anlaşılır bir biçimde haberini yazar. Aşağıda ham verilerden internet haberi yazmayla ilgili iki örnek verilmiştir.

1. ÖRNEK

İstanbul'da Deprem (Ham veri)

İstanbul'da deprem meydana gelmiştir. AFAD'dan yapılan açıklamada şu bilgilere yer verilmiştir:

Depremin merkez üssü: Kartal (İstanbul) ilçesi

Depremin derinliği: 7.06 kilometre

Depremin büyüklüğü: 3.9

Depremin meydana geldiği tarih- saat: 19.06.2021 - 15.07

Deprem, İstanbul'un Anadolu yakasında özellikle Ataşehir, Üsküdar, Tuzla, Pendik çevrelerinde

daha yoğun hissedilmiştir. Avrupa yakasında ve çevre illerden de hafif hissedilmiştir.

Kısa süren deprem paniğe neden olmuştur. Bazı vatandaşlar tedirgin olarak ev ve iş yerlerinden dışarı çıkmıştır. Depremden sonra İstanbul Valisi Ali Yerlikaya bir açıklama yapmıştır. “AFAD Başkanlığından alınan bilgilere göre; bugün saat 15.07’de Kartal ilçemiz Yakacık Çarşı Mahallesi civarında 3.9 büyüklüğünde bir deprem meydana gelmiştir. Güvenlik ve zabıta birimlerimize intikal eden herhangi bir olumsuzluk bulunmamaktadır. İlimize geçmiş olsun.”

(Haber)

İstanbul’da 3,9 büyüklüğünde deprem

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından yapılan son dakika açıklamasında İstanbul Kartal açıklarında 3.9 şiddetinde bir depremin meydana geldiği açıklandı. Yerin 7.06 kilometre derinliğinde gerçekleştiği belirtilen deprem, çevredeki pek çok il ve ilçeden de hissedildi.

AFAD saat 15.07’de İstanbul Kartal’da 3.9 şiddetinde bir deprem meydana geldiğini açıkladı. Yerin 7.06 kilometre derinliğinde meydana gelen deprem şehirde kısa süreli paniğe neden oldu. Alınan bilgiye göre deprem İstanbul’un Avrupa ve Anadolu Yakası’ndaki birçok ilçede ve çevre illerden de hissedildi. Anadolu Yakası’nda bazı vatandaşlar depremi hissedince ev ve iş yerlerinden dışarıya çıktı. Vatandaşlar kısa süreli panik yaşadı.

İstanbul Valisi: Herhangi bir olumsuzluk bulunmamaktadır.

İstanbul Valisi Ali Yerlikaya sosyal medya üzerinden yaptığı açıklamada, “AFAD Başkanlığından alınan bilgilere göre; bugün saat 15.07’de Kartal ilçemiz Yakacık Çarşı Mahallesi civarında 3.9 büyüklüğünde bir deprem meydana gelmiştir. Güvenlik ve zabıta birimlerimize intikal eden herhangi bir olumsuzluk bulunmamaktadır. İlimize geçmiş olsun” dedi.

2. ÖRNEK

Açık Hava Tiyatrosu Yaz Oyunları başladı (Ham veri)

Koronavirüs salgını nedeniyle temsillerine ara veren Devlet Tiyatroları, “Açık Hava Tiyatrosu Yaz Oyunları” etkinliğiyle temsillerine yeniden başlamıştır.

Etkinlik çerçevesinde ilk olarak İrfan Şahinbaş Sahnesi Macunköy Yerleşkesi’nde, Mustafa Kurt’un rejisörlüğünde Ankara Devlet Tiyatrosu tarafından “Bizim Yunus” adlı oyun sahneye konmuştur.

Devlet Tiyatroları Genel Müdürü Mustafa Kurt, temsil öncesinde şu açıklamayı yapmıştır: “Uzun bir aradan sonra Devlet Tiyatroları’nı yalnız bırakmayan sanatseverlere teşekkür ediyorum. Bugün bizim açımızdan heyecanlı bir gün. Çok iyi bir hazırlık yaptık. Salgın önlemlerini alarak seyircimizi ağırlıyoruz. Seyircilerimiz de son derece ilgili ve kurallara dikkat ediyor. İlk haftada oynanacak oyunlarımızın neredeyse tamamı dolu. Bu da mutluluk verici. Çok iyi bir yaz sezonu geçireceğimizi düşünüyorum. Bu sene ikincisini düzenlediğimiz ‘Yaz Oyunları’ndan geriye dönüş yok. Açık Hava Yaz Oyunları artık kalıcı hâle geldi. Yaz-kış on iki ay çalışmaya devam edeceğiz. Açılışı “Bizim Yunus” oyunuyla yapıyoruz çünkü Yunus Emre halkın şairidir ve bu özelliğiyle sevgi ve hoşgörüyü Anadolu’dan bütün insanlığa yaymıştır. Böylesine değerli bir şairi anmak ve onu insanlarla paylaşmak bizim için en büyük mutluluk.”

İki gün önce ise Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü şu açıklamayı yapmıştır:

“Devlet Tiyatroları’nın Koronavirüs (Kovid-19) salgını sürecinde, sanatsal faaliyetlerden yazın da yararlanılması için hayata geçirdiği “Açık Hava Tiyatrosu Yaz Oyunları” projesi perdelerini açmaya hazırlanıyor.

Geçtiğimiz yıl ilki gerçekleştirilen ve sanatseverlerin yoğun ilgi gösterdiği proje bu yıl 3 Haziran Perşembe günü başlayacak ve birbirinden farklı oyunları sonbahara kadar tiyatro severlerin beğenisine sunacak.

...

Bu kapsamda ilk olarak Ankara Devlet Tiyatrosu yapımı ‘Bizim Yunus’ adlı oyun sahnelenecek ve 3, 4 ve 5 Haziran tarihlerinde saat 20.30’da Macunköy Yerleşkesi’nde izlenebilecek.

Açık Hava Tiyatrosu Yaz Oyunları, Bizim Yunus’un ardından 10, 11 ve 12 Haziran’da ‘Eyvah Nadir’, 17, 18 ve 19 Haziran’da ‘Aşık Veysel’ ve 24, 25 ve 26 Haziran tarihlerinde de ‘Sonsuzluk Kitabevi’ ile devam edecek.”

(Haber)

Devlet Tiyatroları açık havada perdelerini açtı

Koronavirüs salgını nedeniyle temsillerine ara veren Devlet Tiyatroları, “Açık Hava Tiyatrosu Yaz Oyunları” ile seyircisiyle yeniden buluştu. Etkinliğin açılışı, İrfan Şahinbaş Sahnesi Macunköy Yerleşkesi’nde, Mustafa Kurt’un rejisörlüğünü üstlendiği, Ankara Devlet Tiyatrosunca sahneye konulan “Bizim Yunus” oyunuyla yapıldı.

Devlet Tiyatroları Genel Müdürü Mustafa Kurt, temsil öncesinde yaptığı açıklamada, uzun bir aradan sonra Devlet Tiyatroları’nı yalnız bırakmayan sanatseverlere teşekkür ederek, şunları söyledi:

“Bugün bizim açımızdan heyecanlı bir gün. Çok iyi bir hazırlık yaptık. Salgın önlemlerini alarak seyircilerimizi ağırlıyoruz. Seyircilerimiz de son derece ilgili ve kurallara dikkat ediyor. İlk haftada oynayacak oyunlarımızın neredeyse tamamı dolu. Bu da mutluluk verici. Çok iyi bir yaz sezonu geçireceğimizi düşünüyorum. Bu sene ikincisini düzenlediğimiz ‘Yaz Oyunları’ndan geriye dönüş yok. Açık Hava Yaz Oyunları artık kalıcı hâle geldi. Yaz-kış on iki ay çalışmaya devam edeceğiz.”

Açılışı “Bizim Yunus” oyunuyla yaptıklarını belirten Kurt, Yunus Emre’nin “halkın şairi” olduğunu ve bu özelliğiyle sevgi ve hoşgörüyü Anadolu’dan bütün insanlığa yaydığını kaydetti.

Kurt, “Böylesinde değerli bir şairi anmak ve onu insanlarla paylaşmak bizim için en büyük mutluluk.” dedi.

Haziran’da 4 oyun

Açık Hava Tiyatrosu Yaz Oyunları, yarın ve 5 Haziran cumartesi sahnelenecek “Bizim Yunus”un ardından 10, 11 ve 12 Haziran’da “Aşık Veysel”; 17, 18 ve 19 Haziran’da “Eyvah Nadir” ve 24, 25 ve 26 Haziran’da ise “Sonsuzluk Kitabevi” ile devam edecek.

Aşağıda verilen ham verileri kullanarak bir internet haberi yazınız. Çalışmanızı sınıf ortamında arkadaşlarınıza ve öğretmeninize sununuz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Haberinizi verilen bilgileri kapsayacak biçimde ve mümkün olduğunca kısa yazınız.
2. Paragrafların uzun olmamasına özen gösteriniz.
3. Kurallı cümleler kullanınız.
4. Haberinizi bilinen sözcüklerle açık ve anlaşılır şekilde yazınız.

3. UYGULAMA

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü personel alacak (Ham veri)

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü internet sitesinden yapılan personel alımına ilişkin giriş sınavı duyurusunda şu bilgilere yer verilmiştir:

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, merkez ve taşra teşkilatında çalıştırmak üzere giriş sınavıyla bin 309 sözleşmeli personel alacaktır. Sınav sözlü olacaktır.

Alınacak personelin unvan ve boş pozisyon dağılımı:

bin 215 güvenlik görevlisi, 60 şoför, 20 avukat, 14 sosyal çalışmacı şeklindedir.

Giriş sınavı başvuruları, 21 Haziran 2021 saat: 10.00’da başlayıp 25 Haziran 2021 saat: 17.00’de sona erecektir. Başvuru şartları lise, önlisans veya lisans mezunu olmak, Kamu Personeli Seçme Sınavından en az 65 puan almış olmak. Giriş sınavlarının günü, saati ve yeri Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (www.goc.gov.tr) internet adresinde ilan edilecektir.

5.2.2. Basın Bülteninden İnternet Haberi Yazma

Basın açıklaması ve basın duyurusu olarak da isimlendirilen basın bültenleri, ekonomik olmaları ve kolay ulaşılabilmeleri nedeniyle özellikle internet haber siteleri tarafından sık kullanılan bir haber kaynağıdır. Aşağıda bir basın açıklaması ve bu basın açıklamasından yapılan internet haberi örneği görülmektedir.

(Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan basın açıklaması)

BASIN AÇIKLAMASI

16 Mayıs 2021 10:59

Ülkemiz genelinde Kovid-19 salgın tedbirleri çerçevesindeki kademeli normalleşme kapsamında **17 Mayıs Pazartesi gününden itibaren** okul öncesi eğitim kurumları, özel gereksinimli öğrencilerimizin özel eğitim okul ve sınıfları, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri ile 8 ve 12'nci sınıfların destekleme ve yetiştirme kursları/takviye kurslarında yüz yüze eğitime geçilecektir. Diğer kademelerdeki resmî ve özel, örgün ve yaygın tüm eğitim ve öğretim kurumlarında **1 Haziran Salı gününe kadar uzaktan eğitime devam edilecektir.**

Resmî ve özel tüm okul öncesi eğitim kurumları, özel gereksinimli öğrencilerimizin özel eğitim okul ve sınıfları, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri ile 8 ve 12. sınıf öğrencilerinin destekleme ve yetiştirme kursları/takviye kurslarında 17 Mayıs Pazartesi gününden itibaren "Eğitim Kurumlarında Hijyen Şartlarının Geliştirilmesi ve Enfeksiyonu Önleme Kontrol Kılavuzu"ndaki koşullara uyulması şartıyla yüz yüze eğitime başlanabilmektedir. Bu kapsamdaki öğrenci, öğretmen ve eğitim çalışanlarımızın salgın kısıtlamalarından etkilenmemesi için gerekli kolaylık, Valiliklerimiz tarafından sağlanacaktır.

1 Haziran Salı gününden itibaren yüz yüze eğitimin devamıyla ilgili karar, bu tarih öncesinde yapılacak durum değerlendirmesinin ardından kamuoyu ile paylaşılacaktır.

Kamuoyunun bilgisine saygıyla sunulur.

(Haber)

Uzaktan eğitim 1 Haziran'a kadar devam edecek

MEB, okul öncesi, özel eğitim merkezleri ile 8 ve 12. sınıfların destekleme ve yetiştirme kurslarında 17 Mayıs'tan itibaren yüz yüze eğitime geçileceğini, diğer kademelerde ise 1 Haziran Salı gününe kadar uzaktan eğitime devam edileceğini açıkladı.

Ankara

Millî Eğitim Bakanlığında (MEB) yapılan açıklamada, ülke genelinde Kovid-19 salgın tedbirleri çerçevesindeki kademeli normalleşme kapsamında eğitimde uygulanacak kararlara ilişkin bilgilere yer verildi.

Buna göre, 17 Mayıs Pazartesi gününden itibaren okul öncesi eğitim kurumları, özel gereksinimli öğrencilerin özel eğitim okul ve sınıfları, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri ile 8 ve 12'nci sınıfların destekleme ve yetiştirme ile takviye kurslarında yüz yüze eğitime geçilecek.

Diğer kademelerdeki resmî ve özel, örgün ve yaygın tüm eğitim ve öğretim kurumlarında, 1 Haziran Salı gününe kadar uzaktan eğitime devam edilecek.

Resmî ve özel tüm okul öncesi eğitim kurumları, özel gereksinimli öğrencilerin özel eğitim okul ve sınıfları, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri ile 8 ve 12. sınıf öğrencilerinin destekleme ve yetiştirme kursları ile takviye kurslarında 17 Mayıs Pazartesi gününden itibaren yürütülecek yüz yüze eğitime, Eğitim Kurumlarında Hijyen Şartlarının Geliştirilmesi ve Enfeksiyonu Önleme Kontrol Kılavuzu'ndaki koşullara uyulması şartıyla başlanılabilecek.

Bu kapsamdaki öğrenci, öğretmen ve eğitim çalışanlarının salgın kısıtlamalarından etkilenmemesi için gerekli kolaylık, valilikler tarafından sağlanacak.

1 Haziran Salı gününden itibaren yüz yüze eğitimin devamıyla ilgili karar, bu tarih öncesinde yapılacak durum değerlendirmesinin ardından kamuoyu ile paylaşılacak.

5.2.3. Sosyal Medya Hesaplarından Yapılan Paylaşımların Haberleştirilmesi

Önemli kişiler, toplumu ilgilendiren önemli konularla ilgili duygu ve düşüncelerini zaman zaman sosyal medya hesabından paylaşmaktadırlar. İnternet haber siteleri yapılan bu paylaşımları haber hâline getirmektedir.

ÖRNEK

(Sağlık Bakanı Dr. Fahrettin Koca tarafından yapılan bir sosyal medya paylaşımı)

Dr. Fahrettin Koca @drfahrettinkoca · 11 Haz

Her BIONTECH aşı flakonunda 6 KİŞİLİK, yani 6 doz aşı bulunuyor. Flakon açılıp sulandırıldıktan sonra bu 6 doz aşı 6 saat içinde kullanılmalıdır. 6 SAAT içinde kullanılmayan dozlar daha sonra kullanılamaz, israf olur. Aşı kıymetli, temini kolay değil. Randevunuzu aksatmayın.

(Haber)

Bakan Koca'dan BioNTech aşıları için '6 saat' uyarısı

Sağlık Bakanı Fahrettin Koca, Kovid-19'la mücadele kapsamında uygulanan BioNTech aşısının flakonunda 6 doz aşı bulunduğunu ve açıldıktan sonra 6 saat içinde kullanılması gerektiğini bildirdi.

Burcu Çalık Göçümlü | 11.06.2021

Ankara

Sağlık Bakanı Fahrettin Koca, Twitter hesabından yaptığı paylaşımda, şu uyarıda bulundu:

“Her BioNTech aşı flakonunda 6 kişilik yani 6 doz aşı bulunuyor. Flakon açılıp sulandırıldıktan sonra bu 6 doz aşı 6 saat içinde kullanılmalıdır. 6 saat içinde kullanılmayan dozlar daha sonra kullanılamaz, israf olur. Aşı kıymetli, temini kolay değil. Randevunuzu aksatmayın.”

5.2.4. Ajans Haberinin İnternet Habesine Dönüştürülmesi

Abone olunan ajanstan gelen haberler özüne sadık kalınarak internet haber formatına ve haber sitesinin yayın politikasına göre yeniden düzenlenir. Habere ekleme ve çıkarma yapılabildiği gibi ana başlık yeniden şekillendirilebilir. Haber spot ve ara başlıklarla desteklenerek daha kolay okunur hâle getirilebilir.

Aşağıda ajanstan gelen haber ve bu haberin haber sitesinde yayımlanmak üzere düzenlenmiş hâli görülmektedir.

Haberin ajanstan gelen hâli:

Adana'da bu sezon turfanda domateste rekolte beklentisi 200 bin ton

- Adana Tarım ve Orman Müdürü Muhammet Ali Tekin:

- “Ortalama dekarda altı tona yakın domates hasat ediyor çiftçilerimiz. Yaklaşık 200 bin ton rekolte bekliyoruz.”

ADANA (AA) - EREN BOZKURT - Türkiye'nin önemli tarım merkezlerinden Adana'da turfanda domateste bu yıl 200 bin ton rekolte bekleniyor.

Kentte yaklaşık 30 bin dönüm alanda ekimi yapılan tarla domatesinde hasat devam ediyor.

Turfanda domatesin tarlada kilogramı ortalama 1,5 liradan alıcı bulurken hasadı yapılan ürünler Türkiye'nin dört bir yanına ve yurt dışına gönderiliyor.

Geçen yıl yaklaşık 29 bin dönüm alana ekilen tarla domatesinde 160 bin ton ürün elde edilmişti.

- Fiyatlar 1,5-1,6 lira

Adana Tarım ve Orman Müdürü Muhammet Ali Tekin, AA muhabirine, bu yıl tarla domatesinde dönüm başına 6 tona yakın ürün hasat edildiğini belirten Tekin, "Bizim hasatlarımız bir ay önce başladı. Şu an en yoğun hasadın olduğu dönemdeyiz. Her yıl mayısın ortasından itibaren tarlada hasadımız başlar. Tarla domatesi tüketiciler tarafından tercih ediliyor, Türkiye'nin her yerine gönderiliyor. İhraç da ediyoruz." diye konuştu.

Tekin, yaklaşık 30 bin dekar alanda domates üretimi olduğunu dile getirerek şöyle devam etti:

"Şu anda üretim başladı, fiyatlar 1,5 ile 1,6 lira arasında seyreliyor. Dönümden ortalama 6 tona yakın domates hasat ediyor çiftçilerimiz. Yaklaşık 200 bin ton rekolte bekliyoruz. Üreticilerimiz domates üretiminden ve fiyatlardan memnun. Böyle giderse inşallah çiftçimizin yüzü gülecek diye ümit ediyoruz."

Bölgedeki üretimle salça, ketçap, domates suyu ve yem gibi ürünlere de ham madde sağlandığına işaret eden Tekin, "Özellikle ilimizdeki üreticiler bu konuda ciddi çalışmalar yapmakta. Domates tarımında da kurulan tesislerle birlikte üretim artmakta. Üretim arttığında çiftçi daha yüksek gelir elde edip, daha mutlu bir hayat sürebilmekte." ifadelerini kullandı.

Haberin haber sitesinde yayımlanmak üzere düzenlenmiş hâli:

Adana'da bu sezon turfanda domateste rekolte beklentisi 200 bin ton

Türkiye'nin önemli tarım merkezlerinden Adana'da turfanda domateste bu yıl 200 bin ton rekolte bekleniyor. Kentte yaklaşık 30 bin dönüm alanda ekimi yapılan tarla domatesinde hasat devam ediyor. Turfanda domatesin tarlada kilogramı ortalama 1,5 liradan alıcı bulurken hasadı yapılan ürünler Türkiye'nin dört bir yanına ve yurt dışına gönderiliyor. Geçen yıl yaklaşık 29 bin dönüm alana ekilen tarla domatesinde 160 bin ton ürün elde edilmişti.

- Fiyatlar 1,5-1,6 lira

Adana Tarım ve Orman Müdürü Muhammet Ali Tekin, AA muhabirine, bu yıl tarla domatesinde dönüm başına 6 tona yakın ürün hasat edildiğini belirterek, "Bizim hasatlarımız bir ay önce başladı. Şu an en yoğun hasadın olduğu dönemdeyiz. Her yıl mayısın ortasından itibaren tarlada hasadımız başlar. Tarla domatesi tüketiciler tarafından tercih ediliyor, Türkiye'nin her yerine gönderiliyor. İhraç da ediyoruz." diye konuştu.

Tekin, yaklaşık 30 bin dekar alanda domates üretimi olduğunu dile getirerek şöyle devam etti:

"Şu anda üretim başladı, fiyatlar 1,5 ile 1,6 lira arasında seyreliyor. Dönümden ortalama 6 tona yakın domates hasat ediyor çiftçilerimiz. Yaklaşık 200 bin ton rekolte bekliyoruz. Üretici-

lerimiz domates üretiminden ve fiyatlardan memnun. Böyle giderse inşallah çiftçimizin yüzü gülecek diye ümit ediyoruz.”

Bölgedeki üretimle salça, ketçap, domates suyu ve yem gibi ürünlere de ham madde sağlandığına işaret eden Tekin, “Özellikle ilimizdeki üreticiler bu konuda ciddi çalışmalar yapmakta. Domates tarımında da kurulan tesislerle birlikte üretim artmakta. Üretim arttığında çiftçi daha yüksek gelir elde edip, daha mutlu bir hayat sürebilmekte.” ifadelerini kullandı. (AA)

5.2.5. İnternet Haberi Yazımında Kullanılan Teknikler

İnternet haberciliğinde çoğunlukla basılı gazetecilikteki haber yazım yöntemleri kullanılırken internetin getirdiği yenilikler nedeniyle farklı haber yazım ve sunum teknikleri de kullanılmaktadır. Bu teknikler; kesin ve bağlayıcı olmamakla birlikte haberlerin ilgi çekmesi, kolay okunup anlaşılması yönünden tercih edilmektedir.

5.2.5.1. Ters Piramit Tekniği

Ters piramit tekniği, internet haberciliğinde en sık kullanılan haber yazma tekniğidir. Yapılan bazı araştırmalar, internet kullanıcılarının web sayfalarındaki uzun yazılar nedeniyle gerek duyulan ekran kaydırma işleminden hoşlanmadıkları için haberi okumadan sayfadan uzaklaşabildiklerini ortaya koymuştur. İnternet kullanıcılarının çok az bir kısmının web sayfalarındaki yazıları kelimesi kelimesine okuduğu, büyük kısmının ise sayfaya sadece göz attığı bilinmektedir. Yazıları, bilgisayar ekranından okumanın, basılı materyale göre yüzde yirmi beş oranında daha zor olması nedeniyle web sayfasındaki yazı içeriklerinin basılı materyallere göre yüzde elli oranında daha kısa olması önerilmektedir. Bu teknikte haber, giriş paragrafı ve haberin gövdesi olmak üzere iki kısımdan oluşur. Giriş paragrafında olayın ne olduğu ve sonucu özetlenmiş olarak verilir. 5N-1K'yı oluşturan “Ne, Ne zaman, Nerede ve Kim” sorularının cevapları girişte verilir. Gövde kısmında ise olayın neden ve nasıl olduğu kronolojik sırada açıklanır.

ÖRNEK

Ağaçtan düşen yaşlı adam hayatını kaybetti

Elazığ'da dut ağacından düşen 65 yaşındaki şahıs, kaldırıldığı hastanede yapılan tüm müdahalelere rağmen kurtarılamayarak hayatını kaybetti.

Elazığ'da dut ağacından düşen 65 yaşındaki şahıs, kaldırıldığı hastanede yapılan tüm müdahalelere rağmen kurtarılamayarak hayatını kaybetti.

Olay, Baskil ilçesine bağlı Küllük Köyünde meydana geldi. Edinilen bilgiye göre, 65 yaşındaki Fayık Temel, dut toplamak için evinin önündeki ağaca çıktı. Dengesini kaybeden Temel, bir anda aşağı düştü. Temel'in düştüğünü gören yakınları hemen sağlık ekiplerine haber verdi. Olay yerine sevk edilen ambulansla alınan ve ilk müdahalesi yapılan Temel, Fırat Üniversitesi Hastanesi Acil Servisi'ne kaldırıldı. Hastanede yapılan tüm müdahalelere rağmen yaşlı adam kurtarılamayarak hayatını kaybetti.

Jandarma, olayla ilgili inceleme başlattı.

5. ETKİNLİK

İnternet haber sitelerinden ters piramit tekniğine göre yazılmış iki haber bularak arkadaşlarınızla paylaşınız.

Öğretmeniniz tarafından verilen ham verileri kullanarak ters piramit tekniğine göre bir internet haberi yazınız. Çalışmanızı sınıf ortamında arkadaşlarınıza ve öğretmeninize sununuz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Sınıfta gruplar oluşturarak iş bölümü yapınız.
2. Farklı gazeteler temin ederek bu gazetelerden ters piramit kuralına göre yazılmış orta uzunlukta bir haberi belirleyiniz.
3. Belirlediğiniz haberi grup arkadaşlarınızla detaylı inceleyiniz.
4. İnternet haberlerinin nasıl olması gerektiğiyle ilgili önerileri göz önünde bulundurarak haberi yeniden yazınız.
5. Haberinizi içerik ve dil açısından kontrol ederek habere son hâlini veriniz.

4. UYGULAMA

5.2.5.2. T Modeli

Bu modelde haber iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısım T'nin üst (yatay) çizgisinden, ikinci kısım ise T'nin alt (dikey) çizgisinden oluşur.

Bu teknikte, T'nin üst çizgisinde olay özetlenir ve olayın oluş nedeni açıklanır. Haberin baştan sona okunmasını sağlamak için olayın sonucunu haberin sonunda vermeye gerek yoktur. Habere konu olan olayın sonucu, haberin en önemli bölümlerini içeren iki üç cümleyle özetlenebilir. Bu özet, T'nin üst çizgisini oluşturur. T'nin alt çizgisinde ise habere ait detaylar verilerek olayın ne zaman, nerede, nasıl olduğu öyküsel biçimde anlatılır. Anekdotaların da verilebileceği bu kısımda haber aşırıya kaçmadan detaylandırılır. Olayın nasıl ve neden olduğunu anlatan ayrıntı kısmı, T'nin alt çizgisini oluşturmaktadır. Muhabir, T'nin alt çizgisini yazarken bloklar şeklinde yazabileceği gibi ters piramit tekniğini de kullanabilir.

ÖRNEK

Türkiye'nin en büyük Rüzgâr Tüneli Projesi "RÜZGEM" açıldı

Türkiye rüzgârdan enerji üretimini her yıl artırıyor. 2020 yılı sonunda 8 bin 832 megavata yükselen enerji üretimini daha da artırmak için yatırımlar sürüyor. Onlardan biri olan Türkiye'nin en büyük rüzgâr tüneli projesi "RÜZGEM" ODTÜ'de açıldı.

Türkiye coğrafi konumu ve iklimiyle yenilenebilir enerji kaynakları açısından oldukça şanslı bir ülkedir.

Rüzgâr, güneş, jeotermal ve biyokütle, Türkiye'nin başlıca yenilenebilir enerji kaynakları.

Bu enerji kaynaklarından rüzgâr, son yıllarda ön plana çıkmış durumda.

Türkiye'nin toplam enerji potansiyeli 48 bin megavat

Türkiye 1986 yılında kurmuş olduğu 55 kilovatlık rüzgâr türbinleri sayesinde rüzgâr enerjisiyle tanıştı. Şimdi ise tek bir türbinle onun 100 katı yani 5 megavatlık enerji üretebiliyor.

Türkiye yaklaşık 48 bin megavat olan rüzgâr enerjisi potansiyelini daha da artırmayı hedefliyor. Bu amaçla, rüzgâr enerjisine en fazla yatırım yapan beş Avrupa ülkesinden biri oldu.

İşte o yatırımlardan biri de Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı destekli Türkiye'nin en büyük rüzgâr tüneli projesi RÜZGEM...

ODTÜ bünyesinde kuruldu

ODTÜ'de açılan RÜZGEM'de rüzgâr türbinleri konusunda çeşitli testler yapıyor.

RÜZGEM Müdürü Prof. Dr. Oğuz Uzol, "Bir tanesi türbin kanatlarının kanat profil testleri ve aerodinamik özelliklerinin belirlenmesi için kullanılıyor. Başka bir özellik daha küçük türbinlerin direk performans testleri için kullanılıyor."

Firmalara destek de sağlanacak

Rüzgem bu alandaki firmalara da destek sunacak.

Uzol konuyla ilgili şunları söyledi:

"Milli rüzgâr türbin tasarımı yapmak isteyen kişilere, firmalara da elimizden geldiği kadar hem test açısından hem tasarım uzmanlık açısından destek olmaya çalışıyoruz."

Türkiye'nin rüzgâr enerji üretiminde 2023 yılı hedefi, 20 bin megavattır.

6. ETKİNLİK

İnternet haber sitelerinden T modeline göre yazılmış iki haber bularak arkadaşlarınızla paylaşınız.

Öğretmeniniz tarafından verilen ham verileri kullanarak T modeline göre bir internet haberi yazınız. Çalışmanızı sınıf ortamında arkadaşlarınıza ve öğretmeninize sununuz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Verilen ham bilgileri değerlendirerek T'nin üst (yatay) ve alt (yatay) çizgilerini nasıl oluşturacağınızı kurgulayınız.
2. Haberi kurguladığınız biçimde yazınız.
3. Yazdığınız haberin, ham bilgilerde verilen bilgileri doğru yansıttığından emin olunuz.
4. Haberinizi haber tekniği ve yazım kuralları yönünden kontrol ederek habere son hâlini veriniz.

5. UYGULAMA

5.2.5.3. On-line Piramit Tekniği

İnternet haberciliği ile ortaya çıkan bu teknikte, web sitesinin ilk ekranına (üst katmana) başlıkla birlikte haberi özetleyen bir paragraf yerleştirilmekte ve buraya bağlantılar eklenerek haberin detayı için ayrı bir veya birkaç katmana geçiş verilmektedir. Geçiş verilen bu katmanlarda haberin ayrıntıları ve arka plan bilgileri sunulmaktadır.

On-line piramit tekniği, ters piramit tekniğine benzemekle birlikte bu teknikte birden fazla katman kullanılmaktadır. Bağlantılı her katmanın aynı muhabir tarafından yazılmasına gerek yoktur. Ayrıca haber içeriğine ilişkin başka sitelerdeki sayfalara da bağlantı verilebilmektedir. Online piramidi oluşturan katmanlar şunları içerir:

- Fotoğraflar ve haberlerdeki ana rollerde bulunan kişilere ilişkin biyografiler
- Olayın gelişme sürecine ve aşamalarına ilişkin bilgiler
- Görüşme metinleri
- Haberle ilgili kişilerin ve kurumların web sitelerine linkler
- Habere ilişkin ses ve görüntü dosyaları
- Orijinal dokümanlara, rapor ve basın bültenlerine linkler

Uygun şekilde yapılandırılmış etkin haber piramitleri, haber üzerinde gezinme seçenekleriyle olayın ayrıntısına inme imkânı vermektedir. Bu yöntem, gezindiği sayfalarda yazının yalnızca ana fikrini görmek isteyen okurlara da hitap etmekte, okur haberlere göz atarak haberde ilgisini çeken tüm ayrıntılara, katmanlara tıklayarak ulaşabilmektedir. On-line piramit tekniği, hızlı güncellenen haber sitelerinde yaygın olarak kullanılmaktadır.

Aşağıda verilen örnekte, bağlantı eklenen kelimelerin altı çizili olarak gösterilmiştir. Bağlantı eklenen kelimeler, kimi haber sitelerinde kırmızı veya mavi renkte verilebilmektedir. Bağlantı eklenen kelimelerin üzerine getirildiği zaman imleç el işaretine dönüşmektedir. İmleç, el işaretine dönüştüğünde üzerine tıklanarak ilgili bağlantıya ulaşılmaktadır.

ÖRNEK

KPSS başvuruları başladı: KPSS kılavuzu yayınlandı... 2021 KPSS başvurusu nasıl yapılır ve sınav ücreti ne kadar?

Yüz binlerce adayı ilgilendiren 2021 KPSS başvuruları başladı. Adaylar, son çalışmalarını yaparken KPSS başvurusu için ÖSYM'den gelecek olan açıklamayı bekliyordu. ÖSYM'nin duyurusuyla KPSS başvuruları başladı ve 14 Haziran'a kadar devam edecek. KPSS başvuru kılavuzu ile sınav ücreti başta olmak üzere birçok konu netlik kazandı. Bu doğrultuda, KPSS başvurusu nasıl yapılır, sınav ücreti ne kadar ve hangi bankaya yatırılacak sorularına yanıt aranmaya başlandı. KPSS başvuru kılavuzu ÖSYM tarafından açıklandı ve 2021 KPSS Genel Yetenek-Genel Kültür oturumu ücreti 90 TL, Alan Bilgisi oturumları 65 TL ve ÖABT oturumu ücreti 90 TL olarak belirlendi.

Büyük bir merakla beklenen 2021 KPSS başvuruları başladı. Adaylar, ağustos ayında gerçekleşecek sınavlar öncesinde başvuru işlemlerini yapmak zorunda. KPSS başvuru işlemleri bugün başladı ve 14 Haziran'a kadar devam edecek. Bu noktada, KPSS başvuru kılavuzu ve sınav ücreti başta olmak üzere birçok konu araştırılıyor.

KPSS BAŞVURULARI BAŞLADI

KPSS başvuruları 28 Mayıs'ta başladı ve 14 Haziran'da sona erecek. Adaylar, ÖSYM AİS üzerinden KPSS başvurusu işlemlerini eksiksiz olarak tamamlamak ve sınav ücretini belirtilen bankalara yatırmak zorunda. KPSS başvuru işlemini tamamlamayan adaylar, sınava katılım gösteremeyecek. **KPSS başvuruları ÖSYM tarafından alınmaya başlandı.**

KPSS BAŞVURU EKRANI İÇİN TIKLAYINIZ

KPSS SINAV ÜCRETİ NE KADAR, NEREYE ÖDENECEK?

KPSS başvuru kılavuzu ile sınav ücreti ve başvuru şartları gibi diğer detaylar da belli oldu.

ÖSYM kılavuzu ile KPSS başvurusu nasıl yapılır sorusu da cevap buldu. İşte, 2021 KPSS başvuru kılavuzu, sınav ücreti ve diğer detaylar:

KPSS BAŞVURUSU NASIL YAPILIR?

KPSS başvuruları alınmaya başlandı. Adaylar, başvurularını elektronik ortamda ÖSYM Başvuru Merkezleri aracılığıyla veya bireysel olarak saat 12.00'den itibaren ÖSYM'nin <https://ais.osym.gov.tr> internet adresinden veya ÖSYM Aday İşlemleri Mobil uygulamasından yapabileceklerdir.

Sınava başvuruda HES kodu bilgisi alınacağından adayların, sınava başvuru işlemi yapmadan veya başvuru için başvuru merkezlerine gitmeden önce HES kodunu edinmiş olmaları gerekmektedir. Adaylar, HES kodunun nasıl edinileceği bilgisine Sağlık Bakanlığının <https://hayatevesigar.saglik.gov.tr> internet adresinden ulaşabileceklerdir.

KPSS BAŞVURU KILAVUZU İÇİN TIKLAYINIZ

2021 KPSS BAŞVURU TARİHLERİ

Sınava başvurular, 28 Mayıs -14 Haziran 2021 tarihleri arasında yapılacaktır.

2021 LİSANS KPSS BAŞVURU ÜCRETİ NE KADAR?

2021 yılı KPSS oturumları için güncel sınav ücreti de belli oldu. KPSS Genel Yetenek-Genel Kültür Oturumu/Eğitim Bilimleri Oturumu (Her Bir Oturum İçin): **90,00 TL**

KPSS Alan Bilgisi Sınavları (Her Bir Oturum İçin): **65,00 TL**

ÖABT (Her Bir ÖABT Alanı İçin): **90,00 TL**

GEÇ BAŞVURU GÜNLERİ

(KPSS Genel Yetenek-Genel Kültür, Eğitim Bilimleri, Alan Bilgisi, ÖABT) : 22-23 Haziran 2021

(Geç Başvuru Günlerinde yapılan başvurularda sınav ücreti, %50 artırımlı olarak 22-23 Haziran 2021 tarihlerinde ödenir.)

KPSS NE ZAMAN YAPILACAK?

Kamu Personel Seçme Sınavı (KPSS) Genel Yetenek-Genel Kültür-Eğitim Bilimleri oturumları 1 Ağustos'ta, KPSS Alan Bilgisi 1. gün oturumları 7 Ağustos'ta, 2. gün oturumları 8 Ağustos'ta yapılacak. 2021 KPSS Öğretmenlik Alan Bilgisi Testi (ÖABT) ise 15 Ağustos'ta düzenlenecek.

7. ETKİNLİK

İnternet haber sitelerinden on-line piramit tekniğine göre yazılmış iki haber bularak arkadaşlarınızla paylaşınız.

5.2.5.4. Anlatım Tekniği

Ters piramit tekniğine alternatif bir teknik olan bu anlatım tekniğinde olayın geçtiği yer, oluş şekli ve şartlar geniş bir şekilde öyküleştirilerek anlatılır. Öyküleştirmede çeşitli hatırlatma, olayla ilgili anekdot ve diyaloglara yer verilmektedir. Bu teknikte insanlar, yazı içinde önemli ölçüde göze çarpmakta ve hepsi de bir eylem içinde yer almaktadır. Giriş, gelişme ve sonuç mantığına göre habere konu olan olay gelişim sırasıyla anlatılır. Konuşmalar, anlatım yüklemeleri dışında gerçek

sözcüklerle verilir. Diğer haber yazım tekniklerine göre olay, daha doğal bir anlatımla aktarılır. Olaydaki insanların davranışları ve sözleri, haberin anlatımında önem taşımaktadır.

ÖRNEK

Çobanlıktan millî sporculuğa uzanan başarı hikâyesi

Ortaokul yıllarında Ankara'da babasıyla birlikte çobanlık yaptığı dönemde arkadaşlarından etkilenererek Halk Eğitim Merkezi tarafından açılan kursa katılan Hasan Engin, kısa sürede önemli başarılar elde etti ve milli takıma kadar yükseldi.

Türkiye Şampiyonası'na ilk kez 2015'te katılan ve gençlerde üçüncü olan, bir yıl sonra ise büyüklerde ikinciliği elde eden Hasan Engin, bu sene Antalya'da düzenlenen organizasyonda Türkiye şampiyonluğuna ulaştı.

Önceki yıllarda da ulusal ve uluslararası yarışmalarda birçok başarıya imza atan Hasan Engin, başarılarını sürdürerek dünya şampiyonluğuna uzanmayı hedefliyor.

"Babam, ilk söylediğimde karşı çıktı"

Bartın Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğrencisi Hasan Engin, AA muhabirine yaptığı açıklamada, ortaokul yıllarında ekonomik zorluklar nedeniyle Şanlıurfa'dan Ankara'ya taşınan ve burada çiftlikte çalışan babasının yanında uzun seneler çobanlık yaptığını söyledi.

Hasan, altı kardeşiyle çiftlikte babasına yardım ettiği sırada kendisinin de her gün sabah 06.00'da kalkıp okul saatine kadar çalıştığını ve yine okul dönüşünde de geç saatlere kadar çobanlık yaptığını anlatarak şöyle devam etti:

"Okul arkadaşlarım sporla ilgileniyordu ve ben de çok heves ediyordum ama hem maddi durumumuz yerinde olmadığı hem de çiftlikte çalıştığım için babama danışarak başlamak istedim. Babam ilk söylediğimde karşı çıktı, ben de ailemden habersiz spora başladım ve 1 ay kadar böyle devam ettim. Daha sonra Halk Eğitim Merkezindeki hocam babamı arayıp, 'Yetenekli bir oğlunuz var.' diyerek babamla görüşmek istedi. Tabii ben çiftlikte çalıştığım için diğer arkadaşlarıma göre daha avantajlıydım çünkü her gün kürek indirip kaldırdığım için kollarım daha güçlüydü. Hocam, babamla görüştüğten sonra sadece hafta sonları spora gitmeme izin verdi. Hafta içi hem okul hem çiftlik işlerimiz yoğun oluyordu."

“İstiklal Marşı okunurken gözyaşlarıma hâkim olamıyorum”

Bir süre sonra turnuvalara katıldığını ve Ankara’da çeşitli dereceler elde ettikten sonra 2015’te gençlerde Türkiye üçüncüsü, bir yıl sonra da büyüklerde Türkiye ikincisi olduğunu ve ilk kez milli takım heyecanını da o sene yaşadığını belirten Hasan, yine aynı yıl muaythai branşında Avrupa şampiyonluğuna ulaştığını kaydetti.

Milli sporcu, gelecek aylarda Bulgaristan’da Avrupa Şampiyonası düzenleneceğini ve orada da İstiklal Marşı’nı okutmak istediğini, onun için de var gücüyle çalıştığını vurguladı.

Uluslararası turnuvalarda İstiklal Marşı okunurken gözyaşlarına hâkim olamadığını anlatan Hasan, “Mücadele sporu yapıyoruz ama bir o kadar da duygusalız. Bu sene Avrupa şampiyonu, daha sonra da dünya şampiyonu olmak istiyorum. Bunun için de elimden gelen her şeyi yapacağıma inanıyorum. İyi ki spora başlamışım.” ifadelerini kullandı.

Bartın Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Orhan Uzun ise geçen yıl Türkiye Üniversite Sporları Federasyonu tarafından yapılan üniversiteler arası genel madalya sıralamasında Bartın Üniversitesinin 57 madalya ile zirvede yer aldığını ve bu başarının bu sene de devam ettiğini aktardı.

Üniversitelerindeki milli sporcuların ulusal ve uluslararası müsabakalarda 20 altın ve 3 bronz madalyayı hanesine eklediğini ifade eden Uzun, kendilerine bu gururu yaşatan tüm sporcuları tebrik ederek başarılarının katlanarak artmasını diledi.

8. ETKİNLİK

İnternet haber sitelerinden anlatım tekniğine göre yazılmış iki haber bularak arkadaşlarınızla paylaşınız.

Öğretmeniniz tarafından verilen ham verileri kullanarak anlatım tekniğine göre bir internet haberi yazınız. Çalışmanızı sınıf ortamında arkadaşlarınıza ve öğretmeninize sununuz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Verilen ham bilgileri kullanarak anlatım tekniğine göre haberinizi nasıl yazabileceğinizi kurgulayınız.
2. Anlatım tekniğine uygun olarak haberinizi yazınız.
3. Haberinizi, anlatım tekniği ve yazım kuralları yönünden kontrol ederek habere son hâlini veriniz.

6. UYGULAMA

5.2.5.5. Kum Saati Tekniği

Bu teknik, ters piramit ve anlatım tekniklerinin en iyi unsurlarının birleşiminden oluşmaktadır. Bu teknikte haber üç bölümden oluşmaktadır:

- İlk bölümde haber özetle anlatılır.
- İkinci bölümde haberin detayları için “olay şöyle gelişti...”, “tanık yaşananları şöyle anlattı...” gibi kısa geçiş ifadeleriyle haberin ayrıntısına geçiş sağlanır.
- Üçüncü bölümde ise olay öyküsel anlatımla bir sıra içinde detaylı olarak anlatılır.

Bu teknik polise olaylar, adliye haberleri ve diğer kronolojik olayların haberleştirilmesinde kullanılmaktadır.

ÖRNEK

Cengiz Aytmatov vefatının 13. yılında anılıyor

Türk dünyasının yetiştirdiği en önemli isimlerden biri olan Kırgız Yazar Cengiz Aytmatov, 10 Haziran 2008’de hayatını kaybetti. Kitapları 192 dile çevrilen ve Türkiye’de “Selvi Boylum Al Yazmalım” ile tanınan yazar, vefatının 13. yılında anılıyor.

Dünyaca ünlü Kırgız Yazar ve Devlet Adamı Cengiz Aytmatov’un vefatının 13. yılı

Ünü ülkesinin sınırlarını aşan ve kitapları bütün dünyada büyük beğeniyle okunan Kırgız yazar ve devlet adamı Cengiz Aytmatov, 10 Haziran 2008’de hayatını kaybetti.

Vefatının üzerinden yıllar geçmesine rağmen Aytmatov’un eserleri günümüzde hala pek çok kişi tarafından okunuyor.

“Romanları 192 dile çevrildi”

Maltepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ramazan Korkmaz, “Cengiz Aytmatov, okuyanların bakış açılarını, hayatlarını pozitif yönde, olumlu yönde değiştiren içimizdeki iyilik tohumumu geliştiren, iyileştiren ve onun farkındalığını arttıran bir yazar. Onun için dünyada çok okunuyor. Onun romanları 192 dile çevrildi” dedi.

“Cemile” adlı eseriyle tanındı

1956 ile 1958 arasında Maksim Gorki Edebiyat Enstitüsünde okudu. 1958’de yazdığı “Cemile” adlı eserin Fransızcaya çevrilmesiyle dünya Aytmatov’u tanıdı.

“Cemile öyküsü, yüreğinin sesini dinleyenlerin öyküsüdür. Onun için Lui Aragon dünyanın en büyük aşk öyküsü ilan eder. Ben der, o kadar kitap okudum, bu kadar roman okudum, bu kadar tiyatro eseri okudum, bu kadar şiir okudum ama Cemile aşkların en büyüğü olarak karşımızda duruyor.”

Cengiz Aytmatov, “Gün Olur Asra Bedel” kitabıyla dünya edebiyatına “Mankurt” terimini kazandırdı.

“İnsanların robotlaşmaması gerektiğini anlatıyor.”

“İnsanların robotlaşmaması gerektiğini anlatıyor. Çağımızın en büyük tehlikesi insanların robotlaşmasıdır. Mankutlaşmasıdır. Aytmatov mankutlaşmayı geçmiş zamanların en büyük işkence yöntemlerinden biri olarak görüyor. Ama aynı zamanda da geleceğin en büyük tehlikesi olarak görüyor.”

Türkiye onu en çok, “Al Yazmalım” adıyla Türkçeye çevrilen kitabından uyarlanan “Selvi boy-lum al yazmalım” filmiyle tanıdı. Film, Yeşilçam’ın klasiklerinden biri oldu.

“Aytmatov insanın içindeki kötülük duygusunu, insanın içindeki zalimliği, insanın içindeki canavarı esas alır. Onu anlatır. İnsanın içindeki iyilik tohumunu geliştirmeye çalışır. İnsanda tabi yaşamın gücü ve ölümün gücü birlikte var. Hangisinin tarafında olmalıyız? Aytmatov bu soruyu sorar.”

Birçok kez Türkiye’ye geldi

Cengiz Aytmatov, birçok kez Türkiye’ye geldi. Okuyucuları ile buluştu.

“Dişi Kurdun Rüyası”, “Öğretmen Duyşen”, “Toprak ana”, “Beyaz gemi” Türkçeye çevrilmiş eserlerinden sadece birkaçı.

9. ETKİNLİK

İnternet haber sitelerinden kum saati tekniğine göre yazılmış iki haber bulunuz. Bulduğunuz haberleri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Öğretmeniniz tarafından verilen ham verileri kullanarak kum saati tekniğine göre bir internet haberi yazınız. Çalışmanızı sınıf ortamında arkadaşlarınıza ve öğretmeninize sununuz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Verilen ham bilgileri kullanarak kum saati tekniğine göre haberinizi nasıl yazabileceğinizi kurgulayınız.
2. Kum saati tekniğine uygun olarak haberinizi yazınız.
3. Haberinizi, anlatım tekniği ve yazım kuralları yönünden kontrol ederek habere son hâlini veriniz.

7. UYGULAMA

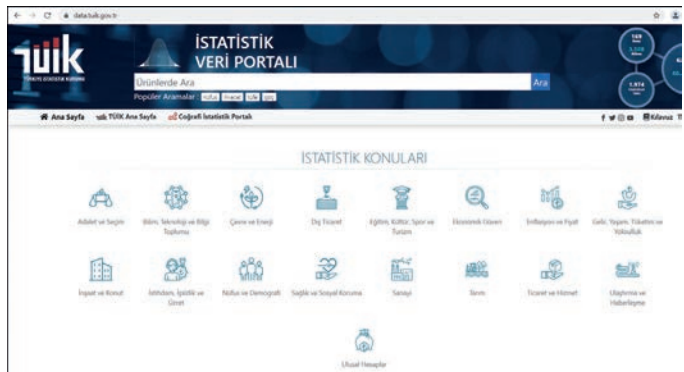
5.2.6. İnternet Haber Kaynakları

Geleneksel gazetecilikteki haber kaynakları internet gazeteciliğinde de kullanılır. Bununla birlikte internet gazeteciliğinde hız ön planda olduğu için haber sitesinin sürekli güncellenmesi ve yeni haberlerin girilmesi gerekir ki bu da, bu da daha çok haber ihtiyacı anlamına gelmektedir. İnternet gazetelerinin ekonomik yapıları çok güçlü değildir. İnternet gazeteleri, haber toplamak için çok fazla kaynak ayıramamakta ve yeteri kadar elaman çalıştıramamaktadır. Bunun için haber toplarken daha ekonomik yolları tercih etmektedirler. Bu bağlamda internet gazetelerinin yoğun olarak kullandıkları haber kaynakları; haber ajansları, basın bültenleri, diğer yayın organları, sosyal medya, internet ve kurumun kendi özgün kaynaklarıdır.

İnternet haber kuruluşlarının çoğu yayımladıkları haberlerin önemli bir kısmını geniş haber toplama ağına sahip haber ajanslarından abonelik yoluyla almaktadırlar. Haber ajansları yerel, bölgesel, ulusal haber paketleri oluşturarak internet haber kuruluşlarına farklı ve ekonomik abonelik seçenekleri sunmaktadırlar. Ayrıca haber ajanslarının haberlerini gündem, politika, spor, ekonomi, yerel, yurt içi, yurt dışı gibi ana başlıklar altında sınıflandırarak vermesi internet haber sitelerinin işini kolaylaştırmaktadır.

Basın bültenleri, kolay ulaşılması ve ekonomik olması nedeniyle internet haber siteleri tarafından sık kullanılan bir haber kaynağıdır. Basın açıklamaları genellikle ilgili kurumun web sayfasında yayımlandığı için bu açıklamalara kolayca ulaşılabilir. bilmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından düzenli olarak aylık veya belirli zamanlarda yayımlanan farklı konulardaki istatistik veriler ve basın bültenleri, başta internet gazeteciliği olmak üzere tüm medya için önemli bir haber kaynağıdır (Görsel 5.8).

Görsel 5.8: TÜİK istatistik veri portalı sayfası

İnternet gazeteleri haber toplarken televizyonlardan, günlük gazete, radyo, sosyal medya veya diğer internet haber sitelerinden de yararlanmaktadır. Özellikle TRT Haber, CNN Türk, NTV, A Haber gibi televizyon haber kanalları, haber siteleri tarafından sürekli takip edilmektedir. Haber kanalları tarafından canlı olarak yayınlanan programlar, basın toplantıları, basın açıklamaları ve son dakika gelişmeleri takip edilerek toplanan yeni bilgiler hızlı bir şekilde haberleştirilerek internet haber sitelerinde yayımlanmaktadır.

8. UYGULAMA

Televizyonda canlı yayın olarak gerçekleştirilen bir söyleşi programı seçerek bu programdan bir internet haberi oluşturunuz. Çalışmanızı sınıf ortamında arkadaşlarınıza ve öğretmeninize sununuz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz:

1. Televizyonda canlı olarak yayımlanan söyleşi programlarını takip ederek uygun bulduğunuz bir programı belirleyiniz (Televizyon kanallarının yayın akışlarını internet sitelerinden inceleyebilirsiniz).
2. Belirlediğiniz programa katılan kişinin haber değeri bakımından ilgi çekici bilgiler verecek biri olmasına dikkat ediniz.
3. Programı izlerken gerekli notları alınız. Ses ve görüntü kaydı da yapabilirsiniz.
4. İzlediğiniz yayını bütün olarak değerlendirerek haberinizi kurgulayınız.
5. Aldığınız notlardan ve kayıtlardan yararlanarak haberinizi yazınız.

9. UYGULAMA

İnternet üzerinden topladığınız bilgilerle ülkemizde gerçekleştirilen uzay çalışmaları konusunda bir internet haberi yazınız. Çalışmanızı sınıf ortamında arkadaşlarınıza ve öğretmeninize sununuz.

Çalışmanız sırasında şunlara dikkat ediniz.

1. Sınıfta gruplar oluşturarak iş bölümü yapınız.
2. İnternet üzerinden haberle ilgili bilgileri toplayınız.
3. Elde edilen bilgileri grup arkadaşlarınızla haber değeri açısından değerlendiriniz.
4. Yazacağınız haberi hangi haber yazım tekniğine göre yazacağınıza karar vererek haberinizi yazınız.
5. Haberinizi bilgilerin doğruluğu ve dil yönünden değerlendirerek habere son şeklini veriniz.

5.2.7. İnternet Haberciliğinde Uyulması Gereken Yasal ve Etik Kurallar

İnternet yayınlarıyla ilgili olarak 4 Mayıs 2007’de 5651 sayılı “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun” çıkarılmıştır ve bu kanun hâlen yürürlüktedir. Bu kanun salt internet gazeteciliğine yönelik bir kanun olmadığı için internet gazeteciliği açısından boşluklar içermektedir. Basın kuruluşlarının haber verme faaliyetlerini yerine getirirken uymaları gereken yasal konular 5187 sayılı Basın Kanunu ile düzenlenmiş, Türk Ceza Kanunu başta olmak üzere diğer kanunlarla da bazı suçların basın yayın yoluyla işlenmesi hâlinde ek cezai hükümler getirilmiştir. Çıkarılması gündemde olmasına rağmen, henüz internet gazeteciliğine özgü bir yasa bulunmasa da internet haber sitelerinin mevcut yasalara uyma zorunluluğu vardır. Bunun dışında gazeteciliğe yönelik basın meslek ilkeleri ve etik değerler internet haber sitelerini de bağlamaktadır. Haber sitelerinin bu ilke ve değerlere uygun hareket etmesi gerekmektedir.

İnternet Haberciliğinde Sık Karşılaşılan Yasal ve Etik Sorunlar

İnternet teknolojilerindeki dönüşüm, sağladığı olanaklar kadar riskleri de beraberinde getirmiştir. Bu da yasal ve etik düzenlemelere yönelik tartışmaları artırmıştır.

Haberin Gerekli İncelemelerden Geçirilmeden Yayımlanması

İnternet gazeteleri, içinde bulundukları rekabet şartları gereği haberlerini sürekli güncellemektedir. Reklam gelirlerini artırabilmek için ziyaretçi sayısının artırılması gerekmektedir. Ziyaretçi sayılarının artırılabilmesinin bir yolu da arama motorlarında ilk sıralarda listelenmektir. Bu hız yarışı nedeniyle birçok haber sitesinin haberleri gerektiği gibi inceleyip denetimden geçirilmeden yayımladığı görülmektedir. Bu durum haberlerin doğruluğu ve güvenilirliği açısından önemli etik sorunlara neden olmaktadır. Oysaki haberler, doğruluğu birkaç kaynaktan teyit edildikten sonra yazım ve imla hataları denetlenerek yayımlanmalıdır. İnternet haberciliğinde en fazla sorun, son dakika haberlerinde yaşanmaktadır. Haberin önce verilmesi elbette önemlidir ancak doğru verilmesi olmazsa olmazdır.

İnternet gazeteciliğinin haberleri, sürekli güncellemeye imkân verebilmesi ve hata yapıldığında hemen düzeltilebilecek olması düşüncesi de içeriğin yeterince incelenmeden yayımlanmasında etkili olmaktadır. Ancak yayımlanan bir içerik çok kısa bir süre sonra internet kullanıcıları tarafından kopyalanıp yayılabildiği ve bir anda milyonlarca insana ulaşabildiği unutulmamalıdır.

Yanlış haberler, okurları yanıltırken habere konu olan kişiler için büyük mağduriyetlere yol açabilmektedir. Bir internet haber sitesi, kendi çıkarları kadar okurlarının çıkarlarını da korumalıdır.

10. ETKİNLİK

İnternette yayımlanan içeriklerin doğruluğunun internet üzerinden teyit edilebilme yollarını araştırınız. Edindiğiniz bilgileri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Ticari Odaklı Habercilik

İnternet gazetelerinin en önemli gelir kaynağı reklamlardır. Yazılı basında satış sayısı, reklam gelirleri açısından belirleyici olurken internet gazeteciliğinde ziyaretçi sayısı ve ziyaretçilerin sayfada kalma süreleri belirleyici olmaktadır. Ziyaretçi sayısı “tık sayısı” olarak da ifade edilmektedir. Reklam verenler, haber sitelerine reklam verirken doğal olarak ziyaretçi sayısı fazla olan haber sitelerini tercih etmektedirler.

Ticari odaklı habercilik yaklaşımında kullanıcıların haber başlığına tıklamalarını sağlayarak tık sayısının artırılması amaçlanmaktadır. Bunun için haber başlıkları, haberin içeriğini yansıtacak şekilde değil de kullanıcılarda merak, heyecan, endişe, korku uyandıracak şekilde veya önemli bir haber izlenimi verecek şekilde kurgulanmaktadır. Abartılı, yanıltıcı, önemli bir habermiş izlenimi veren ve tıklanmadan içeriği anlaşılmayan başlıklar kullanılarak kullanıcıların bu başlıklara tıklaması hedeflenmektedir ki, bu tür başlıklara tuzak başlıklar denilmektedir. Başlık, haber hakkında yeterli bilgi vermediği için kullanıcı başlığı tıklayıp haberi açtığında genellikle beklediğini bulamamakta ve hayal kırıklığına uğramaktadır.

İnternet haberciliğinde ziyaretçilerin sayfada daha uzun süre kalmalarını sağlamak için galeri haberciliği denilen bir yöntem de başvurulmaktadır. Bu yöntemde dikkat çeken nokta çok sayıda fotoğrafın kullanılmasıdır. Haberler çok sayıda fotoğraf veya videolarla desteklenmektedir. Örneğin; “En az yakıt tüketen arabalar”, “En sağlıklı besinler”, “Ünlülerin çocukluk fotoğrafları”, “En pahalı iller” gibi başlıklarla merak duygusu uyandırılmakta, okuyucular istedikleri bilgiye ulaşabilmek için çok sayıda tıklama yapmak durumunda kalmakta ve böylece haber sitesinde daha uzun süre kalmış olmaktadır.

Haber sitelerinde kimi zaman haberlerle reklamlar iç içe yer almaktadır. Öyle ki zaman zaman okurların haber-reklam ayrımını yapabilmesi güçleşmektedir. Bazen bir sayfada haberden çok reklam bulunmaktadır. Reklamlar bazen haber metninin ortasında bazen haberlerin içine gizlenmiş olarak yer almakta bazen de bir anda açılarak haberin üzerini bir süre kapatmakta ve haberin okunmasını engellemektedir. Kimi zaman da haber içeriğine reklam bağlantıları verildiği görülmektedir. Haberle ticari bir unsur olan reklamların bu denli iç içe geçmesi önemli bir etik sorundur. İnternet haber sitelerinin yayınlarını sürdürebilmeleri için elbette reklam almaları gerekmekte, ancak öncelikle haberlerle reklamların birbirinden belirgin şekilde ayrılmış olması gerekmektedir. Okur, isteği dışında, zorunlu bir şekilde reklama maruz bırakılmamalıdır. Bir haber sitesinde haberlere göre reklamların oranı fazlaysa bu sitenin ana amacının reklamcılık olduğu da düşünülmelidir.

11. ETKİNLİK

İnternet gazetelerinin gelir ve gider kalemlerini araştırınız. Edindiğiniz bilgileri çizelge hâline getirerek arkadaşlarınızla paylaşınız.

Haberde Kaynak Belirtilmemesi

İnternet haber sitelerinde sıklıkla rastlanan haber kaynağının belirtilmemesi etik bir sorundur. Birçok haber sitesinin, asıl işi gazetecilik olmayan veya gazetecilik eğitimi almamış kişiler tarafından kurulup işletiliyor olmasının bu tür sorunlara yol açtığı düşünülmektedir. Oysa gazetecilik mesleği profesyonellik gerektirmektedir. Kimi haber sitelerinin ekonomik durumu yeterli olmadığı için muhabir kadrosu veya bir ajans aboneliği bile bulunmamaktadır. Bu tür sitelerin bazen bir ajans haberini bazen başka bir haber sitesinde yayımlanmış haberi alıp kaynak göstermeden kendi haberleriymiş izlenimi verecek şekilde yayımladıkları görülmektedir. Oysa gazetecilikte haberin kaynağının gösterilmesi esastır. Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi'nde kaynak gösterme başlığı altında "Gazeteci başta haber ajansları olmak üzere, bir meslektaşının ve herhangi bir yayının sunduğu bilgileri kullandığında mutlaka kaynağını belirtmelidir." denilmektedir.

Telif Hakkının İhlali

Telif hakkının ihlali de internet haberciliğinde sık karşılaşılan yasal ve etik sorunlardan biridir. Hukuk sistemimizde fikrî hakların korunması için 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu bulunmaktadır. Bu kanuna göre bir eserin, sahibinin izni dışında çoğaltılması veya yayımlanması ile eser sahipliğinden doğan haklar (telif hakkı) ihlal edilmiş olmaktadır. Kimi internet haber sitelerinin başka haber sitelerindeki haberi izinsiz olarak 'kopyala yapıştır' yöntemiyle de alıp yayımladıkları görülmektedir. Benzer şekilde aboneliği olmayan haber ajansları, haberleri izinsiz ve telif ücreti ödemediği alarak yayımlayabilmektedir. Bu durumda kaynak belirtilse bile telif hakkının ihlali söz konusudur. Bu ise hem yasal açıdan hem de etik açıdan önemli bir sorundur.

12. ETKİNLİK

Arkadaşlarınızla iş bölümü yaparak 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nu açıklayan bir sunum hazırlayınız. Çalışmanızı sınıfta arkadaşlarınıza sununuz.

Haber Görüntüleri Üzerinde Oynama Yapılması (Manipülasyon)

Haberin inandırıcılığını artırmak veya mesajının istenilen doğrultuda algılanmasını sağlamak amacıyla görüntü üzerinde yapılan deformasyonlara veya gerçeği yansıtmayan, güncel olmayan

fotoğrafların kullanılmasına yeni nesil kitle iletişim araçlarında sıklıkla rastlanmaktadır. Özellikle sosyal medyada yayımlanan haber ve mesajlarda bu tür yanıltıcı görüntülere yoğun şekilde rastlanmaktadır. Söz konusu haber ve görüntüler incelendiğinde görüntülerin başka olaylardan alındığı, haberle bir ilgisi olmadığı ve çarpıtma amaçlı olduğu görülmektedir. Bu tür haberler, etik açıdan son derece sakıncalı olmakla birlikte halkı kin ve düşmanlığa teşvik ettiği için suç teşkil etmektedir.

Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi'nde 'Kaynak Fotoğraf ve Görüntü' başlığı altında "Fotoğraflarda yansıtılan gerçekliği deforme edecek ekleme, çıkarma, kolaj veya montaj yapılmamalıdır. Fotoğraf çekilemeyen özel durumlarda animasyon, illüstrasyon, montaj, canlandırma, dijital oynamalarla üretilmiş fotoğraf ve görsellerin bu niteliği ile güncel olup olmadığı okur / izleyicilerin rahatlıkla fark edebileceği şekilde belirtilmelidir." denilmektedir.

Günümüzde fotoğraf işleme yazılımlarıyla fotoğraf üzerinde her türlü manipülasyonu yapmak mümkün hâle gelmiştir ve çoğu zaman yapılan manipülasyonu fark etmek kolay değildir. Özellikle sosyal medya mecralarında propaganda amacıyla bu tür manipüle edilmiş fotoğrafların kullanıldığı sıklıkla görülmektedir. Haber siteleri, doğruluğundan emin olmadıkları fotoğrafları haberlerinde asla kullanmamalıdır.

Nefret Söylemi

İnternet gazeteciliğinde karşılaşılan etik sorunlardan biri de 'nefret' söylemidir. Bu problem, daha çok haberin altına yapılan okuyucu yorumlarında kendini göstermektedir. Okuyucu yorumlarına açık olan haber sitelerinde okuyucular, hem haber hakkında hem de diğer okurların yorumları hakkında kendi yorumlarını yazabilmektedirler. Ancak zaman zaman bu yorumlar haberin içeriğinin dışına taşarak siyasal, dinî, etnik gibi ayrımcılık içeren nefret söylemlerine dönüşebilmekte hatta siber zorbalığa kadar gitmektedir. Etik açıdan önemli bir problem oluşturan bu durum, haber sitelerini de zora sokmaktadır. Bu sorunu ortadan kaldırmak için kimi haber siteleri yorum bölümlerini kapatmakta, kimi haber siteleri ise yorum bölümlerine uyarılar koymakta, belirli kurallar çerçevesinde yorumlara izin vermektedirler. Kuralların dışına çıkan yorumları ise yayımlamamaktadırlar.

Özel Hayatın Gizliliğinin İhlali

Özel hayatın gizliliği, yasalar çerçevesinde güvence altına alınmış olmasına rağmen özel hayatın gizliliğinin ihlali internet gazeteciliğinde sık karşılaşılan etik bir sorundur. Özel hayatın gizliliğinin ihlali, bilerek veya bilmeyerek gerçekleşebilmektedir. Bazı haber siteleri, olayın doğruluğunu teyit etmeden, haberde adı geçecek kişilerin yaşayabilecekleri mağduriyetleri dikkate almadan özellikle ilginç buldukları olayları sorumsuzca haberleştirip yayımlamaktadırlar. Bu tür etik sorunların daha çok magazin haberlerinde ortaya çıktığı görülmektedir.

Özel hayatın gizliliğinin ihlali sorunu geleneksel medyada da karşılaşılan etik bir sorundur. Aynı durum internet gazeteciliğinde önemli etik bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Haber sitesinde yayımlanan ve özel hayatın gizliliğini ihlal eden bir içeriğin internet ortamında kullanıcılar tarafından kopyalanıp paylaşılmasıyla dünya çapında yayılması an meselesidir. Bu durumda söz konusu içerik, haber sitesinden silinse bile internet üzerindeki farklı sitelerde yayında kalmaktadır. Bu durum telafisi mümkün olmayan mağduriyetlere yol açabilmektedir.

13. ETKİNLİK

İnternet gazeteciliğinde karşılaşılan etik sorunların okuyucuları, toplumu ve gazeteciliğin geleceğini nasıl etkileyebileceğini sınıfta tartışınız.

OKUMA PARÇASI

<https://www.gazette.com.tr/> Haber Sitesi İmtiyaz Sahibi Fatma İnci Gül İle
Yapılan Mülakat

SORU: Kendinizi tanıtır mısınız?

2 Eylül 1983'te Adana'da doğdum. İlk ve orta öğrenimimi Adana'da tamamladım. 2002 yılında Adana Seyhan ÇEP Anadolu İletişim Meslek Lisesi'nden mezun oldum. Daha sonra Çukurova Üniversitesi Adana Meslek Yüksekokulu Radyo ve TV Programcılığı Bölümünü bitirdim. 2013 yılında Yakın Doğu Üniversitesi İletişim Fakültesi Görsel İletişim Bölümüne devam ettim ancak işlerimin yoğunluğu nedeniyle yarım bırakmak zorunda kaldım. 2019 yılında başladığım Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümündeki öğrenime devam etmekteyim.

Görsel 5.9: İnternet sitesi imtiyaz sahibi

SORU: Gazetecilik serüveniniz nasıl başladı, nasıl devam ediyor anlatır mısınız?

2001 yılında Hürriyet Gazetesi Adana Bölge Müdürlüğünde staj yaparken dönemin bölge temsilcisi Sinan Tanyıldız'ın dikkatini çekmişim. Bana, iyi bir halkla ilişkiler uzmanı olabileceğimi söyleyerek "Halkla İlişkiler Nedir" adlı kitabını hediye etmişti. Oysaki benim hedefim iyi bir gazeteci olmaktı. Bunun için liseyi bitirdikten sonra çeşitli medya kuruluşlarında çalıştım. Henüz 17 yaşındayken Çukurova 'Merhaba' gazetesinin Haber Müdürlüğü görevini yürüttüm. Daha sonra Mersin TV'de çalıştım. Televizyonculukla ilgili hemen hemen her şeyi Mersin TV'de öğrendim. 2003 yılında bir haber portalında köşe yazısı yazmaya başladım. Köşe yazılarım büyük beğeni topladı. 2006 yılında üniversiteden mezun olduktan sonra 2007 yılında Kent TV ve Kent gazetesinde çalıştım. Köşe yazılarına Kent gazetesinde de devam ettim. 2010'da Adana'nın çok okunan gazetelerinden birinde köşe yazarlığı, sayfa sekreterliği ve muhabirlik yaptım.

2012'de 'Çukurova Press Gazetesi Genel Yayın Yönetmenliği' görevini üstlendim. Daha sonra, İstanbul'da televizyon programları hazırlayan bir yapımcılık şirketinde çalıştım. 10 Ocak 2014'te "Çalışan Gazeteciler Günü"nde Adana'da günlük yayın yapan Gazette gazetesi ve www.gazette.com.tr haber sitesini kurdum. Her gün tirajını artırarak yayın hayatını sürdüren Gazette gazetesi, kısa zamanda Adanalıların gazetesi olmayı başardı. Şu sıralar ise dijitalle ağırlık vererek, Gazette TV'ye iyi bir ivme kazandırmayı hedefliyorum.

SORU: Gazeteciliğin geleceğini nasıl görüyorsunuz, internet gazeteciliği nereye gidiyor?

Gazetecilik, yüzyıllardır var olan bir meslek. Kamuoyu her şeyden haberdar olmak isteyeceği sürece devam edecektir. Dijital çağdayız bu nedenle basılı gazetelerin yerini beş yıl içerisinde internet gazeteciliğinin alacağını düşünüyorum ancak her şeye rağmen basılı bir gazetenin verdiği güveni internet gazeteleri veremeyecektir.

SORU: İnternet gazeteciliği, gazetecinin haber kaynağı ile olan ilişkisini ve habere ulaşma yollarını nasıl etkilemiştir?

Yıllar önce yüz yüze gerçekleştirilen iletişim; yerini önceleri telefon bağlantısına, şimdilerde ise e-posta ve mesajlaşma uygulamaları üzerinden mesajlaşma veya görüntülü aramaya bıraktı, ancak yine de haberin kaynağına bizzat ulaşıp canlı bilgileri almak hala en etkili ve en doğru yöntemdir.

SORU: İnternet gazeteciliğinin birçok avantajı olmasına rağmen medyada hep eleştirilen “masa başı” haberciliğini yaygınlaştırdığı fikrini nasıl değerlendirirsiniz?

Bana göre gündem yaratan, ses getiren doğru ve güvenilir kaynaklardan edinilen haberlerin, habercilik yönteminin nasıl ve ne şekilde yapıldığının bir önemi olmadığını düşünüyorum. Bu nedenle “masa başı” haberciliği, basın ahlak etiğine uygun şekilde yapıldığı sürece sıkıntı yaratmayacaktır.

SORU: İnternet gazetelerinin gelir kaynakları nelerdir, Basın İlan Kurumundan destek alabiliyor musunuz?

Reklamlardır. Basılı gazetemiz, Basın İlan Kurumundan resmi ilan alma hakkına haizdir. Ancak bu yönde henüz bir düzenleme yapılmadığı için, internet sitemiz resmi ilan alamamaktadır.

SORU: İnternet gazeteciliği için yapılan “tık” ve “etik” arasında sıkışan gazetecilik nitelendirilmesine katılıyor musunuz?

Evet, kamuoyu magazinsel, popülist haberleri daha çok okuyor. Ciddi konularda yapılan haberlerin tıklanma oranı, popülist ya da merak uyandıran haberlere oranla daha azdır. Son yıllarda internet haber editörleri, ilgi çekici ve alakasız başlıklar vererek, haber okutma yöntemini geliştirdiler. Bu nedenle basın etiğinin dışına çıldığı aşıkardır.

SORU: Pek çok haber sitesinde “editöryal yeterliliği bulunmayan kişilerin istihdam edildiği ve haber faktörleri ile gazetecilik ilkelerinin yeterince denetlenemediği” hususu yine gazeteciler tarafından dile getirilen bir eleştiri konusudur. Gazetecilik eğitimi almış ve kendisini geliştirmiş iletişim lisesi ve iletişim fakültesi mezunlarının bu alanda çalıştırılması çözüm olabilir mi?

İletişim lisesi ve iletişim fakültesi mezunlarının istihdam edilmesi bir çözüm olabilir. Çünkü belli bir altyapılarının olduğunu biliyoruz. Ne yazık ki lise ve fakülte mezunlarının birçoğu, başka meslekler tercih ediyor. Basılı gazeteler için aranan anayasal kıstasların, internet haber siteleri için de uygulanması gerektiğini düşünüyorum. En azından bilgi kirliliği ve işi bilmeyen kişilerin ayrıştırılması da sağlanmış olur.

SORU: İnternet gazeteciliği alanında habercilik için harcanan emeğin kolayca çalınabilmesiyle ortaya çıkan “telif” sorunu, gazetecilik faaliyetlerinizi nasıl etkilemektedir?

Maalesef ki bu durum sıkıntı yaratmaktadır. Yasa koyucular, internet haberciliği konusunda yeni yasalar yapmalı, sıkıntılar en aza indirilmelidir.

SORU: İnternet haberciliğinde başvuru “Abartılı ve yanıltıcı başlıklandırma, okuyucuda büyük bir güven kaybına neden olur.” konusu hep dile getirilmektedir. Bu etik sorun nasıl aşılabılır?

Maalesef bunu aşmak biraz zor. Ne yazık ki tıklanma oranını artırmak için basın etiği önemsenmiyor. Ayrıca okur kitlesinin de bilinçlendirilmesi gerekiyor. Birçok insan; merak uyandıran haber, video ve yazıları okumayı, izlemeyi tercih ediyor. Gerçekçi olmak gerekirse bu sorunu aşmak oldukça zor gözüküyor.

SORU: Başarılı birer gazeteci olmak isteyen genç gazeteci adaylarına neler söylemek istersiniz?

Çok çalışınlar. Hiçbir işten kaçmasınlar. Emeksiz bir şekilde kolay yoldan para kazanılamayacağını bilincinde hareket etsinler. Her zaman basın ahlak kurallarına uysunlar, dürüstlükten hiçbir zaman ödün vermesinler, araştırmacı ve özgün olsunlar. Boş zamanlarında bol bol kitap, makale, gazete, dergi okusunlar. Kendilerini her zaman geliştirsinler. Hiçbir zaman vazgeçmesinler.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A) Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

1. () TCP/IP protokollerinin oluşturulmasıyla tüm bilgisayarların kendine ait bir adresle yerel ve genel ağa bağlanabilmesinin önü açılmıştır.
2. () ARPANET ağından ayrılarak oluşturulan MILNET 2000’li yıllarda ticari kullanıma açılmıştır.
3. () Bir iş yerinde veya evdeki bilgisayarları birbirine bağlayan ağa yerel ağ (LAN) denilmektedir.
4. () 12 Nisan 1993, Türkiye’de internetin başlangıç tarihi olarak kabul edilmektedir.
5. () Türkiye’nin internet omurgasını oluşturan TURNET projesi Türk Telekom tarafından 1996’da hayata geçirilmiştir.
6. () İlk olarak 2004’te kullanıma sunulan web 1.0, kullanıcıların genel ağ ortamında karşılıklı bilgi ve içerik paylaşımı yapabildikleri bir web teknolojisi olarak ortaya çıkmıştır.
7. () Geleneksel kitle iletişim araçları, ajans haberlerine internet gazetelerinden daha fazla yer vermektedir.
8. () Basın bülteni, basın açıklaması ve basın bildirisi birbirinden tamamen farklı şeylerdir.
9. () İnternet haberciliğinde haberin önce verilmesi, doğruluğundan daha önceliklidir.
10. () İnternet haberciliğinde nefret söylemi, daha çok haberin altına yapılan okuyucu yorumlarında kendini göstermektedir.

B) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcükleri yazınız.

11. Web sitesi oluşturmak için kullanılan Html işaretleme dili yılında geliştirilmiştir.
12. İlk web sitesi yılında CERN’de Tim Barners-Lee tarafından yayımlanmıştır.
13. 1989’da kurulan www (World Wide Web) bilgi paylaşım sistemi, olarak da tanımlanır.
14. Ülkemizde içeriğinin tamamını internet üzerinden düzenli olarak yayınlayan ilk günlük gazete gazetesidir.
15. Ülkemizde içeriğini internete taşıyan ilk yayın dergisidir.

C) Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

16. Aşağıdakilerden hangisi internet gazeteciliğinin diğer gazetecilik türlerinden farklı bir yönü değildir?

A) Ekonomiklik

B) Hipermetinsellik

C) Hız

D) Etkileşim

E) Haber verme

17. On-line piramit tekniğinde piramidi oluşturan katmanlar aşağıdakilerden hangisini içermez?

- A) Fotoğraflar
- B) Editöryal süreçten önceki haber metni
- C) Olayın gelişme sürecine ve aşamalarına ilişkin bilgiler
- D) Habere ilişkin ses ve görüntü dosyaları
- E) Görüşme metinleri

18. Genellikle polisiye olaylar, adliye haberleri ve kronolojik olay anlatımlarında kullanılan haber yazma tekniği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ters piramit
- B) On-line piramit
- C) Anlatım
- D) Kum saati
- E) T modeli

19. Aşağıdakilerden hangisi internet haberciliğinde en yoğun kullanılan haber yazma tekniğidir?

- A) Ters piramit
- B) On-line piramit
- C) Anlatım
- D) Kum saati
- E) T modeli

20. Aşağıdakilerden hangisi internet haberi yazarken dikkat edilmesi gereken unsurlardan biri değildir?

- A) Paragrafların iki ila beş cümle arasında olması
- B) Kurallı cümle kullanılması
- C) Paragrafların altı ila sekiz cümle arasında olması
- D) Her cümlenin bir fikir içermesi
- E) Açık, anlaşılır ve bilinen sözcüklerin kullanılması

D) Aşağıda verilen soruları cevaplayınız.

21. Web teknolojisinin gelişim evrelerini yazarak kısaca açıklayınız.

.....
.....

22. Geleneksel medyayla karşılaştırıldığında internet haberciliğinin getirdiği yenilikler nelerdir? Başlıklar hâlinde yazınız.

.....
.....

23. Hipermetinsellik nedir? Kısaca açıklayınız.

.....
.....

24. İnternet gazeteciliğinde sık rastlanan etik sorunları başlıklar halinde yazınız.

.....
.....

KAYNAKÇA

- Akyazı, Ayşenur (2019), *İletişimde Dijitalleşme ve Yeni Nesil Habercilik*, Kriter Yayınevi, İstanbul.
- Akyürek, Buket (2019), *Elektronik Dergi Yayıncılığı*, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Alver, Füsün (2011), *Gazetecilik Bilimi ve Kuramları*, Kalkedon Yayınları, İstanbul.
- Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü (Nisan 2008), *Muhabirin El Kitabı*, Anadolu Ajansı Yayınları,
- Aziz, Aysel (1981), *Radio ve Televizyona Giriş*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Aziz, Aysel (2002), *Radio Yayıncılığı*, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Başkut, Cevat Fehmi (1967), *Gazetecilik Dersleri*, Gazetecilik Enstitüsü Yayınları, İstanbul.
- Bülbül, Rıdvan (2000), *Uluslararası İletişim*, Damla Ofset, Konya.
- Çaplı, Bülent (2002), *Medya ve Etik*, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Çatalcalı, Ayşe (2017), *Dergicilik*, Kriter Yayınevi, İstanbul.
- Duman, Kenan (2018), *İnternet Haberciliği: Kuram, Uygulama ve Eleştiri*, Beta Basım Yayım Dağıtım AŞ, İstanbul.
- Girgin, Atilla (2002), "Haber Ajansı", *Selçuk İletişim*, Konya, 2(2), s. 107-116.
- Girgin, Atilla Seçil Özay (2013), *Haber Yazmak*, Der Yayınları, İstanbul.
- Gürçan, Halil İbrahim (2002), "İnternet Haberciliğinde Yazım Tekniği Yaklaşımları", *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 1(12), s.27-54.
- Gürçan, Halil İbrahim (2005), "İnternet haberciliğinde Etik Değerler", İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, Sayı: 22.
- Hohenberg, J., (1963), *Gazetecilik Mesleği*, Çev. Filiz Ofluoğlu, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Işıklar, Hakan Cem (2011), *Haber Televizyonlarında Haber Yapım ve Yayın Süreçleri: Ntv, Habertürk ve Cnn Türk Televizyonlarının Karşılaştırmalı Çözümlemeleri*, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- İnce, Mustafa (2018), *Haber Edinme Aracı Olarak İnternet ve İnternet Haberciliği*, Eğitim Yayınevi, Konya.
- İnceoğlu, Yasemin (1993), "ABD'nin En Büyük Haber Ajansları: AP ve UP", *Marmara İletişim Dergisi*, İstanbul, 2(2), s. 115-120.
- İnuğur, M. Nuri (2000), *Basın ve Yayın Tarihi*, Der Yayınları, İstanbul.
- İşman, Aytekin (2020), *İletişim Çalışmaları*, Sakarya Üniversitesi Yayınları (5), s.97-116.
- Kars, Neşe (2015), *Radio Televizyon Haberciliği*, Der Yayınları, İstanbul.
- MEB Gazetecilik Alanı Çerçeve Öğretim Programı (2020). Ankara
- Narin, Bilge (2017), *Gazetecilik 2.0 İnternet Gazeteciliğinde Hipermetinsellik*, Gece Kitaplığı Yayınevi, Ankara.
- Okur, Ali (2019), *1927-1950 Yılları Arasında Türkiye'de Radio Yayıncılığı*, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Oskay, Ünsal (2016), *İletişimin ABC'si*, İnkılap Yayınları, Ankara.
- TDK (2011), *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- TDK (2018), *Yazım Kılavuzu*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Tokgöz, Oya (2017), *Temel Gazetecilik*, 12. Baskı, İmge Kitabevi, Ankara.
- Topal, Mehmet (1997), *Atatürk Elazığ'da*, Elazığ Eğitim Sanat Kültür Araştırmaları Vakfı Yayını, Elazığ.
- Ulutaş, Selçuk (2009), *Radyonun Yapısal Dönüşüm Sürecinde Habercilik Anlayışı*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Uçak, Olcay (2018), *Dijital Medya ve Gazetecilik*, Eğitim Yayınevi, Konya.
- Uzun, Ruhdan (2016), *İletişim Etiği: Sorunlar ve Sorumluluklar*, Dipnot Yayınları, Ankara.
- Yavuz, Yiğit (2008), *Radyonun ABeCe'si*, Ütopya Yayınları, Ankara.
- Yüksel, Erkan vd. (2013), *Haber Yazma Teknikleri*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Yüksel, Erkan, H. İbrahim Gürçan (2005), *Haber Toplama ve Yazma*, Tablet Yayınları, Konya.
- Yüksel, Okan (2014), *İnternet Gazeteciliği ve Blog Yazarlığı*, Sinemis Yayınları, Ankara.

GENEL AĞ KAYNAKÇASI

- <https://www.aa.com.tr/tr/kurumsal-haberler/anadolu-ajansi-101-yildir-anadolunun-sesini-dunyaya-duyuruyor/2198331> (Erişim tarihi: 03.05.2021 19.15)
- <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/cumhurbaskani-erdogan-ramazan-ayinin-ilk-iki-haftasinda-kismi-kapanma-uygulama-sina-geciyoruz/2207697> (Erişim tarihi: 02.02.2021 01.09)
- <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/karadenizde-yunuslarin-tekneyle-yarisi-cep-telefonu-kamerasiyla-goruntulendi/2233649> (Erişim tarihi: 11.05.2021 20.39)
- <https://www.aa.com.tr/tr/egitim/meb-bilim-kasifleri-e-kitabi-hazirladi/2231393> (Erişim tarihi: 11.05.2021 20.47)
- <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/karadenizde-yunuslarin-tekneyle-yarisi-cep-telefonu-kamerasiyla-goruntulendi/2233649> (Erişim tarihi: 11.05.2021 20.55)
- <https://www.aa.com.tr/tr/kurumsal-haberler/anadolu-ajansi-101-yildir-anadolunun-sesini-dunyaya-duyuru-yor/2198331> (Erişim tarihi: 03.05.2021 19.15)
- http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/gazetecilik_ue/habertoplamaveyazma.pdf (Erişim tarihi: 10.03.2021 10.02)
- https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/125688/mod_resource/content/0/AcikDers_Temel_9.pdf (Erişim tarihi: 14.03.2021 09.08)
- https://gavsispanel.gelisim.edu.tr/Document/ydbirincioglu/20191228184435877_a7c54269-9e34-40b7-9db0-993301c26319.pdf (Erişim tarihi: 02.03.2021 10.20)
- <https://dergipark.org.tr/trdownloadarticle-file212309> (Erişim tarihi: 04.02.2021 09.18)
- <https://katalog.marmara.edu.tr/verileryordambtcokluortamC3B4A03E-4C24-B447-B2D7-6637C0FE8F1B5d67831ba11f6.pdf> (Erişim tarihi: 05.02.2021 11.01)
- <http://tez.sdu.edu.tr/TezlerTS00688.pdf> (Erişim tarihi: 06.02.2021 10.11)
- <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim tarihi: 03.02.2021 12.21)
- [http://sosbilder.igdir.edu.tr/Makaleler/678805047_04_Demir_\(71-112\).pdf](http://sosbilder.igdir.edu.tr/Makaleler/678805047_04_Demir_(71-112).pdf) (Erişim tarihi: 04.04.2021 09.00)
- [https://www.trt.net.tr/vizyondergisi/Radyovizyon TRT Aylık Radyo Dergisi 2009 \(1\)](https://www.trt.net.tr/vizyondergisi/Radyovizyon TRT Aylık Radyo Dergisi 2009 (1)) (Erişim tarihi: 03.05.2021 19.15)
- http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/gazetecilik_ue/dergimediyasi.pdf (Erişim tarihi: 25.02.2021 09.10)
- http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/milli_egitim_dergisi/151/simsek.htm (Erişim tarihi: 25.03.2021 08.10)
- <https://www.trt.net.tr/vizyondergisi/> (Erişim tarihi: 18.05.2021 18.10)
- <http://tez.sdu.edu.tr/TezlerTS00688.pdf> (Erişim tarihi: 05.04.2021 09.18)
- <https://katalog.marmara.edu.tr/verileryordambtcokluortamC3B4A03E-4C24-B447-B2D7-6637C0FE8F1B5d67831ba11f6.pdf> (Erişim tarihi: 18.04.2021 11.28)
- <http://www.sivrice.gov.tr/cografi-durum> (Erişim tarihi: 19.05.2021 11.00)
- <https://yilmaztekin.pro/2019/10/15/hazar-baba-hamile-dag-bir-elazig-efsanesi> (Erişim tarihi: 19.05.2021 11.08)
- <https://docplayer.biz.tr/36374343-Radyo-ve-tv-haberciligi-ogr-gor-esma-gokmen.html> Ondokuz Mayıs Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi (Erişim tarihi: 19.05.2021 11.08)
- <https://www.gadanalam.com/elazig-efsaneleri/hazarbaba-dagi-efsaneleri> (Erişim tarihi: 19.05.2021 13.38)
- <https://elazig.ktb.gov.tr/TR-58579/hazarbaba-kayak-merkezi.html> (Erişim tarihi: 20.05.2021 14.00)
- <http://www.sivrice.gov.tr/batik-kent#> (Erişim tarihi: 20.05.2021 114.230)
- <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/bakan-pakdemirlinin-talimatiyla-robinson-ziyanin-adasinda-hasat-yapildi/1885480> (Erişim tarihi: 29.05.2021 10.00)
- <https://www.aa.com.tr/tr/turkiyede-yaz/hazar-golu-dogudaki-tatilcilere-ege-ve-akdeniz-sahillerini-aratmiyor/1934418> (Erişim tarihi: 28.04.2021 10.00)
- <https://www.elazigsonhaber.com/haberleri/Ziya+Abay> (Erişim tarihi: 26.05.2021 12.00)
- <https://www.trt.net.tr/vizyondergisi/trt-vizyon-subat-2021> (Erişim tarihi: 04.05.2021 10.05)
- <https://www.trt.net.tr/vizyondergisi/trt-vizyon-mart-2021> (Erişim tarihi: 04.05.2021 10.15)
- <https://www.trt.net.tr/vizyondergisi/trt-vizyon-kasim-2020> (Erişim tarihi: 04.05.2021 10.25)
- http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/gazetecilik_ue/habertoplamaveyazma.pdf (Erişim tarihi: 21/06/2021 16:50)

<https://sozluk.gov.tr/> (Erişim tarihi: 21/06/2021 17:00)

<https://youtu.be/Z1stulePQzQ?list=WL> (Erişim tarihi: 21/06/2021 17:15)

<https://youtu.be/mTAHLUIG6SU?list=WL> (Erişim tarihi: 21/06/2021 17:20)

<https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/12527/Radyo%20ve%20Televizyona%20Giri%C5%9F.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Erişim tarihi: 21/06/2021 Erişim saati: 17:25) <https://youtu.be/GxOG1f2Mssw?-list=WL> (Erişim tarihi: 21/06/2021 Erişim saati: 17:30) <https://acikders.ankara.edu.tr/> (Erişim tarihi: 21/06/2021 17:50)

<https://spikerlik.org/> (Erişim tarihi: 21/06/2021 17:50)

<https://www.trt.net.tr/Kurumsal/tarihce.aspx> (Erişim tarihi: 21/06/2021 18:00)

<https://acikders.ankara.edu.tr/mod/resource/view.php?id=71792> (Erişim tarihi: 21/06/2021 18:50)

<https://acikders.ankara.edu.tr/mod/resource/view.php?id=71772> (Erişim tarihi: 21/06/2021 18:55)

<http://aves.akdeniz.edu.tr/ImageOfByte.aspx?Resim=8&SSNO=43&USER=3642> (Erişim tarihi: 21/06/2021 20:05)

<http://www.broadcasterinfo.net/ContentDetails-2996-%E2%80%9CSpikerlik%E2%80%9D-ve-%E2%80%9C9Csunuculuk%E2%80%9D-artik-bir-meslek> (Erişim tarihi: 21/06/2021) 20:10)

<https://globalenstitu.com/bolum/televizyon-haberinin-yapisi-ve-yazimi/> (Erişim tarihi: 21/06/2021) 20:20)

<https://www.trt.net.tr/Kurumsal/tarihce.aspx> (Erişim tarihi: 21/06/2021 20:30)

<http://www.kameraarkasi.org/kamera/kameralar/elektronik/cesitleri/eng.html> (Erişim tarihi: (21/06/2021 20:40)

http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/radyotelevizyonsinema_ue/gtemeliklileri.pdf (Erişim tarihi: 21/06/2021 20:50)

<https://www.indeksmedya.com/radyo/sozlugu>

<https://kulturveyasam.com/radyonun-nostalji-yuklu-kisa-tarihi/>

<https://docplayer.biz.tr/36145554-Radyo-haberciligi-ogr-gor-esma-gokmen.html>

<https://sozluk.gov.tr/>

<https://dev.trtakademi.net/wp-content/uploads/2020/03/Radyo-Almanak-web.pdf> <https://www.rtuk.gov.tr/yayin-ilke-leri-rehberi/5167/3033/yayin-ilkeleri-rehberi.html>

<https://www.rtuk.gov.tr/yayinci-duzenlemeleri/3746/3908/yayincilik-etik-ilkeleri.html> (Erişim tarihi: 23.03.2021 01.27)

<https://www.trthaber.com/>

<https://www.sabah.com.tr/ekonomi/2021/05/04/imfden-salgin-desteklerinde-turkiyeye-ovgu?paging=3> (Erişim tarihi: 04.05.2021 21.53)

<https://www.aa.com.tr/tr/spor/milli-guresciler-avrupa-sampiyonasini-8-madalyayla-tamamladi/2220525> (Erişim tarihi: 06.05.2021 00.43)

<https://www.aa.com.tr/tr/basketbol/nbade-wizards-formasi-giyen-westbrooktan-20-asist-20-ribauntluk-performans/2228831> (Erişim Tarihi: 06.05.2021 Erişim saati: 00.40 Hüseyin Burak Demirer) <https://www.aa.com.tr/tr/bi-lim-teknoloji/3-universiteden-biyoteknoloji-alaninda-is-birligi/2224223> (Erişim tarihi: 06.05.2021 02.47 Uğur Aslanhan)

<https://www.dha.com.tr/egitim/mobil-robot-kol-projesiyle-dunya-1incisi-oldu/haber-1825387> (Erişim tarihi: 07.05.2021 01.18)

<https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/6-mayis-radyo-gunu-trt-radyolarinin-yayinlariyla-kutlanacak/2230237> (Erişim tarihi: 07.05.2021 02.41)

<https://www.trthaber.com/videoelar/emektar-vagon-gonul-koprusu-oldu-56154.html> (Erişim tarihi: 07.05.2021 18.31)

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/05/07/dunyanin-goze-turkiyenin-asilama-basarisinda> (Erişim tarihi: 07.05.2021 22.04)

<https://www.batman.edu.tr/Files/AnnounDocument/c9abd5b2-0d77-4061-a484-458a96af8f04.pdf> (Erişim tarihi: 10.05.2021 19.18)

<https://www.cnnturk.com/turkiye/world-wide-web-nedir-google-wwwun-tarihini-unutmadi> (Erişim tarihi: 15/03/2021 14:00)

<http://www.internetarsivi.metu.edu.tr/tarihce.php> (Erişim tarihi: 15/03/2021 21:20)

http://enformatik.cu.edu.tr/ENF221/ENF221_Internet.pdf (Erişim tarihi: 16/03/2021 21:30)

<https://www.internetlivestats.com/total-number-of-websites/> (Erişim tarihi: 17/03/2021 16:30)

<http://www.ulakbim.gov.tr/> (Erişim tarihi: 17/03/2021 11:30)

<http://internet.org.tr/> (Erişim tarihi: 02/04/2021 10:00)

<http://www.aljazeera.com.tr/haber/turkiyede-internet-21-yasinda> (Erişim tarihi: 20/03/2021 23:10)

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/212689> (Erişim tarihi: 21/03/2021 13:15)

<https://medyaakademi.com.tr/2020/03/26/dunden-bugune-internet-web-1-0-web-2-0-ve-web-3-0/> (Erişim tarihi: 23/03/2021 16:00)

<https://www.ufuk.edu.tr/uploads/page/enstituler/sosyal-bilimler/ensdergi/say-14/4.-yen-medya-ve-habercln-dnm.pdf> (Erişim tarihi: 23/03/2021 16:18)

<https://globalmediajournaltr.yeditepe.edu.tr/sites/default/files/Burak%20%C3%96ZYAL.pdf> (Erişim tarihi: 10/04/2021 08:20)

http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/gazetecilik_ue/habertoplamaveyazma.pdf (Erişim tarihi: 13/04/2021 08:10)

http://www.tojcam.net/journals/public/pdf/SAU_Iletisim_Calismalari_2020_Kitap.pdf (Erişim tarihi: 15/04/2021 07:00)

<https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/70311/605932.pdf?sequence=1> (Erişim tarihi: 17/04/2021 09:00)

<https://www.gazette.com.tr/Haber/ekonomi/adanada-bu-sezon-turfanda-domateste-rekolte-beklenti-si-200-bin-ton-75158> (Erişim tarihi: 19/06/2021 18:00)

<https://www.sabah.com.tr/ekonomi/2021/06/19/milli-muharip-ucakin-yazilimlari-antalya-teknotente-yapilacak> (Erişim tarihi: 19/06/2021 20:15)

<https://www.trthaber.com/haber/kultur-sanat/devlet-tiyatrolari-acik-havada-perdelerini-acti-585944.html> (Erişim tarihi: 11/06/2021 10:30)

<https://www.gazette.com.tr/Haber/ekonomi/adanada-bu-sezon-turfanda-domateste-rekolte-beklenti-si-200-bin-ton-75158> (Erişim tarihi: 19/06/2021 18:00)

<https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/bakan-kocadan-biontech-asilari-icin-6-saat-uyarisi/2270237> (Erişim tarihi: 12/06/2021 17:00)

<https://elazighaberajansi.com/agactan-dusen-yasli-adam-hayatini-kaybetti/1920/> (Erişim tarihi: 30/05/2021 20:15)

<https://www.trthaber.com/haber/turkiye/turkiyenin-en-buyuk-ruzgar-tuneli-projesi-ruzgem-acildi-582816.html> (Erişim tarihi: 11/06/2021 09:10)

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/05/28/kpss-basvurulari-basladi-mi-osym-kilavuzu-yayinlandi-mi-ve-2021-kpss-basvurusu-nasil-yapilir-sinav-ucreti-ne-kadar-ve-nereye-odenecek> (Erişim tarihi: 28/05/2021 14:00)

<https://www.trthaber.com/haber/spor/cobanliktan-milli-sporculuga-uzanan-basari-hikayesi-497373.html> (Erişim tarihi: 30/05/2021 15:10)

<https://www.trthaber.com/haber/kultur-sanat/cengiz-aytmatov-vefatinin-13-yilinda-aniliyor-587471.html> (Erişim tarihi: 11/06/2021 09:30)

<https://www.meb.gov.tr/basin-aciklamasi/haber/23203/tr> (Erişim tarihi: 22/06/2021 08:00)

<https://www.aa.com.tr/tr/egitim/uzaktan-egitim-1-hazirana-kadar-devam-edecek/2243023> (Erişim tarihi: 22/06/2021 10:30)

<https://www.trt.net.tr/vizyondergisi/> Kasım 2020 374.sayı, Şubat 2021 377. Sayı, Mart 2021 378.sayı. (Erişim tarihi: 18.05.2021 18.10)

Kaynakça, APA 6.0 yazım kuralları ve kaynak gösterme biçimi esas alınarak hazırlanmıştır.

GÖRSEL KAYNAKÇASI

Ders Materyalinin Görsel Kaynakçası'na karekodu okutarak ulaşabilirsiniz...

CEVAP ANAHTARLARI

1. Öğrenme Birimi

1.	Do ru
2.	Yanlı
3.	Do ru
4.	Do ru
5.	Do ru
6.	Wolff
7.	Associated Press (AP)
8.	Anadolu Ajansı'nı (AA)
9.	Altan Öymen
10.	mahreç
11.	C
12.	A
13.	D
14.	E
15.	D
16.	D

2. Öğrenme Birimi

1.	Do ru
2.	Yanlı
3.	Yanlı
4.	Do ru
5.	Yanlı
6.	Do ru
7.	Yanlı
8.	Do ru
9.	Do ru
10.	Yanlı
11.	dergi
12.	Der Spiegel
13.	Mecmua-ı Fünun
14.	resimli
15.	Mustafa Kemal Atatürk
16.	mizah
17.	denetim
18.	üslup
19.	C
20.	A
21.	B
22.	D
23.	B
24.	C
25.	A
26.	E
27.	A

3. Öğrenme Birimi

1.	Do ru
2.	Yanlı
3.	Do ru
4.	Do ru
5.	Yanlı
6.	Andrew MAY
7.	ngiltere'de
8.	görüntü
9.	DSF (Do al Ses Fonda)
10.	haber
11.	D
12.	C
13.	B
14.	B
15.	A
16.	E

4. Öğrenme Birimi

1.	Do ru
2.	Yanlı
3.	Yanlı
4.	Do ru
5.	Do ru
6.	özet haberler
7.	haber programları
8.	konu ma ekinde haber verme tekni i
9.	rüzgâr filtresi
10.	Radio Televizyon Üst Kurulu (RTÜK)
11.	A
12.	B
13.	E
14.	C
15.	D
16.	C

5. Öğrenme Birimi

1.	Do ru
2.	Yanlı
3.	Do ru
4.	Do ru
5.	Do ru
6.	Yanlı
7.	Yanlı
8.	Yanlı
9.	Yanlı
10.	Do ru
11.	1989
12.	1990
13.	dünya çapında a
14.	Milliyet
15.	aktüel
16.	E
17.	B
18.	D
19.	A
20.	C